De vrouwen van het Leycestersche tijdvak. Deel 2

A.L.G. Bosboom-Toussaint

bron
A.L.G. Bosboom-Toussaint, *De vrouwen van het Leycestersche tijdvak. Deel 2*. D. Bolle, Rotterdam z.j. [ca. 1900]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bosb002vrou03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

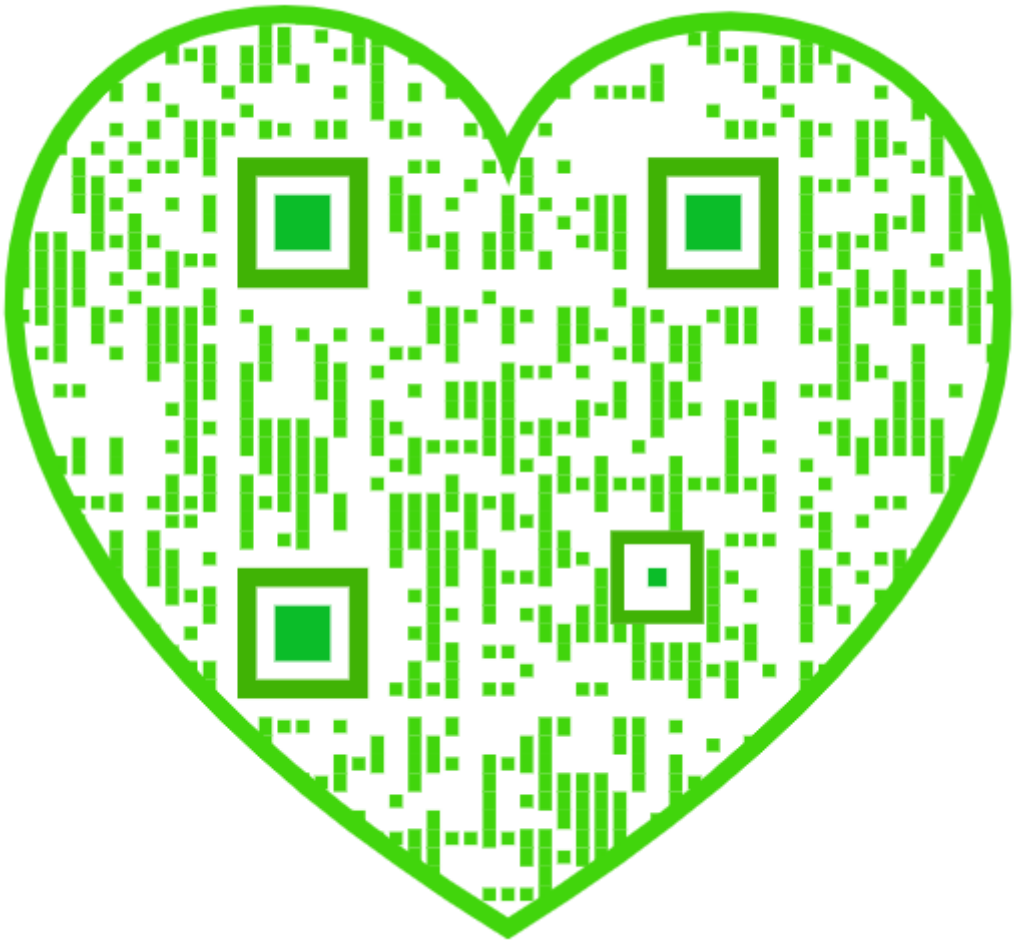

II

Hoofdstuk I.
Twee verlovingen.

Ondanks zijn besluit, om op Brakel te blijven zoolang het doenlijk was, vinden wij Wijndrik Rueel reeds te Utrecht terug op den dag na het feest der Prinses de Chimay; een eigenhandig bevel van zijn zender had hem daar teruggeroepen; en Wijndrik was niet de man om te aarzelen, waar het zijn plicht gold, zelfs al spanden liefde en vriendschap samen om hem dien zwaar te maken. Hij liet zijne zuster bij jonkvrouw Odilia, en ook Maria Prouninck bleef nog op het Huis vertoeven; de overige gasten waren allen vertrokken; maar Utrecht zonder Wijndrik lokte haar niet aan, en hoewel deze, als hij gezegd had: ‘veel sprekens moest hebben met haar vader,’ vreesde hij toch, dat juist daarom zijne bezoeken aan diens huis geen ander, dan een officieel karakter konden hebben. En toen hij, door den geheimzinnigen zendeling van den Pensionaris, den last had verstaan, die hem was opgelegd, volbracht hij dien wel, maar als een last en niet als een lust; en die was hem niet enkel tegen als minnaar van Maria Prouninck, maar bovenal als rechtsgeleerde en als strikt eerlijk mensch, hetgeen maakte dat hij, in de uitvoering van zijn

eisch, al de matiging, al de zachtheid, al de omzichtigheid legde, die er in te leggen was; hij ging zelfs zóó ver van den Burgemeester Prouninck te bekennen, dat, hetgeen hij hem vroeg, tegen zijn eigen gevoelen en beginsel streed; want de loslating van Buis, die hij vorderen moest, was niet rechtmatig, was eene inbreuk op de jurisdictie van 't Sticht, en kon niet zonder de toestemming van den Graaf worden geaccordeerd. Aan dezen behoorde het hoogste beleid in zaken van justitie; hij had den Raadsheer rechters gegeven, en hoe onkundig hij zich ook hield aan de daad der *gevangenneming*, toch had hij aan de *gevangenschap* zijne bekrachtiging gegeven. Prouninck was van die menschen, die nog minder op de winst zien dan op het recht van het spel, en het laatste hem gulweg door partij toegestemd zijnde, terwijl deze toch in heusche bewoordingen, namens zijne lastgevers, op het punt van 't verschil bleef aanhouden, gaf hij toe en liet zich leiden, door den raad van Wijndrik, die hem liet doorzien, dat men wellicht zijne weigering, tegen hem zelf op zulke wijze zoude misbruiken, als voor de rechten van den Gouverneur-Generaal, en voor de rust van de stad Utrecht nog schadelijker konde zijn, dan de vrijlating van een persoon als Buis, eigenlijk door geene der partijen geacht, en meer geschikt, om aan de zijde waarheen hij zich wendde, onrust en tweedracht te stichten, dan haar krachtig te dienen. ‘Buis,’ sprak hij, ‘was een twistappel, dien men opgooide en die, hard teruggekaatst, bloedige hoofden kon geven; liet men dien zachtkens glijden, hij zou niemand zeer doen.’

En, hetzij overtuigd door de kracht van 't argument, of gedwongen door de macht der omstandigheden, Prouninck gaf toe, en Buis reisde met Roderik naar den Haag; maar, zoo Wijndrik zich gevleid had met eenig sprekend blijk van de goed-

keuring zijner meesters, over het volbrengen van den kieschen last, zonder dat hij tot geweld of ergernis aanleiding had gegeven, dan had hij zich misrekend. Hij had het bevel letterlijk gehoorzaamd, zonder acht te slaan op den geest, waarin het was gegeven; en.... letterlijke gehoorzaamheid nu was slechts plichtvolbrenging, waarvoor men hem niet behoefde te danken; ook werd hij niet gedankt...., maar hij vond zijne belooning in zich zelf.

‘Ik heb tenminste die voldoening, dat ik vermeerdering van twist en ergernis heb voorkomen, en wie 't gemeene vaderland eerlijk liefhebben, en meer dan de vorderinge van eigenhoogheid, moesten naar datzelfde wit jagen,’ sprak hij tot Kiligrew, die hem over dit punt onderhield, en deze schrandere en welmeenende vriend van Leycester antwoordde hem met een handdruk.

‘Het ware voor uw vaderland heilzaam, zoo de Koningin nu haastelijk haar besluit nam, om den Graaf terug te zenden, of in zijne vervanging te voorzien; want het wordt hier een wroeten in eigene ingewanden, dat op verderf van 't gansche lichaam zal uitloopen, en deze menschen zijn van zulken aard, dat ze liever den akker onbebouwd, en de velden braak laten, dan de rijke vrucht er van met een ander te deelen. Wisten ze voor zeker, dat zij zelf maaien zouden, en Leycester slechts de schrale aren zou lezen die zij liggen lieten, 't zou beter gaan; maar hiervoor is nu weer onzen Graaf niet geboren, en op zijn best een knaap, als de jonge Prins Maurits, te gebruiken, zoolange hij een knaap is.’

In hoever Kiligrew gelijk had beslissen wij niet, maar Wijndrik zuchtte, als met sombere toestemming. Die innerlijke, hoewel onuitgesproken toestemming van het ongelijk zijner partij op sommige punten, en dat gevoel van wederzijdsche waardeering,

dat den jongen Hollandschen en den bejaarden Engelschen heer tot elkander trok, bracht hen dikwijls samen, en veeltijds zelfs in het eigen huis van Prouninck, waar Kiligrew zijn verblijf had, als wij weten. Zijne verhouding tot den Burgemeester werd er niet slechter door, als men denken kan. Welhaast, (Mevrouwe Prouninck helpende) verkeerde hij er weer op den voet van het vorige jaar; en op zekeren dag verraste meester Gerard hem met het bericht, dat men Maria naar huis had geroepen, en dat zij dien avond zou aankomen..... ‘En mijne vrouw laat unooden, om met ons te avond den eersten winterharst te komen eten; zij acht u een goed voorsnijder, voegde de diplomatieke vader er bij, half meesmuilend, half morrend, als bracht hij eene uitnoodiging over, waarin hij zelf geene stem had.

Maar Wijndrik die wel wist, hoe weinig er in dat huis iets belangrijks geschiedde buiten, veelmin tegen den wil van den heer des huizes, schepte er vroolijke hoop uit, niet enkel voor de vreugd van dien avond, maar ook voor de toekomst.

De eerste overtrof zelf zijne stoutste hoop, als wij hooren zullen. De heer van Brakel was op den inval gekomen, om zelf zijne lieve gast naar huis terug te brengen, en dan verder te Utrecht te blijven, waar ambtszaken hem heen riepen, doch waar zijne familie hem nog niet volgen zoude; ‘want de jonkvrouwen Ada en Odilia konden nog niet terstond besluiten met mij te keeren,’ voegde hij er bij; zij hadden met elkaar nog zóóveel te bespreken, en waren zulke vertrouwde vriendinnen geworden, dat ze het stille samenzijn op het land kozen voor het woelig verblijf in de drukke stad.’

Wijndrik zuchtte; hij begreep, dat Ada zich nog niet sterk genoeg had gevoeld om naar Utrecht te komen, waar zij de Maulde kon wederzien, en dat de lieve Odilia zich, om

den wille harer lijdende vriendin, die eenzaamheid getroostte.

‘En 't is goed ook,’ dacht hij; ‘want de Maulde ligt nu zoo gansch in de ketenen der Prinses de Chimay, die zoo roekeloos pronkend vertoon maakt met hare verovering, dat het Ada ter dood toe zoude grieven, zoo ze 't vernam; en hoe zou men het haar hier konnen verheelen? Ik zelf erger mij, meer dan ik moest, daarover, dat men een man van zulken aard in zulke slavernij ziet omvoeren....’

Maar van overpeinzingen over het lijden zijner zuster werd hij, in den vroolijken en drukken kring als vanzelf afgeleid, en wij belijden voor hem, dat hij ze willig vergat; vooral, toen hij zich aan tafel naast Maria Prouninck zag geplaatst, en het staren in hare helderblauwe oogen, het opvangen van haar glimlach, het uitleggen harer zedige blosjes en het influisteren van zoete woordjes, hem dus bezighield, dat het hem was, of zij samen in de wereld waren, en daar niets achter noch voor hen lag; zóó geheel had hij zich verloren in die zoete tegenwoordigheid.

Hij had dus ook niet opgemerkt, hoe de anderen hem gadesloegen; maar heb ik noodig te zeggen, dat hij daarom niet minder opgemerkt bleef? Mevrouw Prouninck glimlachte van moederlijk genoegen. Kiligrew, die tusschen haar en den gastheer de eereplaats had, kende reeds genoeg deze taal, om zich met haar op het punt harer blijdschap te verstaan. Prouninck alléén deed of hij niets zag, of althans geene beteekenis hechtte aan hetgeen hij zag; maar de heer van Brakel was er de man niet voor, om hem rustig in die rol te laten. Met onverholen welgevallen had ook hij naar het paartje heengezien, en bij 't nagerecht overviel hij Prouninck op ééns met de vraag:

‘Wel, meester Gerard! zullen we van die twee verliefden met der haast een verloofd paar zien....?’

‘Dat is niet denkelijk, heer Azewijn!’.... Als alle jongeluiden, die op een feest naast den ander zitten, gehijlikte lieden moesten worden, dan zouden er nog wel wat vreemde paren meer samenkomen, dan men er nu alreede ziet.’

‘Ja, maar dit hier zou een wel gepartuurd hijlik zijn,’ hernam van Brakel.

‘En daarbij, verloven is nog geen bruiloft houden,’ lispelde Kiligrew, die wist, hoe men Prouninck, als van schrede tot schrede, over den stap moest heenhelpen, dien hij wilde en toch weer niet wilde doen.

‘Daarin hebt ge gelijk,’ hernam hij overluid; ‘maar ik kan mijne dochter toch jonker Rueel niet naar 't hoofd werpen, en hij heeft haar nog niet vormelijk van mij gevraagd.’

‘Als dat de zwarigheid is,’ hernam Wijndrik, in blijde verrassing en snel naar hem toegaande, ‘zoo doe ik het bij dezen en dus openlijk voor dit gezelschap, opdat die aantijging mij nooit meer treffen mag.

‘Met korte dagen mijn antwoord,’ hernam Prouninck, nog weifelend.

‘Neen,’ riep mevrouw, ‘dat is nu geen eerlijk spel en dus al sammelens genoeg; zulk ijzer moet heet gesmeed worden.’

‘Ei, kom! we hebben den wijn al ingeschonken voor den heildronk, en ge zoudt nu nog hart hebben, om door toeven feestvreugde te storen?’ sprak van Brakel. ‘Ziet ge dan niet, dat bij het goelijk kind de waterlanders al opkomen, onder deze bange verwachting, en ge zoudt haar den schaamteblos van zulke misgis op de wangen jagen?’

‘In uw geval had ik mijn schoonzoon reeds omhelsd,’ sprak Kiligrew zacht.

‘Mijn schoonzoon? Zoo ras zal de zaak nog wel niet konnen

doorgaan; maar de verloofde van mijn dochter, dat is wat anders,' hernam Prouninck, terwijl hij de daad bij het woord voegde, en toen tot Maria: 'Kom, liefje! leg dat kleine handje nu maar rustig in de zijne, als eersten waarborg van zijn toekomend eigendom.'

Hoe vroolijk dat huiselijk feest daarna is voortgezet en geeindigd, voor de beide verloofden en wie belang stelden in hun geluk, laten wij gerust aan de verbeelding der lezers over, bovenal aan die der lezeressen, naar men zegt, op dit punt vrij sterk ontwikkeld.

En nu overtuigd, dat wij hun hiervan niets meer schuldig zijn, stappen wij haastig eenige dagen over en deelen u mede, dat de winter in Februari dus fel werd en het landverblijf door hongerende en verwilderde soldaten dus onveilig, die, zich moetende behelpen zonder soldij, de arme boeren uitplunderden, welke beroofde lieden welhaast uit nood zelf in roovende bedelaars verkeerden, zoodat, òf ieder op eigene gelegenheid, òf somwijlen beiden, in vluchtig verbond en door nood gedreven, gemeene zaak makende, zelfs op heerenhuizingen hunne aanvallen richtten. En hoewel het kasteel Brakel zulken aanval licht zou getrotseerd hebben, had toch de heer Azewijn zijne familie naar de stad doen komen. Ada had jonkvrouw Odilia moeten volgen, maar Wijndrik, om haar meer zeker tegen alle pijnlijke aanraking met de buitenwereld te beveiligen, had nu voor haar en zich zelf eene woning gehuurd, gelijk er, helaas! te veel te krijgen waren in Utrecht, gemeubeld en al, daar de ongelukkige eigenaars in ballingschap omzwierven.

Hier leefde Ada afgezonderd en stil, en Wijndrik vermeed, zooveel hij kon, haar getuige of deelgenoote te maken van zijn eigen geluk; niet dat hij in haar zachtaardig gemoed vreesde

afgunst te wekken, maar hij wilde haar iedere sombere vergelijking sparen, en zoo mogelijk iedere herinnering weren. En toch.... als men denken kan, dat laatste was buiten zijne macht. Veeleer was het eenzame leven, zonder andere verstrooiing dan het vrouwelijk handwerk en de weinige lectuur, die toenmaals eene vrouw ten dienste stond, haar als overmijdbare prikkel, als altijd vloeiende bron tot peinzen en nadenken, over een verleden dat, met al zijn bedrog en met al de teleurstelling, waartoe het gebracht had, nog zoo zoet scheen, vooral op een afstand en gezien uit het *clair-obscur* eener eenzaamheid, waarin het gevoelsleven en de gewaarwordingen, die het brengt, de behoefte worden van een teeder gemoed en eene denkende ziel, zonder dat ze vragen naar den prijs, dien het kost. En het vermogen van te denken ontwikkeld en vermeerdert zich meest tot den prijs van grootere vatbaarheid tot lijden. Zoo is het dan ook waar, dat de arme Ada leed, veel leed, meer dan Wijndrik kon vermoeden, voor wien zij nog altijd een blijmoedig glimlachje op het gelaat wist te tooveren, of een gul en geestig woordje van welkomst en tafelkout op de tong had, al was haar hart aan beide vreemd. Hij zelf was daarbij verstrooid door ernstige staatsbezigheden, die zich al meer en meer verwikkelden, of afgeleid door het geluk zijner liefde; en hij zag dus niet altijd scherp. Zoo had hij haar eens verlaten op een dag, dat hij het middagmaal moest houden bij den heer de Bie, die Reingoud vervangen had bij de Kamer der financiën, en hij had niet gezien, dat het vooruitzicht van haar ongezelligen maaltijd, van een ganschen dag eenzaamheid, haar als lood op het harte woog, en dat de moeite, die zij deed, om het hem te verbergen, zich welhaast wreken zou door een dieper wegzinken in hare melancholie.

Hoe ze daar dan ook nederzat, de arme Ada Rueel, toen de helft van dien dag doorgeleefd en de schemering gezonken was, en zij gedwongen werd te rusten van alle bezigheid, van alle verstrooiing, waarmede zij getracht had dien te korten, en toen willens zich toegaf aan de weemoedig-zoete zelfmarteling van het nadenken, over het zoet verleden en het koud en verlaten tegenwoordig, dat niet eens hoop gaf voor de toekomst, en wat het had kunnen zijn, zoo de éénige, dien zij kon liefhebben, haar hart verstaan had en gewaardeerd.... De arme Ada Rueel, voormaals zoo geestig en levenslustig eene jonkvrouw, als weinig anderen, hoe zij dáár nederzat, alsof met den levenslust geest en leven zelve haar waren ontvaren, alsof zij het zelve niet meer wist, dat zij nog jong was en nog bevallig, en dat zij nog een ruim verschiet vóór zich had, om eene verloren hoop vergoed te vinden.

O! het was daar buiten een bar winterweer; hagel en storm kletterden tegen de kleine vensterruiten, en deden ze rinkinken in het lood; maar barder nog was het in haar harte, en feller stormen woedden nog daar binnen, onder de uiterlijke ruste harer houding.

'Maar Ada Rueel was een goed vroom kind; zij had zich niets te verwijten; zij had tegen geen mensch eenige schuld op het geweten; hoe kon zij tot zoo diepe somberheid neerzinken? had zij niet de troost van den Godsdienst?' wordt er wellicht gezegd.... De troost van den Godsdienst....! De troost van den Godsdienst is eene zeer oppervlakkige, en ik zou haast zeggen: eene zeer onvoldoende zelfs, als men haar slechts in zulke oogenblikken zoekt, en niet anders zoekt dan Ada Rueel het somtijds deed. Zij was van dengenen, die nog niet hadden geleerd, het aardsche het middere te achten, alles in God te zoeken, en alles in Christus te vinden; die voor den strijd op aarde nog vergoe-

ding wachten in aardsche vreugd, en die, waar haar eene teleurstelling overkomt, die alle rooskleurige droomen de verbeelding op eens met dichte, duistere wolken omhult, ontrust en vertwijfeld vragen: ‘waarmede heb ik dàt verdiend? is dit nu het loon op mijne werken?’ Niet vreemd, dat ze op zulke vragen geen antwoord krijgen, dat hun gemoed bevredigt; naar het uiterlijke verandert niets om den wille van hun gebed; dat hun innerlijk zich zou moeten veranderen, om vrede te hebben met het uiterlijk kunnen ze niet begrijpen.... Zoo is dan hun gebed ijdel; het wordt toch niet verhoord; ze zien wel, dat er geen zegen op rust; hoe zou het hen kunnen sterken? Zij blijven bidden, omdat ze te veel godsdienstzin hebben om het gebed na te laten; maar het is een gebed zonder geloof; het is het gebed van den oproerigen wil, die zich stelt tegen den wil van God; het is het wriemelen van den worm in het stof, die zich niet uit het stof weet op te heffen. Een oppervlakkige godsdienstzin is iets, dat overprikkelt en week maakt, zonder te sterken. Eene deugd, nog door geene beproeving gelouterd; zachtheid en goedheid, die geen anderen steun hadden dan de zwevende hope op eene Voorzienigheid, die de onschuld.... beschermt, ja; maar, als zij die lijden doet, zonder dat zij weet waartoe; een onbestemd verlangen naar den dood.... naar den Hemel..., zonder dat eene waarachtige hope des eeuwigen zaligen levens de ziele doorstroomt, en telkens als frissche levenskracht geeft, zelfs voor het zware aardsche leven, ziedaar den godsdienstzin van Ada Rueel, plante zonder wortel; hoe zal ze vruchten dragen van troost? en ziedaar, waarom eene eerste diepe smarte des levens, eene eerste innerlijke ramp haar dus diep ternederbuigt, en waarom hopelooze liefde haar tot zulk eene diepte van troosteloosheid neerrukte, haar tot dubbele foltering werd....! Zij zou die van zich

zien wegnemen...; nog in diezelfde ure, waarin de wanhoop haar het harte als met gierenklauw vanéénreet, staat Nicolaas de Maulde plotseling voor haar, en werpt zich aan hare voeten in wilden hartstocht, en neemt beide hare handen in de zijne, en roept haar toe, als in heftigen zielsangst; want zijne stem had meer den toon van den heftigen eisch eener fel geschokte ziel, nog trillend onder de koortskloppingen van strijdende hartstochten, dan als het zachte smeeken van een, die met innige teerheid liefde komt vragen:

'Ada Rueel! wilt gij de mijne zijn? Hebt gij mij lief....? nog zóó lief, dat gij mij vroegere koelheid vergeven kunt? Wilt gij mijn goede engel zijn? Ik heb die noodig, o! zeer zeker noodig; laat mij eene wijle voor mijn vermoeid en verward hoofd ruste vinden aan uwe zachte borst, aan uw trouw harte, en ik zal u mijn leven wijden in vergelding daarvan. O, wil mij gelooven! dat verreuckeloozen van uwe goede genegenheid berouwt mij.... berouwt mij meer dan.... iets anders. Ik schatte uwe waardij; ik zag uwe minnelijke toeneiging, en toch.... toch kon ik van u gaan, toch de hand uitstrekken naar een schitterenden flonkersteen, die....' Maar de jonkman weerhield zich; al sprekende was hij kalmer geworden en tot meer bezinning gekomen, en nu voelde hij, dat zulke bekentenis van zijne dwaling in dit oogenblik niet voor haar oor geschikt was; ook voegde hij er kalmer, maar vaster bij: 'Ada Rueel! hoor mij; ik vrage u, of gij vergeven kunt en of gij mijn hart wilt aannemen, zooals het is? want van nu aan behoort het u.'

En zij hoorde wèl zijne woorden, maar scheen toch den zin niet te vatten. Bleek en roerloos zat zij daar; hare fijne ranke gestalte boog zich inéén, alsof een scherp koud staal haar het harte had getroffen. De schok was te groot, de overgang te

plotseling, na zulke wanhoop als de hare. Zulke zekerheid was te snel; daar was te veel op ééns om het met ongemengde blijdschap te ontvangen, te dragen. Dit geluk trof haar als een bliksemstraal; het verpletterde; het kon niet terstond opheffen in een oogenblik, waarin zij nog moede was van haar kamp met de smart. Zij trok hare handen niet terug, maar zij zou hem die niet gegeven hebben, en zij kon hem niet antwoorden. Eerst toen hij aanhield, en zijne stem teerder werd en kalmer, en hij met dieper weemoed herhaalde:

‘Gij acht dus niet op mijn berouw, omdat het te laat is? Gij wilt dus niet meer de mijne worden....?’ En toen hij zacht smeekend den arm om haar sloeg, als om haar te steunen, wierp zij zich schreiend aan zijne borst tot éénig antwoord.

Eindelijk, onder zijne teedere liefkoozingen, kwam zij tot volle bewustheid van het verleden, van het tegenwoordig, en zij sprak zacht klagend:

‘O! misleid mij niet.... misleid mij niet, de Maulde! want zie....! ik heb veel geleden, te veel zou ik haast zeggen; want deze vreugd treft mij als ware 't bedroefdheid....’

‘Veel geleden! gij? om mijnentwil; o, ik.... ik heb veel goed te maken, en zeker, ik wil het, ik zwere het u! en laat deze kus....’

‘Een man! een man, die mijne zuster met zulke teerheid omhelst, en zulken eed zweert, dat is voorwaar zoo vreemd als vermetel....!’ sprak nu Wijndrik, die binnen was gekomen, in de duisternis door geen van beiden gezien, in hunne verstrooiing evenmin gehoord. Hij herkende de Maulde niet terstond, en de onderstelling van hetgeen waar was, kwam niet bij hem op.

‘Ja, jonker Rueel! zoo is het; gij vindt uwe zuster in de

armen van een man, die haar met een eed trouwe zweert, en die hier is om haar liefde te vragen,' sprak de Maulde, zich omkeerende tot Wijndrik.

'Jonker de Maulde! overweeg wel het wicht van zulke woorden, als men tot een broeder spreekt, een broeder, die zich niet door woorden blinden laat, zooals de onervarenheid eener jonkvrouw, die men bij wijle om tijdverdrijf met jok en kortswijl het hoofd tracht op te winden.'

'Juist, omdat hier noch van scherts, noch van kortswijl sprake kon zijn, is het aan een broeder, dat ik zeg: gij strekt tot voogd, tot raadsman aan deze jonkvrouw; geef haar mij tot echtgenoote, en gun, dat ik haar mijn leven toewijde.'

'Dan moet ik u dit antwoorden, jonker de Maulde! ik houde u in vriendschap, en erkenne oprechtelijk uwe minnelijke kwaliteiten; maar ik vreeze, dat gij dit aanzoek doet in eenige vlaag van hartstocht, waardoor dan ook ontstaan, en dat hierna berouw zal volgen; dus rade ik u: overweeg nog eerst....'

'Maar zou ik dan hier zijn, zoo ik niet alles overwogen had?' viel de Maulde in met ongeduld over zijn aarzelen.

'Wil het bedenken! mijne arme zuster is van die wezens, die men rampzalig maakt en moordt door teleurstelling in teere genegenheid; die men, door wisseling van liefde tot ontrouw en koelzinnigheid, het ergste doet wat de ééne mensch tegen den anderen plegen kan. Bereid haar dat ergste niet, de Maulde! ik smeek het u. 't Is eene weeze; de zorge voor haar ligt op mijne consciëntie; zoo gij haar ernstig meent, zoo ik haar u geve, maak haar gelukkig!'

'Zoo zal ik, ik zwere het, bij God almachtig! zoo anders, moge schande en straf mijn deel zijn. Ik zal haar gelukkig maken, en hare zijde mijn geluk, mijne ruste vinden.'

‘Zoo neem dan die hand, die mijne zachte Ada u willig geven zal; gij zijt er wel al te zeker van,’ hernam ’Wijndrik, die de smeekende blikken zijner zuster niet langer weerstaan kon, en die een eind wilde maken aan de angstige spanning, waarin hij haar zag; ‘maar ziet gij toe, dat dit toegeven niemand onzer berouwen moge!’

‘Dat zal het nooit!’ hernam Nicolaas, de hand vattende, die nu de zijne was.

Zeker, er moest veel gebeurd zijn, om dien man tot een zulken omkeer van gevoelen en handelen te brengen en den slaaf van de Prinses de Chimay tot den verbonden bruidegom te maken van een zacht, beminnelijk meisje, maar dat niets had dan die eigenschappen, om het hart te winnen van een man, dus hartstochtelijk en zinnelijk als de Maulde. Er moest veel gebeurd zijn, en toch.... wat het was....? Wijndrik kon het niet vragen, en Ada, zij was te gelukkig, om een bang verleden te herdenken; zij had hare mededingster nooit gekend; zij had alleen geraden, dat zij er eene had, maar.... deze was vergeten; zij was bemind. Wat zeide haar het verleden? Het tegenwoordige was het hare; de toekomst zou de hare zijn; zij was al te gelukkig, haar afgod te mogen aanbidden.... En hij...., het bekoorde, het bedwelmde hem, zich dus aangebeden te zien; hij liet zich beminnen, en hij begon zich te overtuigen, dat hij zelf liefhad; zijne ijdelheid, zeker op de ééne of andere wijze gekrenkt door de luim der Prinses, vond hare genoegdoening onder die teere hulde van een ander vrouwelijk hart; zijne zelfzucht en zijn hartstocht zelf vonden hunne rekening, hunne prikkels bij die geheele overgave der liefde, die zich toonde zonder kunstenarij als zonder terughouding.

Van dien dag aan vertoonde zich de Maulde niet meer in

den bonten kring, die de Prinses omgaf. Had zij hem verdreven, of was hij uit zich zelf gegaan? Had hij haar eischen gedaan, die zij niet had willen inwilligen, of had zij hem diensten gevraagd en offers gevergd, die boven zijne krachten, boven zijn vermogen gingen, en was toen de scheiding daargesteld....? Zeker is het, ze waren gescheiden; haar naam kwam nooit over zijne lippen; kon die man dus op éénmaal van dien grooten hartstocht genezen zijn?

Eens op een dag stond hij met Ada voor het venster, en eene kavalkade van ridderlijke jongelieden en edele dames kwam de gracht oprijden, tot groot vermaak van Ada, die met kinderlijk welgevallen naar den schitterenden stoet uitzag. Eene wijle deelde de Maulde schertsend in haar genoegen, en spaarde critiek noch satire op hetgeen hij zag; maar op ééns wendde hij zich weg, verbleekend en als met eene huivering....; de Prinses de Chimay was bij den stoet, zij was voorbijgereden.... Verschrikt vroeg Ada wat hem deerde?

'Ziet gij dan niet, dat wij hun lachlust stof geven door onze simpele nieuwsgierigheid?' hernam hij, zich hervattende.

'Maar, Nicolaas! dat is niet; zij allen groeten en glimlachen vriendschappelijk en gemeenzaam.'

'En hebben wij dan hun groeten en glimlachen af te bedelen?' riep hij heftig, en drukte het meisje in zijne armen met eene woestheid, die haar ontzette.

Hoofdstuk II.
Vrienden en voorstanders van Leycester,

Wij leiden u binnen in één der vertrekken van het Duitsche Huis, dat in den tijd den Graaf van Leycester tot paleis heeft gestrekt, en waar nu Sir Thomas Wilkes, de Engelsche Ambassadeur, tijdelijk intrek genomen heeft, daar hij doorgaand te 's Hage zijn verblijf houdt, en alleen kortstondige uitstappen maakt naar andere steden. Het vertrek, waarin hij zich nu bevindt, is eigenlijk eene groote zaal die hem tot kabinet strekt, en waar hij tegelijk de personen ontvangt, die noodig hebben hem te spreken. Het schijnt een uur te wezen waarop hij gehoor geeft; althans een deurwaarder staat buiten den ingang der zaal, en laat achteréénvolgend de personen binnen, die wij zullen zien optreden, zonder andere voorzorge dan hunne namen aan te kondigen.

De Engelsche Ambassadeur, die tevens lid van den Staatsraad was, hield een moeilijk en gewichtig ambt, waarvan hij zich, tot hiertoe, met zulke omzichtigheid en zóóveel wijze matiging gekweten had, dat hij, hoewel in goeder minne van Leycester gescheiden, toch in zekere mate het vertrouwen der

Algemeene Staten hield, en zelfs vrijwel gezien was bij de Staten van Holland; en daartoe, als men denken kan, geraakte te dien tijde een Engelsch staatsman niet licht, en alléén op zulke voorwaarden, die, zoo ze al geene inlichting geven in zijn karakter, toch zijne diplomatieke behendigheid buiten twijfel stellen. Zijn verleden ook had die bewezen; voormaals was hij Dr. Dale ter zijde geweest bij eene zending naar Frankrijk, en sinds dien tijd had Elisabeth hem tot menige gewichtige onderhandeling gebruikt. Op dit oogenblik echter vertoonde zijn gelaat noch het gesteendrukte diplomatieke glimlachje, noch de uiterlijke rust, die een wel afgericht staatsman onder alle omstandigheden te bewaren weet; zeker waren het geldige redenen, die hem dus zichtbaar uit zijn evenwicht brachten; de Baron North werd aangediend.

Na de wisseling der gewone beleefdheidsvormen, sprak North:

‘Zijt welgekomen in Utrecht, Sir Thomas! het is goed, dat gij ook ons ten leste met uw aanzicht verblijdt; we zouden u zonder dat voor gansch verhollandscht houden en, *by Englands glory!* we hebben hier goeden Engelschen steun noodig.’

‘Zoo ge mij hier ziet, Mylord! is het, omdat ik hier aan u en aan anderen ernstige vragen heb te doen; en ik verzoek u, hetgeen ik u te vertoonen heb in 't welnemen aan te hooren....’

‘Ja, Sir! maar, bij God! wat kan het zijn? die toon, dat strakke wezen...., ge zijt u zelve niet.’

Zeker had North recht over dien toon verwonderd te wezen. Wilkes was zijn mindere in rang, van burgerlijke afkomst, nog slechts kort geleden, door de gunst van den Koning van Frankrijk, tot den ridderstand verheven, en hoewel met eene zending van Elisabeth in Holland, toch in geen opzicht de meerdere van een Engelsch hoofdofficier.

‘Ik vertegenwoordig hier de Koningin, mijnheer! en ik ben zeker dat zij zelve, vernemende wat ik weet, in den rechtmatigsten toorn zal ontsteken.’

‘*By Heaven!* wat kan het zijn?’

‘Wat het is, Mylord! De Engelsche ruiterbenden loopen het gansche platteland af, tusschen Utrecht en Amsterdam, en tot aan Gouda toe....; de Alblasser- en Krimpenerwaard ook lijden onder die plaag. De roep, die daarover in Holland opgaat is ongemeen, de indignatie der stedelijke magistraten en der Staten van Holland is tot het uiterste gestegen. De Engelsche naam, zoo geliefd in Holland onder de burgerij, wordt nu verfoeid, bij de vrees der dreigementen en der feitelijke gewelddaden, die zij zich veroorloven...., op zulke wijze, dat wij Engelschen hier in een reucke komen der Spagnoolschen, gelijk, zonderling bij hetgeen er kortelings is voorgevallen met dat klagelijk verraad van Stanley en York, en dat een indruk heeft gemaakt, die zwaar-lijk zal konnen uitgesproken worden, en waarvan de consequentiën niet anders konnen zijn, dan ten prejudicie van de autoriteit van den Gouverneur-Generaal, en van de intentiën die de Koningin zou konnen hebben met deze Landen.’

‘Ik zie dat in, als gij zelf, Sir! en ik heb reeds de zorgelijkste berichten ontvangen, nopens de uitkomsten van dien; maar waarom dit aan mij, Sir! tenzij het u den druk verlicht, mij dat te klagen?’

‘Waarom aan u? Gij weet dan niet, Mylord! dat het uwe Ieren zijn, die zich tot dicht onder 's Hage gewaagd hebben, halve wilden, als ge weet, die hier de bevolking een doodschrik op het lijf jagen?’

‘Mijne Ieren? Wel Sir! als er van mijne Ieren sprake is, dat is wat anders...! Dan zou het mij wonder doen, zoo die niet

tot in 's Hage voorttrokken, want ze zijn derwaarts getogen om hunne soldij te halen.'

'Die reuckeloosheid is 't juist, welke ik u te verwijten heb; die luiden van soldij te spreken!'

'Ik zwere u, Sir! dat ik er hem niet van gesproken heb, maar zij zijn er zelf van begonnen, en op zulken hoogen toon, dat ik betwijfele of de gansche Engelsche diplomatie hen tot stilzwijgen had konnen brengen. Toen zeide ik: Eilieve! *my children!* ga zelf halen, wat men vergeet u te geven; ik heb in maanden geen enkelen penning voor uw onderhoud ontvangen.'

'Een fraaie inval, dien luiden dat in te blazen op een oogenblik, dat de tresorier in de vergadering der Algemeene Staten heeft verklaard, geen stuiver in zijne beurs te hebben!!'

''t Is een vreemd geval! En dat luiden, die communicatie hebben met het goudland en koopluiden, die handel drijven in al de vier werelddeelen! Voorwaar, Sir! zal ik u hieraf het fijne zeggen...: we zijn hier te over, van den grootste af tot den kleinste toe. Dan zoeken ze 't op Zijne Doorluchtigheid, mits ze de Majesteit zelve niet aan durven, en dan op mijne arme Ieren...; ze zullen niet rusten, vóórdat de laatste Engelschman het land geruimd heeft van ergernis, of omgekomen is van leed en last; en om te beginnen, willen ze zien hoelang krijgsluiden het houden konnen, zonder eten en zonder kleeren.... *By Englands glory!* zoo ze dus leven met hunne helpers, is 't niet vreemd, dat ze vijanden als de Spagnolen, tot gruwelen van weerwrake verwekten. Wat mij aangaat, mijne handen joken vaak genoeg om de neuswijze luiden, die hier in Utrecht nopens de Staten representatiën komen doen, met een paar oorvegen tot antwoord naar hunne meesters af te zenden....'

'Ge hebt zelfs somwijlen aan dien lust toegegeven; ook van

dit, Mylord! zijn mij klachten gedaan....; de bedienden en andere onderhoorigen, die Mylord hier achtergelaten heeft, mitsgaders die personen, tot zijne particuliere vrienden behoorende, onderstaan zich rouwe en moedwillige handelingen tegen vrome en goedwillige burgers, somwijlen zelfs jegens personen van kwaliteit....'

'Ge weet, onze Engelschen vechten en boksen onderling, hoe zouden ze zich daarvan konnen onthouden met die verweerde Hollandschen, die nog daar te boven onze taal niet verstaan, hetgeen menigte van verwarringen en twistinge geeft, als welke soms met *the knife* of de vuist moeten beslist worden.'

''t Is waarheid; zelfs bij den wil, zoudt gij niet bij machte zijn dit alles te voorkomen, maar ik bidde u, waak er tegen zooveel het zijn kan, tenzij ge opzettelijk Mylords naam in grooteren haat wilt brengen....'

De vurige North kleurde van verontwaardiging bij dien argwaan.

'Ik betwijfel, of de Graaf hier een enkelen vriend en dienaar in Holland heeft, die williger voor hem zou sterven, en een zwaarder leven met meer geduld voor hem zou dragen, dan ik, Sir! ziedaar mijn antwoord.'

'Ik geloof u, Mylord! uitgenomen als ge van *geduld* spreekt; maar toch wil het oefenen, ook om zijnentwil, en begin met de stroopende krijgsbenden uit de Hollandsche kwartieren terug te roepen, en onder betere tucht te houden!'

'Om goeden krijgstucht te houden, moet men over goeden leeftocht konnen beschikken. Laten de Staten beginnen met mij daarvan te voorzien: zonder dàt moet ik ze vrijheid laten hun kost te zoeken en op den boer te teren. De *poor creatures* zijn in 't eind hier om zich dood te vechten, maar niet om zich te

laten doodhongeren; handelt men ons dan als vijanden, zoo zullen zij handelen of ze in vijands land waren. Mijn naam zal geen North zijn, zoo ik daarin ietwes were. Ik zeg u, als Kolonel van Harer Majesteit hulptroepen, en ik zwere mijn krijgsmans-eed daartoe, dat ik mij daarover bij den Gouverneur-Generaal verantwoorden kan en zal bij zijne wederkomst; daartoe God helpe!'

'Bij zulke vrienden, als Mylord Leycester heeft, zou God wel een wonder mogen doen, eer den Graaf hier eene zulke welkomst bereid ware, dat hij het regiment van Staat met goed gevolg kon hervatten,' viel Wilkes in met ergernis. 'Maar bedenkt ge dan niet, Mylord!' hernam hij kalmer, 'dat het niet op die ruwe krijgsluiden is, dat de meeste haat valt, maar op hunne oversten, en dat men u, zonderling *u*, beticht van hen op te zetten tot het ergste, wat zij plegen?'

'Laten zij mij leeren, hoe men hollende paarden tot stilstaan brengt, als ze den breidel op den nek hebben genomen....! Maar weet ge wat het is, Sir! en wat er achter die aantijging ligt....? Ik ben bekend als één van Mylords ijverigste vrienden, en op dezen is 't nu, dat men steenen werpt; in hope, ze zullen den meester kwetsen.'

'Als de Graaf van den steen, dien ze mij voor 't hoofd geworpen hebben, ten minste niet den weerstuit voelt, zou het God geklaagd zijn!' sprak nu, op een toon van de heftigste drift, een persoon, die binnentrad, of liever binnenstormde; want hij drong, in de haast zijner opwinding, den deurwachter vooruit, die hem moest aandienen.

'Heer Reinier van Azewijn?' riep North, in de hoogste verwondering.

'De heer van Brakel!' sprak Wilkes, meer bedaard en groetende; slechts trokken zich zijne wenkbrauwen ietwat samen, als

voelde hij eenig verdriet of eenige onrust over dit samentreffen dier beide personen.

‘Ja, Reinier van Azewijn, heer van Brakel; die placht ik althans te zijn, schoon ik nauw wete of ik nog dezelfde ben, en of mijn grauwe kop niet op eenigen anderen romp is verdoold, zóó het mij dwarrelt voor de oogen, dat dit *mij* overkomen is.’

‘Wat is u dan overkomen, edele heer en vriend?’ vroeg North.

‘Gij weet het dan nog niet? Is de roep er af nog niet tot Utrecht gekomen? Mij dacht, dat moest nu al over 't land zijn.’ En van Brakel, hoewel in de tegenwoordigheid van den Engelschen gezant, wierp zich op den eersten stoel den besten, zonder eene uitnoodiging daartoe af te wachten.

‘*Good heaven!* wat kan dit zijn?’ vroeg North, verschrikt.

‘Mijn goede heer en vriend! geef u doch lucht daaraf! Het bloed stijgt u dus naar 't hoofd, dat wel een overval nabij schijnt.’

Werkelijk moesten de bloedroode kleur van heer van Azewijn en de aderen van zijn voorhoofd, opgezwollen als sterke blauwe koorden, vreeze geven voor eene beroerte. Ook rukte hij zijn wambuis ietwat los, en ontsnoerde den zilveren halsband van zijn kraag.

‘Wat het is? Ze hebben mij simpellijk uit den Staatsraad gezet, anders is het niet.’

‘Maar dat kan niet wezen! Uit den Staatsraad gezet, u, heer van Brakel! u?’

‘Ja, mij en Meetkerke, en Aisma, en Feitsma, en meerderen nog zouden ze het gedaan hebben, zoo daar geweest waren, dus particulier aan den Grave gehecht, als men ons weet.’

‘Dat ik u bidde, heer van Brakel! wil uw toorn inbinden; gij hebt er rechtmatige oorzaak toe, ik ontkenne het niet...; doch,

met omzichtig te gaan, weert men nog veel kwaads, dat anders zonder remedie zal zijn. Zet toch u zelven en anderen niet te vast in de zinnen, dat dit tegen u is geschied, als vriend van den Graaf!'

'Bij de eer van mijn geslacht! waarom dan? Omdat ik mij Reinier van Azewijn noeme misschien? Omdat ik van den eersten en oudsten Gelderschen adel ben? Omdat ik den Prins en 't vaderland trouw heb gediend? omdat, bij....'

De heer van Brakel gebruikte, als hij driftig werd, doorgaans krachtiger woorden, dan wij met genoegen weergeven.

'Neen, heer! ge weet, dat is 't niet; maar.... men had particuliere veete jegens uw persoon..., naar de heer Advocaat mij heeft gezegd...., toen hij zich over dit geval bij mij excuseerde, niet willende, dat het geval in zulke vorme naar Engeland zou worden overgebracht, alsof 't tegen Mylords vrienden ware, dat men dus geageerd had!' sprak Wilkes bevredigend, en met een blik op North, als bad hij van Brakel, in tegenwoordigheid van dezen, de bitterheid van zijn gemoed niet al te veel lucht te geven, noch de zaak van de hardste zijde te laten zien. Maar het was tevergeefs, het was ook te laat; van Brakel was geen spreker, die de helft van zulke ondervindigen kon smoren; en North geen hoorder, om zelfs niet aan de helft genoeg te hebben.

'Ik betwijfel, Sir! of gij zelf gelooft, wat gij mij daar zegt, en of de flauwe excusen van den Advocaat, die hij zekerlijk bloot om de vorme heeft gemaakt, meer dan omdat ze geloofd zouden worden, Uwe Edelheid werkelijk overtuigd hebben, dat dit personeel jegens mij zoude zijn, anders dan uit haat tegen den Graaf, of beter gezegd, uit jaloerschheid tegen het gezag; ik zeg niet, dat hij 't hier houdt, maar dat hij 't houden moest, ware billijkheid hier wet.'

‘Bedenk, edele Heer! welk vooroordeel men tegen u heeft opgevat, omdat gij met Reingoud bij de financiën zijt geweest....’

‘En Meetkerke dan....? Zal het van hem ook gezegd worden, dat hij tot de Reingoudisten hoort....? En de twee Friesche heeren, rustig uit hunne provincie naar 's Hage gereisd...; maar die voormaals in Engeland zijn geweest, en daar goed onthaal hebben genoten bij de Koningin en den Graaf....?’

‘Zij wilden geen eed doen aan de Algemeene Staten,’ hernam Wilkes aarzelend, als iemand die iets zegt, dat hij weet tegenspraak te zullen opwekken. ‘En, ziet ge! dat is nu de nieuwe voorwaarde, waarop men in den Staatsraad zitting neemt, of blijft continueeren.’

Ook vroeg van Brakel, hem aanziende met vlammenden blik:

‘En in zuivere oprechtheid, Sir Thomas! acht ge dat te zijn naar recht?’

‘Ik acht het eene inbreuk op Mylords autoriteit en op de tractaten met de Koningin.’

Van Brakel stond op, ging naar hem toe, en drukte hem met geestdrift de hand.

‘Eindelijk dat woord van u!’

‘Nu ja dan; ik zal voor de waarheid uitkomen; hierin is zóóveel gedaan, dat mij tegen is, dat ik wel voornemens ben, er van mijne zijde protest tegen in te leveren; alleen ik wil niet, dat in deze zaak met te veel heftigheid zal gehandeld worden, en zij dus van uit de kabinetten der diplomatie in de huizen der burgers, en zoo in de straten onder 't volk zal komen. Met burgerkrijg en oproer wordt Hare Majesteit van Engeland niet gediend, en Holland niet behouden. Het volk moet er buiten blijven, zoo het nog doenlijk is en de zaak door minnelijken handel nog is te schikken. Maar ik moet dit zeggen: ik heb,

toen ik hier te lande kwam, niet al het kwaad willen of kunnen gelooven, dat men mij van de lieden zeide, die hier *de Staten* worden genaamd, meenende dat heerschzucht en gebrek aan matiging meest oorzaak waren van de verschillen met hen; maar naar hetgeen ik nu daarvan heb gezien en ondervonden, en, eilacen! nog daarvan te gemoet zie, moet ik instemmen in dit oordeel, dat deze lieden zijn eigenbatig, bekrompen, naijverig op het kleine, waar zij volijverig zijn moesten ter liefde van het groote, en zonder innerlijke goede trouw, waar het den geest der tractaten geldt...., schoon ik nu zie, dat ze zelfs de stoutheid zullen hebben, ook tegen de letter er van zich te gedragen.'

'Wel, Sir!' riep op ééns North in verrukking, 'zoolang ik u kenne, hoorde ik nooit betere taal uit uw mond, en die zooveel wijsheid als waarheid bevat.'

Wilkes glimlachte; maar van Brakel, die juist door de instemming, die hij vond, kalmer was geworden, sprak nu:

'Van dat laatste is onze uitzetting reeds blijk; weet of vreest ge nog meer, Sir Thomas?'

'Meer, veel meer; ik moet het erkennen, en zoo ik wist, dat gij beiden, zonderling Mylord North, even voorzichtige als ijverige vrienden waart van Mylord, en mij trouwe wildet houden in 't zwijgen en verbergen van dit en van uwe eigene grieven, zoude ik het u volgaarne mededeelen, ook wat ik in 't belang der Koningin naar mijn plicht daartegen denk te doen.'

Beiden betuigden, dat zij ter liefde van die belangen ook de zware deugd der stilzwijgendheid en der zelfbeheersching wilden oefenen.

'Uw beider eerewoord dan, dat gij u in dezen door mij zult laten leiden!' hernam Wilkes, die van de gelegenheid partij trok, om die beide mannen zijn eigen weg heen te leiden.

Zij gaven hun woord en, nadat Wilkes den deurwachter bevel gegeven had, niemand meer binnen te laten zonder eerst aan te dienen, schoven de drie heeren hunne stoelen om de tafel, en Sir Thomas begon:

'Dat onzalig verraad van twee Engelsche krijgsbevelhebbers, dat ons allen alevel met genoeg droefheid en schaamte vervult, is nu door Holland aangegrepen geworden, zooals te vreezen was, snel, behendig en krachtig; op zulke wijze, dat de voorzorgen, die ze nemen, rechtmatigen voorstand van het welzijn dezer landen mogen heeten tegenover hunne landgenooten; en toch, als inbreuk op de bezworene overéénkomsten verwarring scheppen zullen in de regeering, en zulke wanorden stichten, die evenzeer ten nadeele van het land zullen strekken als tegen de rechten van den Gouverneur-Generaal. Gijlieden weet, welken stap men reeds terstond den 31sten Januari heeft gedaan, tegen het gezag van den Staatsraad?'

'Ja, een verzoek van den Advocaat en anderen van de Staten van Holland, om weinige dagen op te houden eenige patenten op de garnizoenen in hunne provincie, als hebbende met hun Stadhouder geraadpleegd over de voorziening hunner steden en frontieren. De Raad heeft bewilligd, maar ik gaf mijne stem niet.... en ze wisten vooruit, dat ik het niet doen zoude, hebbende mij daaromtrent reeds vroeger verklaard aan den heere van Oversteyn en anderen, die mij daartoe te mijnen huize zochten over te halen,' antwoordde van Brakel.

'De Raad heeft bewilligd,' hernam Wilkes; 'ja, als men dat bewilliging heeten kan, de bijgevoegde voorwaarde, dat dit geschieden zoude met voorweten en toestemming des Raads en niet tot achterdeel van 's Graven gezag.... Nochthans roert men nu in Holland de trom, op naam en gezag van den provin-

cialen Gouverneur, en in sommige plaatsen zelfs op naam van de Stedelijke Magistraat; men geeft zelfs Lastbrieven uit, doet betalingen, die men goed acht....'

'Och! oft men dan goed mocht achten in den nood van 't arme krijgsvolk te voorzien,' viel North in, 'maar dat wordt gansch vergeten.'

'Men gebruikt het alevel, en gansch naar believen, zonder er den Raad in te kennen, en dat niettegenstaande het plakkaat van 10 Januari 1587, door den Raad op 't volk van oorlog gemaakt bij autorisatie des Graven.... Zelfs is er door Holland een voorstel gedaan tot reductie der Engelsche troepen, doch daarvan heeft men moeten afzien, wijl de Raad zich daartegen gekant heeft met alle macht, als strijdig met de kabinets-akte.... Toen hebben ze het opgegeven.'

'En konden dat licht,' zeide North. 'Onze arme Engelschen zullen, door honger en ellende, wel vanzelve tot zulke reductie komen, dat er welhaast geene voltallige compagnie meer te vinden zal zijn. Voorwaar, zoo 't geviel, dat daar uiterlijke strijd kwam, zou dit kleine hoopje niet veel meer vermogen tegen hen.'

'Zonderling niet, als het plakkaat kracht krijgt, en tot uitvoering komt, hetwelk nu is uitgegaan, en waarbij aan alle Gouverneuren en Magistraten van Holland verboden wordt, oorlogsvolk te laten inkomen of verblijven zonder wil des Stadhouders, met verdere strenge bevelen van 't volk of de soldaten *dood* te slaan, zoo zij iets tegen 't plakkaat doen.'

'En zou dat doorgaan?' vroeg van Brakel ontzet en verwonderd.

''t Is alomme afgekondigd, behalve te Gorkum, Dordrecht en den Briel, die het weigerden. Ik heb er mij op geïnformeerd.'

'Nu, dan zijn we al gekomen, tot wat ik zeide: wie het vasten en de koude weerstaat, zullen ze dooden met strop en vuurroer.

Voorwaar! die nobele Engelsche vrijwilligers, als er toch menigte onder zijn, die 't goede vaderland verlaten hebben voor deze vreemde gewesten, ter wille van Gods zake en die der Koningin, en dezer landen, hadden wat beters mogen verwachten zoo ze niet met *ingratefull dogs* te rekenen hadden,' sprak North geërgerd.

'Wij zullen zien, of wij hun nog niet ietwat dankbaarheid inprenten kunnen, Mylord!' hervatte Wilkes bezadigend. 'Van nu aan begrijpt gij welken gang dit gaan zal....'

En welken gang het verder werkelijk ging, zullen wij welhaast zien, maar tot die tijden zijn wij nog niet genaderd.

Ga slechts zachtelijk in uwe vorderingen,' sprak van Brakel met bitterheid, 'anders zetten ze u ook uit den Raad; ik zie dit komen....'

'Tot daartoe zullen ze niet gaan; dit zou al te openlijke scheuring wezen van het verbond met de Koningin en *laesa Majestatis* in Haar gezant.'

Van Brakel haalde de schouders op als niet overtuigd.

'Maar nu, in beraden ernst, wat houdt gij van die uitzetting?'

'Die uitzetting en den daarbij gevoegden last, dat de nieuw aangekomen leden gehouden zijn nieuwe lastbrieven te nemen van de Algemeene Staten, houde ik en zal met mij houden ieder, die het recht verstaat, voor eene ongeoorloofde handelwijze; eendeels, omdat die Staten daartoe niet gemachtigd zijn geweest van hunne principalen, ten aanzien van Vlaanderen, 't welk nog tot de Unie behoort; en anderdeels, daar die uitsluiting strijdt tegen 't gemeene welvaren, 't welk niet gedoogt zulk lid van een lichaam, zonder reden, af te snijden.'

'Waarop zij zullen repliceeren, dat er wel deugdelijk redenen waren, die namelijk: dat men nu de gelegenheid wilde waarnemen, om de trouwe vrienden des Graven uit den Staatsraad

te weren, en daarna alle besluiten te doen doorgaan die men wil. Vandaar dan ook dat verbod dat gedaan is aan Aisma en Feitsma, om zitting te nemen; men kent ze als kloeke, trouwe mannen, die geen onrecht zullen steunen; maar op wat grond heeft men die geweigerd?' vroeg van Brakel.

'Op grond dat ze nog niet wettelijk aangesteld waren, schoon zij door den Graaf, vóór zijn vertrek, ontboden zijn en reeds beëedigd waren....; en om het al te kronen: weet gij, wie nu zitting heeft genomen?'

'Eenig creatuur van den Advocaat?'

'Neen, zóó fijn zijn ze wel; dáárvoor zal niemand Paulus Buis groeten.'

'Buis! zit Buis weer in den Baad!' riepen beide hoorders tegelijk.

'Ja; hij heeft plaats genomen terstond bij zijne wederkomst in 's Hage, of er niets was gebeurd.'

'Hij òòk is toch van den Grave aangesteld, hindert dat dan *hem* niet?'

'Hij zal eed gedaan hebben aan de Algemeene Staten!'

'*Bij God*' riep North, 'al kon ik er het pairschap mee winnen, ik zou de tijding van dien hoon niet aan Mylord durven overbrengen.'

'En ik zou het hem willen overbrengen, om hem tenzelfden tijde het noodige van zijn onverwijlden terugkeer voor te houden,' zei van Brakel.

'Het kan ook zijn besluit bepalen om niet weer te keeren,' hernam Wilkes; 'vooral, omdat de Graaf te dezen dage opnieuw in hooge gunst is bij de Koningin, en deze hem niet onder zoo ongunstige voorteekenen zal laten heentrekken; doch hoe het ook zij, ik heb er Zijne Excellentie en Hare Majesteit van geadverteerd....'

‘Gij hebt dat reeds gedaan, Sir?’ vroeg van Brakel met onrust.

‘Gij begrijpt, het was al te wichtig eene aangelegenheid, om er van te zwijgen, of te wachten tot ze Harer Hoogheid werd voorgesteld, op 't fraaist omkleed, en in zulke woorden van ootmoed en goede trouw, als men hier weet te vinden om aanmatigende en slinksche daden te vergoelijken.’

‘Voorzeker, dat ware nog erger gedwaald; doch waar moet het met deze arme Provinciën heen, als de Koningin in arren moede zich van ons afwendt...? Ik weet van den Graaf, hoeveel vreeze deze daarvoor telkens had, reeds toen Zijne Excellentie nog met ons was.’

‘De eigenlijke gevoelens en ontwerpen der Koningin omtrent de Nederlandsche zaken wèl te doorgronden, is allermoeilijkst; maar zeker is dit, in allerlei bezwarenissen, vijandschappen en geruchten van oorlog gewikkeld, is de gedachte van vrede haar somwijlen nader en meer wenschelijk, dan eene overwinst van macht; zonderling, waar zij eerst en op 't onzekere af, of er winste zijn zal, groote opofferingen van geld en manschappen zal moeten doen. Maar, wat er ook van zij, de Graaf is te allen tijde sterk gezind geweest en is dat tot hiertoe gebleven, om de Nederlandsche zaken te steunen, en zoo 't aan hem hing, er zou wel het uiterste voor gedaan worden, en ik vermeene, hij van zijne zijde zal niet rusten in 't aanhouden bij de Koningin, dat ze deze zaak geenszins mag laten varen, maar tot een goed einde brengen; maar ge begrijpt, ‘*the Queens majesty*,’ is meesteresse...., wat mij aangaat, ik zal 't niet bij het adverteeren laten berusten. Ik zal protest inleveren bij de Staten tegen alle handelingen die hier geschied zijn, of nog geschieden zullen, waardoor de achtbaarheid en de autoriteit van den Graaf worden verkleind; maar ik wilde het doen: rustig en waardig, niet in de

eerste drift der toorne, noch ook zonder formeele zekerheid, dat de ongerechte maatregelen werkelijk zullen doorgaan; bij voorbeeld, ze hebben zich voorgesteld een nieuwen eed te vergen van 't krijgsvolk, en de Gouverneurs der provinciën en steden. Vele krijgsoversten zullen, hope ik, daartegen aantuigen, en zoo de jonkheid en de autoriteit, die de Advocaat over hem heeft, den Graaf Maurits verleiden mochten aan hunne inblazingen gehoor te geven en den Graaf af te vallen, is het nog niet zeker, dat de andere gewestelijke landvoogden dit voorbeeld zullen volgen.'

'Ik houd voor zeker, dat Nieuwenaar wijzer zal zijn: de jonge Graaf Lodewijk ook.... heeft te veel omzichtigheid en staatkunde....'

'En dan weet ik in Holland zelf nog een man, wien men tevergeefs tot ontrouw jegens eed en plicht zal willen omleiden.'

'Wie is die goede getrouwe?' vroegen North en van Brakel tegelijk.

'De Gouverneur van Noord-Holland, jonker Diedrik van Sonoy.'

'Aan vastheid van wil, om bij 't eensgenomen besluit te blijven, en aan moed om het op te vatten en door te zetten, ontbreekt het dezen althans niet,' hernam van Brakel, 'ik ken hem vanouds, hij ook heeft mee de Unie geteekend.'

'En heeft voor de bevrijding van zijn vaderland, naar men mij zegt, als een leeuw gevochten,' voegde North er bij.

'Meer juist ware 't gesproken, als een tijger; want, daar ziedt tijgerbloed in zijne aderen; ik achte den man hoog als held, maar een huiverlijke afschrik bevangt mij, als ik aan zijne daden gedenk....'

'*Heaven would*,dat die tijger den Haagschen vos in zijne-klauwen kreeg!' wenschte North.

'*Lacy!* 't is te dezen dage meer het getijde der sluipende

vossen dan der wide wouddieren...,' sprak Wilkes met zeker verdriet, 'en daarom, mijne heeren! wil ik u bidden, om, zoo mogelijk, uw aard, die meer van de laatsten heeft, in te toomen, en kan het zijn, voor ietwat slangenlist te verruilen...., lammerengedweeheid mag men u niet vergen....'

'Wij zijn niet van zulk gemoed, om ons in een van beide te voegen,' sprak van Brakel met ernst en waardigheid, 'gun ons te handelen als mannen, en laat God Almachtig dan de zege beschikken aan de zijde die 't Hem behaagt....'

'Ik zal u dat gunnen, mits ge mijne aanwijzing tot handelen lijdzaam afwacht, en niet door onverduld u verleiden laat tot onvoorzichtige daden; dit zegge ik bovenal tot u, Mylord...! en..., gij verstaat mij...! Om een voorbeeld aan te wijzen: gij haat den Generaal Norrits..., hij is uw vriend niet....; hij is het evenmin van den Graaf; maar zelfs, al zaagt ge zegepraal in zijn blik, of meendet *gij* terging te zien in zijne handelingen, laat u daardoor niet verlokken tot eenige roekelooze daad van drift of wrok! Als de Engelschen onderling verdeeld raken, zonderling de overhoofden die 't voorbeeld moeten geven van eendracht, is het al hier verloren voor ons; de tegenpartij zou er in groeien; de Koningin en de Graaf zelf er zich over vertoornen en er uiterst slecht mee gediend zijn.... Ik wacht den Generaal Norrits hier. Gij zult elkander de hand reiken in mijn bijwezen, en gij zult in mijn afzijn dien gesloten zoen gedenken.'

'Nooit, Sir Thomas! zelf niet al beval mij het de Graaf zelf: Norrits is een verrader; hij maakt verbond met de vijanden van Mylord. Hij is de man om zich met den eersten aan te sluiten aan de Hollanders.'

'Norrits is *geen* verrader, Mylord! Norrits is een voorzichtig

man, die zich geene vijanden maakt, waar hij acht dat men vriendschap moet winnen; hij is in onmin met Mylord Leycester, dat is waar, maar hij is een trouw dienaar der Koningin...., en hij zal zich niet aan de Hollanders aansluiten, waar deze tegen de tractaten handelen. Bedenk daarbij, op welken slechten voet hij staat met Hohenlo, sinds de twist van dezen met Sir Edward, zijn broeder, en hoe wijd eene klove dit stelt tusschen hem en de Hollandsche krijgsoversten, en gij zult overtuigd zijn hoe weinige toeneiging hij moet hebben, en hoevele belemmering vinden om zich aan die zijde te voegen.'

Pas had Wilkes uitgesproken, of de deurwaarder diende den Generaal Norrits aan, die binnentrad met zijne gewone fiere en vaste houding en ietwat barsche manieren, maar ook zijn gelaat stond meer somber dan anders, zoodat Wilkes na de eerste begroeting, aanleiding vond om te zeggen:

'Mij dunkt, Generaal! de zaken gaan u ook niet zoo gansch naar wensch.'

'Neen, voorwaar, Sir! men moest geen Engelsch bloed in de aderen hebben, om met geduld te dragen wat hier omgaat.... Met de uiterste omzichtigheid komt men hier nog met schade en schande aan 't eind; men ziet de gevaren; men wijst aan hoe ze te keeren, en toch ontvaart men ze niet. Men geeft goeden raad, die niet wordt gevolgd, en .... keert de kans ten kwade, toch ziet men den Engelschen naam gediffameerd en geschonden, of ieder van ons schelm en verrader geboren ware. Waarom moesten luiden als Stanley en York juist de plaatsen innemen, die door bekwamer en meer getrouwe mannen met goed geluk konden zijn bezet; of voor 't minst, waar Mylord ons met zulke schurfte schapen in één stal liet, gaf hij ons niet het recht er bij ze buiten te werpen, eer de smet van hun bijzijn ons allen trof?'

‘Ge spreekt in beeldspraak, Sir John! gun den gezant der Koningin, die taal niet te verstaan.’

‘Nu, dan zal ik vrij uitspreken: waarom heeft de Graaf ons bij zijn vertrek met eene kabinetsakte begiftigd, die ons allen de handen bindt, om personen, waarop het wantrouwen viel, te ontzetten....? Daarmede is zulk ondenkelijk kwaad geschied, dat ik het mij alléén verklare uit den wil, om bij zijn achterblijven hier zulke verwarringen te stichten, dat zijne creaturen.... in dit troebele water visschen konden wat zij wilden.’

‘Sir John!’ sprak Wilkes, die met moeite door blikken den driftigen North weerhield van uit te barsten, ‘ik begrijp, dat gij mistroostig zijt als wij allen over het gebeurde; dat gij nauw de volle helderheid van brein tot uw dienst hebt, en diep verslagen zijt van alles wat hier voorvalt; maar dat geeft u geen recht dus de handelingen te verdenken van den Luitenant-Generaal, door de Koningin aangesteld; al mocht uwe particuliere veete tegen den Graaf van Leycester u tot de hardste onderstellingen brengen, op die wijze schandmerkt gij zelf het eerst onze natie.’

‘Sir John!’ sprak nu van Brakel met de bedaardheid, die een heftigen orkaan van drift voorafgaat, ‘ik kan u verklaren - ik, die zelf bij het stellen van de kabinetsakte tegenwoordig was en daaraan mede behulpzaam - dat de Graaf haar met de beste intentiën heeft uitgevaardigd. Ik, welgeboren Neerduitsch edelman, verklare u dit....: dit is geschied, omdat de Graaf zeker zijn wilde, dat de personen, ééns door hem benoemd, niet, zoo haast hij den rug gewend had, uit hunne gouvernementen of bevelhebberschappen ontzet zouden worden onder eenig flauw voorwendsel.’

‘Dan had men voor het minst scherp moeten toezien, *wie*

men benoemde, en niet dan dienaren, van wier trouw men zeker was, op de hachelijke poincten moeten plaatsen.'

'Dat men zich hierin heeft vergist, was zeker eene groote fout eene onherstelbare, en daaraf de gevolgen zulken nasleep van jammeren kunnen brengen, dat ik u en allen, die de grootte van die fout beseffen, met dubbelen drang aanmane om haar niet te helpen verzwaren, zoo u eenigszins de belangen van deze arme natie en de eere van uwe eigene ter harte gaat.'

'Indien een ander dan Sir Thomas, de gezant der Koningin, mij deze vermaning deed met woorden, die een zweem van verdenking aanduidden, voorzeker, Sir! ik vorderde hem op den degen.'

'Sir John! uw familienaam is, dunkt mij, al eenmaal genoeg in twist gewikkeld hier te lande, en ik bidde u hierop te achten, dat de eere van een krijgsman niet enkel hangt aan de scherpte van zijn rapier.'

'In trouwe, dat is waar, hier te lande is veeleer aan de scherpte der pen te denken, althans kan men dat leeren. De Engelsche naam wordt geschandvlekt onder dit volk door de boosaardigste geschriften, liedekens, schimpdichten, en wat er van dergelijke meer kan uitgedacht worden door lage zielen en kwaadwillige vernuften, al hetgeen door de praktijke der drukpers, huiden ten dage, dus licht en vaardig wordt algemeen gemaakt, dat die infame opstellen in ieders huis, in ieders geheugen, in ieders mond zijn, en zulks het bij dezen voortgang tot zulke hoogte zal komen, dat Engelschman en fielt al hetzelfde zal worden geacht. Ter liefde van de eere onzer natie, Sir! verzoeke ik u daaraan een eind te maken, door er aan de Staten klachte van te doen; als gezant komt u dat recht toe, en de Advocaat, die een billijk man is, zal die rechtmatige vordering geene voldoening weigeren.'

‘Niet weigeren, Sir! maar het is alreede heuschelijk geaccordeerd. Reeds den 9den Februari is er tot een plakkaat besloten, daarvan ik het concept heb gezien, tegen de lasteraars en kwaadsprekers van den Graaf, de Koningin en de geheele Engelsche natie...., daarin zijn, wel is waar, Stanley en York verraders genoemd; maar wie onzer zal dit niet van ganscher harte toestemmen, en in die onderscheiding niet juist de eer-herstelling zien van onzen landaard, ten overstaan van dit volk? en dus hierin hebben wij, mijns bedunkens, verder niets te pretendeeren.’

‘Een plakkaat van 9 Februari, en wij zijn nu in Maart.... Maar mij dunkt, dat moesten we hier in Utrecht kennen, om niet te zeggen, dat ik er bij mijn verblijf in 's Hage van gehoord zou hebben.... Dat is vreemd...,’ riep van Brakel.

‘Ik meende voorzeker, dat het te 's Hage en elders geplubiceerd was; maar hoe het zij, indien men mocht onderlaten, dat te doen, oft er zich naar te gedragen, zal ik ook daaraf rekenschap vragen, als ik mijn vertoog aan de Staten van Holland zal doen over alle misgebruiken, die hier sedert 's Graven vertrek en in diens afwezen zijn geschied....’

‘Er is iets, dat mij grootelijks verwondert,’ hernam Norrits met zichtbare spijt en bitterheid; ‘het is dit, dat ik den heer Wilkes, gezant vanwege Hare Majesteit en gemachtigd om zich met de Heeren Staten te verstaan, dus gezind zie, de autoriteit en de rechten van den Grave van Leycester te handhaven en voor te staan.’

‘Het is niet den Grave van Leycester, welken ik voorsta of gedenk te verdedigen, veelmin zijn gedrag of handelingen...., waarin ook....; maar het is het gezag en de rechten van den Gouverneur-Generaal.’

‘Ik meende doch, dat juist deze waren geaccepteerd buiten wil en weten, en zelfs tegen intentie Harer Majesteit.’

‘Ik verzoek u te gelooven, Sir John! dat ik niet van de onbedachtzame of aanmatigende luiden ben, die zich zouden onderstaan boven of buiten hunne volmacht te gaan in zoo wichtige poincten, noch mij te houden voor den simpelen dienaar, die de bevelen zijner zendster niet heeft weten te verstaan en naar haar geest durft uitleggen.’

‘De intentie van Hare Majesteit is dus...., dat Mylord Leycester...?’

‘De intentiën van Hare Majesteit zijn altijd uiterst moeielijk te kennen, en 't is hoogst onvoorzichtig, er naar te raden, Sir John! als men daartoe geene bepaalde roeping heeft.... Over hetgeen ik hier doe, zal ik weten hoe mij te verantwoorden voor Hare Koninklijke Hoogheid; laat dit u genoeg zijn.’

‘De Graaf zal dan wel zeker keeren?’

‘Dit althans is zeker, zoo Zijne Excellentie keert, moet het zijn met genoegzame autoriteit en volledige kennis van zaken, om zich te kunnen handhaven; en mocht hij niet keeren, wie er ook kome in zijne plaats, het zal altijd iemand moeten zijn, toegerust met genoegzame mate van macht en bekleed met zulken rang, dat hij in staat zal zijn, de Koningin waardiglijk te representeeren en haar wil met deze landen te helpen uitvoeren; zonder dat ware 't raadzaam, dat Hare Hoogheid zich ganschelijk onttrok aan deze aangelegenheden....’

‘Eilacen!’ sprak van Brakel, ‘dit is juist mijn angst en ik zorge, de Koningin heeft niet genoeg belang bij het bevrijden dezer Gewesten om ons door ondankbaarheid, tegenstand en andere onheusche ondervindingen heen, nog te blijven beschermen en onderstand te verleenen.’

‘Dat ziet ge niet juist, edele Heer! de Koningin heeft een zeer groot belang bij de onafhankelijkheid dezer Provinciën, en het zoude haar in ondenkelijk groote moeite en zwarigheid wikkelen, zoo 't Noordelijk Nederland terugviel, hetzij onder het meesterschap van Spanje, hetzij onder de bescherming van Frankrijk....’

‘Het ware wenschelijk, dat de Staten en de Advocaat daarvan de volle verzekerdheid hadden; mij dacht, dat zou hen krachtiglijk aanzetten, om meer opening van zaken te geven, en meer consideratie aan den Graaf,’ zei van Brakel.

‘Integendeel, jonker! ik geloof, dat de onzekerheid, of Hare Hoogheid de protectie en den onderstand zal continueeren àl dan niet, nog het éénige middel van bedwang en invloed is, dat de Koningin en haar dienaren hier is gebleven...., en zoo ik niet zeker ware, dat Hare Majesteit nauwelijks trouwer en ijveriger voorstanders bezit in hare eigene onderdanen, dan in den heere van Brakel, ik had mij voor een vreemd oor niet dus uitgelaten.... Het blijve dus hier.’

‘Dat geeft niet veel moed voor het aannemen der Souvereiniteit door de Koningin,’ zuchtte van Brakel; ‘dat toch hierdoor zoovele oprechte patriotten en weldenkende liefhebbers van 't Vaderland en der religie vuriglijk gewenscht wordt, als het éénige, dat vastheid en klem zou geven aan de regeering, vertrouwen onderling vestigen en de samenwerking daarstellen van allen, aanzienlijken en geringen, tot één doel.’

‘Bravo! dat heet ik spreken; al had ik de stem niet verstaan, uit de ronde en cordate taal zou ik mijn vriend Renier van Azewijn hebben herkend.’ Het was Prouninck, die met deze woorden binnentrad....

De deurwaarder, een Utrechtsch stadsdienaar, had zijn Bur-

gemeester niet durven zeggen, dat zelfs *hij* behoorde aangediend te worden, vóór hij kon binnentreden. De vier mannen, hoewel niet allen eensgestemd omtrent den persoon des Graven van Leycester, waren het toch genoeg eens omtrent het wenschelijke van de voortdurende betrekking der Koningin van Engeland tot de Nederlandsche Provinciën, dat zij in redelijke eenstemmigheid daarover raadplegen konden, vooral daar North aan Norrits, naar verlangen van Wilkes, de hand had gereikt bij zijn intreden, dat vrij heuschelijk was beantwoord. Het gesprek bleef dus in den geest, als het vroegere, alleen men roerde andere feiten aan, oude en nieuwe. De heftigheid van Prouninck of van van Brakel en North werd altijd tot bezadiging teruggebracht door de kalmte en den ernst van Wilkes; en wat Norrits aangaat, hij had een groot belang, niemand openlijk tegen zich in te nemen, en vooral Wilkes te toonen, dat hij personeelen tegenzin kon opofferen voor staatsbelang. Zijn geheim verlangen was, de plaatsvervanger te worden van Leycester; dan zou er geene hindernis meer zijn voor hem tegen zijn huwelijk met vrouwe Walburg; door die verbintenis zou hij vermaagschapt worden aan de aanzienlijkste Utrechtsche en Geldersche familiën; zijn invloed zou er door uitgebreid en gevestigd worden in de Noordelijke Provinciën, en hij zou niet meer als vreemdeling worden beschouwd onder de Nederlanders; oprecht verbonden aan de belangen zijner Koningin, en toch zeer wel gezien bij de Staten van Holland, kon hij de verdeelde gemoederen lichter bijéénbrengen en op zich vereenigen, dan een vreemd Engelsch heer het had kunnen doen; zijn wensch, ware die dan ook in zijn eigen belang, was dus niet het halsstarrig vooruitdringen der zelfzucht, die slechts plaats wil voor zich zelf zonder recht of aanspraak, maar integendeel een weldoordacht ontwerp, dat goede uitkomst beloofde en

dat niet in zijn hoofd alléén was opgekomen. Hij was reeds in Engeland meer dan eens als opvolger van Leycester aangegeven; reeds sinds 1580 of 1581 had hij voor de zaak der Unie gestreden, en misschien ware hij eerder dan de Graaf door de Staten zelf gewenscht en begeerd, zoo zij niet hoogere verwachting hadden gehad van hetgeen de geliefde gunsteling der Koningin voor hen zou kunnen doen, waar hij zich aan 't hoofd hunnen zaken zag gesteld. Nu die verwachting zich niet schitterend had gerechtvaardigd, begrijpt men, dat Norrits voor hen opnieuw in waarde was gestegen, en dit alles samen maakte, dat de Generaal waakzaamheid en bedachtzaamheid oefende en kracht van zelfbeheersching genoeg had om zich, ten overstaan van Elisabeth's gezanten, tegenover een invloedrijk man als Prouninck en vrienden van Leycester als North en van Brakel, niet aan 't uiten van vijandschap of ongepaste drift toe te geven.

De beide laatste heeren kregen intusschen spoedig een wenk van Wilkes, die maakte, dat zij hun afscheid namen. Nu met Norrits en Prouninck alleen gebleven, gaf de gezant aan den laatste te kennen, dat hij naar Utrecht was gekomen met plan om hem over verschillende gewichtige zaken te raadplegen, zeide hem verder eenige hoffelijkheden uit naam zijner Meesteres, die niet onduidelijk te kennen gaven, dat de houding der Utrechtsche Regeering in 't gemeen, en die van haar tweeden Burgemeester in 't bijzonder, Elisabeth's goedkeuring wegdroeg, maar eindigde toch met zijn verdriet en onrust te betuigen over de libellen en schimpschriften, die er tegen Mylord Leycester, de Koningin en de geheele Engelsche natie werden gedrukt, verspreid en gelezen in eene Provincie, zoo trouw en goedgezind als die van Utrecht, en kon zijne bevreemding niet ontveinzen, dat de Burgemeester ten minste niet in zijne eigene stad de verspreiding er van had geweerd.

‘Daartegen is al gedaan, wat doenlijk was, Sir!’ hernam Prouninck, verslagen, dat hij tot die erkentenis moest komen, ‘doch zonder batige uitkomst. De veelheid der overtreders maakt het straffen der overtreding in dezen zoo onmogelijk als onraadzaam. De eerste eigenlijke schuldigen zijn niet meer te ontdekken, en de veelvuldigheid dergenen, die dit kwaad in simpelheid medeplegen, maakt, dat ook de anderen, die er boos opzet in leggen, niet zijn uit te vinden en straffeloos blijven.’

‘Men dient dan het kwaad in den oorsprong aan te tasten, en alom bij de prenters nauwkeurig onderzoek te doen, wie onder hen, hetzij om ongeoorloofd winstbejag, hetzij om eenige snoode partijzucht tegen onze natie, zich tot het heimelijk prenten van al zulke geschriften leent....’

‘Dat is geschied, Sir! bij alle prenters in deze stad, die men slechts eenigszins wantrouwde en rigoreuselijk, dat zwere ik u, edoch zonder vrucht. Tegen het invoeren dier vuile libellen wordt nauwlettend toegezien, en toch ziet men het venijn telkens meer voortgang maken. 't Is er mee als met de Egyptische plagen: men voelt ze, maar onderkent niet de hand, wie ze aanbrengt.’

‘Erg genoeg; maar daar het hier wel niet 's Hemels hand zal zijn die slaat, moeten wij 't op de aarde zoeken, en zoo ben ik van meening, dat men meer kan doen, dan hierin gedaan is.’

Prouninck zag hem vragend aan.

‘Men heeft onderzoek gedaan bij alle verdachte prenters,’ vervolgde Wilkes, na eenige overweging; ‘en bij de vertrouwde?’

‘Neen, Sir! eene zulke opspraak en verdenking te verwekken jegens welbefaamde luiden, dat zou tyrannisch zijn en ons in haat en vijandschap brengen, en, certeyn! we hebben niet vele vrienden te missen.’

‘Dat geef ik toe, doch we hebben noodig, onze vrienden te

kennen, en wie zich, ter liefde van billijkheid en in 't belang der goede zaak, niet den dwang en den overlast van huiszoeking zullen getroosten zonder morren, van die is 't ook te vreezen, dat ze niet veel moeite en strijde, veelmin goed en bloed ten beste zullen hebben, als het nood doet....'

Prouninck scheen toe te geven aan dit argument; hij bedacht zich even, maar sprak toen hoofdschuddend:

'Nu ik mij wel bezin...., de éénige, bij wien men 't onderzoek onderlaten heeft, is onze gezworen drukker, een vroom patriot en die bekend staat als goed Engelschgezind; de verdenking alléén van dus schendig een handel, zou den goeden man ter dood toe bedroeven....'

'Wel mogelijk; maar zijne onschuld zal er te meer helder door uitkomen, en in zake van justitie heeft men niet noodig, iemands onschuld vooruit te zetten. Ik kenne den man niet; mijn achterdenken treft dus niet zijn persoon, maar ik verzoek, en desnoods gelaste ik u, ook bij dezen strenge nasporingen te doen....'

'Het zal geschieden, Sir! hoewel ik voor Jan Cornelisz. insta als voor mij zelven.'

'Heet die man Jan Cornelisz.? hé! dat treft zonderling....'

'Waarin acht ge dat zonderling, Sir?...'

'Omdat ik juist een Jan Cornelisz., prenter tot Utrecht, voor mij heb laten ontbieden en wellicht zal moeten vervolgen, ter oorzake van eene vervalschte en gansch tegen den bedoelden zin strijdige vertolking van de proclamatie der Koningin, wegens het vonnis der Koningin van Schotland, dewelke dus gegeven, veel meer bekwaam is tegen de intentie Harer majesteits uitwerking te doen, dan naar dier wil, en hebbende zelfs al de schade gedaan, die men van zoo ietwes vreezen kon, daar de afdrukken

van die vertolking tot in Deventer ingesloken zijn, tijdens de laatste dagen van 't beleg, en de indruk, dien de sententie der Schotsche Koningin dáár heeft gemaakt op het Schotsche krijgsvolk, en wie onder de Engelschen tot de Roomsche Kerk hoorden, is dus groot en noodlottig geweest, dat, ook met den meest vasten wil om zich te handhaven tegen den vijand, Stanley moeite zou gehad hebben, met deze oproerige, en tot doldriftige woede opgehitste luiden de stad te houden.'

'Ik dreig van ontzetting inéén te zinken,' riep Prouninck, 'en dat alles zou toegekomen zijn door 't bedrijf van Jan Cornelisz.!'

'Ge ziet dus, hoe noodig ook in andere poincten onderzoek wezen mag.'

'Gun mij oorlof te gaan: ik ga dat met den eersten streng doorzetten.'

'Dat is nu te beter, daar de man op dit uur hier bescheiden is, en ge dus te zijnent huiszoeking kunt aanvangen, vóórdat hij iets kan verduisteren of verheimelijken in zijne prenterij.'

'Prouninck verwijderde zich, en werkelijk, eenige minuten daarna zag men den goeden Jan Cornelisz. voor Wilkes verschijnen, wel als gedaagde, doch met de rustige onbezorgde houding van den onschuldige die niets vreest, en die zelfs niet onderstelt dat men hem van iets zou kunnen bestichten.

Toen hij dus de vermoedens hoorde, die er op hem rustten, en die Wilkes, tegen hem ingenomen, hard genoeg uitsprak in den vorm eener beschuldiging, was hij dus verrast en verslagen, dat de betuigingen van onschuld hem nauwelijks van de lippen wilden, en hij ten laatste als zekeren borg zijner goede trouw en oprechte Engelschgezindheid aanvoerde, 'dat hij den heere Wilkes te considereeren gaf, of dat mogelijk ware, dat hij zich stellen zou mede te werken tot diffamatie en execratie van den

naam der Engelsche natie, sinds hij zijne eigene dochter, zijn éénig kind, aan een persoon van die natie ten hijlik had beloofd, en terwijl de meeste eendracht tusschen hem en dien aanstaanden schoonzoon was heerschende, zulks dat deze hem zelfs van grooten dienst en in zijne zaken behulpzaam was, en niemand dan deze gebruikt werd ter vertolking van de wichtigste stukken, die zijner drukkerij werden aanvertrouwd.'

'Met oorlof van Sir Thomas! den naam van dien schoonzoon?' sprak nu op eens Norrits, die met scherpe aandacht had toegeluisterd.

'Een naam, die Uwe Edelheid reeds niet meer vreemd is,' hernam Cornelisz., 'sinds hij ook onder de vrienden van Uwe Edelheid wordt geëmploieerd: master Fabian de Engelsche taalmeester.'

'Ik vermoedde het,' riep Norrits heftig, 'en dan is waar, wat mij sinds dit uur volkomen helder wordt; dan zijt gij, en velen met u, door dien man misleid en verraden.'

De goede Jan Cornelisz., tot in 't harte toe geschokt van schrik, stond versteend van angst en ontzetting.

'Dat kan niet zijn; Fabian is onschuldig; ik zwere het u.'

'Zweer niet voor eens anders onschuld; men zou er de uwe om kunnen miskennen,' riep Norrits.

'Dat die master Fabian dadelijk hierheen geleid worde, desnoods als gevangene, zoo hij niet willig mocht zijn tot volgen.'

'Ik geve u in bedenking, Sir! of die man, indien hij is wat ik meene, niet veeleer door list zal te vangen zijn? 't Geen er nu geschiedt ten huize van Jan Cornelisz., zal hem opmerkzaam maken, en zoo hij schuldig is, kan hij ons reeds ontkomen zijn, eer iemand het heeft kunnen hinderen.'

'Lieve genadige heeren! wat geschiedt er dan te mijnen

huize?’ vroeg Jan Cornelisz., half zinneloos van stijgenden angst.

‘Men doorzoekt uwe prenterij op mijn last, door tusschenkomst van den Burgemeester, en men zal zich verzekeren van alles, wat daar verdacht mag gevonden worden.’

‘Och! wat dàt aangaat, mijn geweten is zuiver...,’ sprak de goede man, in de volle overtuiging zijner onschuld, ‘maar hoe mijne vrouw dit zal nemen, en in wat angsten de arme Deliana verkeeren mag....’

Terwijl de arme zoo jammerde, hadden Norrits en Wilkes, die niet naar hem luisterden, eene wijle te zamen beraadslaagd in 't geheim, en daarop schreef Norrits de volgende regelen:

‘Master Fabian wordt verzocht zich onverwijld te begeven naar het *Duitsche Huis;* staatsstukken van het hoogste belang liggen daar ter vertolking in de Neerduitsche tale; wil den bode volgen.’

Norrits teekende en bezegelde met zijn ring, en een der boden trok heen met het biljet, nadat Jan Cornelisz. het adres ten huize van Christoffel Reynaertz had opgegeven, voor 't geval, dat de Engelschman niet te zijnen huize mocht zijn.

‘In dezen strik loopt hij vast, sprak de Generaal, zonder barmhartigheid voor den armen Cornelisz., die bijna bezweek onder de strijdende aandoeningen van leed, angst en twijfel die hem bestormden.

‘Houd u rustig, vriend!’ zeide toen Wilkes troostend. ‘Blijkt diens mans schuld, uwe onnoozelheid zal er te zuiverder door uitkomen.’

‘Maar de schuld van dien man kan mijn arm kind dus aangrijpen, dat zij er levensvreugd, en 't leven zelfs bij inboet....’ hernam de ongelukkige vader onder tranen.

‘Vóórdat we de verdachte personaadje in 't verhoor nemen,

had ik nog een verzoek aan u, Sir Thomas!' sprak Norrits. 'Ik hoop, dat ge niet weigeren zult....; want het geld hier den wensch eener dame, dien ik op mij genomen heb u voor te dragen.....'

'Wel spreek, Sir John! zoo 't wezen kan, is 't vooruit geaccordeerd; wat wil van mij die schoone of die beminnelijke....?'

'Zeg veeleer die droeve...; want het is voor eene droeve weduwvrouw, die tot hare verstrooiing met eenig gezelschap naar den Hage wil reizen, dat ik pleit....'

'Welnu?' hernam Wilkes vragend.

'En ze dient wel vrijgeleide te hebben. In deze tijden van druk en woeling verschoont het wantrouwen en de voorzichtigheid zelfs niet hare sekse, en ik wenschte haar tegen beleediging en onhoffelijkheid te veiligen..., mij tot Prouninck te wenden...'

'Hier is het, met goede recommandatie aan allen die 't vertoond wordt,' sprak Wilkes, die het intusschen geschreven had, 'nu den naam, waarop ik het stellen moet?'

'De weduwe van heer Lubrecht Turk van Hemert van Rozendaal met eene of twee vriendinnen,' sprak Norrits, een weinig kleurende; want hetgeen hij vroeg was hem zelf tegen, de dwang der liefde alléén zette er hem toe aan.

'De weduwe van van Hemert!' herhaalde Wilkes...., 'juist heb ik gehoord, dat men haar te 's Hage wacht.'

Hoofdstuk III.
Lord Strange.

Fabian kwam werkelijk.... In 't eerst zag hij slechts Generaal Norrits alléén; Sir Thomas zat, met den rug naar de deur toegekeerd, voor eene schrijftafel, in een ander gedeelte van de ruime zaal, en men had Jan Cornelisz. in een ander vertrek doen gaan, totdat men hem zoude noodig hebben. Er was dus niets, dat den Engelschman het vermoeden kon geven, dat men hem in een strik had gelokt; en dat hij kwam vrijwillig en zonder erg, bewees dat hij nog geene kennis droeg van hetgeen er aan het huis *den Engel* moest zijn voorgevallen. Ook trad hij binnen, los en vlug, en als altijd een weinig fier onder zijn eenvoudig gewaad, groette Norrits, in wien hij een geheimen bondgenoot meende te zien, met eene soort van eerbiedige gemeenzaamheid, en zeide toen met dien vleienden en toch omsluierden toon van stem die hem eigen was, hoe hij den Overste dankte ditmaal weder zijner gedacht te hebben, en verlangde zich aan den arbeid te mogen zetten, daar zijn tijd zeer bezet was.

‘Dat is wel spijtig,’ antwoordde Norrits, ‘want ik zal u nog niet spoedig kunnen ontslaan.’

‘Gij weet, Generaal! al den tijd dien ik beschikbaar heb, kunt gij nemen als den uwen, en zoo ik van haast spreke, is het niet om minder voor u te doen dan gij verlangt, maar om spoedig af te doen wat er verricht moet worden.... Om zich in een vreemd land staande te houden, moet men alles aangrijpen, en er zijn dames die alléén de voormiddaguren aan hare taalstudiën verkiezen te wijden,’ voegde hij er bij met zekere beduiding.

‘En onder deze is wellicht uwe kleine bruid,’ hernam Norrits.

‘Mijne bruid!’ herhaalde Fabian met onuitsprekelijke minachting, ‘vergeef mij, Sir! gij vergist u; het is aan de uwe dat ik dacht. Vrouwe Walburg en hare nicht nemen samen hare les van mij, omstreeks deze ure.’

‘En zij maken treffelijke vorderingen, ik heb dat opgemerkt,’ hernam de Generaal met zekere bitterheid.

‘*Your honour* zegt dat op een vreemden toon; moet ik daaruit twijfel aan mijne bekwaamheid verstaan?’

‘Integendeel, hoe zou ik die kunnen verdenken! ik meen slechts, dat ze zelfs vorderingen maken in een vak, dat niet tot de taal behoort; ge onderwijst ze ietwat in de politiek...., en de richting, die gij geeft aan hare denkbeelden....’

‘Zal toch wel niet zoo geheel tegen uwe intentiën zijn....,’ viel Fabian in met levendigheid; en wilde er meer bijvoegen, maar het geweten van Norrits was niet zuiver genoeg op dit punt, om het hem toe te laten.

‘Genoeg hiervan,’ antwoordde hij; ‘ik twijfel noch aan uwe bekwaamheid noch aan uw goeden wil; alleen uwe vaardigheid in de Hollandsche taal is mij nog niet volkomen gebleken, en toch is het deze, waarop het hier nu aankomt.’

‘Ik mag mij hierin beroepen op het getuigenis van den boek-

drukker Jan Cornelisz., voor wien ik het meeste vertolk en stel, wat er uit de Engelsche in de Hollandsche tale bij hem wordt uitgegeven.'

'En gaat dat goed? Antwoord zonder ijdel roemen.'

'Ik zwere u, Sir! ik kan de Hollanders in hunne taal alles zeggen, wat zij noodig hebben te weten van Leycester,' terwijl hij tegelijk een vermetelen blik van verstandhouding wierp op Norrits.

'Neen, *bij God!*' riep Wilkes, 'tot hiertoe heb ik nog getwijfeld, maar de haat, waarmede die naam wordt uitgesproken, geeft mij zekerheid....' En opstaande, voegde hij zich snel bij hen, en zag Fabian aan van het hoofd tot de voeten met eene verbazing en verbijstering, die eer scheen te klimmen, dan te bedaren op het zien van den vreemden taalmeester.

Fabian zelf verbleekte sterk, en eene siddering ging hem door de leden; maar hij hervatte zich met eene snelheid, die slechts door lange oefening in dubbelzinnige toestanden kon verkregen zijn, en sprak heel koel met ietwat veranderde stem, doch onder eene hoofsche en wellevende buiging.

'Hoe nu, Sir Thomas! gij herkent mij, en gij verstelt van mij....?'

'U herkennen....? vergeef mij, Sir!.... Myl.... ik meende alleen, dat.... de stem...., maar nu.... ik zie beter.... het spreekt van zelf; het is niet; het kan niet zijn, en toch nooit was de ééne stem dus gelijk aan de andere, en zelfs de trekken....'

'Welnu, wat hebt gij tegen de trekken....? Gij vindt mij verouderd,' hernam Fabian stout.

'Ik vind niets; ik weet niets; ik kan niets zeggen Sir! want ik geraak in een doolhof van gissingen, daarin ik mijn gezond

verstand ga verliezen....,' hernam de gezant, die plotseling van strenge rechter, die hij had willen zijn, tot de rol van een verschrikt en verbijsterd man afdaalde, die voelt, dat hij gekheden zegt, en die niet weet hoe zich te ontschuldigen.

'Gij kunt uitspreken, wat gij meent, Sir!' sprak nu Fabian op den ernstigen toon van gezag en met eenige verheffing van stem. 'Ik geloof niet, dat de Generaal Norrits de man is om mijn persoon te verraden, sinds wij wederzijds eenstemmig zijn in opiniën.'

Die getuigenis beviel nu weder Norrits niet, die ook in zekere pijnlijke spanning geraakte, en Wilkes hernam:

'Neen, Sir! het is al te dwaas, ik zal het *niet* uitspreken. Gij zijt hier geroepen, omdat men verdenking tegen u heeft opgevat, en ik, die u ondervragen moet, zal niet beginnen met mij zelven belachelijk te maken. Mijn gehoor zal mij misleid hebben, gelijk ik mijne oogen wantrouw. Gij zijt niet.... gij kunt niet zijn, wat ik bedoele.'

'Ei, waarom toch zooveel omhaal, zooveel schuchterheid, eer gij verklaren durft, dat gij den Graaf van Derby hebt herkend?' hernam Fabian, het hoofd oprichtende, en zich met eene fiere en vaste houding vlak voor hem stellende.

'De Graaf van Derby! De Graaf van Derby!' herhaalde Wilkes, op den toon der uiterste bevreemding, en bijna met toorn. 'Neen, *bij God*, Sir! daarvoor heb ik u geen oogenblik kunnen houden.' Daarop hem nog meer naderende en nog meer scherp in de oogen ziende: 'Wel voor Lady Margaret, Gravin van....'

'Wilkes! mijn God, Wilkes! zijt ge werkelijk in 't brein verward? Ge ziet een man aan voor eene vrouw, en dan nog wel voor eene vrouw, die sinds drie jaren overleden is, als heel Engeland weet,' riep Norrits verschrikt.

'Val Sir Thomas niet hard om dit woord,' sprak nu Fabian

goelijk; ‘er gaan geruchten, dat Lady Margaret nog in leven zou zijn, en men heeft het mij meer gezegd, dat ik eene zonderlinge gelijkenis heb met mijne ongelukkige.... moei.’

‘Uwe moei! Voor welken Graaf van Derby geeft gij u dan uit?’ hernam Norrits, die aan den verwilderden blik der wijdgeopende oogen van Wilkes zag, dat deze nog niet tot zich zelf was gekomen en werkelijk kalmte en helderheid van oordeel miste.

‘Wel natuurlijk voor degenen, die ik ben, de jonge Graaf.’

‘Gij.... gij zoudt Lord Strange zijn....? een heer van even in de twintig?’ riep Norrits.

‘Het is waar, gij hebt mij nooit aan 't Hof kunnen zien.... opgevoed in Schotland, ben ik er gehuwd uit eigen keuze.... en het heeft lang geduurd, eer de Koningin mij heeft kunnen vergeven, dat ik koos, eer ik kon vergelijken....’

‘Zou ik mogen vragen, wat Lord Strange naar de Nederlanden heeft gevoerd....?’

‘Een Hercules-werk, dat ik onderneme, in hope van de gunst der Koningin te winnen, zoo het volbracht werd. Ik heb mij begeven in 't leger bij Parma, om hem te ondertasten over den vrede....; maar ik.... slaagde niet; ik durfde niet terugkeeren naar Engeland zonder iets verricht te hebben. Vandáár mijne verlegenheid, mijne vermomming, mijn geldgebrek.... Ik beproef alles, om mij hier te verbergen en te leven, totdat de Koningin en de Graaf van Derby mij dezen inval zullen vergeven hebben.’

De volmaakte kalmte en tegenwoordigheid van geest, waarmede Fabian sprak, gaven zulk en stempel van waarheid aan zijne woorden, dat Norrits, hoewel hij de overtuiging bleef houden, dat er bedrog en misleiding plaats vond, in welk opzicht dan ook, den moed verloor om nieuwe vragen te doen; maar Wilkes was intusschen tot zich zelf gekomen.

‘Ik heb zekerheid, dat ik door een schandelijk guichelspel word misleid, en ik zal de stoutheid van dezen schuldige beschamen door een getuige op te roepen, die niet kon verwacht zijn,’ fluisterde hij den Generaal in. Daarop ging hij even buiten de zaal, en toen zeide hij tot Fabian: ‘Lord Strange! zoo ge de vergiffenis van Mylord uw vader wenscht, kunt gij die zelf afvragen: de Graaf is om wichtige redenen *incognito* hier in Nederland....; hij heeft mij willen verzellen naar Utrecht...., hij is hier in 't *Duitsche Huis*....’

Bij ieder woord scherper en dreigender blik van Wilkes, en meer zichtbare ontsteltenis bij Fabian; maar hoe het ook ware, dit kon verklaard worden uit de onrust van een zoon over de ontvangst van een vader, dien hij door eenige dwaze stappen, door misdrijf of wat ook, had beleedigd.

De Graaf van Derby liet zich niet lang wachten. Het was een ernsthaftig en waardig grijsaard, wiens trekken, wij moeten het toestemmen, zooals Wilkes en Norrits zelf, zeer groote gelijkenis hadden met die van Fabian, wiens verouderd en verwelkt voorkomen wel niet met zijn twintig jaar rijmde, maar toch verklaard kon worden uit het woest en ongeregeld leven, vol hartstochten en ondeugden, dat een zulk jongmensch moest hebben doorgeleefd.

Om onzen lezers een goed gezicht te geven op het tooneel, dat volgt, moeten wij doen opmerken, dat werkelijk de zoon van den Graaf van Derby, door Vlaanderen heen, zich naar 't leger van Parma had begeven, zoo men zeide zonder voorkennis en tegen den wil der Koningin; maar als men bedenkt, hoe groot een angst en een opzien Elisabeth had tegen een vormelijken oorlog met Spanje, hoeveel panischen schrik de aangevangen uitrusting der Spaansche Armada in Engeland had

verspreid, en zich daarbij voorstelt de weifelende, wankelmoedige en onbestemde houding, die Elisabeth aannam in sommige zaken van het hoogste gewicht, en die als het kenmerkende harer diplomatie is, die zij voornamelijk heeft gebruikt in de Spaansche en Nederlandsche zaken; zou het niet te verwonderen zijn, dat zij niet vreemd is geweest aan den tocht van den jongen man; dat zij hem heeft gebruikt om door schijnbare onderhandelingen, die zij altijd verloochenen kon, den staat van schijnvrede te rekken, of den oorlog op te houden, en dus aan des vijands bewegingen het ongewisse te geven, waarvan zij wist hoe het verlamde.... en dat zij daartoe liever een jongmensch, die van kleine politieke beteekenis was, zijn gang heeft laten gaan, dan een staatsman te gebruiken, wiens zending officieel en decisief moest zijn; en daar men later werkelijk den ouden Graaf van Derby, lid van haren Staatsraad, met zulk eene zending in de Nederlanden ziet...., kon de stap van zijn zoon in diens oog vergefelijk zijn, al moest hij schijnbaar de verwondering of den onwil over diens vermetelheid toonen, dien de Koningin noodig achtte.

Vandáár, dat hij kwam met minder toorn en minder verwondering, dan hij meende uit te drukken; en het hoofd afgewend om niet vooruit door een smeekenden blik verteederd te worden, sprak hij strak en ernstig:

‘Men heeft mij gemeld, dat mijn zoon hier is, om met berouw over vele dwaasheden zich aan mijne voeten te werpen.’ Fabian bedacht zich geen oogenblik, en wierp zich voor hem neer, uitroepende:

‘Zie met genade op mij, Mylord! en wil gelooven, dat mijne schuld groot is, doch niet grooter dan de ellende, de jammer en de doodsangsten, waarmede ik die heb geboet en wellicht nog boeten zal.’

Toen zag de Graaf op hem, en sloeg zich voor het hoofd, als van de uiterste verbazing en schrik getroffen, en deinsde achteruit, zoodra hij hem had aangezien.

‘Welnu, Mylord! herkent ge uw zoon? Herkent ge Lord Strange?’ vroeg Wilkes en Norrits tegelijk.

‘Zegt.... dit.... mensch mijn zoon te zijn?’ vroeg de Graaf, nog ontdaan en verward, door den zonderlingen indruk, dien Fabian op hem maakte.

‘Ja, Mylord! hij zegt het te zijn, en hij is het,’ hernam nu Fabian, opstaande, en den Graaf met drift bij den arm nemende, en in een hoek van de zaal zacht met hem sprekende.

De oude Lord antwoordde daarop smartelijk en toornig, en het waren geene zachte woorden die hij sprak:

‘Ik zeg u, gij zijt de kanker van ons geslacht; maar toch, ik, ik kan en mag u niet opofferen. Ik.... ik vergeve u alles, Mylord!’ hernam hij luide. Daarop wendde hij zich tot Norrits en Wilkes: ‘Mijne heeren! ik bid u, ontsla Mylord!.... ik zal niet zeggen, dat ik hem onschuldig houde, schoon ik niet weet wat gij hem te laste legt, maar in 't einde.... onze verwantschap dringt mij hier tusschenbeide te komen.’

‘Dit is dus wel zeker Lord Strange, en gij, Mylord! herkent hem daarvoor?’ vroeg Wilkes met zekeren nadruk.

‘Mij dunkt, Sir! ik heb mij op dit punt verklaard,’ hernam de Graaf met hoogheid.

‘Nu dan, Mylord Strange! in den naam van Hare Majesteit, en van den Gouverneur-Generaal, gij zijt mijn gevangene,’ sprak Wilkes, ‘en gij, Graaf van Derby! wil dit verschoonen; er is hier te Utrecht en elders te veel gebeurd, daarin uw verwant *suspect* is, dan dat ik hem de vrijheid kan laten. Alleen daar het niet meer een onbekenden avonturier geldt, maar eene per-

sonaadje van deze kwaliteit, zullen wij ons onthouden van rechtdoen, en simpellijk Mylord Leycester hiervan adverteeren, om daarna te handelen zooals deze zal bevelen.'

Fabian scheen eene wijle verpletterd onder die uitspraak; men zag hem inéénkrimpen als onder eene pijnlijke gewaarwording; de Graaf van Derby haalde de schouders op en schudde droevig het hoofd, maar scheen den schuldige op te geven. Fabian zelf gaf toch nog niets op; weer had hij zich hersteld en zijne tegenwoordigheid van geest herkregen. Hij wendde zich tot Norrits, en fluisterde hem op scherpen, gejaagden toon in:

'Ik heb de bewijzen in handen van eene zekere alliantie, door dames aangegaan, daarin uwe Walburg ook betrokken is. Bewerk mijne loslating of ik zal spreken....'

'Ik wil eerst zien, of gij weet te zwijgen; daarna reken op mij,' hernam Norrits op denzelfden toon, en luid hernam hij: 'Als het waar is, Mylord! wat gij mij dáár zegt, onderga dan rustig een verhoor; want de heer Wilkes heeft noodig over de waarheid ingelicht te worden, en ik wenschte u onschuldig te vinden.'

'Altoos, mijne heeren! wilt gedenken den rang en den naam van den persoon, dien ge voor u hebt,' sprak de oude Graaf, 'en dan in 's Hemels naam, handelt naar uw plicht; het geldt den dienst der Koningin.' En daarop verwijderde hij zich, nadat hij nog eene poos met een blik vol smart en verwijt op Fabian had gezien.

'En nu zal het tijd zijn Jan Cornelisz. te laten voorkomen,' sprak Wilkes, halfluid tot Norrits.

'Dat is onnoodig,' viel Fabian uit, met zekere fierheid, zonder den wenk van Norrits te volgen, die hem tot ontkennen uitnoodigde. 'Die simpele bloed weet van niets, heeft ook niets

te zijnen laste, dan wat overmaat van goed vertrouwen in mij, en zelfs dàt niet; want ik heb al wonderfijne kunstgrepen te baat moeten nemen, om hem te misleiden....'

'Gij bekent alzoo...., *My*...., Sir!'

'Ik zal alles bekennen, maar ik bid u, blijf mij master Fabian noemen. Mijn naam en die van mijn geslacht hebben niet noodig hierin gemengd te worden. Gij weet nu eenmaal wie ik ben; het éénig bewijs van onderscheiding dat ik vraag, is dit, dat ik niet geconfronteerd mag worden met een geringen Utrechtschen burgerman, die mij voor zijn dienaar houdt. Laat die man stillekens naar huis keeren, en maakt niet meer schandaal dan er noodig is.'

'Wij zullen u dan eerst hooren, Sir! en ons daarna op dit punt beslissen,' hernam Wilkes droogjes. Toch bood hij Fabian een stoel gelijk aan den zijnen. 'Gij bekent dus, dat gij u hebt laten gebruiken tot de vertolking van zekere authentieke stukken onder welke dat, hetwelk Hare Hoogheid, onze Koningin, heeft laten uitgaan op haar naam, en hetwelk dus gefalsifiëerd hier tot Utrecht bij meester Jan Cornelisz. is geprent en uitgegeven, dat het veel meer strekken kan tot valsche onderstellingen tegen, dan ter rechtvaardiging van de Koninklijke Majesteit en harer Raadslieden.'

Fabian had zich intusschen bedacht.

'Ik zou kunnen ontkennen,' sprak hij koeltjes, 'want niets bewijst u of mij, dat juist die gezegde vertolking van mij is, en ge zoudt mij die moeten toonen, en nog mijn handschrift daar te boven, dat vernietigd is, eer ik behoefde toe te stemmen. Maar ik heb het gezegd, ik wil niets verhelen; ik heb reeds veel van mijn doel bereikt, en het lust mij uit te spreken, voor uw oor uit te spreken, wat ik heb kunnen doen, en wat geener menschen macht meer ongedaan zal maken!' En

hij vervolgde met satanische blijdschap: ‘Ja, die vertolking is van mij, en zij heeft de uitwerking gedaan, die er door een geschrift als dat, dus weergegeven, komen kon; zij heeft zelfs meer gedaan dan gij weet. Door mijne zorg in Deventer ingesloken en verspreid, heeft zij tot het verlies van Deventer medegewerkt; - heeft Stanley, die in betrekking heeft gestaan tot Maria van Schotland, in wanhoop gebracht, en in vreeze dat men hem betrekken mocht in Babingtons komplot; - heeft hem vreeze gegeven dat hem althans na dezen niets dan ongunst wachtte, van de Koningin en Leycester beiden, en dat hem geene keuze verbleef dan zijne toevlucht te nemen tot den vijand. De gerechtelijke moord van Maria Stuart zelf had niet erger kwaad kunnen stichten dan deze verdediging van haar vonnis. Ik weet het; het is nu voltrokken. Elisabeth is, waar zij zijn wilde, maar de wraak was reeds vooruit genomen, en zal geoefend worden altijd door.... Onder het mom van het schamel beroep eens taalmeesters, heb ik mij ingedrongen in zulke familiën, waar men den Graaf haatte en waar men hem eerde. Ik heb in de eersten den haat versterkt, tot zij laaie vlam is geworden die welhaast gaat uitslaan; ik heb in de anderen hem de eere ontroofd, de liefde ontnomen, en dus verdacht gemaakt, dat geen Hollandsch staatsman hem meer kan vreezen, dan het nu hier vele burgers doen, en dat hier te Utrecht, in't hart zijner heerschappij, is die kanker ingebracht. O! ge ziet, ik heb niet voor niet al de ellende, al de vernedering van een armen dienaar en huurling der burgers gedragen! Ik heb niet voor niet de Engelsche taal onderwezen!’ En hij lachte, met akeligen spot. ‘Verder; ik heb mij van het vertrouwen van Jan Cornelisz. bediend, om door zijne pers te doen drukken, alle zulke geschriften als den haat en het wantrouwen tegen de Engelschen en tegen Leycester kon-

den sterken; want aan stellers daartoe gebrak het niet, maar aan eene geheime pers. Ik heb mij daartoe in verbinding gesteld tot met de geringste handlangers der Hollandsche partij; ik heb niet geaarzeld met spiën en andere lage werktuigen van zekere politiek samen te werken, en mij niet geschuwd voor den smet hunner aanraking, en ik ben geslaagd! Wel zèker ben ik geslaagd! Ik heb medegewerkt tot Leycester's val, want Leycester *zal* vallen, als hij het waagt, weer den voet in Holland te zetten. Zóó menigte strikken zijn daar reeds gelegd voor zijn voet, die hij niet kan ontgaan! Zóó menigte afgronden reeds geopend, die hij niet zal vermijden! Zóó menigte hinderpalen alreeds opgestoken, daartegen zich zijn stout voorhoofd zal stooten, dat Elisabeth en Lettice Essex beiden, haar schoonen Graaf een verloren minnaar mogen achten, als....'

'Wil zwijgen, Sir!' viel Wilkes in met gezag. 'Ge komt hier om te antwoorden en om rekenschap te geven, niet om ons door de ontboezemingen van uw fellen en onmenschelijken haat te ergeren; en waar ge u onderstaat de Koningin, en de Gravin van Leycester, in naam of eere te kwetsen door uwe taal, daar leggen wij u het zwijgen op. Verplicht ons niet, dit door dwang te verkrijgen.....'

Fabian glimlachte minachtend.

'Hetzij! ik zal mijn triomf nog in stilte vieren; ge kunt toch niets daartegen doen, dat die een maal volmaakt zal zijn!'

Daarop vervolgde hij meer hartstochtelijk, en uittartend, dán met de kalmte van den waren moed:

'En dus, mijne heeren! ge hebt u mijne rechters gesteld; ik heb mijne schuld bekend; ik ben in uwe handen. Stelt u nu mijne beulen! Mijn dood zal nog ietwat meer gerucht maken dan mijn leven; ik beloof het u!'

‘Wij zullen ons nu alleenlijk van uw persoon verzekeren, mijnheer!’ hernam Wilkes, en begaf zich buiten de zaal om zijne maatregelen te nemen.

In dien tusschentijd sprak Fabian zacht tot Norrits:

‘Wat dunkt u, heb ik woord gehouden?’

‘Dat hebt gij, en daarenboven, gij zijt genoeg de vijand van Leycester, dan dat ik niet een groot belang zou hebben bij uwe vrijheid..., en die bevorderen zal uit alle macht.’

‘Vergeet dan bovenal niet, die dochter van Jan Cornelisz. tot mij te zenden!’ hernam Fabian, maar snel hernam hij zijne plaats. Wilkes kwam terug. De bevelhebber van een vendel Hollandsch voetvolk, dat te dezer gelegenheid in het *Duitsche Huis* dienst deed als eerewacht, vergezelde hem; met eenig ceremonieel trad deze naar hem toe, en vroeg hem zijn wapen, een zeker kort zijdgeweer of dagge, waarvan ieder particulier te dien dage was voorzien. Fabian gaf het hem met zijn sarcastischen glimlach, terwijl hij sprak:

‘Ach! dit was niet mijn gevaarlijkste wapen.’

‘*Ah, dio! ili cavaliero! is* master Fabian in eigen persoon!’ sprak toen de officier, terwijl hij dien aannam.

‘*Si, si, Cosimo! son io!* En gij, in trouwe, gij klimt in rang; ge waart zoo iets als.... bravo! ge laat u nu gebruiken als boefleider?’

‘*Voor dezen stond*, ja, Mylord!’ hernam Cosmo, terwijl hij hem buiten de zaal voerde.

‘'t Is een zonderling wezen, die Lord Strange,’ begon Norrits, uitvorschend op Wilkes ziende.

‘Indien het Lord Strange ware, zou hij eene andere houding hebben aangenomen, eene meer ootmoedige, dat verzeker ik u.’

O! Maar de andere, dien gij meent, heeft nog minder reden tot gerustheid.’

‘Integendeel. Ik vraag u, zou Leycester daartegen proces durven voeren, hier in Holland?’

‘Dat zeker niet; maar ik acht, dan zal hij bevel geven tot een heimelijken dood....’

‘Door vergif....? dat is niet meer doenlijk; de persoon, die ik meene, is daartegen gehard, en zoo niet, er zeer zeker tegen gewapend.... Geweld....? dat zou opzien baren, en gij ziet, hoe de Graaf van Derby zich de zaak nog aantrekt. Neen, de éénige uitkomst, die Mylord blijft in dezen, - zoo het de personaadje is, die ik onderstelle, - bestaat dáárin, dat hij moed neemt, *to deal pleanly* op dit punt met de Koningin; deze kan straffen, en met groot recht. Bij de samenzwering van Babington, - het proces van Maria Stuart, - vindt zich een zekere Douglas Sheffield sterk gecompromitteerd. Die persoon schijnt naar het vasteland gevlucht te zijn, is niet achterhaald geworden tot hiertoe: en zoo het te bewijzen ware, dat deze zich noemende master Fabian, of Lord Strange, of wat ook, een zelfde ware met Douglas Sheffield...., dan begrijpt gij, dat er een hoofd meer vallen zou ten dienste van den Graaf!’

‘Alleen men dient te beginnen met bewijs te leveren, dat een doode levend het graf heeft verlaten....; dat zal toch nogal zwaar aan der lieden geloof op te dringen zijn...., en ik voor mij kan dat niet voor waar houden.’

‘Gij zoudt anders spreken, zoo ge met mij in Frankrijk waart geweest, tijdens het gezantschap van doctor Dale.... Uit het graf verrezen, vertoonde de ongelukkige zich aan mij, nog bijna een doode, en in den jammerlijksten toestand....’

‘*Oh, horror, horror!*’ riep Norrits, met een blik, vlammend van verontwaardiging. ‘En men zou den pleger van dien gruwel niet haten....?’

‘Wilkes haalde de schouders op.

‘Er waren ook groote gruwelen te straffen, Sir John! en beperkt in de middelen daartoe, wordt er eer op de zekerste en geheimste gezien, dan op de zachtste.... Maar genoeg van dit, het is beter er af te zwijgen....’

‘En gij houdt dus voor zeker, dat master Fabian....?’

‘Met gunst, neen! Ik houd niets voor zeker, *wil* niet eens helder zien in deze zaak, vóór ik tijding heb uit Engeland, hoe te handelen. Aan bedriegers en avonturiers van allerlei aard en rang ontbreekt het in deze verwarde tijden niet. Ik weet alléén, dat wij in master Fabian eene boosaardige en uiterst suspecte personaadje in handen hebben, en dat wij te zorgen hebben, tegen ranken ter ontvluchting op onze hoede te zijn. Hiertoe reken ik op uwe medewerking, Sir John!.... die gij geven zult, als gij indenkt, hoe die master Fabian zich uit over de Koningin.’

‘Waar het Hare Hoogheid geldt, zal ik geenszins nalatig zijn, Sir Thomas! en nu om te beginnen.... Ik vertrouw dien luitenant niet; 't is een vreemdeling, een Italiaan, eerst kortelings hier met een vendel voorzien, men weet niet recht hoe, of bij wiens tusschenkomst; en ik meende op te merken....’

‘Dat er kennis bestond tusschen Fabian en hem. Ik ook, heer en vriend! dies zullen wij een ander tot zijne bewaking stellen.... iemand van uwe officieren....?’

‘Ik ben niet zeker van hen....; maar ik heb een eerlijken en trouwen man, die na de overgave van Deventer aan onze zijde is gebleven en hierheen heeft weten te komen. Hij heet Hemon Tiry, 't is een kapitein zonder Compagnie....’

‘Mij is kapitein Hemon Tiry goed; beloof hem mijnentwege eene compagnie, zoo hij hoffelijkheid met strengheid jegens dien gevangene weet te paren....’

‘En nu, Sir Thomas! wat beveelt Uwe Edelheid omtrent den boekverkooper Jan Cornelisz.?’ sprak de hofmeester van het *Duitsche Huis*, die binnentrad.

‘Dat hij vooreerst in hechtenis blijve, tot zijne zaak zal onderzocht zijn....’

‘Hij bidt ootmoedighlijk, dat zijne dochter tot hem toegelaten mag worden.’

‘Kent gij het meisje?’ vroeg Wilkes aan Norrits.

‘Een zacht, onnoozel kind, nauw zestien jaren oud....,’ sprak deze.

‘Geef hem hoop op die vertroosting,’ sprak toen de gezant tot den hofmeester.

Hoofdstuk IV.
Ada's geluk.

Ada Rueel dan was gelukkig. Wie zou het niet gezegd hebben, die haar gezien had, zooals wij haar nu gadeslaan, terwijl zij zich bezighoudt met een fijn en uitvoerig speldenwerk, dat toch niet onverdeeld met hare aandacht wordt vereerd; want de Maulde staat naast haar, en bespiedt haar arbeid, waarvan hij het kunstige en smaakvolle, met zijne gewone opgewondenheid, roemt in vleiende en hoffelijke woorden, en menigmaal heft zich het oog der lieve schoone op van haar werk, om hem voor eene opmerkzaamheid te danken, die zij toch gelooft, dat meer haar zelve geldt, dan den arbeid, dien hij prijst. En nooit treft een zulke blik vol dankbaarheid en oneindige liefde zijn oog, of eenige teedere liefkoozing beantwoordt die met eene, wij zouden haast zeggen al de regelmatige gewisheid; want, in waarheid, in de wijze, waarop de Maulde Ada's teederheid vergeldt, is iets als eene schatting, die hij haar brengt; iets als eene schuld, die hij met stipte trouwe afdoet, als een plicht, dien hij gewillig vervult, maar niets van die snelle en plotselinge ingevingen van den hartstocht, die toch, in een levendig en vurig karakter als

het zijne, vallen moesten.... Of Ada dat onderscheid gevoelt, nadat zij van de eerste bedwelming harer vreugde, zich bemind te weten, bekomen is.... Ada Rueel voelt fijn, dat is waar; maar het vertrouwen eener eerste liefde is grenzenloos als die liefde zelve, en waren er oogenblikken, waarin de Maulde's wijze van zijn haar vreemd scheen en onverklaarbaar, het mocht haar oorzaak geven tot eene zachte onbestemde zwaarmoedigheid, die verdween, als een ochtendnevel voor het heldere licht van den dag, bij de eerste flikkering zijner teederheid, die weer heenschoot door die wolke. Daarbij.... ‘mannen kunnen niet liefhebben als vrouwen; voor dezen is recreatie in 't leven, wat voor genen 't leven zelf is,’ had haar Wijndrik soms voorgepredikt, als zij hem, met eene soort van geheime toepassing op haar zelve en de Maulde, het weinig hartstochtelijke van zijne liefde voor Maria Prouninck verweet, dat te meer uitkwam, nu hij, zeker voor de toekomst, het geluk van het tegenwoordige genoot met oprechte waardeering, maar zonder overspanning. En zijn woord had haar dan altijd gerustgesteld.

En wat Wijndrik aangaat, hij was meer dan ooit tevreden met en voldaan over zijn aanstaanden schoonbroeder, wiens gedrag tegenover zijne zuster hij onberispelijk vond en vinden moest, daar hij alleen naar 't uiterlijke kon oordeelen, en wiens houding in 't openbare leven hem volkomen geruststelde, daar hij zich niet enkel streng terughield van alle betrekking met de Prinses de Chimay, maar zelfs met de geheele Leycestersche partij, en zich, zoo vaak er onder mannen vrage was van politieke opiniën, ernstig uitsprak voor Holland en ten gunste van den geboren Prins van Oranje. Somwijlen zelfs achtte de beraden Wijndrik, dat hij te ver ging in die voorliefde, en op het oogenblik, waarop onze voorstelling aanvangt, waren ze zelfs in een vluchtigen

redetwist op dit punt; want Wijndrik ook was tegenwoordig, hoewel niet als hinderlijke derde; voor Ada kon hij dat niet zijn, en voor de Maulde was zijn bijzijn altijd eene gelukkige kans, eene afleiding, een voorwendsel, om oogenblikken van verstrooiing of verkoeling te helpen verbergen, of een zeker ledig te helpen aanvullen; want wij mogen die waarheid niet overzien: een ledig bleef er voor de Maulde, zelfs in het bijzijn van Ada, vooral dan, omdat hij dan het best, het levendigst voelde, wat hij er miste, wat hij er had moeten brengen en wat hij er niet konde geven, en ondanks al de teederheid van het lieve schepsel, overviel hem in hare nabijheid iets, dat zeer na aan verveling grensde, het is, omdat hij tot haar kwam met zelfbedrog, omdat hij met haar bleef uit besef van plicht, maar ook met de innerlijke overtuiging, dat iedere zijner liefkoozingen een logen was, zoowel als een zelfverloochening, en dat de waarheid zich wreekt van die tegenspraak met eene onweerstaanbare kracht.

Het was wellicht in dien afgrond van pijnlijke gedachten, dat hij zich verdiepte, terwijl zijn blik zich bleef vestigen op de fijne draden, die Ada's teere vingeren met behendigen zwaai om de spelden slingerden, op het zijden kussen vastgehecht, dat op haar schoot rustte; maar wat het ook ware, Wijndrik stoorde hem, door den draad van een vroeger gesprek op te vatten, met de aanmerking:

‘Toch, heer en vriend! blijf ik er bij, dat het u als krijgsman niet geoorloofd is, den nieuwen eed te doen, dien men nu vordert.’

‘En ik houde het daarvoor, dat we niet vrij zijn, dien te onderlaten; en om bewijs te geven, hoezeer dit mij ernst is, en hoe zwaar het mij weegt, ik ben van zins, dien morgen open-

lijk af te leggen in handen van mijn Kolonel.... en ik begeer, dat dit voorbeeld door mijne geheele compagnie zal gevolgd worden....'

'Ik achte, dat gij daarmede onvoorzichtig handelen zult, en.... en.... vergeef mij 't woord....! tegen Neerduitsche trouwe.'

'Hoe, Wijndrik! wat scheef een vonnis wijst ge daar; ge moet eene abele voorspraak zijn, zoo ge dit geding van mij wint.'

'Ik heb slechts ééne vrage te doen. Kan men tweemaal trouwe zweren, tweemaal trouwe weggeven aan verschillende personen of zaken?'

De Maulde kleurde sterk; daarop werd hij zeer bleek; maar hij bukte zich om één der kantklossen op te zoeken, dien Ada had laten vallen.... Zij ook had geluisterd.

'Neen, voorzeker!' antwoordde hij met te meer vastheid, daar hij zich zelven en anderen tegelijk had te overtuigen.

'Nu dan! Hoe kunt ge nieuwen eed doen, of u eenige bijvoeging tot den ouden laten welgevallen, vóór ge zuiverlijk van den eersten ontslagen zijt door den eeniglijk daartoe bevoegden persoon, en als ik meene, heeft de Graaf van Leycester zijn consent te dezer fine niet herwaarts overgezonden...?'

'Noch zal dat ooit, als wel te denken is,' hernam de Maulde; 'aan die zijde houdt men volgaarne, mits men niet behoeft te geven.'

'Dat is hier de vrage niet, Nicolaas! de vrage is van recht en billijkheid.'

'Daartegen wordt niet gehandeld in dezen....; men zweert den Graaf niet af, men neemt slechts den geboren Prins van Oranje en de Staten mede op in den eed, dien men daarbij hernieuwt.'

'Dus hernieuwt op eene wijze en met eene conditie, die den

eersten eed in effecte zou kunnen te niete doen. Ondersteld, dat er een openlijke strijd kwame tusschen den Gouverneur-Generaal en den Stadhouder van Holland en Zeeland; wat zoudt gij doen?'

'Ik ben geboren Hollander; mijn Vaderland gaat vóór; ik zou.... de Staten.... gehoorzamen.'

'Den eed breken aan den Graaf gedaan, dien God Almachtig heeft gehoord....?'

'Wat zotte spitsvondigheden, Wijndrik! haalt een rechtkenner zich toch in 't hoofd. Ik heb in 't eind geene twee rechterarmen om voor iedere partij den degen te houden!' En een gloed, door mengeling van allerlei passiën ontstaan, steeg de Maulde op het voorhoofd.

'Juist daarom staat u geene dubbelheid vrij....'

'Ik zeg het u nu al voor de honderdste maal, ik heb met die van Leycester's factie gebroken!' riep de jonge hopman heftig; en het arme kantwerk van Ada leed vreeselijken aanstoot onder die heftigheid; want de Baron had den klos altijd door in zijne vingeren vastgeklemd gehouden, en begon nu in verstrooiing het zijdeachtige garen af te winden en vanéén te rukken. Die verwoesting werd de lieve Ada te sterk; zij greep haastig de Maulde's hand, en trachtte zwijgend, (om der mannen gesprek niet te hinderen), haar eigendom aan de saamgeklemde vingeren te ontweldigen; maar de zachte dwang werd door hem in 't eerst nauwelijks opgemerkt, eindelijk verkeerd begrepen, en toen, terwijl hij haar zijne prooi afstond, beantwoord door werktuigelijke teederheid. Hij kuste de lieve kleine hand, die zoo vermetel tusschenbeide was gekomen.

Wijndrik schudde glimlachend het hoofd.

'Als ge u in minnespel vergeten gaat, is 't uit met gezonde

redenen, Nicolaas!' sprak hij, 'alleen aanhoor nog dit van mij en wil het in gedachten houden: met de Leycestersche factie kost ge breken en moogt dat; maar doe nietwes tegen de rechten van den Gouverneur-Generaal.'

En terwijl Wijndrik nog sprak, kwam een dienstbode binnen om te melden, dat er een krijgsman was, die verlangde tot den kapitein de Maulde te worden toegelaten.

'Het zal de vaandrig van dienst zijn, die mij een rapport komt brengen; veroorlooft mij even tot hem te gaan,' sprak de hopman.

'Eilieve! geef u die moeite niet, doe die zaak hier af!' bad Ada.

'Als ik haar geen gehoor geef, denkt gij op eene conspiratie tegen morgen,' glimlachte de Maulde, Wijndrik aanziende, en hij beval, dat de krijgsman zou binnentreden.

De krijgsman trad binnen; maar het was niet een jeugdige vaandrig met een rapport: het was de bejaarde luitenant Cosmo Pescarengis met eene mondelinge boodschap, die hij, na eenige omstandigheden, zijn hopman influisterde in eene vreemde taal. Cosmo en de Maulde zagen elkander gewoonlijk niet dan in dienstzaken, en dan was hunne verhouding, vooral in den laatsten tijd, vrij strak. Nu echter zag men de Maulde sidderen, kleuren en verbleeken in een oogenblik, onder tranen glimlachen tot Cosmo en hem de hand drukken, toen hij hem ontsloeg. Men kon hem daarbij de uiterste ontroering aanzien, maar toch Ada en Wijndrik zagen van dat alles niets; want de eerste, door het hard en onaangenaam voorkomen van Cosmo afgeschrikt hield de oogen strak op haar werk geslagen, en de andere, uit bescheidenheid en om den schijn van mistrouwen te ontgaan, teekende de laatste apostillen op een stuk, waaraan hij dien avond had zitten schrijven.

Zoo haast de Maulde Pescarengis zijn afscheid had gegeven,

wendde hij zich tot Ada, en sprak met zekere gejaagdheid:

‘Hoe het mij spijt, melieve!.... ik moet henen.... gun mij oorlof te nemen....’

Ada antwoordde niets; die plotselinge verwijdering, waar zij gehoopt had, den ganschen avond met den geliefde samen te zijn, was haar eene zóó groote teleurstelling, dat zij tranen voelde opwellen in haar oog, en zij zweeg uit vrees, dat hare stem zelfs die aandoening zou verraden, waarover zij zelve zich schaamde.

‘Dienstzaken?’ vroeg Wijndrik, even van zijn geschrift opziende.

‘Ja,’ antwoordde Nicolaas, met eenige verlegenheid; doch snel zich hervattende, voegde hij er bij met een glimlach: ‘Wees gerust, het betreft niet den nieuwen eed.’

‘Ik heb er u mijne opinie over gezegd, jonker Nicolaas! maar dring niet verder; gij zult daarin met uwe eigene consciëntie te rade gaan,’ zeide Wijndrik ernstig.

‘'t Kan zijn, dat ik van opinie wissel....; een mensch is.... veranderlijk,’ sprak de jonge baron.

‘Toch niet in alles?’ fluisterde Ada zacht, als bij eene bede de oogen naar hem opheffende.

‘Behalve, waar men eens eene engel, als Ada Rueel, teerheid en trouwe heeft beloofd!’ sprak de Maulde, even de knie buigende, en hare hand nemende om die te kussen.

De jonge hopman was onbeschrijfelijk bevallig in die houding: zijne lange gitzwarte lokken vielen in weelderigen rijkdom langs zijn hals, over den platten linnen halsboord heen; zijn schitterend krijgsmansgewaad van kersrood satijn, met menigte van insnijdingen gesierd, met goud galon geboord, en die wit satijnen dofjes deden uitkomen, kleedde zijne slanke en edele gestalte zóó vorstelijk, en scheen zóó geëigend aan zijn schoon en fier

gelaat, nu door sterke, strijdige aandoeningen hooger gekleurd, terwijl zijne oogen weer schitterden met vroegeren glans, dat het Ada was, of ze hem nooit nog dus wegsleepend schoon had gezien, en juist in dit oogenblik overviel haar een angst, dien zij eenigszins lucht moest geven in woorden. Zij trok hare hand uit de zijne, en terwijl zij beide handen op zijn voorhoofd drukte, sprak zij met gesmoorde stem:

‘God hoede u voor wankelen, Nicolaas!....’

Hij zelf scheen getroffen door dien zieleangst, dien zij uitte niet als wantrouwen, niet als ongeloof, maar als vreeselijk somber voorgevoel, en zijn afscheid was onder dien indruk teeder en ernstig, terwijl hij haar troostend zeide:

‘Wees zeker, Ada! ik zal vaststaan in 't gedenken aan u.’

En hij ging van haar heen.

Toen hij weg was, barstte Ada in een luid en hartstochtelijk schreien los.

‘Wat is u, zuster?’ vroeg Wijndrik, in de hoogste verbazing; ‘ge jammert dus, als eene hopelooze, om eene ure vroeger scheidens van uw lief?’

‘Broeder! veroordeel dit niet; het is mij, of hij ging om niet te keeren....’

‘Vóór morgen te twaalven,’ spotte Wijndrik, haar naziende, terwijl zij haastig uit het vertrek wegvlood.

Hoofdstuk V.
Vijandinnen van Leycester.

Wij voeren u in de onderaardsche woning van meester Aelbrecht Foeck. Hoewel de eigenaar afwezend is, zijn er toch toebereidselen gemaakt, zoo niet tot eene statige, dan toch tot eene voegzame ontvangst van verscheidene personen. Twee standaardluchters, die er uitzien of ze ten tijde van Bisschop David waren gesmeed, dragen op hunne ijzeren armen zware waskaarsen, die een gelen gloed werpen over al het omringende, en die met de zware koperen hanglamp de duisternis helpen weren in dat gewelf, waar de zon nooit hare stralen werpt, noch de maan hare glansen, en waar men eens binnengegaan, niet meer weet of het dag of nacht is geworden. Op eene zware vierkante tafel staan wijn, gebak en andere verkwikkingen gereed, en verscheidene kleine tinnen bekers getuigen, dat er eenige gasten zullen aanzitten. Ook zijn aan weerzijden van die tafel banken geplaatst, die Andries nu bezig is met eene grove, doch zachte wollen stof te overdekken - bewijs, dat de personen, die men wacht, van eenigen rang zijn, of althans de gemakken des levens niet geheel kunnen ontberen.

‘Wisten we nu maar, hoe wat warmte aan te brengen,’ sprak de oude knecht, met wat verlegenheid rondziende, tot een jonkman in het deftig zwart gekleed, in wien wij meester Roderik herkennen. ‘Men zegt, ze zijn laatst om de koude uitéengegaan.’

‘Of om wat anders!’ hernam Roderik. ‘Misschien ritselde daar toen wel eene muis....’ en hij glimlachte.

‘De moedigen niet te na gesproken; maar waarheid is, een klein geruchtje jaagt ze uitéén, en ze betrouwen zich maar sobertjes aan mijn bijstand en hoede.’

‘In de laatste zijn ze veilig; wat de eerste aangaat, mijn goede Andries!.... ge zoudt niet veel uitrichten tegen een rot schutters, door de burger-hoplieden afgezonden.’

‘Ik heb het toch in den Spaanschen tijd menigen Spanjaard afgewonnen; het is zoo, mijne armen zijn nu ietwat verstramd, maar mijn rapier is nog niet verroest, en zoo mijne vingeren beven, ze kunnen toch nog wel een vuurroer doen losbranden.’

‘'t Is beter dat de zaken hier passeeren zonder geweld, goede Andries! en dat de uiterste behoedzaamheid zulks voorkome.’

‘Betrouw u op dit stuk gerust aan mij; mijns meesters welzijn hangt er aan! Toch zou 't mij lief wezen, zoo ik mijne luidjes van heden rond een vuurtje kon zetten.’

‘Ei, laat dien inval varen! ze komen nu voorwaar niet hier om lang bijéén te zijn; en daarbij, master Fabian wordt gewacht, die zal ze wel warm praten....’

‘O, dat is wat anders....! Als die er bij is, zullen ze ook wel niet vluchten om loos alarm, en als de weduwvrouwe tegen de anderen haar steun vindt in hem, dan zouden die twee samen bevende schreisters in moedige leeuwinnen verkeeren, en doen stand houden tegen een heirmacht.’

‘Ja, mevrouwe van Hemert is een stouthartig wijfke, eene Kenau, eene *virago*, om 't al te zeggen.’

‘Ach neen, heer! die woorden alle passen niet op haar, de arme.... Zoo gij haar gehoord hadt en gezien als ik, als zij weeklaagt en jammert, zoudt ge haar anders oordeelen. Ze is van vreedzaam lam door deerlijke rampen van aard veranderd, en wolvinne geworden, die hongert naar wraak en bloed.’

‘Ge zegt dat naar recht; wat zij nu is, zou ze niet geworden zijn, zoo ze gelukkige vrouwe ware gebleven.... Wat master Fabian belangt....’

‘Dien, meester Roderik! dien acht ik dit spel te spelen, zoowel uit lust als uit nood...., en....’

‘En hij zal er goed voordeel uit trekken, als hij wint,’ hernam Roderik.

‘Hij heeft het verloren!’ klonk het hol door het gewelf.

‘Wat kan dat zijn!’ riepen Andries en Roderik tegelijk; maar de laatste hervatte:

‘Daar kan slechts één man van de buitenzijde tot hier komen....’

‘Wie toch, heer?’ vroeg Andries, nog niet gerustgesteld.

‘Hij, aan wien ik hier soms afspraak geef.... Simon, *de Scholier* bijgenaamd; geen fijner spie hebben wij voor ons in 't gansche Sticht....’

‘Maar hoe mart ge dan mij te openen! Daar gaat hier meer verloren dan tijd!’ riep dezelfde stem.

Roderik wenkte Andries, de kleine deur eener nis te openen, die toegang gaf tot den éénigen doorgang naar de buitenzijde.

De persoon, die zich toen vertoonde, was een lang, schraal jonkman van omstreeks acht en twintig jaren, wiens bleek geel gelaat bijna uitgedroogd scheen, zoo niet een paar scherpe,

lichtblauwe oogen het hadden verlevendigd. Geheel zijn uiterlijk, zoowel zijn gelaat, als zijne houding en kleeding, schetste hem als iemand van zeker fatsoen, van zekere opvoeding, maar die zijne gezondheid heeft verwoest onder vroegtijdige buitensporigheden, en die zijne eere heeft weggeworpen, zijn fatsoen heeft verkocht, maar de herinneringen aan 't vroegere niet heeft kunnen uitwisschen; niets bepaald boosaardigs lag in zijne trekken, die spraken van moedwil en vernuft, en van eene ongeregelde verbeelding.

‘Bij St. Silvester! den patroon van mijn oom, den Domdeken! is mij dat wachten laten, meester Roderik! en nog wel in dien lagen, engen gang, waar een man van mijne gestalte zich op zijn gemak voelt, als ik mij verbeeld, dat ik het zijn zou in de steenen tombe van mijne hoogwaarde voorvaderen; en ik zat er, geloove ik, nog, zoo mijn noodkreet over master Fabian's onheil u niet ten leste bewogen had!’

‘Gij hebt dan al eerder teeken van uw daarzijn gegeven?’

‘Zou ik anders klagen? maar durft men schreeuwen, als men weet, dat de buren daar boven geene bevriende mogendheid zijn?’

‘Och! uw kreet zou nu niet licht gehoord worden,’ zeide Andries! ‘de groote zaal is tegenwoordig ontredderd en wordt niet gebruikt, de aangrenzende galerij, afgesloten door mijne zorg, en de Prinses ligt lusteloos te zuchten op haar rustbed.?’

‘'t Is eene mooie vrouw, die Prinses. Is ze ziek....? aan wat kwale lijdt zij?’

‘Och, aan eene kwale, die ze nooit voelde ten tijde van Mylord Leycester toen Reingoud over de financiën beschikte.’

‘Ah! zoo is het dan gebrek aan *money?* nu, wie lijdt daaraan niet in deze harde tijden?’

‘Gij minder dan iemand, zou ik achten,’ sprak Roderik glim-

lachend, ‘eer ge vraagt, is de hand, die u geven zal, al geopend.’

‘Dat mist dan toch heden,’ hernam Simon; ‘want mijne beurs hangt zóó slap in mijn gordel, dat de adem van een kind haar wegblaast, en alevel....’

‘Heb ik in last u dit aan te bieden,’ hernam Roderik, hem een welgevulden lederen buidel toereikende.

‘Nu, St. Jan zij gedankt! en ik zal van avond eene kaars ontsteken, te zijner eere,’ riep Simon lachende.

‘Zoudt ge u niet onthouden kunnen van dergelijke uitingen en toespelingen, die naar 't pausdom smaken,’ sprak Roderik met zekeren afkeer. ‘Ge zijt doch, meene ik, niet meer Roomsch.’

‘Zoo weinig Roomsch als een eigen neef van een Domdeken zijn kan, die op zijn tiende jaar misdiener en outer-knaap speelde, en die tot zijn zestiende scholier was op de St. Hiëronimuschool....’ En toen hij zag, dat Roderik eene beweging van ongeduld maakte, ging hij voort: ‘Bah! zijt gerust! ik heb met alle bijgeloovigheden, vooroordeelen en wat dies meer zij, sinds lange afgedaan, achtende die altemaal hindernissen op mijn weg, doch wat wilt ge, de gewoonte....’

‘En de lust tot spotten daartoe....; maar dit al aan eene zij gezet, wat is er met Fabian, of was 't een fabeltje, om onze aandacht tot u te trekken?’

‘Een fabeltje? Tot schade en leed van onzen vriend Fabian is 't trouwe historie, wat ik meld: hij zit gekerkerd op 't *Duitsche Huis*, onder suspicie van geageerd te hebben in 't drukken, stellen en verspreiden der diffamante geschriften, daartegen het plakkaat luidt.’

‘En is de suspicie niet ietwat geldig....?’ vroeg Roderik meesmuilend.

‘Mits men mij de eere late van mijne compositiën, zal ik het

niet tegenspreken,' hernam Simon op denzelfden toon, 'maar nu zonder gekscheren; hij verkeerd in doodsgevaar; ik vernam, dat meester Prounick zich met den Schout en eenige stadsdienaren begeven heeft naar de prenterij van Jan Cornelisz., die mede geapprehendeerd is, en wat ze dáár kunnen ontdekt hebben, behoef ik u niet te zeggen, daar ge 't raden kunt.'

'Dat zijn uwe zaken, meester Simon!' hernam Roderik met zekere hoogheid, 'ik breng u de bevelen uit den Haghe; de maniere van executie is voor uwe rekening, als de consequentiën der ontdekking; wij desavoueeren u en de handlangers, die gij u moogt gekozen hebben.'

'Als vanzelve spreekt, mits ge mij daarna uit den nood helpt;, doch *ik* ben niet in nood, 't is Fabian, en niet om mijnentwil, maar om 't belang van de zaak diende hij wel gered.'

'Ge hebt gelijk; de personen, die we hier wachten, zouden onder zijne leiding ageeren, en bij gebrek van dien leidsman, zullen ze uitéénstuiven als eene vlucht eenden, daar een schot tusschen valt...; en daarbij, 't is een persoon, op wien wij veel hadden gerekend, vermits hij niet voor loon werkt, maar voor zich zelf, voor zijne eigene wraak; want hij wordt gedreven door particuliere veete jegens Leycester, naar hij zegt...., wat konnen wij voor hem doen?'

'Ik kom uw raad hooren; maar, certeyn! het doenlijke moet snel verricht worden, anders is het te laat; één mijner luiden berichtte mij zooeven, dat er tijdingen uit Engeland gekomen zijn, die in 't *Duitsche Huis* veel opschudding gegeven hebben;, de Ambassadeur zou in allerijl naar den Haghe trekken, en 't kan wezen, dat te dier occasie het proces van Fabian wat korter, en wat absoluter werd afgehandeld....'

'Daar moet haastelijk in voorzien worden,' viel Roderik in, en

nadenkende vervolgde hij: ‘Hoe jammer is 't, dat jonker Rueel niet beter te gebruiken is! Hoe goed ware 't, zoo die intercedeeren kon bij Wilkes vanwege Holland, uit vreeze, dat de uiterste justitie, tegen een onderdaan der Koningin gebruikt, door deze en Mylord Leycester hoog opgenomen en ten kwade geduid.... Maar dat gaat niet, ziet gij er voor u ongelegenheid in, om tot den Generaal Norrits te gaan?’

‘Een weinigje....; doch dat zou niet beteekenen; alleen de Generaal schijnt tot deze gevangenneming de hand geleend te hebben...., en dus....’

‘Zal er eene inlichting van mij, of eene intercessie van mevrouwe Wittenhorst noodig zijn, om hem te winnen; de eerste ga ik hem geven, de laatste.... zullen wij straks vragen, als 't nood doet. Gij begeeft u naar 't *Duitsche Huis*, met zoovelen uwer handlangers, als ge inderhaast samen kunt brengen, en zie toch, zoo Fabian los komt, hem den sleutel in handen te spelen, dien ge nog houdt.’

‘Van den buiten-ingang tot dit gewelf; goed! ik ga zien, wat er gedaan kan worden. Keere ik hier terug?’

‘In geval van niet slagen.... Gij Andries! verzwijg den personen, die komen, het geval van Fabian; het mocht ze te vroeg ontmoedigen. Ik keere zeker voor middernacht....’

En meester Roderik verwijderde zich met Simon *den Scholier*.

De oude Andries verdiepte zich in een sombere klacht: ‘De lijfelijke neef van den Domdeken, voor spie in dienst van den lande van Holland! En ik, voormaals de welgetrouwe dienaar van een aloud en nobel huis, die mijne eere hoog hield, zoo goed als een edelman, nu ten dienste gesteld der geheime samenkomsten van luiden, die met eedgespan, verraad en geheime lagen omgaan, en gedwongen uiterlijk de dienaar te wezen van

eene vrouw, die ik beklage, terwijl ik haar misleide; en dan zeggen ze nog, dat de Spaansche tijd de ergste was, toen vochten we ten minste met eerlijke wapenen....; maar daar hoore ik gerucht aan de buitenzijde.' Hij luisterde. 'Juist, dat is 't afgesproken teeken; daar zijn ze.' En nadat hij even de kleine gang was binnengegaan, eene wastoorts in de hand nemende om bij te lichten, leidde hij eene persoon binnen, in een dicht zwart regenkleed en huive gehuld, die weldra door verscheidene anderen gevolgd werd. Toen deze personen die lange sombere hulsels hadden afgeworpen, ontdekte men eerst, dat het vrouwen waren, en nu zij daar plaats hebben genomen nevens de luchters en rondom de tafel, herkennen wij eenige vroegere kennissen, die wij reeds bij mevrouwe van Wittenhorst hebben ontmoet. Deze dames spreken onder elkander met schuchtere en fluisterende stem, van de gebeurtenissen van den dag, van de hoop die zij hebben op spoedigen keer ten behoeve harer wenschen, en reeds ongeduldig geworden, beginnen zij Andries te vragen, waar mevrouwe van Wittenhorst blijft, en of master Fabian komen zal?

'Zoolang het uur der samenkomst niet gansch verloopen is, kunnen we nog hopen op beiden,' sprak deze voorzichtig; want hij voorzag niets goeds van de onrust, die hij bij de vrouwen zag opkomen; eindelijk heeft zijn luisterend oor opnieuw het teeken opgemerkt, dat hem tot openen noodt, en mevrouwe van Wittenhorst treedt binnen, gevolgd door hare nicht, nog altijd in hare rouwsluiers gewikkeld, en die eene *cassette* onder haar arm draagt, waarvan Andries zich haast haar te ontlasten.

'Eindelijk zijt ge daar, wellieve vriendinnen!' roepen allen, en de meeste dames zijn opgestaan om haar te begroeten.

‘Ja, we zijn daar!’ spreekt mevrouwe van Wittenhorst met een zucht, ‘maar we brengen geene goede tijding.

‘Mijne moei spreekt voor haar zelve,’ zegt de weduwe van Hemert. ‘Wat mij aangaat is er niets veranderd, ook zal dat....’

‘Wat is er, wat kan er zijn voorgevallen?’ vroegen allen met de gejaagdheid van den schrik.

‘Ik ontrade mijne nichte te gaan....’

‘Zoo ga ik ook niet.... zegt eene dame.

‘Noch ik! noch ik! noch ik!’ roepen drie anderen achteréénvolgend.

‘Maar wat hapert er dan?’ vraagt mevrouwe van Kenenburg, ‘hebt gij geen vrijgeleide kunnen verkrijgen?’

‘Dat is de zwarigheid niet; hier is het, voor mijne nichte en haar gezelschap....; alleen ik achte beter, dat niemand zich daaraf bediene....: master Fabian is in hechtenis genomen....’

Een vrij eenstemmige kreet van angst en ontzetting liet zich hooren; sommige dames wisselden dien af door snikken en gekrijt, en weer anderen verbleekten en sidderden, als waren ze eene flauwte of een zenuwtoeval nabij. Mevrouwe van Wittenhorst, de meest bedachtzame onder allen, toonde zich tevens de kloekzinnigste.

‘Neen, mijne dames!’ sprak zij; ‘voor zulke ontzetting en versaagdheid is nog geene oorzake; de zaak van master Fabian hangt met de onze samen, dat is waar; alleen wij zijn niet betrokken in de redenen waarom hij gevat is; en 't is niet denkelijk dat hij spreken zal.... Matig u van de groote vreeze...., alleen het reizen zonder mannelijk geleide acht ik voor vrouwen ondoenlijk in deze dagen...., en zoo is mijn raad....’

‘Dat niemand onzer gaan zal; maar dat spreekt vanzelf,’

riepen allen uit één mond, ‘wie zou 't durven? Wie zou 't kunnen, en daarbij, waartoe zou het strekken?’

‘Neen, voorwaar! tot niet veel, bij zóó kleinen moed, als gijlieden toont!’ sprak nu de weduwe van Hemert, met die scherpe, heesche stem, wier welluidendheid onder de krijschende tonen harer hartstochtelijke smart en waanzinnige verwildering sinds lang was verloren gegaan. Bittere ironie sprak uit den pijnlijken glimlach, die zich plooide om hare strakke, verbleekte lippen, en hoewel allen gezeten waren, zij alleen bleef staan, overzag de sidderende groep harer zusteren met een koelen minachtenden blik, die zich plotseling in een vlammenden omtooverde, nu zij begon te spreken, en de toorn en verontwaardiging nieuwe bezieling gaf aan hare oogen, door de menigte harer tranen reeds van glans beroofd, in den bloei harer jeugd. Toen zij die eerste woorden gesproken had zweeg zij eene wijle, zag den kring rond, maakte een gebaar van toorn en ongeduld, en hervatte toen: Voorwaar! voorwaar! hoe gij ze weet lief te hebben, uwe naasten, uwe liefsten! hoe ge moed hebt en ijver toont, als er vrage is hen te dienen, als ge hen behouden en uitredden kunt, door een heftiger krachtsinspanning, wilt ge u niet eenmaal daartoe aangrijpen, hebt ge niet eenmaal lust, datzelfde te doen, wat ik wil en wage, niet om te behouden, niet om te redden, wat mij lief is, niet om te herwinnen, wat mij ontnomen was, maar slechts om het verlorene te wreken! Voorwaar! met dezen voortgang zult ge beter doen u stillekens bij 't spinnewiel neder te zetten, om de lijkwade gereed te hebben voor den eersten welbeminden, dien de tyran den dood zal geven; dit is beter uwe taak, sinds u macht en kracht ontbreekt, om hen te veiligen en u zelven te verweren. Sinds daar geene manhafte deugd genoeg bij u gevonden wordt, die ietwat groots durft ondernemen met onzekerheid van uitkomst.’

Deze verwijtingen, op zulken toon uitgesproken, vielen niet meer in koele gemoederen, daar de schokken van onrust en schrik de vrouwelijke zenuwen reeds overprikkeld hadden en het hoofd opgewonden; sommige harer namen de houding aan, of ze drift voor toorn, en aanklachten voor verwijten zouden teruggeven, andere snikten luider en schreiden heftiger, als zagen zij reeds de onheilen naderen, die men haar voorspelde, en die hare hulpeloosheid niet wist te weren; ééne harer stond op en vatte het woord voor allen, en zeker in den geest der meerderheid. Het was vrouwe Johanna van Darthuizen, eene scherpe, levendige bruinet van eene forsche gestalte, en aan wier hooggekleurde tint het te zien was, dat zij niet tot de lankmoedigsten behoorde:

‘Luister, mevrouwe van Hemert!’ sprak zij heftig, ‘wij beklagen uw deerlijken jammer, maar gij moogt ons niet met onbillijke verwijten aangaan, of wij ook zullen spreken. Gij zegt, dat wij niets durven en niets gedaan hebben tot vordering van de goede zaak, wil dan luisteren en aanhooren wat wij gedaan hebben, en daarna oordeel! Ik spreke *voor* allen, ik zal ook *van* allen spreken. Daar is joffer Maria van Elswoud, die den jongen Franeker Hoogleeraar, door den dwang harer bekoorlijkheden en door de zoete lokstem harer lieftalligheid, van de Leycestersche factie heeft afgetrokken, die hij steunde met al de macht zijner geleerdheid en abelheid. - Daar is mevrouwe Schaft, die hare dochter geweigerd heeft aan een jong Hollandsch Officier van goeden huize, omdat hij in de zaak van Kapitein Juliaan Cleerhagen verwikkeld was, en zich niet zuiveren wilde door den nieuwen eed te doen aan de Staten. - Daar is de vrouwe van Zoest, die haar weilieven éénigen zoon van zich zendt, om te 's Haghe een klein ambt te gaan waarnemen onder den Advo-

caat, liever dan toe te staan, dat hij het ambt van meesterknaap bij 't jachtgericht zou houden, door gunst van de stad Utrecht, en den Grave van Nieuwenaar. - Daar is jonkvrouwe Debora van Renesse, die de helft van Utrechts jonge edellieden tot wanhoop brengt, omdat ze een hijlik aangaat met een bejaarden Zeeuwschen scheepsvoogd, omdat hij bij de verloving belofte heeft gedaan, te Middelburg en in den Briel, waar hij veel gezag en invloed heeft, de zaken van den jongen Grave Maurinck te vorderen, tegen die van den Graaf en de Koningin. - Nog is daar uit de onzen, schoon nu niet tegenwoordig, joffrouw Helionora, stiftsvrouwe van St. Barbara, die hare rijke goederen, bij levenden lijve, aan haar neve heeft afgestaan, simpellijk op conditie, dat hij zich afkeeren zou van de Leycestersche zaak, die hij toegedaan was, en die van 't Vaderland dienen, in den persoon des Heeren van Barneveld. Ook weet een ieder, hoe zich de jonge Heer van Everdingen nu draagt.... en of diens winste geen feit is, dat de blijdschap werkt van alle trouwe liefhebbers des Vaderlands? - Nog is daar joffer Aleid van Hellendoorn, die nu zoo zediglijk bloost, waar ik haar ga noemen, en die zich met haar broeder verzoend heeft en tot hem gegaan is, schoon door hem met groot onrecht gehandeld en gemaltraiteerd, en heeft, door hare zoete redenen en minnelijke vertoogen, hem weten te winnen voor onze cause. Daar ben ik zelve, van wie gij het allen weet, hoe ik mijn gemaal, die zijne gratie en vrijheid tot terugkeer uit ballingschap kon verkrijgen, door tusschenkomst van des Graven vrienden, aangezet heb om niet te accepteeren, maar veeleer een beter getijde af te wachten, zich openlijk partij te stellen tegen Leycester, en later triomfantelijk te keeren na diens val, niet uit gunst, maar door kracht van recht. En zie, mijn beminde heer houdt zich nu in

Holland op, en 't is ook geenszins om niet, als ge denken kunt, dat we ons deze scheiding getroosten. Zal ik zwijgen van mevrouwe van Wittenhorst, wie te roemen beter hare nicht paste, die haar toch prijze en eere onthoudt? Edele vrouwe Walburg! wat dankt de goede zaak u niet al, sinds gij door uwe zachte oogen den geweldigen krijgsman dwingt, dien wij als vijand, dus veel te duchten zouden hebben, en die ons nu veellicht tot heimelijken bondgenoot strekt. En toch zoudt gij zeggen, na dit alles, dat er door ons weinig was verricht, mevrouwe van Hemert! Nu dan! als ge dus oordeelt, zeg ons, wat *gij* gedaan hebt, dat daarnevens te gelijken is! Wat anders nog dan u heftig aanstellen, zoo vaak wij samen zijn, en ons aanklagen van lauwen ijver? Spreek nu op, en laat ons hooren van u!'

De ongelukkige weduwe scheen wel niet getroffen door den toon van verwijt, dien men tegen haar aannam; want strak en roerloos was zij blijven staan, zooals ze stond, zonder teeken te geven van spijt of toorn; veeleer toonde zij vreugd en deelneming bij ieder bewijs, dat men aanvoerde als tegen haar. Nu hernam zij op een toon, die zij trachtte kalm en waardig te maken:

'Wat er gedaan werd, is goed, is niet weinig, en gij hebt hierin gelijk, gij kunt allen trotsen op feiten, daarnevens ik er geene heb aan te wijzen; ik zou wel kunnen spreken van menigen ridderlijken edelman, op het zien dezer rouwsluiers en mijner tranen bewogen, partij te kiezen tegen den vreemden tyran; maar eilieve! gij weet dat, en gij acht dat niet veel; zijnde dat verkregen zonder andere kunst dan die der insprake van hun goed hart, meer dan door de daad van mijn invloed, en ik late u in die gedachte, mits gij mij op deze vraag antwoorden kunt: waar zou deze kring zijn, en dit bondgenootschap, waardoor reeds

zooveel is uitgewerkt, als gij zegt..., zoo ik niet daar ware, die het had samengevlochten en nog samenhoude tot op dit oogenblik?' Zij zweeg eene wijle, en zag met strakken, vragenden blik in het ronde.

Niemand antwoordde, allen schenen overtuigd zonder het te willen erkennen.

De droeve weduwvrouw vervolgde:

'Wat ik nog zal kunnen doen, hetzij alléén of door u, wete ik niet; maar dàt wete ik, dat er nog bij lange na niet gedaan is, wat er verricht moet zijn, om den Engelschen beul eene ontvangst te bereiden, die hem den moed ontneemt en de kracht verlamt tot het plegen zijner gruwelen onder ons, zoo hij nog de stoutheid heeft van te keeren.... En ik weet ook, dat, - wat gij allen ook hebt gedaan, ieder op zich zelve of allen te zamen, - niemand van u voor deze zaak wagen durft, wat zij moest en wat ik er voor wage; want gij allen, zoovelen gij hier zijt, acht het verlies van goederen, welvaart, aanzien, eere en leven nog *verlies*....; gij hebt nog ietwat te verliezen, waaraan gij hecht. Ik.... ik kan niets meer verliezen, tot het leven toe, dat ik niet zoude gewin achten, zoo het ten goede komt van mijne wraak; want het is mij niet eenmaal de vraag van geluk te verkrijgen, van ruste, van blijdschap, van hereeniging met eenigen geliefde, of herstelling zijner eere in dit leven: mij kan nog slechts ééne vreugde toekomen; nog slechts ééne enkele ure van triomf en van voldoening zoek ik hier op aarde: wraak voor het gevallen hoofd van mijn Lubrecht, in diens vreemden mans ondergang! Hoe die mij toekomt, en wat daarmede valle, of daarna volge, is mij al één!' En de woeste waanzin, die bij wijle de blikken dier vrouwe deed schitteren, tintelde ook nu in haar oog, terwijl zij, vermoeid van hare aanstrenging om zich,

als zij meende, kalm te uiten, nederviel nevens hare moei, de zwakke vrouwelijke krachten uitgeput, door de onvrouwelijke hartstochten, die haar bezielden.

‘Gij vergeet, in de woede dier onchristelijke wraaklust, te achten op den eersten en naasten plicht der menschen: zelfbehoud vrouw nichte!’ sprak nu mevrouwe van Wittenhorst; en gij hebt dus gansch geen recht, anderen te berispen, die van beter beraad zijn en naar bedachtzamer regel handelen willen; en met deze stemme ik mede, en zegge u: ze doen wèl, dat zij niet van uit hare rustige woonsteden verreizen willen tot een tocht vol perikelen en bezwaren, zonder een goed geleide en duchte bescherming.’

‘Die zal ons niet falen!’ sprak de weduwe van Hemert. ‘Master Fabian, schoon gevangen, heeft mij doen weten, dat wij ons, zooals afspraak was, hebben gereed te houden tot de reize, en dat hij niet falen zou hier te zijn op het afgesproken uur....’

‘En gij rekent op het woord van een gevangen man?’ vroeg een der dames ongeloovig.

‘Op dat van Master Fabian, ja!’ hernam mevrouw van Hemert, ‘*Hij* zal zich weten uit te helpen.’

‘En dan nog!’ viel Walburg van Wittenhorst in, ‘dan nog zou ik het niet wel verzekerd achten, onder zijn geleide te gaan. Wat al zwarigheid en kommer en moeite moet dat niet aanbrengen, te reizen met een persoon, aan een kerker ontvloden.’

‘Master Fabian is een persoon, die tot alles raad weet.’

‘Hij moge dan raad hebben voor zich zelven, 't is vrouwen van rang en eere niet meer doenlijk, met dien man gemeene zaak te maken, zijnde hij, als mij de Generaal Norrits verstaan deed, eene singulier gecompromitteerde personaadje.... en Sir

John mij waarschuwende in dezen, heeft mij onderricht, dat hij dien man meer in onze geheimen acht gewikkeld, dan voor onze goede faam en veiligheid nut is.... Ik heb zoeken te ontkennen, en Norrits geliet zich te gelooven, doch de reize mijner nichte en van sommige onzer vriendinnen zou vrij al te sterk bewijs geven tegen ons.'

'Ei, wat zegt ons, dat dit bewijst!' riep vrouwe van Hemert heftig, 'alsof datgene, waartoe wij ons onderling verbonden hebben, en trachten te volbrengen zoo iets ongemeen nobels en zuivers ware, gewogen op de schale eener fijnvoelende kieschheid.... Neen, moei! neen! blind u zelve niet met schijn van deugd en zuiveren handel. Als het een eedgespan geldt, acht men op de faam zijner bondgenooten niet, maar op de hulpe die zij aanbrengen.... En daarbij, master Fabian is geen geringe avonturier, 't is een persoon van kwaliteit, die door zijn rang recht heeft, in ons midden te zijn.'

'Gave de hemel, dat hij in ons midden ware!' zuchtte vrouwe Johanna; 'ik ook zou mij wel genoeg geveiligd achten met zijne hulpe.'

'Eene hulpe, die nog wel even onzeker is, als zijne trouw en zijn stilzwijgen. Hij is alreede begonnen, zich tegen den Generaal over ons te uiten, en wie zegt ons, wat hij verder doen zal, als men het uiterste beproeft, om hem tot spreken te brengen....?'

'En wie zou dat beproeven? De Generaal toch wel niet....'

'De Generaal zal 't niet aanvangen, dat spreekt wel van zelve; maar hij heeft mij toch verklaard, dat hij zwaarlijk zijne bescherming zou konnen verleenen in deze zaak. Bij zulken voortgang vreest hij zelf niet vrij te blijven van verdenking, en....'

'En hij prent u zijne blooheid in, dat is voorwaar fraai!' riep

mevrouwe van Hemert. ‘Een man aan eene vrouw! een krijgsman, die bang is....’

‘Een krijgsman, die zijn eed heeft te houden en zijne eer te ontzien.’

‘Door vrouwen te versagen en te vervolgen!’ riep er ééne met bitsheid.

‘Zoo niet te verraden! voegde er eene andere in wilden toorn bij.

‘Wel mogelijk! Mevrouwe, heulende met haar heldhaftigen minnaar, kan ons verraden hebben aan hem!’ sprak de vurige Johanna van Darthuizen scherp.

‘En hij ons al t' samen weer aan de vreemde tyrannen! gilden sommige vrouwen, zich zelve opwindende tot angst en ontzetting, en op mevrouwe van Wittenhorst aandringende, met wilde en dreigende gebaren.

‘Ge zijt uitzinnig, vrouwen en jofferen!’ riep deze, ‘gij laat u door redelooze drift en radelooze onrust vervoeren tot een uiterste, dus dwaas en onpassend, dat, ware 't niet om mijne arme nichte, die ik nog hoop af te brengen van haar reuckeloos voornemen, ik ging haastelijk van hier.’

‘Gij zult niet gaan! gij zult niet gaan, om ons aan uw Engelschman over te leveren.’

‘Ik zal gaan, vermits ik geen verkeer wil blijven houden met vrouwen, die dus dwaselijk en onbillijk verdenking opvatten,’ sprak Walburg fier, en deed eenige schreden, terwijl zij tot de vrouwe van Hemert sprak: ‘Ik bid u, nichte! volg mij; mij dunkt, hier is niet meer uwe plaatse.’

‘Mijne plaatse is overal, waar ik hope heb, mijn werk te vorderen,’ sprak deze koel, en keerde zich van haar af.

Walburg trachtte nu ernstig zich een doortocht te banen door

de andere vrouwen heen, die even vast besloten schenen, haar dit te verhinderen, en er ontstond eene verwarring, waarvan uitkomst noch eind was te voorzien; want de oude Andries had zich, bij den aanvang van den woordenstrijd, bescheidenlijk in de enge gang teruggetrokken, en geen onzijdige was daar, die tot vrede kon manen.

Toch hoorde men eene woordenwisseling in de gang, die bewees, dat er iemand naderde; de stem van Andries klonk eenigszins onrustig en bevreemd; hij scheen te aarzelen binnen te laten. De dames duchtten op ééns het ergste, en hare pogingen, om mevrouwe van Wittenhorst te weerhouden, verkeerden nu eensklaps in die om haar te volgen, of zelfs wel vóór te gaan; maar de eerste, aan wie dit scheen te gelukken, vrouwe Johanna werd door eene fijne, maar krachtige hand aangegrepen, staande gehouden en met zekere spotachtige hoffelijkheid teruggevoerd in het midden der anderen, door een persoon, die nu sprak:

‘In 's Hemels naam, schoone dames! houdt toch wat orde. In uw gezin weet ge wel rust te houden en twisting te mijden, waarom houdt ge niet dezelfde maat bij uw komplot.....?’

Het was de stem van Fabian, die deze woorden sprak, en sommigen herhaalden zijn naam met blijdschap, anderen met schrik, mevrouwe van Hemert met zegepraal; maar enkelen hadden hem niet terstond herkend, en dat was niet te verwonderen: de eenvoudige taalmeester was gekleed als een hoveling van Elisabeth, die zóó zóó naar eene hofpartij zoude gaan. Zijn wit satijn gewaad met purper fluweelen belegsels afgezet, die weer met gouden en diamanten knoopen en haken waren versierd, was vorstelijk schitterend; hij droeg in een rijken draagband een kleine dolk met gouden knop en een degen, waarvan

de greep met diamanten was ingezet. Over dit gewaad had hij een mantel heengeslagen van donkergroen zijden fluweel, met een breeden rand van marterbond omzet, en eene *toque* van gelijke kleur en stof, met een paarlsnoer omwonden, die eene *aigrette* van groote diamanten vasthechtte, dekte hem het hoofd. De luister van dit gewaad was dus sterk in tegenstelling met den toestand, waarin men hem dacht te zijn, dat het niet vreemd was, zoo men moeite had, zich in dezen fleren en prachtigen edelman een ontsnapten gevangene te denken; daarbij, zijn scherp geteekend gelaat, zijne flikkerende zwarte oogen, schitterden nog meer van overmoed en van trots, dan al de flonkersteenen van zijn gewaad te zamen.

Toen hij vrouwe Johanna in den kring had teruggevoerd, liet hij hare hand los, nam zijne *toque* af, kruiste de armen over elkander en zag den kring rond, met ironieken blik en spotachtigen glimlach; toch siste er werkelijke toorn in den snijdenden toon zijner stem, terwijl hij zeide;

‘Vrouwen! wèl zijt gij vrouwen, en kunt uwe natuur niet verloochenen, zelfs niet beheerschen ter wille van de hoogste belangen. Vermetel tot overmoed toe vóór de ure des gevaars, en schuchter als simpele duiven, bij den minsten schijn van tegenspoed, en nog bovenal door twist en onnutte woorden uwe eigene zaak bedervende, en de beste plannen door onverduld en wantrouwen in duigen werpende....’

‘Van mij althans zult gij dat niet zeggen, Mylord,’ sprak nu de weduwe van Hemert; ‘deze allen kunnen getuigen, hoe ik op u heb gerekend, tegen allen schijn en ondanks aller wederspraak.’

De titel, dien de weduwe master Fabian gaf en dien hij zonder bevreemding aannam, bewees, dat zij dieper in zijne geheimen was, dan de overige dames.

Ook antwoordde hij, haar de hand reikende:

‘Ook was het wel op u, ééniglijk zelfs op u, mevrouwe! dat ik gerekend had.... Groote hartstochten of eene groote smart zijn de adelaarsvleugelen, die ons verheffen boven al wat daar kleins en zwaks is in de menschelijke natuur; die vleugelen zijn de uwe.’

Dus groot was de invloed, dien master Fabian verkregen had, ook in dezen kring, dat geene der vrouwen, hoe pijnlijk haar zijne verwijten ook troffen en hoe zij zijne lofspraak aan de weduwe benijdden, een woord antwoordde, dat van toorn of tegenspraak getuigde. Integendeel, op den eersten wenk van den zonderling belangwekkenden man, hernamen zij zwijgend hare vroegere plaatsen.

‘Als de éénige cavalier in uw midden zult gij 't, naar ik achte, mij ten goede houden, dat ik het ambt van voorzitter onder u aanvaarde, en de leiding onzer overleggingen op mij neme,’ sprak Fabian, na zich ook gezet te hebben, met den gevalligsten toon en meest courtoisen glimlach, dien hij in zijne macht had; en zonder een antwoord af te wachten, dat hij vooruit toestemmend wist, begon hij *die* vragen te doen en *die* opmerkingen te maken, welke hij noodig oordeelde. Eindigend, liet hij zich een paar woorden ontvallen over de reize der dames.

‘Gij acht die reize dus nog altijd mogelijk?’ vroeg mevrouw van Wittenhorst bedachtzaam.

‘Zonder eenigen twijfel, mits gij, mevrouwe? de voorzorge niet hebt verzuimd, uwe nicht van een vrijgeleide te voorzien.’

‘Dat hebben wij, doch....’

‘Het overige is beschikt en besproken,’ hernam Fabian haastelijk. ‘Wie onder u zal mij verzellen?....’

‘Maar, vergeef mij de vraag: zult gij te paarde stijgen in dit gewaad, mijnheer?’ vroeg vrouwe Johanna.’

‘De vraag is wèl die eener vrouw,’ glimlachte Fabian, met zekere minachting op zich zelven ziende en op zijne rijke kleeding. ‘Maar wees gerust! daar staat een overdekte wagen gereed, op weinige schreden afstands van hier, en de zuiverheid van dit wit fluweel zal geene schade lijden van 't ongure weer, noch de schittering van deze gesteenten den argwaan wekken, of de hebzucht van onverlaten in verzoeking brengen.... Mij intusschen was het noodig, deze kleeding te kiezen, - eensdeels, omdat men, bij het eerste aanzien, nu master Fabian niet in mij zoeken zal, - anderdeels, om zonder hinder op de reize bij mijne vlucht, of bij ongeval, eenige duizend ponden schats met mij te voeren, die altijd van goede hulp zijn bij ondernemingen als de onze. Is deze opheldering u voldoende, mijne dames?’

Zij was het slechts ten deele; was die man master Fabian niet, wie was hij dan? - En hadden deze dames in hare zucht, om, als zij 't noemden, de zaak van 't Vaderland te dienen, zich rustig en volgaarne het geleide van een arm en eenvoudig man getroost, met wien zij zich reeds als hun taalmeester hadden gemeenzaam gemaakt; - nu diezelfde persoon een rijk en voornaam cavalier bleek, van aanzienlijke afkomst zeker, en in 't bezit van hoogen rang en fortuin, maar wiens verleden hij verborg als eene schuld, en wiens plannen voor de toekomst even duister waren; - nu veranderde voor haar de zaak van gedaante. Had hij het noodig geacht, zich zóó lang voor haar te vermommen, om onder een geringen naam diep in hare gemeenzaamheid te dringen, dan kon hij ook nu haar misleiden, en men was voor niets gewaarborgd, van niets zeker.... Zoo redeneerden de ouderen en schranderen onder de dames. De jongeren redeneerden niet. Zij *voelden,* dat het niet

passend was, met een vreemden edelman van dit voorkomen eene reize van eenige dagen (bij de slechte wegen en het gebrek aan snelle vervoermiddelen, en de omwegen, die men wellicht nemen moest, zou eene reis naar den Haag langen tijd nemen) te aanvaarden. Met master Fabian, dat was zoo goed als met een hofmeester of vertrouwden bediende. Met dezen prachtigen en verleidelijken cavalier, die zich Mylord liet noemen, en die er uitzag als een prins op een hoffeest.... met dezen wilden en konden zij niet gaan, zoo zij niet den naam van zedige en eerbare vrouwen wilden verliezen; en zij hadden wèl hare rust, wèl hare fortuin veil voor hare plannen; maar hare eer, haar goeden roep.... neen! die waagde geene Hollandsche vrouwe op zulken kans.... En waren er onder de jeugdigsten en lichtzinnigsten, die het misschien nog heimelijk wilden, zij durfden er wel niet openlijk voor uitkomen, tegenover hare wijzere en bedachtzamere gezusters....; allen dus dankten of verontschuldigden zich op eenige wijze. Alléén mevrouwe van Hemert bleef standvastig bij haar eerste besluit; eensdeels wist zij sinds lang, dat Fabian niet de behoeftige en geringe persoon was, dien hij zich voordeed; anderdeels was zij niet in een toestand, die haar kalmte en vrijheid van geest liet om, met vrouwelijke fijnheid van gevoel, de eischen der kieschheid te wegen. Zij had de schaamte, de schuchterheid, de zedigheid harer sekse verleerd en vergeten; zij had een doel, en zij ging er recht door op aan, of zonder naar den weg te zien, waar langs zij er kwam; daar waren voor haar geene hindernissen, geene belemmeringen; zij zag over alles heen; zij was boven alles.

Nog eene andere vrouw had denzelfden moed: Vrouwe Johanna van Darthuizen, gehuwde vrouw, niet meer in hare eerste jeugd, en hoewel nog jeugdig en schoon, toch van een voorkomen, dat

meer geschikt was, een man ontzag in te boezemen, dan vermetele wenschen op te wekken, en die werkelijk iets krachtvols, iets Kenauachtigs had, alsof zij zelve eerder bescherming zou geven, dan noodig had te ontvangen; *zij* durfde; zij oordeelde, dat een wagen, die gereed stond, een vrijgeleide, dat men in handen had, en een aanzienlijk gezelschap geene voorwerpen waren om te versmaden, maar wel middelen, die men moest aangrijpen.

‘Ik weet, dat ik mijn echtgenoot vind in de eerste Hollandsche stad, die wij doortrekken,’ zeide ze zacht tot me vrouwe van Kenenburg, die haar met zekere afkeuring vroeg:

‘Of zij werkelijk met dien heer dacht te reizen....? En wat zal uw man daartoe zeggen, als hij u met zulken geleider ziet?’

‘Mijn man!’ herhaalde vrouwe Johanna, terwijl zij haar, met hare heldere oogen, scherp en vrijmoedig aanzag, en even de schouders ophaalde. ‘Och, mijn man! die.... wel, mijne goede vrouwe! die vindt alles goed, wat ik onderneem.’

‘Met andere woorden: hij durft den mond niet open doen, om anders te zeggen, fluisterde hare buurvrouw mevrouw van Kenenburg in. ‘Het is bekend; zij is voogdes in huis, en hij.... nul in 't cijfer.’

‘Fij, fij!’ hernam deze, ‘men moet niet al gelooven, wat gezegd wordt.’

En nu, gij ziet het, mijne lezeressen! de éénige, die zich heenzette over het vooroordeel harer sekse, deed het niet zonder den blaam harer zusters op zich te halen. Fabian scheen tevreden over deze uitkomst: Te veel gezelschap had hem zeker belemmerd en, of zelfs wel vrouwe Johanna hem volmaakt welkom was, zouden wij niet durven zeggen. Althans er was iets in de wijze, waarop hij antwoordde:

‘Zoo zullen wij onze Jeanne d'Arc hebben, al ben ik geen Talbot....’

‘Is het eene onbescheidenheid te vragen: wat gij dan zijt?’ vroeg Johanna, met een moed en eene gevatheid, hare heldhaftige naamgenoote waardig.

‘Ja, mevrouw! dat *is* eene onbescheidenheid!’ hernam Fabian, met één der felste bliksemschichten, die ooit uit zijne schitterende zwarte oogen hadden gelicht.

De heldin was een weinig getroffen maar nog niet verslagen.

‘Ook van eene reisgenoote?’ vroeg zij, half moedwillig, half ernstig.

‘Vooral van eene reisgenoote...., aan wie de vrijheid blijft, het niet te worden, zoo onkunde haar tot argwaan stemt,’ hernam Fabian koel en hard, en keerde zich van haar af, als was hem de uitwerking van dit scherpe antwoord onverschillig.

Eigenlijk *was* het dat voor hem. Master Fabian, om zijn ontwerp uit te voeren, had bondgenooten noodig, en hij zocht ze, dat is waar, maar het moesten zijne werktuigen zijn, zijne schepselen, zooals Deliana, en zelfs mevrouwe van Hemert, die door één zelfde gevoel als het zijne gedreven, zijne fascinatie ondergingen en haar doel zochten te bereiken geheel op zijn weg. Vrouwe Johanna daarentegen sloot zich slechts aan, om hare eigene plannen door te zetten, en hij scheen haar niet eenmaal de poging waard te keuren, om haar voor de zijne te winnen. Zijne laatdunkendheid zelve prikkelde haar tot wederstand.

‘Om 's Hemels wil, beste Johanna!’ fluisterde ééne harer vriendinnen haar in, ‘ga niet met dien man mee.’

‘Certeyn, ik ga!’ herhaalde zij luid, met levendige stem en blik, die van onwrikbare beslotenheid getuigden.

‘Mij dunkt, dan wordt het tijd!’ sprak Fabian, mevrouwe van

Hemert den arm biedende, die haastig hare *cassette* van de tafel opnam, om hem te volgen, hoewel zij sprak:

‘En mejonkvrouwe Sonoy, zij ook zou ons vergezellen?’

‘Zoo moest zij gezorgd hebben hier te zijn. We hebben nu, voorwaar! geen tijd te verliezen. Zoo ik niet buiten de poort ben, vóór men mijne ontvluchting bemerkt, is alles verloren....’

‘Maar hoe toch is u deze ontvluchting gelukt....?’ vroeg vrouwe Johanna.

‘Eilieve, mijne heldhaftige vrouwe! leg uwe nieuwsgierigheid op dit stuk geduld op, tot we onderweg zijn; 't verhaal daarvan zal u de reize korten,’ hernam Fabian, en leidde zijne dames weg.

Wij ook moeten geduld oefenen; want het is niet waarschijnlijk, dat master Fabian gezind is, ons afzonderlijke ophelderingen te geven.

Wij gelooven niet, dat de dames, na zijn vertrek, lang meer zijn samengebleven. Mevrouwe van Wittenhorst althans vertrok terstond. Het is mogelijk, dat de overige vrouwen in vrede zijn gescheiden, maar het is zeker, dat zij zich niet meer op die wijze vereenigd hebben: de snoeren, die dezen pijlenbundel samenhielden, waren losgewonden. Zoo deze vrouwen in onze eeuw geleefd hadden, ze zouden zich zeker in communistische *clubs*, of anderen vereenigd hebben. Ze waren nu, na de eerste proefneming, door velerlei onrust en angsten afgeschrikt van vermetele wenschen en plannen; zij hadden gevoeld en begrepen, dat het haar niet goed was, buiten haar kring te treden; zij hadden geene strengere lessen noodig gehad, dan de voorstellingen harer ontstelde verbeelding en van haar ontrust geweten, waarmede zij, als men denken kan, nog niet hadden afgedaan, al lieten zij af van vroegere dwalingen. Wat er ook van zij, toen mees-

ter Roderik zich te middernacht met zijn spion samentrof in het onderaardsch verblijf, vond hij het terrein vrij en ontruimd, tot zijne innige voldoening; want, van wichtiger belangen en van handelingen, die meer uitgestrekten invloed konden hebben op den toestand der provinciën, zou deze plaats nog het tooneel moeten zijn, en die wanden zonder echo de bescheidene getuigen.

Hoofdstuk VI.
De Maulde's geluk.

Wijndrik had toch gelijk: Nicolaas de Maulde kwam weder; zelfs kwam hij op het gewone uur, en hiermede was dus Ada's vreeze in 't ongelijk gesteld, en haar angstig voorgevoel werd, door haar broeder, gestempeld als de zelfkwelling eener al te weeke ziel en eener overspannen verbeelding; maar Ada alléén wist, al kon, al mocht zij het niet uitspreken, *hoe* hij tot haar was weergekeerd; en zij begreep het nu, dat zij de Maulde verloren had, al verliet hij ook nooit meer hare zijde. Twijfel rees bij haar op, of hij wel ooit in waarheid *de hare* was geweest; hij kon haar die waarheid niet meer zoo goed verbergen als voorheen; de pogingen er toe werden hem al zwaarder en zwaarder, en ten laatste dus lastig en ondoenlijk, dat hij ze onderliet, en hetzij achteloosheid, hetzij opzet, hetzij gebrek aan heerschappij over zich zelven, tot de uiterlijke vormen toe, begon hij te verwaarloozen. Reeds voelde, reeds zag het Ada, welhaast ook zouden anderen het zien; de verbintenis met haar was hem een last geworden, dien hij alléén bleef dragen, uit eerbied voor eene belofte en uit mededoogen met haar;

maar dien hij zich toch zooveel verlichtte, als het mogelijk was.

En toen dit zekerheid was geworden voor den broeder als voor de zuster, toen raadt gij wat er gebeurde. Op zekeren dag, dat de jonge Baron kwam om Ada te zien, vond hij Wijndrik; eene verklaring vond er plaats tusschen de beide mannen, waarbij jonker Rueel de wikkende beradenheid van zijn karakter, en geheel zijne zorgende teederheid voor zijne zuster noodig had, om zich te wapenen tegen de hartstochtelijke drogredenen van de Maulde, die door eene scheiding Ada's hart niet wilde breken, maar die zich toch niet ontzien had, het dagelijks, met allerlei soort van marteltuigen te doorvlijmen.

Daarop werden er heftige woorden van verwijt en toorn gewisseld tusschen die mannen; en Wijndrik had het alléén te danken aan eene herinnering aan den vreeselijken nacht, dien hij met de Maulde op Brakel had doorgeleefd, dat hij zich meester kon blijven; want bijna werd eene vroegere overeenkomst gebroken, en hadden ze elkander tot bloedigen strijd uitgetergd.

‘Maar Ada's zielewonde ware er niet mee geheeld, als er bloed werd gestort om harentwil,’ had Rueel gezegd, ‘en ik vreeze dat haar leed, zonder dàt, wel zwaar genoeg aan u zal gewroken worden, Baron! want, al kon 't zijn, dat uwe consciëntie u te allen tijde ruste liet over den jammer, dien gij der onnoozele toebracht, gij hebt met een plechtigen eed smaad en schande over uw hoofd opgeroepen, en gij hebt dien eed niet gehouden.... Zal de vergelding uitblijven....? Ik vreeze veelmeer, dat gij die tegengaat, en dat zij u zeker zal te gemoet komen op den weg, dien gij nu zijt ingeslagen. Ik bidde niet van God, dat zij u dáár treffen; ik waarschuw u liever zelf, dat gij u nog daarvan afkeert....’

‘Ik weet, waarop gij doelt; maar ik heb uwe waarschuwingen

niet van doen,' hernam de Maulde, met de dubbele verbittering van iemand, die zijn ongelijk voelt en het niet wil erkennen.

Maar toen Rueel zweeg en met geen nieuw verwijt het bitse antwoord vergold, bleef de Maulde eene wijle voor hem staan, zag hem strak aan, - hij was toen bleek als een doode, - en sprak toen bijna fluisterend door de samengeklemde lippen:

'Gij hebt gelijk; ik ga toe op mijn verderf; ik voel het; ik weet het, en toch: het booze dat mij beheerscht is sterker dan ik...., ik kan niet anders....'

'*Wil* slechts,' bad Wijndrik; maar de ongelukkige kon dàt niet meer: hij was zijn wil zoomin meester als zijne rede, beide waren gevangen en vastgeklemd in denzelfden boei; beide werden voortgezweept door een zelfden drijver, en hij zelf was de laatste, die bepalen kon waar ze hem zouden heenjagen.

Maar men wil het weten, hoe Ada's geluk dus was ondermijnd, en ten laatste zóó gansch verwoest, dat er haar de schijn niet eens meer van blijven kon, en wat de Maulde opnieuw dus verre wegdreef van haar, die hij was komen zoeken, als eene schutsengel, bij welke hij hulpe en heul zocht voor een verborgen leed....? Luistert, lieve lezeressen! het is een kort en droef verhaal: - Kort en droef, als de geschiedenis van menigen anderen val, waarvan toch de nasleep lange blijft voortduren, tot ten laatste het vreeselijke spoor, dat hij maakt, door bloed van tranen is gevuld.

Het leed, dat wij u voorstelden, - de rampen, die nog volgen moeten, zij hadden geene andere oorzaak dan de zelfzucht en de wuftheid eener vrouw, die de hartstochten van een man gebruikte te haren bate....; om te weten, op welke wijze en met welk doel, moeten wij even achterom zien in plaats van voortgaan.

De Prinses de Chimay (want dat wij van haar spreken heeft ieder geraden), de Prinses de Chimay dan, - wij hebben het reeds éénmaal doen opmerken, - was geene listige *coquette*, in den gewonen zin van het woord; zij had weinig hart, dat is waar, maar veel oppervlakkig gevoel, en waar zij bedroog, begon zij bijna altijd met zich zelve; want zij had twee gebreken, die hiertoe samenwerkten: Zij kende haar uiterlijk voordeel wat al te goed, en zij was vreeselijk onkundig in haar eigen hart; de kennis van 't eerste gaf haar zekerheid van haar onbeperkten invloed op anderen; en de onkunde in 't andere maakte, dat zij onbevreesd bleef als onverschillig voor het kwaad, dat zij door dien invloed bedreef, zoo vaak zij daarvan partij trok; maar ook, dat zij zich zelve in gevaren bracht die zij niet vooruit had kunnen zien, noch zich uit te redden wist, als zij er eenmaal in was. Zoo had zij eene wijle de Maulde's ongeoorloofden hartstocht toegegeven, zonder er meer in te zien, dan een vluchtig spel van galanterie, even snel vergeten als afgespeeld; en dat zij het dus opvatte, achtte zij hare deugd....! want haar echtgenoot moest zij trouwe houden; dit stond vast in hare begrippen; en zij wist wel zeker dat zij het deed, al ergerde zich ook de wereld aan een stoet van jonkers, die haar het hof maakten.... En toch die vrouwe, - die zesmaal daags luide weeklachten uitte over de ontrouw en het verraad van haar echtgenoot, - die zesmaal daags zich zelve verbijsterde, met hare verzuchtingen over zijn gemis, met hare beden voor zijn terugkeer, - die vrouw had, zonder er zelve helder van bewust te zijn, wenschen, begeerten en uitzichten, die volstrekt strijdig waren met hare plichten aan haar gemaal, en die, vervuld, eindigen moesten met de ontsnoering van den huwelijksband dien zij zoo heilig achtte.

Zij had zich namelijk ingebeeld, dat de jonge Graaf Lodewijk van Nassau, dien zij van tijd tot tijd had ontmoet op feesten en in haar prinselijken familiekring, zich tot haar getrokken voelde door eene andere stem dan die der verwantschap; en hoe meer ze die inbeelding toegaf, hoe meer die haar lief werd. De jonge schrandere Graaf had wellicht iets van den indruk, dien hij teweegbracht, opgemerkt, en wellicht had zijne gewone hoffelijkheid er eene meer ridderlijke tint door gekregen; want eene zulke vrouw in zijn belang te hebben, was hem als ridder en als staatsman, die zijne fortuin nog moest maken, niet onverschillig; maar zijn hart was reeds niet meer vrij, en nooit kon het werkelijk in zijne plannen liggen, om eene vrouw als deze, tot wier verkrijging wettige banden moesten verbroken worden, zijne hand te bieden; en de Prinses meende juist dat hare fortuin, eenmaal van die des Prinsen de Chimay gescheiden, reeds op zich zelve eene groote verlokking moest zijn voor een jongeren zoon uit het geslacht der Nassau's, die meer in eere en in daden dan in goederen rijk waren te dien tijde; en dat een huwelijk als het hare, door den terugval van haar gemaal tot het Pausdom te breken, en haar vast te verhechten aan een Hollandsch geslacht, een verdienstelijk werk was, dat die vrome Gereformeerde Prins, een trouw dienaar van de Unie...., als Lodewijk, met vurigen ijver zou wenschen door te zetten. Dit alles nu lag in haar geest, niet als vast plan, als geregeld ontwerp, want dan zou zij zelve er spoedig van teruggeschrikt zijn, maar als onbestemde wensch, als onuitgesproken hoop, en de politieke betrekking, die de Graaf met haar had aangeknoopt, was haar voorwendsel en voedsel tegelijk voor die hersenschim. Men begrijpt dus hare gereede inschikkelijkheid voor de betoogen en vermaningen van zijn strengen Frieschen geheimschrijver,

waarvan zij intusschen heimelijk afweek, zoo haast een nevenbelang (Cosmo's plaatsing) het eischte. Lieuwert Manninga daarentegen, eenmaal de opdracht van zijn heer aan haar vervuld, en de andere zaken met haar afgedaan hebbende, en ziende, dat zij van die vrouwen was, die gewillig raad hoorden, maar toch eigen weg volgden, of ze niet hadden geluisterd, liet haar aan zich zelve over, en te eerder, daar menigte van ernstige politieke verwikkelingen hem te Utrecht bezighielden. De Prinses zag die koelheid en die onverschilligheid met een ander oog; zij hield die voor opzet en ongenoegen over haar verachteloozen van zijn raad, en haar aanknoopen van eene nauwere betrekking met de Maulde. Toen ging de Prinses nadenken: Cosmo had nu eenmaal zijn rang bij het leger, zijne eerste vorderingen waren voldaan; de Maulde had de vreugd gehad, onder zijne mededingers onderscheiden te zijn, en niet enkel in den bonten kring van hare ontvangzaal, maar zelfs in den meer beperkten van haar *boudoir* te zijn toegelaten. Het was nu *zóó* wel; hij moest tevreden zijn, en tot de rij der eersten terugkeeren; maar daar bleek het de Prinses, dat zij zich had misrekend, en dat er tusschen eene vluchtige wisseling van galanterie en een ernstigen, diepen hartstocht, een onderscheid is, dat zij niet had doorzien, maar waarvan zij het wicht zou voelen. De bloemkrans, waarmede zij de Maulde al spelend had omslingerd en aan zich vastgehecht, en dien ze even snel en vaardig meende los te winden, was een ijzersterke keten, waarvan hij eischte, dat zij de helft zou torsen, en dien hij tot geen prijs vrijwillig verbreken zou.... Integendeel! hij wilde dien vaster smeden, nauwer nog inéénklinken. Uit onrust ijverzuchtig geworden, werd hij veeleischend, heerschzuchtig aanmatigend, kwelziek, als zij het noemde; hij was in waarheid niets voor haar geweest, dan een hulpmiddel, eene afleiding; nu werd

hij iets hinderlijks; hij moest worden weggedaan. Zij begreep niet eens, dat eene toewijding van geheel zijn wezen zooals de jonge Baron haar die bracht, ten minste eenige verschooning eischte, ten minste eenig medegevoel vroeg, ten minste rechten gaf, die ook mochten gelden.... Zij dekte zich met het schild harer deugd, harer plichten, en zij verdreef hem met weergalooze onmeedoogeudheid.

Toen, als wij gezien hebben, had hij troost en genezing gezocht in de reine en trouwe liefde van Ada Rueel, en hij had zelfs eene wijle gemeend, die te hebben gevonden.

De Prinses intusschen zag hare zaken niets gevorderd met zijne verwijdering. Graaf Lodewijk van Nassau vertoonde zich niet te Utrecht; hij schreef haar niet eigenhandig; zijn secretaris was wel opnieuw tot haar gekomen van zijnentwege, maar zijne bezoeken waren vluchtig, hadden kennelijk geene aanleiding dan zijn ambtsplicht, en hij uitte zich niet meer over hetgeen haar persoonlijk betrof. De Maulde's naam werd niet genoemd, zijne verwijdering scheen niet eens opgemerkt, en dat offer (zoo het er een geweest ware) bleek zonder nut als zonder loon. Toen, tot een uiterste gebracht, liet zij zich onbedachtzaam wegslepen tegenover Manninga tot een vertrouwen, waarin hare geheime wenschen en verwachtingen maar al te helder doorschemerden; doch de eerlijke Fries, zijns meesters vertrouweling op meer dan één punt, hielp haar niet voort in hare dwaling, maar ontnuchterde snel en koel hare hersenschimmen door zekere inlichtingen, die zij niet had kunnen wachten. Zij verborg hare teleurstelling zoo goed zij kon; maar hij vond in haar daarna niet meer de gewillige volgzaamheid aan de politieke inzichten van zijn meester, die hij eerst had opgemerkt en bij eene aanmerking op dit punt kwam het tot verwijtingen en verklaringen, waarbij men in onmin scheidde.

Intusschen had hare wijze van handelen, hare verachteloozing der Leycestersche partij en hare samenstemming met den zendeling van Graaf Lodewijk de aandacht gewekt van sommige heftige voorstanders van den Gouverneur Generaal. Van wantrouwen in hare vaste aanhankelijkheid kwam men tot vermoedens van ontrouw, van deze tot werkelijke achterdocht, en de laatste leidde tot eene gissing, die haar gevaarlijk kon worden.

Prouninck had ontdekt, dat er geheime bijéénkomsten der uitgebannen edelen en aanhangers van de Hollandsche partij werden gehouden binnen Utrecht, zonder dat men met eenige zekerheid kon uitmaken, waar de plaats dier bijéénkomsten was. De intrige-geest der Prinses was bekend; haar huis was één dier oude gebouwen, waar men zeker was geheime gangen en onderaardsche schuilhoeken te vinden, zoowel als fondamenten. De aandacht van den waakzamen Burgemeester was dus alreede op dàt huis gevestigd. Sinds het gebeurde met Jan Cornelisz., wantrouwde Prouninck de gansche wereld, en hij stelde zich voor, huiszoeking te doen, zelfs bij de vorstelijke dame, zoo zij zekere proeve, die hij met haar wilde nemen, niet rustig doorstond; de proeve, oordeelde hij, moest voorafgaan; want in 't eind, eene vorstin, die zoolang bekend geweest was als eene ijverige vriendin van den Graaf, een openlijk vernederend onderzoek te doen ondergaan, kon niet wel met billijkheid en hoffelijkheid bestaan, zoo daar geene ernstige redenen waren op te geven tot zijne verantwoording. Hij begaf zich dus op zekeren dag naar de Prinses, maar daar Prouninck gewoonlijk meer drift dan list tot zijn dienst had, begon hij met haar heftige verwijten te doen, dat zij zich had geschaard aan de zijde van Leycester's vijanden, en toen zij hem met sterke verzekeringen het tegendeel betuigde, had hij haar verweten, dat zij verdacht

werd, een deel van haar huis te leenen tot de onwettige en misdadige bijéénkomsten van zekere lieden, die zich te Utrecht onthielden, om daar onraad te stichten. De Prinses deed, zooals de meeste onschuldig betichten; zij verwaardigde zich niet eens te ontkennen, en tergde den Burgemeester uit tot een onderzoek, dat zij niet vreesde. Die stoutheid bevredigde Prouninck beter dan de sterkste ontkenning: toch durfde hij er niet in berusten, en hij nam zich voor van de gegeven vergunning gebruik te maken te zijner tijd; maar dit maakte niet de rekening van meester Andries, als wij ons herinneren, de trouwe dienaar van heer Aelbrecht Foeck, schoon in werkelijken dienst der Prinses. In de voorzaal op wacht, had de luide stem van Gerard Prouninck hem met alles bekend gemaakt, en ook eene zachtere ware aan zijne opmerkzame aandacht en scherp luisterend oor niet ontgaan.

Een onderzoek, dat de veiligheid van zijn meester en diens vrienden in de waagschaal stelde, moest voorkomen worden tot elken prijs. Na Prouninck's vertrek vervoegde hij zich bij zijne meesteres, en toonde haar eene *cassette* met edelgesteenten en gouden sieraden, die hij zeide voort te komen uit de geheime schatten van één der vroegere bewoners van 't huis. Hij geloofde zekerheid te hebben, dat er meer, veel meer te vinden was, en dat de rijke bezittingen van één der laatste Bisschoppen in de geheime en onderaardsche schuilplaatsen van hare woning geborgen waren. De personen, die aanspraak konden maken op die goederen, waren dood of niet meer in 't land; geen rechtmatige eigenaar zou of kon zich opdoen, en de Prinses zoude er de bezitster van zijn. Misschien had de Burgemeester vermoeden van zoo iets, en was dit meer dan iets anders de eigenlijke reden, dat hij nasporingen wilde daarstellen in haar huis, en het andere slechts voorwendsel; maar het voorwendsel bestond en

moest worden weggenomen, oordeelde de Prinses, door eigenbelang gescherpt.... en zij dacht na, hoe dit aan te vangen. Andries, dien zij haar getrouwe noemde, werd een goed deel der te vinden schatten toegezegd, en hij werd reeds terstond met handen vol goud beloond. Eindelijk had zij haar middel gevonden: zij liet om Cosmo zenden. De nieuwe luitenant verscheen, nu op helderen dag, fier op zijn rang, en gelukkig als zij meende, integendeel norsch en ontevreden, als zij spoedig opmerkte.

'Eiliacen, messer Cosmo! welke tijden we doch beleven?' sprak ze hem zuchtend toe. 'Eene vrouw van mijne kwaliteit, eene bekende vriendinne des Graven, genaamschend en gedrukt door zóó onteerende verdenking, als die is, waarvan zulk onderzoek als meester Gerard voor heeft, van tuigen zou!'

'Mits ge dat zoo neemt, signora! is 't voor u zake, God te bidden, dat de verdenking niet door de waarheid achtervolgd moge worden, sinds dat u nog dieper beschaming zou brengen, en uwe zake gansch niet ten beste keeren. Mylord Leycester is niet de man, om zulk verraad te vergeven.'

'Maar in 't bewustzijn mijner onnoozelheid is die smet der verdenking mij tegen, en ik verhoopte van u, die mij doch wel eenigen dank schuldig zijt, dat ge mij daarvan zult helpen ontheffen, 't zij door eenigen goeden raad die 't uitwerkt, 't zij door meester Prouninck te bewegen, van zijn voornemen af te zien....'

'*Signora Principessa!* ik dank den Graaf mijn leven. Ik heb hem eed gedaan en trouwe gezworen, toen ik mijn degen aanvaarde. U dank ik niets; wij hebben handel gedreven, daarbij gij niet aan den slechtsten koop zijt geraakt. Ik zal dus zóó slecht een voorstander van mijns nieuwen meesters zaak niet zijn, om u hierin te vernoegen.'

‘Gij houdt dus de aantijging voor waar?’ riep de Prinses, even bevreemd als verontwaardigd.

‘Ten minste, mevrouwe! is het waar, dat gij de partij des Graven verlaten hebt, en die der heeren van Nassau, die 't met de Staten een zijn, in 't heimelijk steunt....’

‘*Oime!* als gij dat meent en staande houdt, ben ik verloren!’ riep Maria de Brimeux, doodelijk verschrikt.

‘Dat kan heel wel zijn, signora!’ hernam hij koel.

‘Want ik heb dan geen enkelen vriend, die voor mijne onschuld kan tuigen!’

‘Uw geheugen is niet zeer trouw. *Principessa!* gij vergeet, dat ge nog uw vriend Nicolaas de Maulde tot dien dienst kunt oproepen; en zulk een jeugdige heer getuigt al wat gij wilt, ter liefde uwer schoone oogen. Alleen, zoo ge uw doel treffen wilt, rade ik u aan, die oproeping eerder heden te doen dan morgen; want hij is van meening, morgen met geheel zijn compagnie nieuwen eed te doen aan de Staten. Daarna, begrijpt ge, zou zijne tuigenis voor u niet veel gelden.... 't Is satanisch valsch van u, mevrouwe! uw gunsteling daartoe te brengen, en ge zoudt nog willen, dat iemand aan uw afval twijfelde!’ En hij zag haar aan met felle, fonkelende blikken, den sarcastischen glimlach op de lippen, en de rechterhand met zóó dreigend gebaar opheffende, dat eene moediger vrouw dan deze verschrikt zou geweest zijn.... Daarbij, wij weten het, zij vreesde Cosmo, en zij had hare goede redenen om het te doen, en het bericht zelf, dat zij op die wijze vernam, verhoogde de angstige en smartelijke aandoeningen, die haar overstelpten.

‘Mijn God! de jonge hopman zich begeven tot die zijde! 't Is den Hemel bekend, dat ik daaraf nietwes wete.’ En haar verbleeken, haar zenuwachtig samenklemmen der handen

sprak luider nog voor die waarheid, dan hare woorden.

‘Maar, mevrouwe!’ hernam hij, altijd spijtig en scherp, ‘dan voorwaar! mocht ge betere acht geven op de handelingen uwer minnaars; want dus doende, konden ze u in groote ongelegenheid en disperatie brengen, gij u begevende te dezer zijde, zij ter andere.... Ik zegge u, bij die wijze van doen zult ge veeleer kans hebben, door beide partijen gehaat en geminacht te worden, dan gewaardeerd en gesteund.’

‘Maar ik zwere u, messer Cosmo! de jonge Baron *is* mijn minnaar niet, noch is dat ooit geweest.’

‘Toch uw *cavaliero-serviente*, uw *sigisbéo*, of met welken naam gij het noemen wilt; maar altijd toch uw afhangeling, uw vazal; - iets dat denkt zooals gij, - dat spreekt zooals gij, - dat handelt naar uwe ingeving en naar wiens handelingen men u oordeelt.’

‘Mogelijk kan dat voormaals met waarheid gezegd zijn van den Baron de Maulde. Dit is nu niet meer...., de tijden zijn voorbij, dat ik invloed op hem had en dien gelden deed. De jonge cavalier was te over vermetel in zijne eischen; plichtbesef en eergevoel dwongen mij, hem uit mijne nabijheid te verbannen.’

‘Ter wille van u zelve en van mij zijt ge wel te kwader ure tot dit besef van plicht en eere teruggekomen.... mevrouwe!’ hernam Cosmo met bitterheid en minachting; ‘want, wat het u kosten kan, den weg, dien hij neemt, zal ik niet berekenen; mij aangaande, mijne rekening is gemaakt; ik zal wegens insubordinatie voor een krijgsraad worden gedaagd, of van 't vaandel verjaagd en uit den dienst gezet worden.... Eene fraaie bevordering, niet waar? en gansch eene andere, dan die mij door u bij mijn in dienst treden was aangezegd.’

‘Maar, messer Cosmo! gij spreekt dingen, die niet zijn kun-

nen.... Gesteld, de jonge hopman was besloten eed te doen aan de Staten, en deed zoo; hoe zou dat u in leed brengen?'

'Omdat hij gezworen heeft, dat al de officieren en soldaten van zijne compagnie zijn exempel zouden volgen, of gehandeld worden met de uiterste rigueure van de krijgswet.... En ik zie niet, hoe ik, - vreemdeling, door niemand beschermd, door niemand gekend dan op zulke wijze, die ongekend nog meer wenschelijk zou maken, - nu reeds door velen gehaat en geminacht, - aan het strenge vonnis zal ontgaan, dat die geliefde, Neerduitsche, edelboortige hopman, die aller hoofden en harten met zich trekt, zal wijzen....'

'Gij zijt niet van zins, zijn wil te doen in dezen.'

'Mevrouwe! ik heb het u meer gezegd. Ik ben, onder de verachtste en verworpenste menschen, de meest ellendige en verworpene; maar dit is waarheid: ik heb maar één woord en maar ééne trouwe, en met die breke ik niet; moge 't mij duur te staan komen of tot winste gedijen, hiernaar vrage ik nooit. Gij ziet, *Principessa!* dat ge, in elk geval, u buiten mijne hulpe moet redden; want na morgen ben ik gekerkerd of verdreven.... En wat u belangt, na dien dag zal Prouninck weten, waaraan zich te houden omtrent uwe gezindheid, en moeilijk daaraf zijn te brengen, als ge denken kunt. Uw vorstinnenwoord behoeft dan bij hem niet meer te gelden dan dat van een ander.'

De Prinses sidderde, maar herstelde zich snel; zij had nagadacht, overwogen.

'Mijne daden dan toch zullen geloofwaardig geacht worden!' hernam zij met zekere waardigheid.

'*Certamente!* daden!' herhaalde Cosmo, met een glimlach het hoofd buigende.

'Indien, bij voorbeeld, door mijne tusschenkomst, jonker

Nicolaas de Maulde geen eed deed aan de Staten, maar veeleer opnieuw, en vaster dan voormaals, zich verbond aan Mylords vrienden....'

'Dat zeker zou genoeg wezen, om Prouninck te overtuigen...., en....'

'En de beschamende formelijkheid der huiszoeking....'

'Niet te doen plaats vinden; ik zelf zou hier tusschenbeide komen, om het hem te ontraden.'

'Nu dan, messer Cosmo! bewijs mij nog heden den dienst, u tot den jongen hopman te begeven, en hem in te fluisteren, op uw minst barren toon, dat ik hem spreken wil - nog heden spreken wil.'

'Och! mijn schorre toon zal hem liefelijk klinken bij dàt woord,' glimlachte Cosmo. 'Alleen waar moet ik hem zoeken....?'

'Gij moet hem uitvinden; sinds onze scheiding weet ik niet meer, waar hij zijne avonden slijt.'

'Nu uitvinden is mijne zaak; 't is nog een staaltje van mijn oud handwerk.'

En hoe Cosmo zijne zending volbracht, hebben wij gezien, evenals hoe zij slaagde. Dàt zij slaagde, heeft misschien sommigen verwonderd: en men vindt er in de Maulde eene zwakheid, die hem alle leed en smart, welke hem op dit pad wachtte, waardig maakt; maar men bedenke zijne jeugd, zijn hartstochtelijk karakter, de stemming zijner ziel, juist op dat oogenblik...., en dan het plotselinge, het verrassende van de oproeping.... Had hij uren en dagen van beraad gehad, wellicht had hij nog een ander antwoord gevonden, in het herdenken aan het verleden; wij gelooven zelfs, dat het afscheid van Ada hem, bij het heengaan tot de Prinses, tot zulke overwegingen stemde, die zeer strijdige, wellicht zeer goede voornemens in zijne ziel

opwekten; maar zijn eerste gevoel was blijdschap, bij de gedachte aan eene terugroeping, die hem in ieder geval de gelegenheid liet, zich nog eenmaal aan die vrouw te verklaren: iets dat zij hem niet had vergund bij haar onbarmhartig en plotseling besluit tot zijne verwijdering. En in 't eind, zij kon toch door edeler beweegreden dan luim of wisselziekte zijn gedreven, bij dat besluit; het kon werkelijk een offer zijn geweest aan deugd en plicht; het kon haar zelven hebben gekost, en meer dan zij had willen toonen; en nu...., het offer kon haar te zwaar blijken...., zou hij zich dus onverzoenlijk toonen, dat hij niet eens hooren wilde wat zij hem nu had mede te deelen....?

En werkelijk hij hoorde; en Maria de Brimeux, hetzij, waar zij zich zelve bedroog en meende waarheid te spreken, hetzij, waar de noodwendigheid der zelfzucht haar dwong, alle bedenkelijke redenen tot verschooning van het verledene aan te voeren, Maria de Brimeux zelve sprak tot den jongen Baron, juist op dien toon, waarin zijn eigen edelmoedig hart reeds voor haar had gepleit. Men denke dus, hoe ze werd aangehoord. Wij volgen den gang eener betrekking niet, waarvan de arme Ada Rueel het eerste den smartelijken invloed ondervond; men begrijpt dat zij toch niet de éénige zal blijven. Het lust ons niet ons raadvermogen in te spannen, om u de kunstgrepen aanschouwelijk te maken, waardoor eene zulke vrouw opnieuw hare heerschappij vestigde over zulken man, en misschien zou men toch, na die poging, den roman kunnen verdenken van onwaarschijnlijkheid. De werkelijkheid is niet te verdenken, en het verleden, het tegenwoordig, en de toekomst, zijn alle daar om de waarheid van zulke toestanden te bewijzen. Menige Ada Rueel, met hare vrouwelijke deugden, met hare liefde, met hare trouwe, wordt er overzien en verachteloosd; menige Prinses de Chimay,

met hare blinkende ondeugden, met hare schaamtelooze zelfzucht, met hare koele loszinnigheid, trekt de hulde van harten tot zich, die zij allen aanneemt om ze te verguizen en te verbrijzelen....

'Genoeg voor ons, om u te bevestigen, in hetgeen gij vermoedt: dat de Maulde vergat den nieuwen eed te doen aan de Staten; dat Cosmo, dien hij vroeger had teruggezet en gewantrouwd, zijn gunsteling en vertrouweling werd, wiens raad hij meer en meer blindelings volgde, omdat hij in hem eene der schakels zag, die de geliefde vrouw aan hem vasthechtten; - dat Prouninck van onderzoek afliet, hetgeen niet belette, dat Cosmo in zijne plaats goede wacht hield op de daden der Prinses; want hij bleef haar mistrouwen. Toch strekte alles, wat hij opmerkte, om zijn argwaan gerust te stellen, dien in waarheid zonder oorzaak was. Maria had vroegere hoop en verwachting opgegeven voor dat oogenblik; zij geloofde opnieuw aan Leycesters terugkomst, aan Leycester's vriendschap en steun, en zij wilde niets zijn dan ijverige dienaresse zijner belangen, en zij geloofde zich daardoor eene toekomst te openen van welzijn en geluk, als zij sinds lange niet had gekend.

De Maulde ook was gelukkig; - zoo gelukkig als men het zijn kan, tegen de inspraak van het geweten, dat men iederen dag moet toeschroeven en als verstompen, om te durven genieten hetgeen men zelf veroordeelt. - De Maulde was ànders gelukkig dan Ada het geweest was door hem; zij, die ten minste zonder onrust der ziele hare kortstondige levensvreugd smaakte; maar, als zij, leefde hij van eene hersenschim, van een blinkenden droom vol zelfbedrog en vol misleiding.... Zou voor hem de begoocheling langer duren dan voor haar?

Hoofdstuk VII.
Deliana.

Vrouw Cornelisz. zat vele dagen na Fabian's vlucht stil en droevig in haar eenzaam huisvertrek. Werner stond tegenover haar; zijne tong was tot een eeuwig zwijgen veroordeeld, maar zijne sprekende trekken, zijne oogen vol diepe, oneindige smart, zeiden vele en vreeselijke dingen. Beiden hadden geldige oorzaak tot zulke verslagenheid: Jan Cornelisz. was nog altijd ingekerkerd, en van Deliana wist men niets, volstrekt niets, sinds den dag, dat de overste Norrits was gekomen, en het meisje had afgehaald om haar naar het *Duitsche Huis* te geleiden, waar het haar gegund was, haar vader te zien. Wel had vrouw Cornelisz. met drang van smeekingen aangehouden, om hare dochter te mogen vergezellen bij dit bezoek; de Engelsche heer had haar te kennen gegeven, dat de vergunning niemand gold dan hare dochter alléén, en hij was onverbiddelijk gebleven. Wel was Werner, in den angst zijns harten, het vreemdsoortige paar gevolgd, maar de toegang tot het *Duitsche Huis* was hem geweigerd. Wel had hij, den ganschen langen dag en tot laat in den nacht rondom dat Huis wacht gehouden, met de trouw en

de waakzaamheid van een wakkeren poedel, die zijn meester verbeidt, maar Deliana was niet uit het oude ridderpaleis te voorschijn gekomen. De overste Norrits alléén was haastig en kennelijk in sombere gepeinzen verdiept de groote poort weer uitgekomen, maar had de smeekende wenken van den armen stomme niet begrepen, of niet opgemerkt, en de schildwachten hadden ten laatste, toen het donker werd, den vreemden persoon, die met zulke loerende blikken rondsloop, met geweld van de voorplaats verdreven; hij was toen door eene kleine achterpoort ingeslopen, die tot op de binnenplaats bracht, en dáár dwaalde hij rond, zich met zorg verschuilende achter hegge en geboomte ran den hof, als er iemand naderde, om niet verdreven te worden. Maar dat alles baatte hem niets; dat alles gaf hem geene andere zekerheid, dan dat Deliana wel was binnengegaan, maar niet weer te voorschijn kwam; want ook vrouw Cornelisz. zag dien avond hare dochter niet weder tot zich komen. Werner hervatte zijn post des anderen daags, en een tweeden, een derden dag, vele andere dagen lang, maar zonder ander gevolg, dan de volstrektste ontmoediging.

Vrouw Cornelisz. van hare zijde had niet gerust, als men denken kan, maar - de Ambassadeur Wilkes was met zijn gevolg naar den Haag vertrokken - tot haar echtgenoot liet men haar niet toe, en op hare vragen naar hare dochter kreeg zij altijd hetzelfde, altijd het onvoldoende antwoord, dat men eene vrouw in eene kleeding, als die zij beschreef, in de schemering het Huis had zien verlaten, en dat die vrouw niet was teruggekeerd. Van den voornamen gevangene, dien sommigen master Fabian noemden, en anderen den titel van Mylord gaven, wist men slechts, dat hij onder goed geleide van wachten tegelijkertijd met den heer Wilkes naar 's Hage was vervoerd.

‘En mijn arm kind zal hem gevolgd zijn, gewillig gevolgd, verlokt door de wondre toovermacht, die hij op haar uitoefent!’ kreet de arme moeder, stomp en radeloos van droefheid. ‘Ik arme beroofde, met één slag getroffen in gade en kind! Dat komt er van, zich af te geven met groote heeren, en zich partij te stellen tegen den ingeboren Prins en 's lands eigen vaderen. Dat komt er van, aan te leggen met uitheemsche avonturiers, en in de kerk te gaan om andere oorzake, dan Gods Woord alléén....’ Vrouw Cornelisz., eens op dien toon gestemd, had, als men denken kan, vele variatiën op hetzelfde thema; maar die jammerklachten zelve leidden hare smart af, terwijl zij die lucht gaf. Werner, - de ongelukkige Werner, die niets konde uiten, - die alles in zich zelf moest opsluiten, - die nooit voor eenig vertrouwd oor leed kon klagen; - Werner leed duizendmaal meer dan zij, en te zwaarder, omdat hij achtte, dat hij niet onschuldig leed, en dat alles, wat er gebeurd was, zoude voorgekomen zijn, zoo hij moeds en vastheid genoeg had gehad, om Deliana's beden te weerstaan, en Fabian niet had voortgeholpen in zijne schuldige handelingen; want hij twijfelde geen oogenblik, of de ontdekking daarvan en de gevolgen, die er uit waren ontstaan, hadden deze rampen gebracht over zijn meester en diens dochter. Toch had hij wel zeker niets verzuimd, om onheil van die geliefde hoofden af te weren, en te meer scheen het hem onverklaarbaar, dat men den boekverkooper nog altijd hield ingekerkerd, daar zijne onschuld voldingend was bewezen. Werner namelijk, die van natuur eene groote mate van slimheid bezat, en niet van goed oordeel was ontbloot, terwijl zijne ongelukkige hartstocht voor Deliana nog daarbij zijne zielsvermogens scherpte, had zich op haar verlangen wel geleend tot de diensten, die Fabian hem vroeg, en zich schijnbaar als een blind en wille-

loos werktuig laten gebruiken, maar in waarheid had hij goed toegezien op hetgeen men van hem eischte, en was daarom rusteloos bedacht geweest, er de gevolgen van te keeren of te wijzigen. Altijd gevaar vreezende, altijd op zijne hoede om het af te weren van de dierbare hoofden zijns weldoeners en zijner aangebedene gebiedster, trof het oogenblik, waarop de huiszoeking aanving, hem niet onvoorbereid; en met te meer rust wachtte hij het af, daar hij zich sinds lang tegen iets dergelijks had gewapend. De stafheid, die men den doofstomme toeschreef, de overtuiging, dat hij vooraf geen wenk van zijn meester had kunnen ontvangen ter vernietiging of verberging van de bewijzen zijner schuld, maakte, dat men den meesterknecht geen oogenblik wantrouwde; die dan ook met de rustigste houding zich tot iedere nasporing leende, iedere wijze van onderzoek met gewilligen ijver bevorderde, met de rust en kalmte van iemand, die van de uitkomst niets vreesde noch hoopte.

Ook was de uitkomst geheel in 't voordeel van Jan Cornelisz.: Tegen ieders verwachting vond men geen enkel bewijs der hem aangedichte schuld; geene zijner werklieden wist iets mede te deelen, dat tot kwaad vermoeden recht gaf; en Werner was stom, en scheen zóó staf, dat hij met hetzelfde onbewogen gelaat Schout en dienaren zag gaan als komen! Hij had er zijne redenen voor. Men had het huis van zijn meester tot aan de fondamenten steen voor steen kunnen afbreken, zonder iets te vinden, dat tegen hem getuigde; maar.... de onderaardsche kelder van de St. Hiëronimus-school bewaarde Fabian's geheim, ter wille van de geliefde medeplichtige. Te wreeder dus, te meer zonderling en te meer onbillijk scheen hem de voortdurende inkerkering van den onschuldigen boekdrukker. Hij kon niet weten, dat Fabian met tergenden overmoed alles had be-

kend, en dat Wilkes om deze reden bevel had gegeven, dat men Cornelisz. niet zoude ontslaan. Zijn geweten beschuldigde hem dus van tot het ongeluk zijns meesters medegewerkt te hebben, en toen hij daar stond tegenover vrouw Cornelisz., die van klagen moede in stille verslagenheid wegzonk, dacht hij na over de middelen om te herstellen, wat hij achtte misdaan te hebben; Deliana op te sporen, moest hij vooreerst opgeven, of wellicht kon het zijn, dat eene zelfde poging beiden aan de hunnen teruggaf. Daar wij weten, wat er met Deliana was voorgevallen en waarom zij niet keerde, behoeven wij niet te wachten op de uitkomst van hetgeen hij wilde ondernemen.

Waarheid is, dat de Generaal Norrits Deliana had heengevoerd tot een bezoek bij haar gekerkerden vader; maar even waar was het, dat hij haar had onderricht van Fabian's gevangenschap, en dat zij toen, als hij verwacht had, met dringende smeekingen bij hem aanhield, om ook dezen den troost van hare toespraak te mogen brengen, om zelve in die daad van medegevoel verlichting te vinden voor hetgeen zij nu om zijnentwil leed. Norrits zeide haar zijne hulp toe, onder plechtige belofte dat niemand, dan Fabian zelf, ooit zoude vernemen, dat hij het was, die haar op deze wijze had verplicht. Het lieve kind zou alles beloofd hebben wat men wilde; en werkelijk, nadat zij een kort onderhoud had gehad met haar vader, dat van diens zijde meest bestond uit bittere jammerklachten en uitroepingen van zelfverwijt, of betuigingen zijner onschuld, en van de hare in alle troostredenen die zij slechts wist uit te denken, kwam de overste zelf haar afhalen, bracht haar tot aan den kerker van Fabian, en na een paar woorden gewisseld te hebben met den wachthebbenden officier, dat onze oude kennis kapitein Hemon Tiry zelf was, verliet hij haar, terwijl kapitein

Hemon haar deed binnentreden. Men denkt zich zonder moeite wat dàt wezen moest, dat wederzien der teedere Deliana en haar vriend....; hem weer te zien, in zulken toestand...., gevangene....; en als hij het haar voorstelde in doodsgevaar. Hem daarvoor veiligen, hem uitredden, was natuurlijk het eerste waaraan zij dacht, het laatste wat zij zou opgeven; en Fabian was in eene luim om alles aan te nemen, wat zij voor hem doen wilde. Hij deed meer; hij begon met haar diensten te vragen, die, als hij zeide, voor zijne uitredding onmisbaar waren. Hij schreef eenige regelen, in eene taal die zij niet verstond, en belastte haar die over te brengen naar meester Reynaertz., zelve, met den meesten spoed, moest zij naar diens woning gaan; zelve en zonder het iemand mede te deelen, die boodschap verrichten. Het bleek haar toen uit een woord van kapitein Hemon, dat zij vrijen toegang had tot den gevangene, en heen en weder kon gaan, zooals zij goed vond, mits zij zich vergezellen liet tot buiten het Huis, door één zijner lieden, die haar eenige gangen deed doorgaan, en trappen afvoerde tot op het binnenplein en de bewuste achterpoort, door Werner toen nog niet bewaakt; - want, toen zij, na het verrichten van hare taak, beproefde tot Fabian weer te keeren langs dienzelfden weg, vond zij slechts voorkomendheid en geen enkel bezwaar; alleen zag de kapitein haar scherp onder de oogen, als wilde hij zich overtuigen dat zij dezelfde was. In den vóór-avond van dienzelfden dag zond de barbier meester Christoffel Reynaertz. een gesloten koffer aan den gevangene, die verlof gevraagd had eenige kleedingstukken en geriefelijkheden ter verzachting zijner gevangenis, te mogen ontbieden van den persoon, bij wien hij had ingewoond; niets was meer natuurlijk; ook werd het hem toegestaan, en te eerder, daar Wilkes belast had den gevangene

met de meeste hoffelijkheid te behandelen, en hem, zooveel mogelijk, alle wenschen in te willigen, behalve die, naar zijne vrijheid. Deliana, die intusschen teruggekeerd was, verkreeg dus de vrijheid bij hem te blijven tot in den avond. Fabian begon toen haar de verbeelding te ontstellen, met haar te spreken van het waarschijnlijke einde zijner inkerkering: eenigen geweldigen dood, niet omdat zijne schuld, waaraan zij medeplichtig was, hem doodschuldig maakte, maar omdat zijn oude vijand, de Graaf van Leycester of diens vrienden, te zijner wille, niet verzuimen zouden deze gelegenheid waar te nemen, om zich voor goed van hen te ontslaan. ‘Wilkes heeft ontdekt, wie ik was; te ontkennen was mij niet meer mogelijk; het éénige wat ik konde was, hem in eenigen twijfel te brengen, die hem van alle overhaaste beslissing zal afhouden, en ten minste nog eene wijle doen aarzelen. Van die aarzeling wil ik gebruik maken voor mijne vlucht; meester Christoffel kent mijne plannen, en heeft nu wel toebereidselen gemaakt, om mijne ontkoming buiten Utrecht te bevorderen, maar de groote vraag voor mij is: te ontkomen uit dezen kerker, uit de handen van wie mijn leven zoeken, en het in hunne macht hebben, en hierbij reken ik op mijne Deliana.’

Het spreekt vanzelve, dat zij onvoorwaardelijke volgzaamheid beloofde.

Het vertrek, dat men Fabian tot gevangenis had gegeven, bestond uit eene kamer, die vrij ruim was en zeer goed gemeubeld, en een kabinet, dat er in uitkwam en tot slaapvertrek diende, vroeger ingericht voor één der talrijke volgelingen van Leycester. Toen hij zich verzekerd had van Deliana's moed en goeden wil om hem te dienen, begaf Fabian zich in het kabinet, en keerde na eene wijle tot haar terug, in de schitterende kleeding die wij vroeger beschreven hebben. Bij het weifelend licht van de éénige

hanglamp die het hoog vertrek verlichtte herkende Deliana hem, in den eersten oogopslag, niet in zoo prachtige vermomming, en zij schrikte op het zien van een vreemdeling; maar toen hij haar meer genaderd was, en het licht opzijn gelaat viel, vouwde zij in verrukking de handen samen, en kon zich niet verzadigen, arm kind als zij was - van het genot haar aangebeden vriend te zien in zóó bevalligen tooi.

Toch week zij schuchter achterwaarts; zij durfde den statigen edelman met de gewone gemeenzaamheid niet naderen, en met zijne zachtste stem moest hij haar tot zich troonen, eer zij hare hand in de zijne durfde leggen. Eindelijk, in hare bewondering verdiept, bleef zij voor hem staan, terwijl hij was gaan zitten; zacht en aarzelend legde zij de hand op zijn schouder, als durfde zij nauwelijks de prachtige witte stof aanraken; toch was daar geene vroolijke verrassing op haar gelaat, maar het moesten sombere gedachten zijn in plaats van heldere, die haar bezighielden bij die beschouwing van haar afgod in zijne trekkelijkste gedaante; want, eene diepe zucht ontgleed hare borst, en groote tranen vielen neer uit hare oogen.

Fabian merkte ze op.

‘Wat kan dit zijn, kind!’ sprak hij, ‘schreidt ge, omdat ge nu ziet, wat ik u meer dan eens heb verzekerd, dat ik niet de arme, geringe avonturier was, dien gij mij dacht.’

‘Neen, Sir! maar indien dit de kleedij is, die past aan uw rang, aan uwe fortuin in de wereld, dan,.... dan....,’ snikte de arme, ‘dan is de simpele prenters-dochter uw partuur niet; altijd heb ik het gevreesd, nooit *zag* ik het dus ontwijfelbaar als nu.... Tot zelfs mijn simpel burgerlijk gewaad strijdt nu met de overstoute wenschen mijner ziel; voormaals was er ten minste tusschen master Fabian en Deliana niet een zulk uiterlijk verschil.’

‘Ook zal dat nu niet langer zijn; zie, mijn kind! volg mij!’ En haar bij de hand nemende, geleidde hij haar in het kabinet, bracht haar voor eene rustbank, waarop eene volkomene vrouwenkleeding lag uitgespreid, geheel gelijk in rijkdom, pracht en smaak, aan het hofgewaad van Fabian. Deliana kon een uitroep van bewondering niet weerhouden; Fabian genoot hare verbazing met een glimlach, terwijl hij sprak: ‘Dat is voor u.’

‘Voor mij! voor mij!’ stamelde het verraste meisje. ‘O! maar dat kan niet zijn; gij spot met mij, Sir! alleen eene Vorstin....’

‘Eene gravin!’ verbeterde hij met zekere beduiding.

‘Zij dat; ik, slechte burgerdochter, zal mij niet vermeten, zulken gravinnen-tooi te dragen.’

‘Ook niet als *ik* het verlang, Deliana!’ sprak hij half vleiend, half gebiedend; ‘als ik wil, dat gij het doen zult, zonder verwijl?’,

En als overtuigd, dat geen verdere aandrang noodig zoude zijn, ging hij terug in het andere vertrek, het aan hare zorge overlatende, hoe zij zich redden mocht met den vreemden opschik. Maar eene bevallige jonge vrouw en een nieuw kleedingstuk blijven niet lang vreemd aan elkander als ze samen zijn; al schrikt de uiterste weelde ook een weinig af, de zucht om zich op te sieren, de nieuwsgierigheid hoe het haar staan zou...., en bovenal het wachtwoord van Fabian had beslist: Deliana kon niet aarzelen; het duurde dan ook niet heel lang of zij kwam terug, gekleed zooals menige edeldame het haar benijd zoude hebben, en meer nog het bevallig kopje dat zij er had bij te voegen; schoon hare houding wat bedeesd, wat schuchter en wat stijf was, onder het geborduurd satijn, de tablier van goud-stof, en het sleepend overkleed van witte damast-zijde met rood gevoerd, en met zilverkoord gegarneerd, pasten zeer goed bij hare bloeiend jeugdige schoonheid, die door een tintje van

schalkheid en schranderheid verlevendigd werd. Alleen het witte linnen mutsje maakte onvoegzame tegenstelling met het keurig geheel; want zelfs de witte satijnen schoentjes aan te doen had de kleine coquette niet vergeten; maar bij dit kleed behoorde een kapsel, en de lieve, in eenvoud opgevoed, had alléén geleerd, het gescheiden haar onberispelijk glad gestreken onder het zedige musje te verbergen.

'Ik zal nooit in deze kleeding naar het huis *den Engel* durven terugkeeren,' sprak zij, zich nauw wagende voort te treden, tot dicht bij Fabian.

'Ook zult ge derwaarts niet terugkeeren,' hernam hij, 'gij zult met mij blijven;' en zonder door een ander woord haar vragenden blik gerust te stellen, vervolgde hij, haar zachtelijk op eene armstoel plaatsende: 'Alleen, melieve! er moet nog ietwat veranderd worden aan dit aardig hoofdje, eer het goed past bij 't geheel.'

En uit een toiletkistje, dat op zijne tafel stond, nam hij een dier puntige kapjes van zwart fluweel, met goud en paarlen doorstikt, waaraan een geheel kapsel van rijke zwarte lokken was vastgehecht, zooals het toenmaals door bejaarde dames werd gebruikt, om eene der verwoestingen van den tijd te verbergen. Dit plaatste hij op hare blonde lokken, die er geheel door verborgen waren, kleurde nog bovendien hare zacht-bruine wenkbrauwen met eene gitzwarte tint, blankette haar de wangen met eene wisseling van rood en levendiger verve, dan hare oorspronkelijke blankheid, bracht hier en daar een trek aan, die de teere jeugd van haar aangezicht hielp vermommen, en toen dit alles verricht was, scheen hij dus over zich zelf voldaan, dat hij glimlachend een kleinen ronden spiegel nam, en haar dien voorhield.

t.o. 122

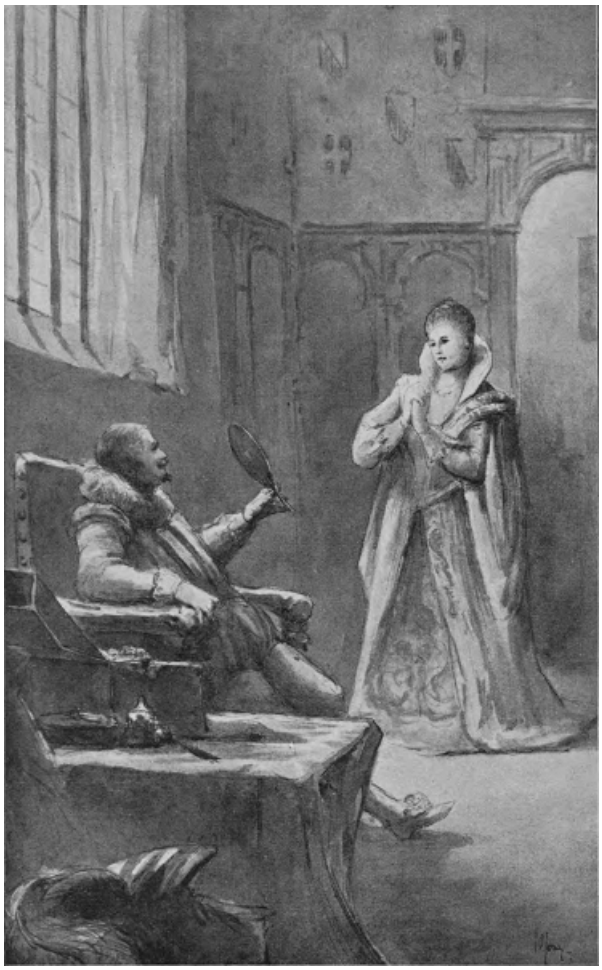

Het arme kind gaf een kreet van ontzetting.

‘Maar dat is mijn aanzicht niet meer!’ riep zij, vol schrik en verbazing. ‘Mijne eigene moeder zal mij niet kennen, met zulke hatelijke verve op 't gelaat.’

‘Niemand ook, niemand ter wereld moet u van nu aan weer kennen als de dochter uwer moeder,’ hernam hij: ‘Deliana! gij hebt straks geklaagd over onze ongelijkheid in kleeding, over onze ongelijkheid in stand, dat beide is nu vereffend; uw gewaad wijkt het mijne niet in pracht, en uw naam is van nu aan niet meer Deliana, maar Lady Margaret Douglas Sheffield, Gravin van Derby.’

‘En gij! Hebt gij mij niet gezegd, dat uw naam Graaf van Derby luidt?’ vroeg zij in eene soort van bedwelming. ‘Wij zullen dus hijlikken, als gij vrij zijt?’

‘Wees fier en dankbaar, mijn kind! want ik geve u mijn naam en mijn titel zonder hijlik. Ik maak u tot Gravin door de enkele daad van mijn wil.’

Eene minder naïeve toehoordster dan Deliana zou geoordeeld hebben, dat die wil, hoe goed en vast ook, hier weinig van kracht kon zijn. Zij intusschen, reeds lang van zijnentwege aan raadsels gewend, en wetende, hoezeer hij vragen haatte en hoe weinig zacht hij ze beantwoordde, sprak alleen wat droevig:

‘Mag mijn doopnaam zelfs mij niet blijven nevens dezen titel?’

‘Opdat met het enkele noemen van dien doopnaam alles verraden ware? Neen, mijn lief! daarom heb ik voor eene wijle uwe bevallige trekken dus ontsierd, opdat niemand zelfs op het denkbeeld kome, dat gij niet zijt, wie gij u zeggen zult te zijn: Lady Margaret Douglas Sheffield. Ik herhaal u den naam, opdat gij u dien goed in 't geheugen moogt prenten, en denk op dit, dat men u daarvoor houde, dat men in u de voorname vrouw zie,

die mijne gemalin kan zijn, is voor mij van zóó hoog belang, dat daaraan mijne vrijheid en mijn leven hangt. Wat u dus overkome, wie u ook ondervrage, wie men u ook in't verhoor tegenoverstelle, ware 't uw vader of uwe moeder, gij zult u daarvoor uitgeven, of liever, gij zijt dát en niets anders. Vergeet wie gij waart! De taak is zwaar, ik weet het, mijn kind!' vervolgde hij, met eenige deernis op haar ziende; terwijl zij, het hoofd buigend, sidderend, in zwijgenden angst toehoorde en, zich verpijnde, hem hare tranen te verbergen, hare smartelijke zuchten voor hem onhoorbaar te maken. 'En de naam groot als moeizaam te dragen. Ik voel dat zelf; alleen gij zult moed hebben, moed voor mij, niet waar?' En hij zag haar aan met zóó vleienden en verleidelijken blik, dat de arme hem op hetzelfde oogenblik haar leven had willen afstaan, zoo hij het gevraagd had.

'Neen, mijn Fabian! neen! niets is mij te zwaar, niets kan mij te moeielijk vallen voor u. Gij zult het zien; ik zal schranderheid hebben te uwer wille, nu als vroeger toen ik uw haat diende.' En zij wilde zich in zijne armen werpen, met eene teederheid, die der aanstaande gade toch wel veroorloofd moest zijn. Hij stiet haar terug met haast en ruwheid, men zou bijna gezegd hebben met zekeren afkeer, en toen zij smartelijk getroffen naar hem opzag, met tranen in de oogen, hernam hij, zich hervattende:

''t Was om de schakeering der verve te verschoonen....; daarbij, mijne liefste! eerst als ge uwe eigene trekken weer kunt hernemen, kan ik u minnen....'

Zij begreep; zij voelde afschuw van zich zelve onder dit akelige masker.

'En nu, melieve! langer kan ik niet met u blijven; het wordt tijd, dat ik ga,' sprak hij, willens zich opnieuw naar het kabinet te begeven.

‘Gaan, Sir! kunt gij gaan?’ vroeg zij, uiterst verwonderd.

‘Gij zult zien, op welke wijze,’ hernam hij.

Welhaast kwam hij terug: Deliana's overkleed dekte zijn sierlijk gewaad; hare huive over zijn hoofd geslagen, verborg van zijne trekken, zooveel hij wilde; zijne mutstatsen (men herinnert zich dat het valsche waren) had hij afgelegd.

‘Begrijpt gij nu?’ vroeg hij haar.

‘Volkomen, mijn Fabian! alleen, hoe volge ik u?’

‘Dat kunt ge nog niet terstond, maar morgen te avond moet gij het beproeven. In dit kisje vindt ge goud tot omkooping, van wie gij winnen wilt; daarenboven is de overste Norrits in ons belang, en welke houding hij ook openlijk moge aannemen, in 't geheim zal hij u beschermen, en uwe vlucht bevorderen. Aan de mijne hangt nu te veel, dan dat ik die durf uitstellen. Ongetwijfeld wordt er reeds op mij gewacht door mijne bondgenooten, als meester Christoffel mijn wenk heeft gevolgd; wend u tot hem, als gij vrij zult zijn, om berichten van mij; hij zal u de middelen geven, om tot mij te komen.’

In sombere verslagenheid hoorde Deliana deze aanbevelingen.

‘Ik had niet gewacht, dat wij nu scheiden zouden,’ sprak zij droevig.

‘Voor een tijd, mijn kind! En nu, vaarwel, Lady Margaret Douglas Sheffield, Gravin van Derby! troost u eene wijle in eenzaamheid, en vergeet niet, dat mijn leven er aan hangt, dat ge die personaadje volhoudt, tot ik zelf u van die verplichting ontsla.’,

Daarop sloeg hij de huive dicht over zijn gelaat, drukte haar vluchtig de hand tot afscheid, en verwijderde zich, met den rustigen tred van iemand, die geenerlei hindernis tegemoet ziet. Ook schenen die zich niet voor hem op te doen. De soldeniers, die de wacht hadden buiten het gevangenisvertrek, openden op

zijn verzoek; zij zagen de vrouw buitentreden, die door den overste Norrits aan hun bevelhebber was aanbevolen, zij maakten geene zwarigheid, haar te laten doorgaan. In de wachtkamer, waar Fabian zich even moest ophouden, zooals men Deliana had voorgeschreven, vond hij kapitein Hemon alléén met een vaandrig. Fabian hield zijn zakdoek voor de oogen. De eerste, dezelfde jonge vrouw meenende te zien, die de Generaal toegang had gegeven, tot de beide gevangenen, vond het natuurlijk, dat zij heenging onder tranen, en was veel te hoffelijk cavalier, om haar onbescheiden onder de oogen te zien. Met zijne zachtste stem lispelde Fabian in 't Hollandsch het verzoek om te worden uitgeleid. Kapitein Hemon verstond niet, maar de vaandrig verstond, en op het bevel van den eerste deed hij haar zelf uitgeleide tot buiten de groote poort.

De arme Werner was toen reeds van daar verdreven, anders had hij zelf zich zeker in die wegvliedende gestalte vergist; maar een ander vergiste zich niet. Meester Simon *de Scholier* had van Roderik, die Norrits gesproken had, een wenk gekregen, dat de gevangene ontsnappen zou onder eenige vreemde vermomming, en hij sloop dus rond om den kerker, met gelijke volharding, maar met meer geslepenheid dan Werner, en in de vrouw, die buitentrad en die met zekere haast, hoewel niet zonder eenige omzichtigheid, den weg nam naar het naburige huis der Prinses de Chimay, had hij, als bij instinct, Fabian herkend; toch, als men denken kan, gaf hij hem den bewusten sleutel niet, zonder zich volkomen van de zekerheid overtuigd te hebben.

Hoe het Fabian van toen aan verging, weten wij.

Deliana, nu alléén gebleven, zat in stomme verslagenheid voor zich uit te staren. Zij had geene tranen, geene vrees, geene hoop; zij was als in bedwelming geraakt, door al het zonder-

linge, dat er met haar was voorgevallen. Zij voelde zich onder de vreemde kleeding, onder het masker van verve, dat haar gelaat overtoog, onder den vreemden naam, dien zij moest ophouden, als door driedubbelen last dus neergedrukt, dat het haar toescheen, of zij reeds nu zich zelven niet meer was. Zij wist niet, wat zij zou aanvangen, om zich van de woeling harer pijnlijke gewaarwordingen te ontslaan, en niet het minst grievende onder alles was het koele afscheid van Fabian, - van den man, voor wien zij zich zóóveel getroostte, of liever, daaraan dacht ze niet, - maar van hem, wien ze liefhad; zij ontschuldigde haar echter zelve het eerst: zijn verlangen om te ontkomen, de haast waarin hij haar verliet, en tot zelfs hunne wederkeerige vermomming moest er aan toebrengen, om dat afscheid vreemd en pijnlijk te maken. Terwijl zij zich moeite gaf, om aan de marteling harer warrende gedachten te ontgaan, hoorde zij, achter het beschot, waartegen hare leunstoel was geplaatst, een geluid als van iemand, die een trap afkwam, en welhaast was de komende zóó dicht genaderd, dat alléén dat eikenhouten beschot hem van haar scheidde. Zij hoorde het duidelijk; die gedachte deed haar met eene angstige schuwheid omzien en, met een verbleeken van schrik onder haar blanketsel, ontwaarde zij eene mannelijke gestalte, die een paneel had weggeschoven en die nu zonder omstandigheden binnentrad.

De persoon, die toen vóór haar stond, is ons niet zoo vreemd als Deliana; ten minste, wie zich de moeite gaven, het eerste tijdperk van Leycester's verblijf in Nederland met mij te overzien, en die zich zekeren doctor Julio herinneren, een astroloog, die meer dan ééne betrekking bij den Graaf vervulde, en die hem niet naar Engeland was gevolgd, maar de bovenvertrekken van een der torentjes van het *Duitsche Huis* bewonen bleef en,

terwijl hij zich bezighield met de sterren, toch nog altijd te gebruiken was tot den dienst van zijn Heer op lager terrein.

Hij trad binnen zonder omstandigheden, en scheen niet verwonderd, Deliana te vinden.

‘Bravo, Mylady!’ sprak hij, ‘daar hebt ge wel aan gedaan, alle geveinsdheid en mommespel af te leggen; sinds ge daarmee toch niet verhinderen kunt dat men u kent, baat het u tot niets, terwijl ge nu op eene bejegening naar uw rang aanspraak kunt maken.’

Deliana zag hem aan met strakke, verschrikte oogen, maar uit voorzichtigheid zweeg zij.

‘Ik zie wel uit uw zwijgen, Mylady! gij hebt nog de oude vijandschap tegen mij; en toch, gij doet daaraan niet wel. Als dienaar van Mylord, moest ik u het voorstel doen, dat u zoozeer mishaagde...., en hoewel gij het niet hebt aangenomen.... Uwe scheiding van Mylord is nu toch gevolgd, en.... gij mist nu het rijke jaargeld, dat hij u heeft aangeboden, om niet te spreken van de contrariteiten, die ge ondervonden hebt tijdens zijn tweede huwelijk, en de perikelen, daarin gij hebt verkeerd en nog blijft verkeeren, vooral daar gij goed vindt den Graaf tot hier in 't land te trotseeren.’

Deliana was intusschen een weinig tot zich zelve gekomen; ziende dat zij niet herkend werd, maar veeleer erkend voor hetgeen zij geloofde te moeten voorstellen, wilde zij partij trekken van deze ontmoeting, om iets dieper in de geheimen van Fabian in te zien, en het één of ander op te vangen, dat haar helpen kon, hare rol met goed geluk vol te houden. Zij sprak dus, met een diepen zucht:

‘Het is maar al te waar, dat de Graaf mij en mijn gemaal vervolgt, met doodelijken haat.’

‘Eilieve Mylady! dat begrijpt gij verkeerd; hij vervolgt u niet, alleen gij vervolgt hem, gij hindert hem; en...., verschoon de oprechtheid! gij verveelt hem; gij zijt hem in den weg; maar wat uw gemaal betreft, voorzeker! over dezen bekommert hij zich 't minst van allen, en ik zwere u, waart gij niet hierheen gekomen, om u in zijne zaken te mengen, hij zou *u* niet hebben gezocht; maar in 't eind, Mylady! gij geeft dan ook onbescheidene bewijzen van langlevendheid, en 't is niet vreemd, dat de Graaf ten laatste daarbij het geduld verliest. Als men ééns dood en begraven is, als er ééns een prachtige lijkdienst over ons is uitgesproken, moet men er in berusten, niet meer onder de levenden gerekend te worden, vooral niet als machtige heeren, zooals Mylord van Leycester dat ons recht niet meer willen toestaan. Dat is zeer gevaarlijk.... Wil de Graaf zich nu gelijk blijven, dan dient hij zijne maatregelen dus te nemen, dat hij nooit weer in 't ongelijk kan gesteld worden....’

‘Gij onderstelt, dat de Graaf mij zal doen ten dood brengen?’ vroeg Deliana sidderend.

‘Zonder eenigen twijfel, Mylady! de Graaf kan niet anders....; en daarom, zoo gij gewoon waart naar mijn raad te luisteren, zoude ik u met een goeden kunnen dienen.’

‘Geef mij dan uw raad; ik kan altijd zien, of ik dien volgen wil of niet.’

Concedo; mijn raad dan zou zijn, dat gij van hier zocht te ontkomen.’

‘Dat ware mij goed, als gij denken kunt; maar hoe?’

‘*Deh!*.... De Lady heeft toch wel hare oude behendigheid nog...., en is daarbij nog wel voorzien van een weinig goud....?’

‘Zeker....!’ hernam zij aarzelend.

‘En ware dàt niet, ze heeft zeker haar juweelkistje met zich

gevoerd; - ik weet vanouds dat het goed placht gevuld te zijn; - daarmede kan men nogal zoo iets doen....'

'Maar wat zou er dan wel te doen zijn?' vroeg Deliana, tusschen hoop en vrees.

'Uwe bevrijding bewerken.'

'Gij! - gij - wilt mij daartoe behulpzaam wezen?'

'Ja; niet waar? dat acht ge vreemd van mij....? juist van mij....! maar ik zal u iets zeggen...., een geheim...., dat bij u althans wel goed vertrouwd moet zijn....; want...., gij zult den Graaf wel nooit meer spreken; hij zou u niet aanhooren, en waar hij u aanhoorde, toch in geen geval gelooven....'

Deliana boog het hoofd toestemmend, want zij wist niet, wat zij hierop antwoorden moest; hem scheen dit antwoord voldoende, want hij vervolgde:

'Ook schenk ik uwe ladyschap mijn vertrouwen, om haar bewijs te geven van mijne veranderde gevoelens...., en opdat zij in mij een vriend zie, welks raad en leiding zij te harer bate gerustelijk volgen kan....'

'Zeg, wat het is....!' sprak Deliana, op een toon door spanning en ongeduld dus gescherpt, dat die hard klonk, en bijna gelijkluidend was met dien, waarop Fabian haar soms zijn wil deed verstaan. Zij is niets vreemds, die onwillekeurige klanknabootsing van eene geliefde stem; aan zijn glimlach zag men, dat het doctor Julio niet ontging.

'Gij hebt gelijk,' hernam hij, 'dat gij weer gansch u zelve wordt; die zachtheid van straks was u ook àl te onnatuurlijk; zij hoorde zeker bij uwe vorige rol...., maar tegenover mij....'

'Spreek van het uwe!' beval Deliana, die geene rust meer had, vóór zij wist, hoe zij tot die vrijheid zou komen, die haar vergunnen zou Fabian te volgen.

‘Zie, Mylady! ik ook haat uw Graaf....’

‘Den Graaf van Leycester?’

‘Mijn meester; ja! Mij heeft hij laten veroordeelen, omdat ik, als hij, een dubbel huwelijk aanging, terwijl ik.... hem voor die zonde meende beveiligd te hebben door zeker middel, dat....; maar uwe ladyschap kent het als ik....; alleen zij moge het mij nu vergeven...., het was mijne schuld niet, dat het niet beter hielp. Voorshands toch, was het eene groote dienst, dien ik den Graaf deed, en hoe.... heeft hij betaald....? Hij heeft mij laten vonnissen, laten veroordeelen...., en al heeft hij mij voor de werkelijkheid der straf weten te beveiligen...., voor de werkelijkheid der schande heeft hij mij niet behoed, en uit nooddwang blijve ik gebannen buiten Engeland, waar het gesternte mij eene hooge fortuin had aangewezen, en moet mij hier schuilhouden....; hier, in dit vochtig, nevelachtig land, waar de lucht meer dampen heeft dan sterren...., en waar ik gescheiden ben van *la mia Catarina*.... Gij begrijpt, dat eischt wraak....! en nu..., toen ik van uwe gevangenneming hoorde, besloot ik mij te wreken...., zóó te wreken, dat de Graaf mijne wraak voelt, zonder mijne hand te herkennen.... Ik wil mij wreken door u te bevrijden; daarmede werp ik opnieuw alle gevaren over hem uit, die hij meende te zijn ontdoken, en waarvan zijn ernsthafte vriend Wilkes meende hem te verlossen door uw verhaasten dood....’

‘Wilde die man dàt werkelijk?’ vroeg Deliana, met ontzetting.

‘Zóó zeker, dat hij mij op dàt punt bevelen heeft doen toekomen, die.... ik u niet zal mededeelen, om.... het gevoel uwer ladyschap niet te kwetsen, hoewel zij eenigszins verhard moet zijn op het punt. In 't kort, dit geeft mij vrijheid tot u te komen, en gelegenheid u te helpen. En nu, na deze bekentenis neemt gij mijne hulp aan?’

‘Ik heb wel geene andere keuze.’

‘En gij zult stipt mijne aanwijzing volgen....?’

‘Zeg slechts, wat gij van mij wilt.’

‘Vooreerst, ik zal wat geld noodig hebben...., er zijn ondergeschikten om te koopen....’

‘Neem dat kistje, er moet goud in zijn.’

Hij nam het.

‘En nu, Mylady! ik keere over een uur. Wees gij dan reisvaardig; langs mijn geheime trap voer ik u af, tot in 't benedenvertrek van den toren, dat zich opent op de binnenplaats... Ik zal den sleutel van die deur op de trouw uwer bewakers veroveren.... Ik zal zorgen, dat eenig geschikt voertuig u wacht. De Ambassadeur vertrekt dezen nacht, en met hem een groote stoet van gevolg en geleide; ééne draagstoel meer onder de velen zal niemands aandacht trekken. Zóó zult ge buiten deze muren raken, buiten de poort van Utrecht, en daarna... Mylady is wel niet de simpele duive, die haar weg niet zou vinden.’

‘Zeker, zeker! ik zal dan weten, wat ik te doen heb. Alleen... hoe loone ik u voor dezen dienst?’

‘Och! als ik u gezegd heb, ik vind mijne belooning in mij zelven. Ik ben volkomen tevreden als mijn plan is gelukt. Alleen veroorloof mij tot afscheid uwe hand te kussen, opdat ik zeggen kan, dat ik mijne lippen heb gedrukt op de schoonste, maar gevaarlijkste vrouwenhand, die Engeland heeft te bewonderen gehad.... “uitgenomen die der Koningin Elisabeth” zou onze galante Graaf zeggen.’

Deliana durfde hem de éénige gunst niet weigeren, die hij vroeg voor zoo groote belofte; maar eene rilling overviel haar, terwijl hij die nam, en met zonderlingen glimlach zeide hij:

‘Voorwaar, Mylady! gij hebt dan het geheim van Catharina

de Medicis, dat die fraaie hand altijd frisch en jeugdig doet blijven....?'

Daarop ging hij, zooals hij gekomen was; maar, terwijl hij de trap opsteeg, mompelde hij in het Italiaansch:

'De Lady is veranderd, zeer veranderd, zoo listig te zijn, en toch.... mij op het woord te gelooven.... Ik had niet op zoo lichte overwinning gerekend. Wellicht acht zij haar spel zóó slecht, dat zij alles durft wagen, om het te verbeteren: maar zij zou sterker moeten zijn dan het noodlot, zoo zij uit dezen strik loskomt.'

Toch scheen het den zonderlingen booswicht met de bevrijding der gewaande Lady Margaret ernst te zijn.

'Als hij beloofd had, haalde hij haar af, voerde haar de torentrap af, had de gewichtige deur voor haar doen openen. Er was veel gewoel van lieden: heeren, edelknapen en krijgsmannen op de binnenplaats; meer dan ééne draagkoets stond er gereed, en toch voerde doctor Julio onbeschroomd zijne beschermelinge in het voertuig, dat hij voor haar had bestemd: eene draagkoets met prachtige purperen kussens van binnen, kennelijk geschikt voor eene langdurige reize, en die zich alléén onderscheidde door het ongewoon aantal dragers, die haar omringden.

Eer zij er binnenging, aarzelde Deliana een oogenblik: 'Had niet Fabian haar aanbevolen, eerst den volgenden dag hare ontvluchting te beproeven....; maar kon hij dan weten, welk eene gelegenheid zich heden nog bieden zou?' dacht zij, te harer verontschuldiging, en zij steeg in.

Dat was noodig. Hare aarzeling was opgemerkt. Doctor Julio had haar met een vreeselijken blik aangezien, de forsche dragers wenkende....; één onder hen naderde, en scheen willens haar arm te grijpen, om haar te doen instijgen.... Zij was hem voor-

gekomen, maar die beweging was haar niet ontgaan, en het scheen haar een vreemde dwang, die eene gevangene dus tot de vlucht dreef.

Het voertuig zette zich in beweging. De personen, die de dragers vervangen zouden, gingen ter wederzijde van de koets; het schenen krijgslieden. Zij spraken onderling, zij spraken Hollandsch. In onrust en twijfel luisterde zij toe, in de hoop, eenige opheldering te verkrijgen over hetgeen er eigenlijk met haar voorviel, en of deze lieden werkelijk in haar belang waren omgekocht.

‘Tien Rozenobels per hoofd mits de zaak gelukt, dat zal ons den dag goed maken!’ sprak er een.

‘Ja, 't loon zal goed zijn; doch mijnenthalve mocht men tot zulk werk een ander gesteld hebben,’ hernam een tweede. ‘Ik ben soldenier, geen beul!’

‘Ei kom! luiden, die in drie maanden geene soldij genoten hebben, kunnen zoo nauw niet zien; ons emplooi is toch doodslaan, en of men nu den kogel gebruikt of de koorde, dat zal wel hetzelfde zijn.’

‘Mij niet zoo gansch en al één....; doch wat zal men zeggen? de honger perst en de serjant gebiedt.’

‘Ja; die...., die zal er wel de beste buit afbrengen.... Hij heeft met den Italiaan onderhandeld....’

‘Mij is al door 't hoofd gegaan, alles aan den kapitein te verklappen en te zien, of dat ook niet goede rekening maakt.’

‘Ja, kom bij kapitein de Maulde om geld! die kan het zijne aan zijne liefjes wel op, en daarbij van een humeur, om ons staandevoets te doen ophangen, als hij van dezen aanslag hoort....’

‘Aan den luitenant Cosmo had ik mij willen uiten; die zeggen ze, is rijk, en bij wijlen mild.’

‘Dat is te denken van een woekeraar, een Lombard!’

‘Maar de tijd was te kort. Ik kon mij niet beraden....’

‘En dat is heel goed; het zou slecht beraad zijn geweest.... Maar zeg me, moeten wij ver gaan?’

‘Tot buiten de poort blijven wij in den trein van den gezant, dan volgen wij de anderen; daarop blijven wij een weinig toeven.... Men moet toch rusten.... De stoet moet een goed eind buiten het gezicht zijn, eer wij iets aanvangen....; dan het overige.... Maar, gij begrijpt, veel verder dan de Sterrenschans zal de tocht wel niet strekken....’

‘Daar dan het einde? Arm schepsel!’

‘Ja, zucht, en zucht vooral luide! Men zegt, dat hij Hollandsch verstaat.’

‘Hij, of zij?’

‘Weet ik het? Ik hoorde zeggen, dat het een groot heer was, die master Fabian heet; maar doctor Julio noemde de persoon Lady Margaret; waaruit blijkt, dat het eene voorname Engelsche vrouw is.’

‘Wie 't ook zij, wij moeten zwijgen; want ik hoor binnen de draagkoets een geluid, of zij poging deed te openen; zeker heeft zij verstaan....’

‘Zij kan toch niet tegen de overmacht.’

‘Neen, maar zij kan schreeuwen, en wij zijn nog niet buiten Utrecht,’ hernam hij heel zacht.

Dat was waar; en de rampzalige Deliana, die het afschuwelijk gesprek had aangehoord, onder gewaarwordingen die men zich kan voorstellen, en die nu wist, dat zij het slachtoffer was van doctor Julio's verraad; Deliana - die prijs stelde op haar leven terwille van Fabian - Deliana begreep het zelve, dat op hare angstkreten, helpers zich om haar heen zouden groepen te midden eener woelige stad, en dat zij veiliger zoude zijn als

gevangene, in de macht van den Ambassadeur, dan als offer in de handen van deze menschen.... Maar dan had zij Fabian's geheim prijsgegeven; dan had zij Fabian's ontkoming verraden, wellicht zijne vlucht verhinderd, die nog niet kon gelukt zijn. Onder al den doodsangst, die haar perste, voelde zij, dat zij zwijgen moest, en.... Deliana zweeg. Zij bleef zwijgen, toen men buiten de poort was; zij bleef zwijgen, toen de dragers zich vervingen, toen men rustte, toen men willens terugbleef en zich scheidde van den stoet; zij bleef zwijgen, schoon zij het wist, dat met iedere minuut haar levensgevaar klom, dat iedere seconde haar laatste polsslag kon zijn.... Maar, zij zou sterven voor Fabian....! Deliana zweeg.

Hoofdstuk VIII.
De Advocaat van Holland heeft het druk.

‘En gij vervorderdet alzoo rustig uwe reize, na die hindernissen overkomen te zijn, Mylord?’

‘Ja, mijnheer! even rustig en met al zoo weinig hindernis, als ik mij verbeelde, dat de Advocaat van Holland zelf zulken tocht door de provinciën zou gedaan hebben,’ antwoordde de ondervraagde, die Mylord genoemd werd, en die ons het meest bekend is als master Fabian.

‘Heb daar niet te goeden dunk af, Mylord!’ en de eerste spreker, die dit zeide met een ernstig hoofdschudden, had zeker het volste recht, op dat punt uitspraak te doen; want hij was niemand minder dan de Advocaat van Holland zelf, die zich onderhield met den Engelschman, in zijn eigen huis te 's Hage, zittende in zijn schrijfvertrek, dat ingericht was met een strengen eenvoud, geheel in overeenstemming met de behoeften van den bewoner, die er aan niets dacht, dan om in den kortst mogelijken tijd het meest mogelijke werk af te doen, voor wien elke afleiding stoornis, en alle verfijning van gemak en weelde nutteloozen omslag is, waar de ijdelheid en de beuzelarij hare

seconden bij verliezen en hare uren door gespild hebben, eer ze 't weten. Geen der *comforts* van de kabinetten dier Staatsdienaren, die, hunne innerlijke nietigheid met uiterlijke wichtigheid omhullende, zich afzonderen onder voorwendsel van bezigheden, en inderdaad om zich, aan de zoetheden van het ledig zijn, aan de droomerijen der verbeelding over te geven, of zich in de genietingen der kunst te vermeien. Het kabinet van meester Johan van Oldenbarneveld sprak van beter dingen. Geen trotsche raadsheerlijke zetel voor den man, die toch van uit dit kabinet menigen raadsheer tot hoofd en leidsman strekte; - geen gemakkelijk rustbed van dons en fluweel, om de leden op uit te strekken, die niet vermoeid zijn; - maar slechts een eenvoudige houten stoel, met ronde leuning, met een los kussen van groene sergie tot zitting. Alle verdere meubelen, tot het schrijfgereedschap toe, zijn degelijk en bruikbaar als voorwerpen, die men had, omdat ze noodig waren, maar die verder aandacht noch zorge verdienden; om 't al te zeggen: het kabinet getuigde van een meester, die stipte orde met onafgebroken ijver vereenigde, - van een Staatsdienaar, die werkelijk *diende*, niet met iets van zijn tijd, niet met eenige uren van zijn dag, niet met een deel van zijne aandacht, maar met geheel zijn wezen; van een man, die door ééne vaste gedachte is bezield; die reeds een deel zijner wenschen heeft bereikt, maar die meer dan dat wil bejagen; en die weet, dat hij er alléén komen kan door de krachtigste inspanning en de onvermoeibaarste volharding. De schrijftafel, waaraan hij zat, volgeladen met papieren, brieven en pakketten, en waar kennelijke scheiding was tusschen den afgedanen arbeid en dien, welke nog voltooid moest worden, getuigde, dat de dag, reeds ten middag gestegen, ook heden niet werkeloos was doorleefd, en tevens, dat er nog wel voor een langen nacht overig

moest zijn gebleven. En toch.... (het kon niet anders), toch zou de volgende dag daar nieuwen arbeid en nieuwe bezwaren toevoegen, wellicht ze verdubbelen.

Voorwaar, de heerschzucht evenals alle andere hartstochten, laat geen rust wien zij beheerscht; zij dwingt tot onverpoosde waakzaamheid; zij dwingt het meest mogelijke zelf te onderzoeken, zelf te zien, zelf te volvoeren, opdat anderen ons het werk niet bederven of naar hunne inzichten afdoen; zij dwingt nog daarbij tot een scherp toezicht op de werktuigen, die men ondanks zich zelven gebruiken moet. En dit bedenkende, zal niemand den Advocaat van overdrijving beschuldigen, bij hetgeen wij hem nu hooren zeggen, sprekende van het Leycestersche tijdperk:

'Als ik zeide, Mylord! heb daar niet te goeden dunk af. Mijne veiligheid en de onschendbaarheid van mijn persoon is al zoo weinig verzekerd, als die van een zwervenden vreemdeling, vanwege den grooten haat, die men mij toedraagt, daar ik, als Advocaat van Holland en de mond der Staten meest het scherp moet afbijten.... in 't belang der goede cause; zulks ik mij geduriglijk bevinde in ondenkelijke bezwarenissen, moeiten en perikelen, door de menigte der kwalijkgezinden, dier getal legio is...., en die maar daarop peinzen, mij te discrediteeren en ondienst te doen bij de Koningin, bij den Graaf en bij luiden hier te lande in hoogen staat gezeten, en om mijn naam veracht en hatelijk te maken bij 't gemeene volk, onder hetwelk worden voortgebracht honderd leugenen, valschheden en calumniën, bij paskwillen, seditieuse libellen en anderszins, dergelijke uitwerken, dat ik met waarheid mag zeggen, dat een openlijk vervolgd man nauwelijks in minder zekerheid verkeert voor lijf en vrijheid dan een publiek persoon van mijne conditie, wezende een gezeleerd voorstander van 's lands vrijheden en privilegiën, en een getrouw dienaar

der Staten en van Zijne Excellentie....; doch dit daargelaten,' hervatte hij, van toon veranderende, bij het opmerken van een ironieken blik en glimlach op Fabian's gelaat. 'Gij hebt mij verlustigd en 't voorhoofd ontrimpeld, door het verhaal van uw kluchtigen strijd met de manhafte vrouwe van Darthuizen en van uwe genereuse interventie ten gunste van de echtgenoot, ietwat in zijne autoriteit gekrenkt en verkort; maar gij hebt mij nog niet gezegd, waar gij het hereenigde paar hebt achtergelaten....?'

'Tot Amsterdam, waar ik eene wijle heb vertoefd, minder om mij te verzekeren, dat het hersteld hijliksgeluk voortaan niet meer door troebelen van rebellie zou gestoord worden, dan wel om mij van eenige overtollige kostbaarheden te ontdoen, en daarvoor gangbare Hollandsche munt in te wisselen, en tegelijk mijn al te opzichtelijk kostuum te verruilen voor het meer bescheiden gewaad, dat ik nu drage, en dat, naar ik achte, deftig en passend is, zonder uit te schitteren door vreemdheid of pracht.'

En in waarheid, het fijn zwart lakensch wambuis, de hozen met satijn van dezelfde kleur afgezet, en de smalle kraag van kamerijksch doek, die hij droeg, waren zóó juist gestempeld door den spreker zelf met de woorden: *deftig en passend*, dat zijn hoorder alléén met eene hoofdbuiging behoefde toe te stemmen, terwijl Fabian vervolgde:

'Daarbij, mevrouwe van Hemert behoefde ruste, zou ik niet een lijk, in stede van eene bondgenoote, naar uwe stad hebben gevoerd.'

'Om der wille der droeve weduwe dank ik u, dat gij haar den tijd hebt gegund hare krachten te herstellen; maar wat de bondgenoote belangt.... Verschoon mij, Mylord ! maar ik wacht betere diensten van u, dan die ge mij hebt bewezen met hare tegenwoordigheid hier te 's Hage....'

‘Gij vreest alzoo, dat ze u hier kwade diensten zal doen....?’

‘Hm! hm! dat wil ik geenszins gezegd hebben, alleen tusschen geene kwade diensten doen, en vele goede, is nog een wijd verschil; en ik beken, dat ik op die vrouwelijke tusschenkomst, in zake van politiek, niet bijster gezet ben; ze verwikkelen die veeltijds, bemoeilijken ze niet zelden en eindigen vaak met ze te bederven.’

Master Fabian scheen dit gevoelen volstrekt niet te deelen, zelfs wierp hij een scherpen en dubbelzinnigen blik op den Advocaat, die van innerlijken spijt en toorn getuigde; maar hij zweeg en bleef eene wijle in nadenken verzonken, als overwoog hij het verschilpunt bij zich zelven, terwijl een bittere glimlach om zijn mond speelde; toch dreef die wolk snel voorbij, en hij hervatte met kalm gelaat en op zijn vroegeren toon:

‘Gij hebt gelijk, Sir! waar het de meerderheid geldt; ik zelve heb groote bezwarenissen te doorworstelen gehad met mijner Lady's bondgenooten; doch er zijn uitzonderingen, bij voorbeeld, de weduwe van Hemert zelve. Gij ook hebt eene wijle dat gevoelen gedeeld; bewijs daarvoor is, dat gij door beloften van goede diensten en hulpe, die vrouwe tot uwe partij hebt getrokken, en dat gij haar uit Utrecht tot u roept.’

‘Het eerste deed ik, omdat ik van opinie ben, dat de vijanden van mijne tegenpartijders tot mijne vrienden mogen gerekend worden, en dat ik, secours en protectie verleenende aan die vrouwe, daarmede recht zoude hebben hare daden eenigszins te bestieren, ze te weerhouden van dusdanige handelingen en gedragingen, die ten prejudicie konden strekken van mijne ontwerpen en de goede cause, om niet te zeggen, dat ik mij nevens die overweging heb laten leiden door het gevoel van deernis, dat eene zoo droef verweduwlijkte vrouwe in ieder

menschelijk gemoed opwekt, en dat dringt ze tot steun en troost te zijn; wat het laatste belangt, ik riep ze herwaarts, omdat zij tot Utrecht gevaarlijk begost te worden. De propoosten, die zij daar openlijk voert, zijn vrij al te heftig rebellisch en seditieus, tuigen meer van verbijsterde zinnen dan van goed beleid, en konnen tot toortsen dienen, om den heftigen brand van burgerkrijg aan te steken, daarvan, mits die eens is uitgeslagen, niemand de gevolgen noch den voortgang kan weren of leiden; en naardien, in 't afwezen van den Luitenant-Generaal Harer Majesteit, de zorg voor de rust des lands ligt bij de Staten en Mijnheer den geboren Prins van Oranje, zoo is 't aan mij te zorgen, tijdig het vuur van 't stroo te houden.'

'Ge zult daarmee toch niet kunnen blusschen den laaien gloed van 't felle twistvuur, die welhaast alomme gaat uitslaan....' viel Fabian in, als met zegepraal.

'Toch wel de aantijging, dat wie tot de mijnen hooren, daartoe de stokebranden zijn geweest, zoo ik meene,' hernam Barneveld met zekere waardigheid, die een vreemden indruk moest maken op iemand als Fabian, die de overtuiging had, dat de Advocaat althans tot den *vrede* tusschen de provinciën Holland en Utrecht niet had medegewerkt. Barneveld deed of hij die bevreemding niet opmerkte en hervatte: 'Hadde me vrouwe van Hemert gansch naar mijn raad gehandeld, zij ware naar Engeland gereisd, onder het veilig en eervol geleide van het gezantschap, daaraan ik goede recommandatie had gedaan te harer gunste. Ze had dan hare grieven tegen Leycester aan de Koningin zelve kunnen voorleggen, en de overreding harer desperate bedroefdheid zou deze bewogen hebben hare partij te nemen tegen den Graaf, en alschoon het gebeurde door geene koningsmacht te herstellen ware, toch haar eene zulke satisfactie zou

gegeven hebben, dat naar billijkheid haar heete dorst naar wrake geleschт moest zijn!'

'Wat ge daar weinig bekendheid toont van't vrouwelijk harte, zonderling van dat der Koningin Elisabeth, schrandere staatsman!' glimlachte Fabian. 'Meent ge, dat *zij* haar gunsteling zoude opgeven, ter gunste van eene kermende vrouwe, door hem van een echtgenoot beroofd? Voorwaar! dus hoog en heilig acht ze der anderen hijliksgeluk niet, zij, die hat zelve niet kent, en niet kennen wil, of het moest zijn bij wijze van roof.'

'Eene bede, en desnoods een bevel; geene calumniën of schampere uitingen over de Koninklijke Majesteit van Engeland in mijn huis, in mijn bijwezen!' viel Barneveld in, snel en als met zekeren schrik, dat hij reeds woorden als deze had aangehoord. 'Vooreerst zondigt ge daarmede tegen het plakkaat van Februari, en ten tweede strijdt het....'

'Tegen uw persoonlijk gevoelen,' hernam Fabian meer bedaard, en zonder spot; want hij zelf begreep, dat hij op het punt stond zich te verraden, zoo niet reeds zijn vlammend oog, het brandend rood van zijn voorhoofd en wangen al den haat verraden hadden, die er in zijne ziel heerschte jegens de Koningin. Hij was dus Barneveld veeleer dankbaar voor eene stoornis, die hem tot zich zelven bracht dan er door gekrenkt.

'Zeg liever met de reverentie en 't ontzag, die ik, als Hollandsch staatsman, aan de Vorstin schuldig ben, wier bondgenootschap en hulpe, of slechts de schijn daaraf ons nog altijd onontbeerlijk is; maar, ziet ge, al hadden de supplicatiën der weduwe niet gansch de uitkomst gehad die zij er van wenschte, toch beelde ik mij in, dat het Hare Majesteit tot eenigen maatregel van rigueure zoude genoopt hebben, en tot een nauwer en strenger en min partijdig onderzoek naar den staat der Hollandsche-

zaken, dan tot hiertoe ondanks alle onze beden, Hare Majesteit heeft gelieven daar te stellen.'

'Dus gezien, was de intentie goed, doch naar mijn gevoelen zou de uitkomst nog zeer onzeker zijn geweest. Gijlieden hier in Holland kunt Leycester niet kennen, dan als een trotschen, overmoedigen gebieder. Gij kunt niet weten wat hij is als hoveling, als vleiende gunsteling eener vrouw, die hij winnen wil of...., houden; hij zou niet overtuigen, hij zou toch overreden; zij zou zijne schuld raden, zij zou hem minachten, en toch vergeven; zij zou voelen, dat zij hem haten moest, en toch - hem geene gunst weigeren, die hij haar vroeg.... Zóó heeft hij iederen gruwel straffeloos kunnen plegen, - zóó, waar en wanneer hij wilde, vrouwelijke deugd ontheiligd, mannelijke eer vertrapt, menschelijke rechten verkort, eene Koningin tot slavin gemaakt op haar troon en eene andere, - eene engel van schoonheid en liefde, slechts niet sterk genoeg tegen zijne list, - van vernedering tot vernedering heengesleept tot op een schavot.'

'Mylord! Mylord! in trouwe, gij trekt u deze zaken te zeer aan; u aanziende, zou men meenen, dat gij hem dit alvermogen, op de vrouwen in 't algemeen, en op de Koningin in 't particulier benijddet,' sprak Barneveld, met een glimlach en een licht schouderophalen. Het kalm gezond verstand van den doorslepen staatsman onderscheidde ras de overdrijving van den toorn, die Leycester schuldig stelde aan al de fouten en misdaden, die Maria Stuart troon en leven hadden gekost.

Fabian herstelde zich.

'Het is zoo; - ik heb het u gezegd, dat het die man is, die mijn hijliksgeluk, het geluk van heel mijn leven heeft gestoord....'

'En 't is daarom, dat ge dus heftig naar wrake dorst?'

''t Is daarom; want gij weet niet, *hoe* men dien man haat,

als men hem eens haten kan....; hoe men dan niet genoeg heeft aan de zekerheid, dat men zijn leven in handen heeft, - dat men zijn bloed zou kunnen storten door een enkel woord, - dat men het in zijne aderen tot ijs kon doen stolten, door eene enkele aanraking van onze hand; - dat men meer wil dan dit, eene langere marteling vooral, dat men voor hem wil teleurstellingen bij iederen wensch, - hindernissen bij ieder ontwerp, - schande en smaad, waar hij glorie en zegepraal had gewenscht, - verwarring en onmacht, waar hij hoopte te heerschen, - miskenning, waar hij dacht zich dank te verwerven, - haat en verachting van geheel een volk, waar hij in zijne ijdelheid zich gevleid had de verlosser te zijn van dat volk, zooals zijne vleiers hem noemden, en den schimplach der wereld bij zijn schandelijken val, en den vloek der nakomelingschap, ter wille van het éénige, waarom hij op haar dank had mogen rekenen.....'

En de scherpe, schelle stem van Fabian had iets van het schuifelen eener ratelslang, iets van het snuiven eener hyena, die rondom hare prooi heensluipt, iets ook van een fijn *stylet*, dat vergif brengt in de wonden die het maakt. Daarbij werden zijne trekken woest en ontsteld, zijne oogen verdraaiden zich in hunne kassen, en zijne verbleekte lippen trilden, terwijl ze vochtig werden van een fijn, bloedig schuim, bij het zwijgen door een kwaadaardig tandgeknars voortgebracht. In de uiterste opwinding, waartoe hij zich had laten vervoeren, ging hij voort: 'En omdat gij het zijt, gij machtigste en schranderste in dit land! die mij daartoe de hand wilt bieden, die den wil hebt als de macht om hem daartoe te brengen, daarom wil ik uw dienaar zijn, uw slaaf, ik de fierste van alle menschen; daarom zal mij geen dienst te gering, geene misdaad te zwart zijn, die gij mij gebieden zult tot dit doel.....'

Barneveld voelde zich een oogenblik door de walging en den afkeer bevangen, die wij ontwaren in 't bijzijn van een uitzinnige, of van een, die door 't misbruik van bedwelmenden drank het gebruik zijner rede heeft verloren. Zeker kwamen hem woorden van verontwaardiging op de tong, doch hij bedacht, dat de Engelschman in een toestand van overspanning was, die door terging en prikkeling zich tot razernij kon verheffen; en daarbij, hij had hem noodig; hij had nog veel met hem te bespreken, en hij overwoog snel, dat het beter was hem te beschouwen en te behandelen, zooals men met lieden in zulken toestand moet doen: die men een verzachtend middel toedient, dat hen afleidt of een ijsbad, dat hen plotseling tot zich zelven brengt. Het laatste lag meer in het karakter van den Advocaat, vooral waar hij geene sympathie voelen kon; hij zeide dus alleen:

‘Ei, ik bidde u, Mylord! matig u; wat ik in dezen doen kan, is u beloofd omdat ik ter wille van hooge belangen dus handelen moest; alleen tot zwarte *crimen* denk ik u niet te brengen; maar vergun mij u te zeggen, dat heer Wilkes volkomen in zijn recht was, u in te kerkeren als een gevaarlijken tegenpartijder van den Graaf, zelfs zonder bewezen feiten van uwe schuld in dezen.’

Dit ijsbad deed werkelijk goed. Fabian, die al sprekende opgestaan en Barneveld's armstoel genaderd was, wendde zich van hem af en ging weer zitten, glimlachte, hoewel met wat ontstemde trekken, en sprak kalmer:

‘Gij hebt gelijk, mijnheer! dat gij mij aan mijn toestand herinnert; ge hebt gelijk, dat gij u door mijne wilde woede niet ontvlammen laat, maar die tempert; ik ook ben niet gewoon mij dus te vergeten; en juist daardoor, juist nu ik eenmaal die ingehouden woede lucht gaf.....’

‘Moest zij te feller uitbarsten, dat ligt in der menschen natuur; maar, eilieve! dit brengt ons verre weg van onze zaken, zonderling van de hoofdzaak, daarover ik inlichting wenschte, uw verblijf in het leger van Parma en de onderhandelingen, door u aangeknoopt tijdens dat verblijf met den veldheer, strekkende tot opening van eenigen vredehandel...., *in hope*, naar men mij zegt, dat gij getuigd hebt, *in hope door dezen weg de verbeurde gunst der Koningin te herwinnen*. Dit zoudt gij niet ondernomen hebben, dunkt mij, dan bij volkomen overtuiging, dat zulks der Koninklijke Majesteit aangenaam ware, zoo 't slagen kost.....’

Terwijl hij dit sprak, zag Barneveld Fabian scherp in de oogen, en Fabian was te vermetel, om dien blik, hoe doordringend ook niet met rustige koelheid door te staan.

‘Gij houdt u dus overtuigd, dat uwe Koningin in 't heimelijk dien vrede wil?’ vervolgde de Advocaat.

‘Ik houd er mij van overtuigd, dat Elisabeth van Engeland alles wil, wat zij te haren bate acht, mocht dat schade of ondergang brengen aan hare vrienden of bondgenooten.....’

‘Luister, Mylord!’ hernam Barneveld met zeker ongeduld, ‘gij hebt een uitnemend verstand; wil het gebruiken. Nu spreekt weer de haat uit dit antwoord. En vergeef mij, Gtraaf van Derby! waar het mij, als staatsman, in 't belang van mijn land om *waarheid* te doen is, wil ik liefst met de aantijgingen van den haat niet te rekenen hebben, maar enkel het nuchtere oordeel der wikkende wijsheid laten gelden.’

‘Het placht toch waar te zijn, dat de haat scherpziende maakt, en uit die oorzaak ben ik mijnerzijds zeker, dat Uwe Edelheid den Graaf van Leycester snel heeft doorzien!’ sprak Fabian.

‘Wat doorzien aangaat, ja; ik geloove het gemoed van dien heer

al vrij wel te kennen, en make mij sterk, de gedichtselen van zijn harte doorgrond te hebben; alleen wat den haat belangt daarin vergist gij u, Mylord! ik haat den Graaf niet, niet meer ten minste dan.....'

'Gij een ander zoudt doen, die in zijne plaats was, of u in den weg stond, gelijk hij; is het zoo niet?'

'De vrijheden des lands bedreigde, dewelke te handhaven simpellijk mijn doel is.'

'Of uw voorwendsel.....'

'Naar mijn beste weten, mijn *doel*,' herhaalde Barneveld. 'Ik heb geene eerzucht, dan die: den lande van Holland vrij te maken en machtig...., en den Prins van Oranje.... groot.'

'Men bedriegt soms zich zelven, heer van Barneveld! doch ik wil u die satisfactie niet benemen, die men soms in zelfbedrog vindt. Ik zie, gij staat er op, voor eene *pater patriae* gehouden te worden; ik voor mij acht de eere schraal, de winst mager en 't geheel der betwisting niet waard, mijn leermeester Hadrianus Junius, die één uwer geleerdste landgenooten was, heeft mij altoos vermaand, niet over de smaken te twisten.'

'De heer Junius uw leermeester, Mylord? Ik wist wel, dat deze den Hertog van Norfolk in die kwaliteit had gediend, voor den Graaf zijn zoon, maar niet de Graven van Derby....'

'Ik betwijfel, mijnheer! of men hier te lande àl de lotgevallen kent van dien geleerde, gedurende zijn herhaald verblijf in Engeland. Veellicht is echter de mare tot u gekomen, dat hij, bij zijn laatste oponthoud te Londen, door eene bijna wonderdadige genezing eene zeer aanzienlijke vrouw aan zich verplichtte.'

'Daarvan weet ik; ook, dat zij hem bewoog, bij haar te blijven als haar lijfarts.'

'En als de leermeester van haar kind.... Dat kind nu was ik.'

Barneveld boog zich.

‘Voorwaar, mijn vermaarde landgenoot had slechter discipel kunnen treffen, gij zijt zijn onderwijs waard geweest en hebt er gebruik van gemaakt. Van nu aan verwonder ik mij niet meer over veel, dat mij in u raadselachtig scheen, onder anderen, uwe volmaakte kennis van onze taal.’

‘Werkelijk dank ik hem veel; hij had eene bijzondere gave, om het verstand te ontwikkelen en het oordeel tot rijpheid te brengen vóór den tijd, en zelfs de krachtige degelijke wetenschap in teere hersens in te drukken, zonder ze te schaden. Had hij mij daarbij nog de macht kunnen geven, over mijne passiën te heerschen, hij ware mij een groot weldoener geweest,’ sprak Fabian minder tot Barneveld dan wel tot zich zelven, en op een toon, alsof zijne gedachten zich, tegen zijn wil, tot woorden vormden, die hem ontvielen eer hij het wist. Maar plotseling zich hervattende, hernam hij luider en met vaste stem: ‘Bovenal dank ik hem de kennis van bijna alle levende talen, zoo noordelijke als zuidelijke. *Hem* dank ik het dus, dat ik hier in Holland taalmeester heb konnen zijn,’ en hij glimlachte met pijnlijke ironie.

‘Maar, heer! veroorloof mij eene opmerking,’ sprak de Advocaat, ‘de beschermster van onzen Junius werd hier in Holland voor eene weduwe gehouden....’

‘Mijne moeder was weduwe op dat tijdstip.... en....’

‘Zoo zijt ge dan toch eigenlijk geen zoon van den tegenwoordigen Graaf van Derby?’ viel Barneveld in, met klimmend ongenoegen en mistrouwen.

‘En....’ vervolgde Fabian, die deed, alsof hij dit niet opmerkte, met iets als berekende koelheid: ‘ik geloof dat het oogenblik dáár is, om u uit eene dwaling te helpen. Ik ben niet de jonge Graaf van Derby.’

Barneveld schrikte op.

‘Niet de jonge Graaf van Derby!’ riep hij, en snel nam hij een brief op, die open voor hem lag, zag dien in, terwijl hij zeide: ‘En Roderik, op wien ik vertrouwen kan, meldt mij....; maar toch ja.... gij, groote Engelsche heeren! zijt spitsvondig op de kwestie der titels, en nu ik wel zie, is de uwe Lord Strange....’

‘Maar ik ben ook Lord Strange niet!’ hernam Fabian vermetel.

‘Maar hoe, mijnheer! wat beduidt dan dit bedrog?’ sprak Barneveld toornig.

‘Dat het er geen is, om *u* te verstrikken, moet u blijken, daar ik zelf, vrijwillig en zonder daartoe bewogen te zijn, door eenige andere consideratie, dan die der oprechtheid, bekenne, dat het een bedrog is.’

‘Maar in 't eind, als gij *niet* de jonge Graaf van Derby zijt, *niet* dezelfde, die in 't leger van Parma is geweest en met dezen heeft zoeken te onderhandelen, dan ben ik teloorgesteld in de voornaamste hope, die ik op u had gevestigd; dan kunt ge mij opheldering noch inlichting geven, juist over die kwestiën, die mij zoo na aan 't harte gaan.’

‘Ik kan u die inlichtingen toch geven, en beter dan Lord Strange het zelf zou kunnen doen, zoo hij hier met u ware, en uit geene andere dan zijne eigene oogen had gezien. Want, ziet gij, ik ben het, die in zijn naam heb gehandeld en gesproken; ik ben het, die bespied heb en opgemerkt en doorgrond.’

‘Voorzeker; die verwisseling van personaadje zal de wichtigheid der mededeelingen niet schaden; alleen, hoe kon zij plaats vinden, en vooral hoe kon zij stand houden?’

‘Zonder groot bezwaar van zijne zijde althans, dat jonge mensch is volkomen in mijne macht, en in mijne afhankelijkheid, op zulke wijze, dat hij zich verbonden heeft niet in Holland te komen,

noch naar Engeland terug te keeren, vóór ik hem derwaarts terugroepe, maar in Vlaanderen te blijven, tot ik hem van die belofte ontsla, op zulke wijze, dat hij, hier in mijne tegenwoordigheid verdaagd zijnde voor strenge rechters, zijn naam en persoon niet zou laten gelden, vóórdat hij daartoe van mij de vrijheid had erlangd.'

'Men moet veel behendigheid hebben, om eene zulke heerschappij op een mensch te verkrijgen,' sprak Barneveld, vragenderwijs en met klimmende belangstelling.

Hij ook voelde, dat het zijn belang was, de diepten dezer ziel te peilen, en in dit geheimzinnig harte te kunnen lezen, als de éénige, die den sleutel had tot dat cijferschrift.

'Minder behendigheid dan gij denkt; veel goud heeft het mij gekost, dat is waar. Ik was in Antwerpen. Ik wist, dat Lord Strange, na menigen dollen streek, die hem de ongunst van Elisabeth op den hals had gehaald, eindelijk naar Brabant was gevlucht, en nu heimelijk naar het leger van Parma was gereisd, om een vermetelen zet te wagen, waarbij hij alles, als in wanhoop, op 't spel zette, maar toch eene kans had om alles te herwinnen: de gunst der Koningin en de verzoening met zijn vader, door een dwaas huwelijk en andere zotheden uiterst tegen hem vertoornd. Maar ik wist tevens, dat, zoo de Lord het stoute ontwerp kon opvatten, hij de persoon niet was om het te volbrengen, en dat hij zich zou laten verstrikken en verschalken, overal en zooveel men wilde; - niet omdat het hem aan vernuft gebrak, maar omdat hij het schepsel was van 't oogenblik, die noch de noodige behendigheid, noch de noodige volharding zou hebben, om een zulk ontwerp door te zetten en vast te houden; - die in den tuimel van weinige dagen levensvreugd het werk van maanden zou kunnen verbreken; - iemand zonder karakter in

't eind, die zich beheerschen liet door zijne zinnelijkheid en wegslepen door indrukken; - die strijdigheid tusschen de stoutheid van zijn plan en de zwakheid van zijne ziel bracht mij op een denkbeeld: in zijne plaats zijn rol te spelen, maar zóó te spelen, dat die mijne wraak diende en niet de belangen der Koningin. Zoo begaf ik mij dan naar 't Spaansche leger, en vond er mijn jongen loshoofd, in een toestand, mijne wenschen zóó gunstig, als ik nauw had durven hopen. Hij was nog niet eenmaal in het hoofdkwartier geweest, maar had zich laten medeslepen in al de woeste en gevaarlijke vermaken, waarmede loszinnige en overmoedige jonge edellieden de gevaren van den krijg in een legerkamp weten af te wisselen, en dat zij uitspanning noemen en schadeloosstelling voor alle ontberingen en de vermoeienissen. In de Vlaamsche provinciën mocht gebrek heerschen, in het leger was het niet voor wie goud had te spillen: grof spel, drinkgelag, tweegevechten en minnespel met lustige vrouwen, dit alles had den tijd, de gedachten van Lord Strange ingenomen, en, erger nog voor hem, zijne *cassette* tot op den bodem geledigd. Hoe vindingrijk ook, had hij alle hulpmiddelen uitgeput; woekeraars en lombarden hadden hem in hunne netten, en tot zijne eer toe, tot de uitzichten toe, die hij niet meer kon verwezenlijken, had hij hun verpand. Bloedverwantschap gaf mij het recht hem te naderen, en het voorwendsel hem hulp te bieden. Hoe die aangenomen werd, kunt gij denken. Mijne voorwaarden echter schenen hem eerst hard en ongerijmd; daarna gaven ze hem stof tot uitgelaten vroolijkheid. Eindelijk overwoog hij in vollen ernst en nam aan. Ik zoude zijne personaadje spelen in het hoofdkwartier; zijne papieren, zijne credensbrieven, zijn vrijgeleide, waarop zijn persoon werd uitgeduid, alles werd het mijne....'

‘Dat laatste moet u toch nogal geïncommodeerd hebben, naar 't mij toeschijnt....’

‘Niet bijzonder. Wij zijn uit hetzelfde geslacht, en er is tusschen hem en mij eene sprekende gelijkenis in trekken, stem, houding en voorkomen, en alleen het onderscheid van leeftijd (ik ben de oudere) kon opgemerkt worden; maar naar den weg, dien Strange gaat, zal hij binnenkort mijn oudere schijnen, en over dit verschil heb ik mij altijd met lichtheid heengezet.’

‘Gij zelf opendet dus de onderhandelingen met den Hertog?’ vroeg Barneveld, die verlangde op het hoofdpunt terug te komen.

‘Niet rechtstreeks, als gij denken kunt...., maar ik wist schrandere en vertrouwde tusschenpersonen te vinden....’

‘En hoe vonden zij den Hertog gestemd?’

‘Met zekerheid dit te zeggen, is moeilijk. Parma is fijn en listig; maar - hetzij hij behoefte had aan tijdelijke ruste, - hetzij hij in 't verschiet groote ongelegenheden zag in de toenemende verarming van de Vlaamsche provinciën, zijne voorraadschuren - hetzij hij enkel de Koningin verlammen wilde, door onzekerheid, en de Antwerpsche kooplieden vleien door hoop; - hij toonde zich gestemd voor de wenschen van Lord Strange.’

‘En de Koningin Elisabeth?’ vroeg Barneveld, met schitterende oogen.

‘Gij kunt denken, mijnheer! dat deze, minder dan iemand, rechtstreeks met Lord Strange correspondeeren kon, maar verzekeren kan ik, zweren wil ik er op, dat men niet beter gestemd kan zijn, dan zij zelve het is, om bondgenooten te verlaten en vijanden, die zij vreest, tot vrienden te maken...., voor eene wijle altijd..... De reusachtige toebereidselen, die Philips verordent bij zijne zeemacht, - de haat der geheele Katholieke

Kerk, die zij onverzoenbaar weet na den moord der Koningin van Schotland, - de onrust, die dit alles heeft gebracht in haar eigen rijk, de verdeeldheid, die er heerscht in haar Staatsraad, en de ontstemming tegen de meeste leden daarvan, die zóó groot is, dat zij zelfs niet besluiten kon, de wichtigste zaken met dezen af te doen, - brengen haar in eene stemming om alle middelen aan te grijpen, waarbij hare zelfzucht tijdelijk baat kan vinden, zonder inachtnemen van de gevolgen..... Zóó luistert zij...., als men haar zulke voorstellen doet.' En Fabian toonde Barneveld zekere brieven uit Engeland, die daarvan bewijs gaven.

'O, ik vermoedde dat lang, sinds lang, daar moest een adder schuilen onder 't gras!' sprak de Advocaat, nadat hij ze ingezien had. 'En wat zegt hierin de Graaf?'

'Ziet gij? hier is zijne kwetsbare plek; daarom tastte ik hem niet aan door hof-intrigen, in het centrum zijner macht, maar aan de zijde der Hollandsche zaken. De eere, de fortuin en het wélslagen van Leycester hangt er aan, dat er geen vrede gesloten wordt dan met overleg der Staten van de Geuniëerde Provinciën; en de Koningin zal op niets zien dan op haar belang; er zal strijd zijn; toch zal Leycester hier moeten bukken, want over de vrouw heerscht hij als gunsteling, over de Koningin heerscht hij als staatsman niet, en Elisabeth is eene groote Vorstin, die de beide belangen, de beide toestanden wonderwel uit elkander weet te houden.'

'Ziedaar het groote vraagstuk opgelost, waarom wij ons zooveel voorstelden van den Graaf te hebben aan 't hoofd onzer zaken, en daarbij toch zoo weinig bate vonden. 't Is voorwaar te betreuren, Mylord! dat gij, die zoowel bekwaam zijt u van de nauwste aangelegenheid dezer zaken te informeeren, het terrein uwer observatiën verlaten hebt.....'

‘Dat is zekerlijk minst te betreuren door *u*, heer van Barneveld!’ sprak Fabian, fijn glimlachend; ‘want naar den weg, dien de onderhandelingen namen, had het schijn, dat die welhaast in andere handen zouden overgaan, dat de onderhandelaars een officiëel karakter zouden verkrijgen, en dat het tot een vrede, of ten minste *avances* van vrede zou gekomen zijn, waarbij gij, heeren van Holland! jammerlijk zoudt zijn opgeofferd, als gij denken kunt.’

‘Zekerlijk, dat zou onze totale ruïne zijn geweest,’ hernam Barneveld ontzet; ‘men zou ons dwingen in voorwaarden, te stemmen, die wij niet konden accepteeren, zonder onze eigene condemnatie te teekenen, of wij verloren onze éénige beschermster en bondgenoot, en wij keerden terug tot den staat van rebelleerende provinciën, als in den tijd van Alba.’

‘En zonder den Prins van Oranje!’ hernam Fabian, met beduiding.

‘En in plaats van de Unie der verbonden edelen, de wanorden van dezen tijd, waarin nauwelijks drie hoofden één zijn van zin.’

‘Gij zult mij dus toestemmen, dat ik beter deed, toen ik onder eenig voorwendsel, dat licht te vinden was, het al in duigen wierp en de onderhandeling staakte.’

‘Ik ben er u dankbaar voor.....’

‘Neen, wees niet dankbaar, ik deed alles voor mij zelven. Ik nam de wijk naar Nederland, waar ik, in 't afwezen van Leycester, mij met meer vrijheid bewegen kon dan in Engeland; maar ik had intusschen mijn voordeel gedaan met de gemaakte opmerkingen, als gij denken kunt, en niet verzuimd van hetgeen ik wist gebruik te maken, op de wijze die meest aan mijne oogmerken voldeed, of liet, onderwijl ik ze voerde, en met recht, de geruchten van die onderhandelingen verbreiden, nu door

genen, dan door dezen persoon, hetgeen eene onrust en een mistrouwen verwekte, dat, als ik mij verbeelde.....'

'Meer dan gij u verbeelden kunt,' hernam Barneveld, 'zoo hebben we dan toch den Graaf verkeerd beschuldigd....'

'Van aandeel, of zelfs van voorkennis van dien handel zeker; hij was toen nog in Nederland, en men hield die zijde van de Engelsche staatkunde wel diep geheim voor hem; wat hij er van hoorde bij geruchte, mag hem genoeg geërgerd hebben; maar nu, in Engeland teruggekeerd en op ander tooneel verplaatst, verwisselt hij licht van masker zoo niet van zienswijze; en hiervan de waarheid uit te vinden, zou u en mij even gevallig zijn, meene ik.'

'Met de waarheid uit te vinden op dit punt, ik zeg de *waarheid*, Mylord! geene vervalsching daarvan...., zou ons en den lande een ondenkelijk grooten dienst bewezen zijn...., maar ik achte dat onmogelijk.'

'Niet meer voor mij, luister! ik sprak u zoo straks van mijn gouverneur.....'

'Den geleerden Junius?'

'Juist; onthoud dien naam, bid ik u, onderwijl ik voortspreek. De kennis der talen, welke die nobele vriend mij overdeed, kwam mij, als ik zeide, goed te pas, onder anderen nu onlangs te Utrecht, bij de ontmoeting van zekeren *monsieur* Hottoman, een Franschman.'

'Maar dat is de naam van een der secretarissen, die de Graaf van Leycester hier te lande heeft achtergelaten!' riep Barneveld verheugd.

'Het *is* een van die secretarissen,' sprak Fabian, met een vergenoegden glimlach, 'en wel juist diegene, die bepaald belast is met Zijne Excellentie op de hoogte te houden van hetgen hier

in Holland belangrijks omgaat. De goede man nu, als een rechtgeaard Franschman, verstaat geene taal dan zijne eigene, hetgeen hem bij de Hollanders, Engelschen en Hoogduitschers, waar 't land hier van wemelt, al eene vrij ongemakkelijke houding geeft, vooral voor iemand, die weten wil, wat er gesproken wordt. Ondertusschen, of hij verstond of niet, hij deelde toch mede....'

'De Hemel weet, hoe en wat,' zuchtte Barneveld.

'Men kan nogal met zekerheid op dat punt conjecturen maken; de Franschen hebben eene levendige verbeelding en eene goede gave van voorstelling; onze man schreef meest fabeltjes, en gaf die voor historie; de Franschen weten daarbij, dat vleierij licht voor waarheid geldt; hij schreef den Graaf wonderveel van de liefde en achting, die zich hier op Zijne Excellentie had verhecht, en meer dat tot groote satisfactie des Graven kon strekken. Om beter onder 't bereik van die liefelijkheden te zijn, had hij zich naar Utrecht verplaatst, waar men blind moest wezen om niet zulke observatiën te maken.... als men wil...., toen zijn goede fortuin mij in zijn weg voerde.'

'Zijne goede fortuin of de uwe?' glimlachte Barneveld.

Fabian glimlachte ook en vervolgde:

'Van nu aan was *ik* het, die hem onderrichtte, en.... - gij kunt denken, dat de toon ietwat veranderde - en, om hem een beter *coup d'oeil* te geven op de zaken, liet ik hem van terrein verwisselen.... Hij is mij voorgegaan naar Amsterdam; hij is mij gevolgd naar 's Hage.... Gij begrijpt, dat hij, door mijne oogen ziende, of liever door mijne ooren hoorende en door mijn mond sprekende, of eigenlijk schrijvende, nogal zoo iets in Engeland zal te vertellen hebben, dat Zijner Excellentie's donker-bruine verve ietwat zal doen verschieten, van 't bloedrood des toorns tot het loodwit der vreeze.'

‘Maar om vredes wille, Mylord! gij zult hem toch niet.....’

‘De waarheid in de pen geven, waarom niet? als ik weet, dat die waarheid Leycester pijnigen kan, en schaden....’

‘Maar, Mylord! ik zal niet dulden, dat gij u onderstaat ietwes te doen overbrengen, dat lasterlijk kan zijn tegen de Staten, of de dissentie en de confusie vermeerdert, die er alreede heerscht tusschen Zijne Excellentie en ons....’

‘Gij zult niet dulden, mijnheer Barneveld! mag ik u vragen, sinds wanneer ik in uw dienst ben...., sinds wanneer ik loon of soldij trok van u? Gij hebt mij zoo straks gezegd, mij dank schuldig te zijn; ik heb gezegd geen dank te begeeren, noch te verdienen. Ik werk voor mij zelven en als een vrij man; en zoo ge eenigen prijs stelt op mijn werk, vergeet dan niet, dat de éénige voorwaarde daarvan is, dat men het mij late doen, zooals ik het versta,’ hernam Fabian, die vergat, dat hij in de duizeling van den haat straks andere woorden had gesproken.

Barneveld had niet veel te antwoorden. Fabian was hem op dit oogenblik te kostbaar, om hem door dreiging van zich af te keeren; hij boog zich dus zwijgend; wat hij er bij dacht, laten wij daar.

‘Nu zijn we aan den naam, dien ik u te onthouden gaf,’ vervolgde Fabian, alsof er geene stoornis was geweest. ‘Hoe was die ook?’

‘De naam was Junius,’ hernam Barneveld, met eenige bevreemding over die wending.

‘Junius, juist! zoo was het! Welnu, zoo heet ook de collega van mijn vriend Hottoman, de andere secretaris, dien Lord Dudley hier heeft gelaten, een Hollander, en die vrij dieper in de gunst en 't vertrouwen van zijn meester schijnt ingedrongen te zijn, dan mijn *monsieur* Hottoman zelf, die van deze gunst niet

spreekt zonder eenige jaloerschheid; deze collega heeft mij voor de talen niet noodig, dat is waar....; doch hij bevindt zich hier in 's Hage, en....'

'Welnu?' vroeg Barneveld gespannen, 'en....?'

'En.... Hottoman heeft mij beloofd, mij met hem in kennis te brengen....; dat verlangen van mijne zijde is zoo natuurlijk...., een zoon van mijn leermeester.'

'Maar 't is niet de zoon van uw Hadrianus Junius...., meene ik....; er bestaat nog een ander geslacht van dien naam, te Dordrecht, en, als ik wel heb, is de secretaris daaruit afkomstig.'

'Maar hoe kan ik daarvan onderricht zijn? Ik! vreemdeling!' riep Fabian met zichtbaar ongeduld, 'die uit dankbaarheid jegens den vader, tot den zoon nader...., met een voorliefde, die...., die hem voor mij gewonnen heeft, eer hij het misverstand kan ophelderen.... is er meer noodig dan een voorwendsel om te naderen, als men iemand winnen wil.'

De Advocaat knikte welgevallig toestemmend, terwijl Fabian vervolgde:

'De gewichtigste zaken, die Mylord hier in Holland en Utrecht te verhandelen heeft, gaan door zijne correspondentie; win ik zijn vertrouwen, en is er iets nieuws omtrent den Spaanschen vrede, of ietwes anders.... gij verstaat mij nu, denke ik....'

'Volkomen, en herhale het, Mylord! gij zijt een notabel persoon, maar gevaarlijk tevens.'

'Niet voor mijne vrienden en bondgenooten althans!'

'Eene enkele vraag, met zuivere oprechtheid beantwoord, zou mij in dezen geruststellen en tot welvertrouwden waarborg zijn,' hernam Barneveld, hem sterk aanziende.

'Vraag, mijnheer! indien het doenlijk is, zal ik u dien waarborg geven; gij weet, ik heb belang bij uwe vriendschap; ik heb

noodig, dat gij mij als bondgenoot vertrouwt,' sprak Fabian ernstig. 'Wat eischt gij nog van mij, dan het volle inzicht in mijne *intentiën* en *handelingen*, dat ik u heb geschonken....'

'Éénigliijk, dat gij mij uw waren naam en afkomst zegt, opdat ik met eenige preciesheid wete met wien ik te doen heb.'

Fabian scheen noch zeer verwonderd, noch zeer ontsteld over dezen eisch; hij bleef eene wijle nadenken, als overwoog hij, of hij dien al of niet zou toegeven, mogelijk ook, om na te denken over het antwoord, dat hij geven wilde. Zeker is 't, dat hij zich ophief uit zijn gepeins, en met al de openheid die hij toonen kon, antwoordde, terwijl hij Barneveld vast in de oogen zag:

'Beter is het voor u en voor mij, dat wil zeggen in 't belang van onze zaak, dat gij vooralsnog niets weet..., maar, geloof mij daarin op mijn woord, eens komt de tijd, dat ik dien noemen zal; tot daartoe vergun mij een *incognito* te bewaren, dat mij noodig is om te blijven handelen, terwijl gij voor uwe belangen met de volkomene kennis van mijne persoonlijkheid nu geene winste zoudt doen.'

'Ik wenschte wel voor mij zelven de overtuiging te deelen, die gij toont op dit punt.'

'Gij twijfelt nog?' hernam Fabian, met een minachtend schouderophalen. 'Wel dan, ik zal u iets zeggen, en dat u beter bevredigt: Den Graaf van Derby zoudt gij niet kunnen verloochenen als bondgenoot, zoo u dat te eeniger tijd noodig ware, met mij, den onbekende, kunt gij doen wat gij wilt, als eens mijn doel en het uwe is gelukt. Als ik reeds gezegd heb, mijne fortuin, mijne vrijheid, mijn leven heb ik veil voor dat doel, en stel die bij u als te pand voor mijne trouw en goede diensten; verder zult gij uwe nieuwsgierigheid naar mijn naam bevredigen kunnen, als wij zegepralen en als de Graaf van Leycester ten

val zal zijn gebracht, als hij bezweken zal zijn onder de zwaarte van eene taak, die hij niet heeft kunnen volbrengen en die hij in fiere vermetelheid durfde opvatten. Als hij daar zal nederliggen, uitgeput, machteloos, het trotsche voorhoofd in 't stof der schande gebogen, en barmhartigheid zal vragen van u en van mij, en die niet zal vinden, als ik dan de hindernissen zal optellen, door mij in zijn weg gelegd, de strikken, door mij gespannen, de afgronden, door mij..... door *mij* alléén voor zijn voet geopend, en die hem het voortgaan hebben belet, dan.... dan zal het mijn tijd zijn om hem luid en schril, ten aanhoore van ieder, wie luisteren wil, mijn naam in de ooren te roepen, en ik zwere u, het zal hem geen balsem zijn in zijn leed.' En de lach, waarmede Fabian dit uitsprak, was deemonisch boosaardig.

Barneveld, hoewel als staatsman niet schuw voor de eene of andere handeling, die niet met zuivere billijkheid kon bestaan, - die als rechtsgeleerde en als diplomaat behendigheid eerder onder de onmisbare deugden achtte dan openheid; - Barneveld was toch, wat men gewoon is te noemen, *een braaf mensch*, een mensch van onberispelijke zeden en strenge moraliteit in het gewone leven, en de satanische blijdschap van Fabian, bij het vooruitzicht van den diepen val van een ander mensch, zijne voorstelling van den helschen triomf om, na zelf tot dien val te hebben medegewerkt, de smart en de schande er van te vertienvoudigen door bitsen spot, ontzette hem; en met eene huivering van afgrijzen, wendde hij zich weg van Fabian, terwijl hij uitriep:

'Voorwaar, Mylord! God vergeve u zulken wellust! Maar mij dunkt, het is serpenten aard, aldus te haten, de haat eener vrouw veeleer dan die van een eerlijk man.'

Fabian verbleekte.

‘Gij weet niet wat gij zegt....!’ hernam Fabian in verwarring. ‘Ik meen,’ vervolgde hij, meer gevat, ‘gij kent den haat niet en den lust der wrake, dien zij wekt, anders zoudt gij zóó niet spreken.’

‘Neen, in trouwe! booze passiën kenne ik niet in die mate, en danke er God Almachtig voor!’

‘Dank er dan tegelijk voor, dat ze u dienen, alschoon gij ze niet medevoelt.’

‘Overzeker, Mylord! het ware mij liever, zoo ik ze niet van noode had!’

Wij gelooven, dat de Advocaat hier volkomen oprecht was en dat hij dit geheimzinnig en boosaardig wezen liever in den sombersten kerker van de Gevangenpoort had gezien, dan als bondgenoot in zijn huis; maar hij had hem noodig, en *le diable n'y perdait rien*, als de Franschen zouden zeggen.

‘Hoe wilt gij, dat ik u voortaan noemen zal?’ hernam Barneveld kort en als om af te breken.

‘Noem mij Mylord Strange. Mijn rang geeft mij recht op den titel en den naam heb ik gekocht....’

‘Wij krijgen stoornis,’ viel Barneveld haastig in, en tot den man, die binnentrad, na geklopt te hebben:

‘Wat is er, Franken?’

‘Er is, Uwe Edelheid! dat de raadsheer Wilkes gekomen is, en verlangt onverwijld met Uwe Edelheid te confereeren.’

‘De gezant Wilkes!’ riep Fabian met zekeren schrik, en Barneveld een wenk gevende, ‘met dien kan ik niet samen zijn.’

‘Wees gerust, Mylord!’ sprak deze zacht, en luider voegde hij er bij, als tot Franken: ‘Ik onderstelle, dat Zijne Edelheid mij bij zich ontbiedt.’

‘Neen, heer! Sir Thomas Wilkes is hier in huis; hij is tot *u* gekomen; hij wacht!’

‘Hij zal niet lang wachten,’ hernam Barneveld. ‘Met uw verlof, Mylord!’ en opstaande, verwijderde hij zich schielijk, Franken, wien hij in stilte een bevel gegeven had, bij Fabian in het kabinet teruglatende.

Hoofdstuk IX.
Vervolg.

Zoo haast de Advocaat het vertrek was binnengetreden, waar de gezant Wilkes hem wachtte, begroette hij dezen met vele hoffelijke woorden en met al de omslachtige plichtplegingen, die ook toen reeds bij het diplomatiek verkeer in gebruik waren. Maar Wilkes, hoewel hij die met beleefdheid beantwoordde, scheen ze veeleer af te weren dan te wenschen, en zelfs was hij nog altijd staande gebleven, hoewel Jan Franken, de schrandere dienaar van den Advocaat, niet verzuimd had, een der eenvoudige armstoelen voor hem aan te schuiven.

Op een toon van verwondering waarin zich zeker eenige voldoening mengde van den staatsman, die zijne wichtigheid erkent ziet, sprak nu Barneveld:

‘De gezant van Hare Majesteit in mijn huis! Voorwaar, zóó groote eere had ik mogen wachten noch durven aannemen, zoo het aan mij gestaan had, hierover vooraf te beslissen....’

‘Vergeef mij, heer van Barneveld! 't is niet de gezant van Hare Majesteit, die tot u komt, 't is simpellijk Thomas Wilkes, die u in zijn particulier een dienst komt vragen. De vertegenwoor-

diger van Hare Hoogheid zou gezorgd hebben, dat hij niet in uw huis had behoeven *te wachten*.'

'Wachten? Uwe Edelheid zal mij dit wachten toch niet aanrekenen? Had ik vooraf op de eere van dit bezoek kunnen rekenen, ik zoude u eene zulke receptie bereid hebben, dat ik geconsidereerd kon worden, veeleer mijne opwachting te maken bij den gezant, dan deze bij mij, opdat men zien mocht, hoezeer wij onzen lust vinden in hetgeen, onze plicht is: de meesteres te eeren in hare dienaren.'

'Genoeg hiervan, mijnheer! wij zijn *niet* in dit geval; overigens hebt gij gelijk: aan de uiterlijke vormen heeft het jegens ons *tot hiertoe* niet ontbroken.....'

'Tot hiertoe, heer Wilkes! Gij vreest toch niet, dat iemand onzer zich daaraan te eeniger tijd zal schuldig maken?'

'Vreezen? neen, mijnheer! want daarvan zou al de schade te uwen laste komen; alleen ik stelle het geval niet meer als onmogelijk.'

'Ik mag vragen, uit welke oorzaak?'

'Om geene andere te noemen: ik heb dezen morgen en in mijne kwaliteit tevergeefs moeite gedaan, om bij den Graaf Maurits van Nassau toegelaten te worden.'

'Bij Zijne Excellentie den Grave Maurinck van Nassau, geboren Prins van Oranje?' herhaalde Barneveld, met beduiding.

'Juist, mijnheer! bij dezen.'

'Maar dat is gansch niet vreemd....; als ik wel heb, is de jonge Graaf te ochtend naar Leiden vertrokken, om de doorluchtige Prinsesse douairière te bezoeken, die zich onwèl bevindt.....'

'De jonge Graaf is zóó weinig te Leiden, dat mijne lieden hem dezen morgen hebben zien uitrijden met den heer van Malderé.'

Barneveld fronsde het voorhoofd en sprak met een licht schouderophalen:

‘Ik heb u onderricht naar mijn beste weten; maar't kan zijn, dat de jonge Prins toen reeds gekeerd was, of wel dat er verandering is gekomen in den voorgenomen uitstap.... Daarbij is die jeugdige heer nog onervaren in zaken, en ietwat schroomvalligheid mag wel, meer dan onwil, die oorzaak zijn geweest, dat hij zich heeft geëxcuseerd u te zien, indien uw vermoeden waarheid zij.’

‘Wees ook wel zeker, mijnheer! dat ik dit, en meer wat er geschiedt, minst van allen wijte aan dien jeugdigen heer zelven....’ sprak Wilkes met kennelijke bedoeling; doch de Advocaat deed of hij dit niet opmerkte, en hervatte met goelijken eenvoud:

‘Och ja, dit wist ik sinds lange; menigte luiden, zonderling onder de Engelsche heeren, denken kwalijk van zijne omgeving..., en.... licht valt er ietwat op af te dingen...., doch wat hierin te doen? 't Zijn meest dienaren van den Prins zaliger of jongeluiden van de keuze des Graven Maurinck zelf....; en 't is uiterst moeilijk, daarin ietwes te veranderen, zonderling daar zij het zijn, die het oor hebben....’

‘Dat is mogelijk, maar gun mij eene vraag: wie heeft het hoofd, de rechterhand, den arm?’ De blik, dien Wilkes daarbij op Barneveld wierp, was nu zóó scherp en veelbeteekenend, dat deze zich het woord wel aantrekken *moest;* toch trachtte hij nog te ontwijken.

‘Hoe komt ge hierop, Sir! en met zulke bitterheid?’ vroeg hij, met een gebaar van verwondering.

‘Omdat het toch wel uiterst bevreemdend is, te zien, hoe een heer van zoo groote jeugd en schuchterheid, en van zoo geringe ervaring in zaken, zich zoo schrander en behendig toont in het

scheiden en uitmeten zijner gepretendeerde rechten, en zoo mannelijk vast en vermetel in 't handhaven daaraf....'

'Gepretendeerde rechten....?' herhaalde Barneveld; 'ik versta niet wel, wat Uwe Edelheid daarmede bedoelt.'

'Ik bedoele zijne pretentie van meesterschap in Holland en Zeeland, boven de ordinaire macht aan de afzonderlijke Gouverneurs der provinciën verleend, en ik vrage u, is het denkelijk, dat een heer van negentien jaren, wezende in de positie van den Grave van Nassau, dergelijke aanmatiging opvatten en doorzetten zou, zonder een hoofd, dat voor hem denkt en wikt, en een arm, die hem steunt....?'

'Gij kent onzen geboren Prince van Oranje niet, Sir Thomas! Het bloed van Willem I stroomt hem door de aderen, en niet verbasterd, dat zwere ik u; maar gun mij eene tegenvraag. Gij denkt hier op het verschil, dat er gerezen is met den Kolonel Sonoy....?'

'Minder nog op dat verschil zelf, dan wel op de consequentiën van dien, zoo dat verschil uitgewezen werd naar 't verlangen en 't gevoelen van den bijzonderen Gouverneur van Holland....'

'En van de Staten, mijnheer!' hernam Barneveld nu, snel en vast; de Staten, die wel gezind zijn, in dezen de eischen en rechten van Zijne Excellentie te steunen....'

'Nu erkent gij zelf, wat ik zooeven verholen uitsprak.....'

'Maar gij zijt het dan niet met ons ééns over de wettigheid dier pretentiën?' vroeg Barneveld, met eene verwonderenswaardige naïveteit.

'Zóó weinig, mijnheer! dat dit onder de voorname punten hoort, waartegen mijn protest luidt....; zoo gij dit nog anders niet mocht hebben ingezien,' hervatte Wilkes, die zeker wel de overtuiging had van het tegendeel.

‘De Staten hebben daaraf nog niet officieele kennis genomen,’ hernam Barneveld, zich ontschuldigende; ‘maar gun mij u op de hoogte der kwestie te brengen; ik heb zekerheid, dat gij dan een ander vonnis zult wijzen.’

‘Verschoon mij! Als zaakgelastigde van Hare Hoogheid zal ik niets hooren, vóór mij de officiëele ophelderingen gegeven zijn...., en als.....’

‘Thomas Wilkes zult ge toch niet weigeren, in een duister en netelig geval de inlichtingen te accepteeren, die een goed vriend aanbiedt, u te geven.....’

‘'t Is altijd een dwaas, die inlichtingen versmaadt, waren ze ook eenzijdig en kwamen ze ook van een vijand.’

‘En bij God Almachtig, dat ben ik niet...., niet van u, Wilkes! die begonnen zijt met het wèl te meenen en de goede cause van deze landen voor te staan, en van wien juist daarom deze ommekeer mij smarte doet.’

‘Wees overtuigd, dat ik nog altijd dezelfde goede gezindheid behouden heb voor de goede cause.’

‘'t Is maar de vraag: wat men daardoor verstaat?’ hernam de Advocaat, met een fijn glimlachje.

‘Dat is toch licht uit te maken,’ sprak Wilkes trouwhartig, ‘mijns bedunkens is het ééniglijk die, waardoor de uiterlijke bloei en welstand der gemeente bevorderd, de klem en vastheid van 't gouvernement verzekerd wordt, opdat orde en eendracht heerschen mogen en de innerlijke en uiterlijke vrede hersteld moge worden ten gemeenen beste.’

‘De uiterlijke vrede?’ viel Barneveld in, hem uitvorschend aanziende. ‘Verstaat Uwe Edelheid daaronder ook dien met den Spanjool....?’

‘Ik kan hierop alleen antwoorden, dat ik mij geen oorlog

begrijpe, die zou gevoerd worden zonder doel en uitzicht van een eindelijken vrede.....'

'Er is vrede en vrede, heer Wilkes! van een zulken, die ons waarlijk ten goede komt, zie ik nog in de verste verte de preliminairen niet openen en een zulken, dien men ons zou willen opdringen, of die men bij verrassing sluiten zoude zonder ons, zal ik nooit erkennen te zijn in 't gemeen belang, veel meer mij sterk en volstandig stellen tegen de handelingen, meneën en kuiperijen dergenen, die zeggen het dus te verstaan,' sprak nu Barneveld forsch en fier.

Wilkes scheen getroffen en zelfs een weinig verlegen, niet omdat hij zich den heftigen uitval persoonlijk behoefde aan te trekken, maar omdat hij als gelastigde geene volstrekte zekerheid had van de zuivere consciëntie zijner zendster of sommigen harer raadslieden; toch kon hij ze noch ontschuldigen, noch verdedigen, uit vreeze van de aantijging kracht te geven en sterker vermoedens te wekken; hij verweerde zich dus met het éénige wapen, dat hem bleef, eene vermomde dreiging, die geen rechtstreeksch antwoord was.

'Mijnheer van Barneveld!' sprak hij, 'acht gij het voortduren van den onderstand der Koningin *al* of *niet* nut en noodig, voor 't geen *gij* de goede cause noemt?'

'Wondere vraag, heer Wilkes!' hernam Barneveld, met sluwe buigzaamheid van toon wisselend, waar hij voelde, dat voorzichtigheid hem ried te wijken. 'Wondere vraag, voorwaar, sinds ge weet, hoe wij geduriglijk bij de Koningin aanhouden, met ernstige en ootmoedige smeekingen, dien onderstand ons niet slechts te houden, maar zelfs considerabel te vermeerderen, vermits wij den oorlog, die is *in 't gemeen belang der Koningin* en der Geuniëerde Provinciën, niet langer voeren kunnen zonder belangrijke hulp in manschap en penningen.'

‘Zoo toch denkt gij ook op vrede?’

‘Liever dan vrede te maken met den trouwloozen Spagnool, werpen wij ons in de armen van eenigen machtigen nabuur,’ zeide Barneveld, met eene bedoeling, die evenmin haar wit miste als de dreiging van Wilkes; want de gezant sprak heftig en bewogen:

‘Gij kunt zoo iets niet doen, zonder alle tractaten te schenden, met de Koningin gesloten.....’

‘Zelfs dan niet, als de Koningin daaraf het sein zou gegeven hebben, door het onthouden van haar onderstand en hare protectie?’ vroeg de Advocaat.

‘Meent gij, heer van Barneveld! dat het voor de Koningin eene passende en wel aangename zake is...., protectie te geven aan luiden, die handelen niet enkel, of ze gansch geene bescherming noodig hebben, maar zelfs of ze veeleer zelve beschermers zijn, en zich heerschers achten te wezen?’

‘Ik betwijfel, of eene zulke gezindheid bij iemand van de onzen wordt gekoesterd, veel min is op te merken geweest, of ooit met woorden is te verstaan gegeven.’

‘Met *daden* is daaraf gesproken, met handelingen, die van wantrouwige vreeze getuigen, en ten laatste is het ook met woorden uitgedrukt in de brieven van den 4^{den} en 8sten Februari.’

Barneveld kleurde sterk; hij sloeg de oogen neer, hoewel een bijna onmerkbare glimlach even rondom zijne lippen zweefde:

‘Ja, die brieven schijnen wel wat hoog opgenomen te zijn door de Koningin en Zijne Doorluchtigheid den Graaf, tegen intentie van de heeren Staten.’

‘Dat is mogelijk, mijnheer!.... maar ook tegen intentie van den steller?’ vroeg Wilkes uitvorschend.

‘Ik zou u dat niet konnen zeggen, zijnde de brieven gesteld bij ordonnantie van de heeren Staten; en dus is't niet waarschijn-

lijk, dat de steller hierin zijne particuliere opiniën, meeningen of wenschen zal hebben uitgedrukt....; daartoe was de toorn der Koningin en van den Graaf, hetzij met eerbied gezegd, ietwat onrechtmatig, wezende het meest oudere grieven, die er verhandeld werden.....'

'Het bevreemdt mij niet, die observatie te hooren uit uw mond, sinds de Hollandsche gezanten ten hove een gelijkluidend antwoord hebben gegeven op de redenen Harer Hoogheid.'

'Bewijs, dat de klare waarheid toen als nu is gezegd, en bewijs tevens, dat de waarheid schor in de ooren klinkt van Vorsten en Heeren, is het scherpe antwoord, dat er den 5^{den} Februari en vervolgens van de Koningin is gevolgd, dat voorwaar eene harde represaille was voor de goedronde en trouwhartige bede, daarmede men van onze zijde de Koningin is genaderd, om soelaas van de bezwaren die ons drukken. Om niet te spreken van het vreemde afzonderlijke schrijven aan die van Utrecht, daarover de Staten-Generaal, representeerende deze Provinciën, met recht een groot misvernoegen hebben opgevat, wezende dit een nieuw blijk van het vooroordeel en de partijdigheid, die de heer Graaf te allen tijd heeft getoond voor Utrecht, en te prejudicie van Holland; nieuw blijk tevens dat het kwaad contentement, waarmede Zijne Excellentie tegen ons naar Engeland is vertrokken, nog niet heeft opgehouden te bestaan.

'Daar is ook, zoover ik weet, nietwes gedaan sinds des Graven vertrek, om het gesustineerde misvernoegen te doen ophouden, veeleer te verergeren.'

'Zoodat....,' viel Barneveld schielijk in, 'indien de Graaf keert, hij met ongunst tegen ons keeren zal?'

'Hebt gij zekerheid, mijnheer van Barneveld! dat de Graaf keeren zal?'

‘En gij, heer Wilkes! hebt gij gewisheid van het tegendeel? Indien dàt ware, achtte ik het hoogst noodig, dat men zich met Hare Majesteit verstond op zijne vervanging, wezende het van 't uiterst belang, dat dit dobberen en drijven, op de ongewisse golven der onzekerheid, verwisseld werd voor een vasten ankergrond of een veiligen haven. De Generaal Norrits, uw landgenoot, en.... vriend zoo ik meene, is het op dit punt volkomen met mij eens.....’

‘De Generaal Norrits.... zal wèl doen, zich te dezer dage meer te bemoeien met de goede tucht van zijn krijgsvolk, en met de ruste te bewaren binnen Utrecht; dan zich te mengen in zaken, die zijner zorge niet zijn aanvertrouwd,’ hernam Wilkes, met zichtbaren onwil; ‘en met zijn naam zie ik mij tegelijk gebracht op het principale punt, daarover ik Uwe Edelheid kwam onderhouden. Het belangt een dienst in 't particulier te bewijzen aan mij, en den Generaal Norrits, die, meene ik, ook *uw* vriend is, van eene zware verantwoording ontslaan.’

‘Ik ben geheel bereidwillig dien dienst te bewijzen, en verlangend te hooren waarin die moet bestaan.’

‘Het betreft eene zeer misdadige vrouw, die in de uiterste vijandschap staat, tegenover den persoon van den Graaf van Leycester, en zelfs van de Koningin, wezende eene der heftigste adhaerenten van de Lady Maria Stuart, nu onlangs om staatscrimen terdoodgebracht....’

‘En deze personaadje zoude zich....?’

‘Nu hier in Holland bevinden...., ik heb alle reden het te gelooven. Terwijl ik mij tot Utrecht onthield, is door mij geapprehendeerd, onder suspicie van zeker wanbedrijf, een persoon, die ik in gemoede overtuigd was, niemand anders te zijn dan de gezegde vrouwe Lady Margaret Douglas Sheffield; doch naar-

dien ik geene volkomene bewijzen voorbrengen kon van hare indentiteit, en particuliere redenen had, om hierin zachtelijk en met de uiterste behoedzaamheid te werk te gaan, vertrouwde ik ze aan de bewaking van Sir John Norrits, bij de inhechtenisneming tegenwoordig en getuige van het verhoor, dat ik haar moest laten ondergaan.' Wilkes poosde hier eene wijle, alsof hij weifelde en overlegde, hoe hij zoude voortgaan; eindelijk vervolgde hij: 'In den nanoen kreeg ik *dépêches* uit Engeland, die mijn terugkeer naar 's Hage vorderden...., en die tegelijk mijne onderstelling omtrent mijne gevangene kracht bijzetten. Ook ten hove had men vermoeden, dat de Lady zich, onder eenige vermomming, in Nederland ophield, en vernieuwde overtuiging van hare medeplichtigheid aan het komplot van Babinghton, en der Koningin van Schotland, in wier veroordeeling zij dus mede begrepen was. Er werd mij bevolen vlijt te doen, de gemelde persone uit te vinden, te doen aanhouden, en wel verzekerd naar Engeland te vervoeren. In mijn gemoed overtuigd, dat de personaadje, die zich in mijne macht bevond, de bedoelde Lady zijn kon, heb ik bij mijn vertrek de noodige maatregelen genomen, om aan deze bevelen te voldoen; en om haar, voegelijk en op heimelijke wijze (want haar rang en andere wichtige redenen vorderen verschooning), uit Utrecht weg te voeren, heb ik haar in mijn gevolg met mij genomen naar 's Hage, onder een sterk geleide van krijgslieden, staande onder de bevelen van Norrits, die uit zich zelven, terstond bij hare gevangenneming, zich tot hare bewaking had aangeboden; en die, het belang van de personaadje kennende, bij zijn eer en consciëntie bezworen had haar onder streng toezicht te houden; toch is zij ontsnapt....'

'Ontsnapt? Ontsnapt, uit het *Duitsche Huis*, te Utrecht?' vroeg Barneveld, met zichtbare belangstelling.

‘Neen, op de reize; hetzij door list, hetzij door omkooping van hare geleiders; zeker is dit alleen, dat gevangene en geleide spoorloos waren verdwenen, toen wij de eerste halt hielden op Hollandsch grondgebied, en ik mij naar het welbevinden der Lady wilde informeeren....; hoewel ik zekerheid heb, dat zij gelijktijdig met mij en mijn stoet Utrecht heeft verlaten. Mijn spijt en mijne verlegenheid zijn groot, en zekerlijk zal dit mij zoowel als Norrits geweten worden, zoo ik de orders uit Engeland niet kan executeeren....’

‘Den Generaal Norrits, tegen wien de Graaf van Leycester reeds sinds lang wantrouwen en kwaad contentement heeft getoond, zal dit geval zeker in groote zorge en moeite brengen,’ sprak Barneveld.

‘Mij in geen mindere; in mijn particulier ben ik nooit als vriend door den Graaf gehouden....’

‘Zeker, omdat gij u eene wijle getoond hebt de onze te zijn,’ viel Barneveld in.

Wilkes antwoordde hierop niet, en zeide alléén:

‘Gij begrijpt dus, hoe het voor mij van 't uiterste gewicht is, dat er strenge en nauwkeurige nasporingen worden gedaan, zoowel hier als in de provincie Utrecht, welk laatste mij alreede door de heeren van Utrecht is toegezegd. Gij ziet, heer van Barneveld! dit is eene zake buiten alle onze politieke kwestiën, en alléén een officieuse dienst, die ik van uwe bekende goedwilligheid mijwaarts geloof te mogen verzoeken....’

‘Die het zelfs, zonder dat, mijn plicht zou zijn te bewijzen,’ hernam de Advocaat hoffelijk.

‘En daar de ééne dienst den anderen waard is,’ hervatte Wilkes op denzelfden toon, ‘belove ik, als Thomas Wilkes, mij voor u, meester Johan van Oldenbarneveld, naar mijn beste

vermogen en van goeder harte te employeeren, om de misverstanden, die er gerezen mochten zijn tusschen mijne Meesteres en u, uit den weg te ruimen, zoo gij daartoe van uwe zijde wilt medewerken.'

'Geene betere belofte, voorwaar! kondt gij mij geven.... Heer Wilkes!' hernam Barneveld met iets dubbelzinnigs in den toon, 'doch wees zeker, dat, ook zonder deze belofte, ik den invloed, dien ik houde, hier te 's Hage of elders, gebruiken zal, om mijne Heeren van den Gerechte aan te sporen, om naar uwe ontvluchte gevangene scherpelijk onderzoek te doen, en ik betwijfel geenszins de *réussite* van dien. De naam, zoo ik verstaan heb, is Lady Margaret Douglas Sheffield....'

'Dit is haar ware naam, doch....'

'Zij werden gestoord. Jan Franken kwam binnen; met die zekere vrijmoedigheid, die, door het besef van de noodzakelijkheid der stoornis, moest te wege zijn gebracht, sprak hij:

'Mijnheer! mejonkvrouwe Sonoy is daar en begeert instantelijk tot u gelaten te worden.'

'Mijne nichte! Ik verwacht haar,' sprak Barneveld, ietwat kleurende; 'doch geleid ze nu eene wijle binnen bij mijne vrouw.'

'De jonkvrouw zegt, dat het noodwendig is, dat zij zich het eerst met Uwe Edelheid onderhoude. Zij is daarbij niet alleen...., en *dus* onverduldig, dat ik vreeze....'

Welke vreeze dat ware, kon de man niet te kennen geven, of zij was reeds vervuld; want de deur werd met kennelijke drift opengerukt, en Emerentia Sonoy verscheen, eene andere vrouw geleidende, of liever voortrekkende met de ééne hand, terwijl zij haar met de andere ondersteunde, en die zij, terstond naar haar binnentreden, op een stoel plaatste, als eene zorgende moeder een ziek kind; en die zorge bleek niet overbodig, want

de vreemde viel daarop neder, machteloos en zonder bewustheid.

Barneveld, zichtbaar ontrust en verstoord over deze verschijning, begon zich tegen Wilkes te verontschuldigen als zijdelingsche beschuldiging tegen de jonkvrouw, die dus alle wetten der voegelijkheid schond; maar Wilkes sprak:

‘Deze onderbreking van ons gesprek is gansch buiten uwe schuld; gij hebt u daaraf niet te excuseeren, mijnheer! en volgaarne ruime ik deze dames de plaats, u alleen nog aanbevelende, mijn request aangaande Lady Margaret....’

‘Mijnheer Wilkes, de raadsheer en de gezant van de Koningin, zoo ik wel heb!’ riep Emerentia, hem tegemoettredende.

‘Die ben ik, mejonkvrouw! tot uw dienst!’ hernam Wilkes, met koele hoffelijkheid.

‘Nooit kon het geval mij meer in de hand werken dan bij deze ontmoeting,’ sprak zij. ‘Het bijzijn van den heer Wilkes is hier zóó noodig, dat ik mijn heer neef zou gebeden hebben, dien heer hierheen te roepen, zoo zulks doenlijk ware geweest.’

‘En hoe kan het zijn,’ vroeg Barneveld verwonderd, ‘dat mijne wellieve nicht de tegenwoordigheid van den heere Wilkes dus noodig acht bij een bezoek aan mij?’

Emerentia wilde antwoorden, maar hare aandacht werd afgeleid door een schellen, snerpenden kreet, die de andere vrouw hooren liet, zoodra de naam van Wilkes werd uitgesproken; terstond wijdde zij geheel hare opmerkzaamheid aan deze, die zich, hoe mat en krachteloos ook, trachtte op te richten, en wier verwilderde trekken en glasachtig starende oogen zich, met eene uitdrukking van schuwen angst, op de beide mannen vestigden, terwijl zij met eene heesche stem uitriep:

‘Ik ben Lady Margaret Douglas Sheffield, Mylord! ik beken het, maar wees barmhartig; doe mij niet sterven; laat mij de

vrijheid; laat mij tot Fabian heengaan, tot mijn Fabian?' En zij wierp zich op beide knieën, ondanks de pogingen van Emerentia om haar te doen ruste houden.

Barneveld en Wilkes zagen elkander aan met blikken van de hoogste bevreemding.

'Het blijkt, dat het mij geene overgroote moeite zal kosten, om deze gevangene in uwe macht te leveren...., als ik wel zie,' sprak Barneveld tot Wilkes.

'Zoo komt het mij ook voor,' hernam deze, 'en ik dank u voor den goeden wil, dien gij hebt om mij te verplichten.'

'Hoe wilt gij, dat ik handelen zal met deze vrouw?' vroeg Barneveld zacht. 'Ik onderstelle dat het uwe intentie niet zijn zal, dat ik haar aan de gewone rechtbank overlevere....?'

'Integendeel! Ik wenschte deze zaak om wichtige redenen, zooveel het zijn kan, zonder opspraak af te doen..... Ware zij in verzekerde bewaring te houden, zonder haar in een eigenlijken kerker over te brengen, dat zou wel het beste zijn. Ik zou haar, bij de eerste occasie, heimelijk naar Engeland doen overvoeren, dan waren wij van de verantwoordelijkheid dezer zake ontslagen.....'

'Misschien....; na hare mislukte ontvluchting.... zal zij zich op goede voorwaarde tot gedweeë overgave laten bewegen.'

'Ik zal ten minste beproeven, of zij het wil.'

'Maar gij ziet, het arme schepsel is in een toestand van geestverwarring, die maakt, dat zij zwaarlijk op eenige ondervraging antwoorden zal,' merkte Barneveld aan.

'Die geestverwarring is mij nog niet helder. Deze vrouw is zóó doortrapt, dat dit wel eene list kan zijn, om ondervraging te mijden.

'Mij schijnt ze toe in zulken deerniswaardigen staat, dat

ik geen hart heb haar te verdenken,' sprak Barneveld, meewarig neerziende op de ongelukkige, die zich nog altijd niet had willen oprichten.

En werkelijk, zij was in deerniswaardigen staat, de arme Deliana; want wij begrijpen, dat geene andere dan deze, zóó trouw, maar gelijk zóó onhandig hare rol kon vervullen, door Fabian opgelegd. Toch zijn er zeker onder mijne lezeressen nog verheugd, haar ontkomen te zien aan het dreigend doodsgevaar waaronder wij haar verlieten; maar meer dan het leven had zij dan ook niet daaruit gered. Dat beeldschoone, jeugdige kind, dat wij zoo frisch en blozend gekend hebben in het huis *den Engel*, was nu bijna walgelijk om te aanschouwen, onder de afgrijselijke mengeling der verve, die dat gelaat had vermomd, maar door tranen ten deele was weggewischt; vermagerd, uitgeteerd onder angsten, mishandelingen en vermoeienissen, was zij jaren verouderd in korte dagen, en zonder andere levenskracht dan de eenige wilskracht; Fabian te dienen; zonder ander bewustzijn, dan dat zij zich te vermommen had, onder eene kleeding die niet de hare was, en die, met slijk en bloed bespat, verhavend, gescheurd, door de uiterste pracht zelve nog een akeliger aanzien kreeg. Zeker, zij was deerniswaardig te aanschouwen, en zóó weinig zich zelve, dat het vergefelijk moest zijn, zoo iemand haar voor de befaamde misdadige hield; en daarnaar handelde Wilkes ook; hoewel hij noch onmeedoogend noch ongevoelig was, had hij geene deernis bij het zien van dien jammer, dus was hij vooringenomen door de vreeselijke persoonlijkheid der vrouwe, die hij meende vóór zich te hebben; hij naderde haar met zijne strakke houding, en half van haar afgewend door innerlijken tegenzin.

'Mylady!' sprak hij, op strengen toon, 'gij zijt nu opnieuw

in onze handen...., uwe eerste poging tot ontkomen was zoo onberaden als vruchteloos; zij heeft u slechts doen lijden; het is u aan te zien, wil u nu rustiger dragen onder dit lot; gij weet wel, dat niemand onzer zich het recht zal aanmatigen u te vonnissen; gij weet wel, dat gij op eene voegelijke bejegening recht hebt, en dat die u geworden zal...., doctor Julio had in last u te zeggen....' Maar het gillen en snikken der arme Deliana, bij het hooren van dien naam, die haar de vreeselijkste tooneelen voor de ontstelde verbeelding terugriep, maakten het hem onmogelijk voort te spreken of zich te doen verstaan. 'Ik zie, Mylady!' sprak hij koel, 'dat gij mij niet wilt aanhooren, en dat mijne tegenwoordigheid u tegen is, als die van zijn overwinnaar een verslagen veldheer: ik verwijder mij....' En zacht tegen Barneveld: 'Later zal ik zien mij met haar te verklaren; wellicht zijt gij haar minder tegen, en zal zij zich door u tot kalmte laten stemmen.'

'Allereerst heeft zij verpleging noodig,' hernam deze goedhartig.

'Wil haar die verleenen; gij doet er mij dienst mee; maar reken op den bittersten toorn der Koningin tegen ons beiden, zoo zij ons nogmaals ontkomt. Zij neemt deze houding aan, om door medelijden eene vrijheid te winnen, die zij slechts gebruiken zal, om door listen en kunstenarijen, kwaad en onheil te stichten.'

'Ik sta in voor hare goede bewaring,' sprak Barneveld, terwijl hij den gezant verzelde tot aan zijn huisdeur. Het was Barneveld niet ontgaan, dat die vrouw onder haar weemoedig smeeken, den naam 'Fabian' had uitgesproken, en te eerder verheugde het hem, dat de Engelsche heer zich verwijderde en het nader onderzoek aan hem overliet. Deze vrouw, wellicht

eene medeplichtige van Fabian, kon ook diens geheimen bezitten en verraden, in hare ijlhoofdigheid of in de kreten, die zij slaakte om er zich den schijn van te geven. Hij keerde dus terug, met het voornemen, om door goedheid en deelneming haar vertrouwen te winnen en te vernemen, in hoever zij in zijne belangen had gewerkt of daartegen, eer hij haar verraste met de mededeeling, dat Fabian, onder den naam van Mylord Strange, zich in hare nabijheid bevond. Met de gedachte, dat hij het in zijne macht had, haar, zoo ras hij wilde, te ontzetten, door haar dien man voor oogen te stellen, voelde hij zich sterk tegen iedere list, en nam hij zich voor, veel geduld te oefenen met zijne gevangene; maar zijne berekeningen werden teleurgesteld: na de schokken der radelooste angsten, was Deliana vervallen tot eene matte wezenloosheid, en hare kreten waren vervangen door een onverzettelijk stilzwijgen, slechts afgebroken door de bange zuchten, die zij van tijd tot tijd slaakte. Jonkvrouw Sonoy ondersteunde haar het hoofd, en stond haar, met een ernstigen en meewarigen blik aan te staren, toen de Advocaat terugkwam.

‘Zie, mijnheer neef!’ begon Emerentia. ‘Nu ligt deze arme lijderes daar weer in die bezwijming, daarin zij vervalt, zoo haast zij door hare vlagen van wilde wanhoop en vreeze is uitgeput. Ik heb haar nog niet bij hare volle kennis gezien, schoon ik haar nu reeds vele dagen met mij houde.’

‘Hoe nu, jonkvrouw! verkeerdet gij dagenlang met dit arme schepsel?’

‘Ja; ik heb de gansche reize, van Utrecht tot hiertoe, met haar samen geweest.’

‘Hoe heeft u dat mogelijk kunnen zijn, met eene krankzinnige te reizen, of...., is die toestand een mom, als de heer Wilkes

onderstelt, die haar gansch niet onnoozel gelooft, en aan zware misdaden schuldig houdt?'

'Wie kan de mate der schuld berekenen, waar men zulk lijden ziet? Ik, heer! heb daaraan niet gedacht; tot ontkennen heb ik geen recht. Voorzeker weet ik alleen dit, dat zij niet wel bij haar verstand is, en op heel de reize nog geen zulk uur van helderheid heeft gehad, dat ik ondernemen durfde, haar aan te zetten van kleederen te verwisselen, of zelfs de vreemde verve, daarmede de fijne trekken van haar schoon gelaat overtogen zijn, weg te wisschen; iedere poging er toe, brengt haar tot zulke desperacie, dat haar jammerlijk weenen alléén genoeg zou geweest zijn, om niet meer aan te houden; ware 't ook, dat men het met geweld van haar had kunnen verkrijgen, - dat twijfelachtig was, om de razernij, daartoe zij dan verviel, en die haar bovennatuurlijke krachten gaf. - 't Was veel, zoo men haar tot het gebruik van eenige spijze kost bewegen, en nooit nam zij ietwes, dan zoo men haar toesprak met den naam en titel, dien zij zich zelve geeft, en dien zij zonder ophouden herhaalt, schoon ik bijwijlen twijfel, of die haar toekomt. Als gij gehoord hebt, uit zij zich in 't Engelsch; maar 't is kennelijk, dat die taal haar niet zoo eigen is als de Hollandsche tale, waarin zij veelmalen vele volzinnen aanéén zegt, die mij veeleer zouden doen denken dat zij Utrechtsche was, dan Engelsche geboren.'

'Wij moeten trachten hier de klare waarheid uit te vinden; maar voorwaar, nichte; ik zie u aan met verwondering, vanwege de stoutheid en volharding, waarmede gij zulke lastige reisgenoote hebt bij u gehouden.'

'Zou *ik* dan niet den moed der barmhartigheid hebben? Als men leed en lijden heeft doorleefd als ik, is daar geen last, dien men niet dragen zou, om dien van anderen te verlichten.'

‘Overzeker, gij hebt de volstandige vastheid van ziele uws vaders overgeërfd, stouthartige Emerentia! maar ik bid u, wil mij alles ordelijk mededeelen, opdat ik een juist begrip krijge van hetgeen die vrouw is, en wat mij hierin te doen staat. Gedenk, zij is mij door den gezant in bewaring vertrouwd...., als schuldig aan groote *crimen* tegen de Koningin en den Graaf van Leycester.’

‘Den Graaf van Leycester....?’ herhaalde Emerentia..... ‘Den man van ranken en geweld.... Naar ik geloove, zien wij hier een slachtoffer te meer van zijne zelfzucht en van zijne kabalen hier te lande.’

‘Gij gelooft dit?’ vroeg Barneveld, met klimmende belangstelling.

‘Ik geloof dit; ja, zelfs nu nog, schoon de gezant haar van kwaad beticht en staande houdt, dat hij haar geen leed heeft willen doen. Ik houd voor zeker, dat er eenige vreeselijke misdaad was beraamd tegen dit arme schepsel, - zij het dan niet op last van den heere Wilkes, - en dat zij even onschuldig is, als ik haar weerloos vond, toen ik de uitvoering van dien aanslag kwam te verhinderen.’

‘Gij hebt haar dan uit eenig groot gevaar gered?’

‘Zoo is het; doch ik bidde u, aanhoor mij met wat geduld. Mijn voornemen was geweest, de reis naar 's Hage te maken, in gezelschap van andere vrouwen, en onder geleide van zekeren heer Fabian, Engelsch taalmeester.....’

‘Fabian!’ herhaalde Barneveld, ‘weet gij niets meer van hem, dan dat hij Fabian heet?’

‘Naar men zegt, zou hij een Schotsch of Engelsch heer van groot aanzien zijn, die zich als simpel burger verkapt, om tegen Leycester samen te spannen, en die onder de Utrechtsche vrouwen vrij veel tegen den Graaf heeft gewerkt.’

‘Ja, ja, daar weet ik af,’ hernam Barneveld.

‘Misschien dan niet, dat hij ter oorzake van zijne geheime lagen, die ontdekt zijn, in hechtenis werd genomen....?’

‘Ook dàt weet ik!’

‘Zoo begrijpt gij, dat ik dit reisplan moest opgeven, en te eerder, daar de heer Lieuwert Manninga...., onderwijl last kreeg, zich naar 's Hage te begeven...., en dus gevoegelijk mij ten geleider kon zijn.’

‘De heer Manninga uw geleider? Ik zou nu nog wel iets meer willen weten van dien heer, dan dat hij secretaris van Graaf Lodewijk is,’ sprak Barneveld, half schertsend, half ernstig.

‘Ik ben naar 's Hage gekomen, om u *alles* te zeggen...., maar eerst het andere. Manninga zou in 't gevolg van den gezant medereizen, doch eene toevallige omstandigheid vertraagde eene wijle onzen aftocht, zoodat de geheele stoet van den gezant ons wel een half uur vóór was, toen wij de Waardpoort uittogen; wij verhoopten dien echter in te halen, en zoo aanvaardden wij de reize, vrij wel te moede: ik in een overdekten wagen, met mijne oude Oost-Friesche dienstmaagd, en heer Lieuwert daarneffens te paarde, slechts van een paar welgewapende dienaren verzeld, die toortsen voor ons uit droegen. Pas waren wij het huis *te Vecht* voorbij, of Lieuwert's oog werd getroffen door iets zonderlings, dat er op den oever van de rivier scheen voor te vallen: Een prachtige draagkoets, dergelijke luiden van hoog aanzien alléén plegen te gebruiken, lag omvergeworpen, zonder dat de dragers zich moeite gaven die wanorde te herstellen; integendeel schenen zij onderling te twisten, niet enkel met woorden maar zelfs met daden; want wij zagen daggen en koerden in de lucht en uitgetogen zwaarden, die zich dreigend ophieven, terwijl men duidelijk, bij 't naderen, grove woorden en verwen-

schingen hoorde in de Hollandsche tale. Manninga onderstelde, dat de draagkoets behoorde aan één der Engelschen van het geleide des heeren Wilkes, en dat er één dier al te gewone tooneelen van strijd en verwarring voorviel tusschen de Hollandsche krijgslieden en de Engelsche dienaren, waarvan de eigenaar van het voertuig het slachtoffer kon worden. Manninga snelde dus ter hulpe van wie die noodig had; maar in plaats van eenig ernsthaftig staatsman, die te kampen had met den kwaden wil of de booze hartstochten tegen zijn gevolg, zag hij eene jeugdige vrouw, weerloos slachtoffer van een afschuwelijken aanslag. Woeste mannen omringden de ongelukkige, die gij daar ziet en wilden haar vermoorden; het éénige, wat hun opzet vertraagde, was hun onderlinge twist; zij waren het niet ééns over de wijze van haar dood; sommigen wilden haar binden, in 't water werpen en dáár aan haar lot overlaten; - anderen, en zij beriepen zich op de letterlijke uitvoering van zeker bevel, wilden eerst zich verzekeren van haar dood; - nog anderen waren bezig haar prachtig gewaad te ontdoen van de gouden sieraden en rijke gesteenten, waarmede het bezet was, en betwistten elkander reeds bij voorraad den buit. Het was een ijzingwekkend tooneel dat ik, uit mijn wagen, bij het licht der fakkelen, met een blik snel overzag; maar het was niet de eerste maal, dat menschelijke wreedheid en menschelijk lijden mijne oogen troffen.'

'Neen, voorwaar; de dochter van Heer Diederik Sonoy heeft andere dingen beleefd,' hernam Barneveld, ietwat scherp.

'De dochter van mijn vader heeft ook geleerd, zich niet te laten versagen, waar anderen zouden bezwijmen,' vervolgde Emerentia. 'Dus ziende, dat het eene vrouw was, die men folterde, achtte ik mijn bijstand niet ongepast, steeg snel uit den wagen, en zag, hoe het grootste deel dier mannen reeds vluchtten,

t.o. 184

bij de nadering van Manninga en zijne dienaren. De twee, die bleven, schenen toch besloten hun opzet te volbrengen, ondanks zóóvele getuigen. Heer Lieuwert weerden ze af, door zich te stellen tusschen hem en het slachtoffer, dat zich niet anders verweerde, dan door snikken en smartelijke kreten. Heer Lieuwert eischte, op forschen toon, rekenschap van den gruwel, dien men plegen wilde.'

''t Is een bevel, dat wij uitvoeren aan eene misdadige vrouw, die men op geene andere wijze durft straffen,' sprak één hunner, een Hollandsch serjant.

'Wie gaf dat bevel?' vroeg Lieuwert.

'Ik heb onder eed beloofd dat niet te zeggen,' hernam de krijgsman.

'Maar,' viel de andere in, die gewoon soldenier was, 'deze vrouw is eene gevangene van den gezant Wilkes en den overste Norrits...., en, ik geloof....'

Een ruwe klinkslag van zijn serjant deed den soldenier eene wijle zwijgen; toch hervatte hij stout:

'Onze makkers, die weggevlucht zijn, hadden niet allen kennis van dit bevel; maar zij wilden de gevangene plunderen; daarom vluchtten zij, toen zij u zagen, heer! wij, wij aarzelen slechts, omdat wij niet meer zeker zijn, dat wij de rechte persoon in onze macht hebben, en zij zelve houdt ons in twijfel, daar zij kwalijk aan doet; want, als zij 't niet is, zal niemand haar leed doen, het is onze plicht als ons belang, slechts de ware Lady Margavet te dooden.'

'Nu, zij zegt immers zelve, dat zij die is,' riep de serjant.

'Ja; maar in een oogenblik van heftigen doodsangst kreet zij een anderen naam uit.....'

'En herriep dien op 't zelfde oogenblik.....'

‘En eene onschuldige te mishandelen, eene andere dan u bevolen is, ware eene onvergefelijke misdaad,’ sprak heer Lieuwert, ‘gunt mij, mannen! haar te ondervragen,’ en toen, op zachten toon haar toesprekende, vroeg hij: ‘Zeg mij, lieve vrouwe! gij zijt onschuldig, niet waar? Gij zijt niet de Lady Margaret?’

‘Wel zeker ben ik die,’ hernam zij, met eene zachte, gebrokene stem, ‘gelooft mij niet, als de vertwijfeling maakt, dat ik mij anders noem;’ maar om eene Engelsche vrouw te zijn, sprak zij dit in al te zuiver Neerduitsch, en nog wel met Utrechtschen tongval!

‘Gij hoort het,’ hernam nu de serjant en, den soldenier wenkende, sloeg hij de hand reeds aan haar, aan die noodlottige koord, reeds vroeger om haar hals gewrongen.

Manninga stelde zich opnieuw tegen hem:

‘Ik zal niet dulden, dat men eene weerlooze vrouw moordt in mijn bijzijn.’

‘Intusschen was ik naast de arme neergeknield en hief haar op; terwijl Manninga deze kostbare prooi betwistte aan die wreeden, kwam ik op een inval en voerde dien uit, zoo snel als de gedachte. Het jeugdige kind was teer en zwak; ik wist mijne krachten toereikend; ik nam haar in mijn armen, droeg haar voort, verborg haar in mijn wagen, en gaf mijn koetsier een haastigen wenk, dien hij begreep en opvolgde; wij reden voort, met al de snelheid, die twee sterke paarden, goed voortgezweept, ons mogelijk maakten.’

‘En Manninga?’ vroeg Barneveld, met een glimlach.

‘O, Manninga! een edelman met twee dienaren overmocht toch wel een paar boosdoeners; voor hem vreesde ik niet, ook zou die vreeze ijdel zijn gebleken. Toen hij mij zag wegvluchten, weerhield hij de krijgslieden mij te volgen. “Zegt vrij aan wie

u dezen last gegeven hebben, dat het heer Lieuwert Manninga is, Friesch edelman en secretaris van Graaf Lodewijk, die u verhinderde dien uit te voeren, en dat ze mij rekenschap mogen vragen van dien tegenstand." "Geeft ons veeleer goud, opdat wij vluchten mogen," baden zij; "want nu het niet volbracht is, vreezen wij straf en schande." Lieuwert wierp hun zijne beurs toe; zij maakten zich haastig weg, en mijn vriend besteeg rustig zijn paard; zijne dienaren volgden, en welhaast had die kleine stoet mijn wagen ingehaald. Wat mijne reize verder was, kunt gij bedenken, heer neef! worstelingen met eene krankzinnige, verpleging eener hulpelooze ondanks haar zelve, veel leed en last; maar dat de erbarming van 't medegevoel ons licht deed achten, en daartoe Christelijke liefde ons sterkte. Meest is zij wezenloos, dof en stil, als nu; soms noemt zij zich Gravin van Derby, Lady Margaret, en roept om zekeren Fabian, die zij zegt haar verloofde te zijn, haar bruigom, haar heer.'

'Kan dat die taalmeester wezen?' vroeg Barneveld.

'Niet onmogelijk; maar dan acht ik, dat hij dit arme kind heeft verleid, met de hoop op hijlik; en hoe rijmt zich dat met haar gewaanden naam en kwaliteit, en....?'

'Niet best; dat mogen inbeeldingen zijn van ontstelde hersenen,' sprak de Advocaat.

'Soms ook schreit ze zacht, en bewogen bidt zij dan, dat men haar tot hare ouders zal brengen.'

'En zij noemt die....?'

'Nooit; 't is, of een geest des gewelds, machtiger dan haar wil, haar dan de lippen sluit, en op vragen antwoordt zij nooit. Wie er dan ook schuld aan is, hier is zeker een groot gruwel geschied, en noodig is het dit ernstelijk te onderzoeken.'

'Zoo oordeel ik het ook....'

‘En daartoe is het, dat ik het eerst tot u kwam om deze jonge vrouw, die licht machtige vervolgers heeft, onder uwe bescherming te stellen. Manninga, van zijne zijde, zal bij Wilkes en Norrits scherpelijk navraag doen; daarom liet ik den eerste geworden, toen hij zonder verdere verklaring bestond af te trekken, vooral, toen ik zag hoe kwaadwillig hij voor Lady Margaret gezind scheen.’

‘'t Is om alle dingen het beste, dat wij zelf uitvinden, eer wij er anderen in moeien,’ sprak Barneveld bedachtzaam, ‘en hoe eerder hoe beter. Zoudt gij achten, dat het wederzien van een der personen, wier namen de jonkvrouw in 't hoofd woelen, haar goed zou doen en de arme vrouwe bij hare kennis brengen?’

‘Mits het geene vervolgers zijn. Ge hebt gezien, hoe Wilkes ontvangen is, en het zien, bij voorbeeld, van zekeren Italiaan zou, vreeze ik, nog slechtere uitwerking doen; van het weerzien van Fabian zou ik veel voor haar durven hopen....’

Maar Barneveld had de kamer verlaten, terwijl zij nog sprak; eene dienstmaagd bracht weinige oogenblikken daarna Spaanschen wijn en eenige lichte spijs. Emerentia bemoeide zich terstond, hare beschermelinge daarvan iets toe te dienen, en het gelukte haar: de lijderes hief zich op uit hare wezenloosheid; juist toen keerde Barneveld terug; Fabian was met hem.

‘Eilieve, Mylord!’ sprak de Advocaat, ‘zoo ik mij niet bedriege, is hier eene bondgenoote van u, in vrij treurigen toestand,’ en hij voerde hem vlak voor Deliana.

Eene wijle teekende het gelaat van Fabian een schrik en eene verrassing, die hij niet meester was te verbergen; maar schielijk beheerschte hij die, en, hoewel hij zichtbaar verbleekte, sprak hij toch, met eene onverschilligheid, die volmaakt goed gespeeld was.

‘Eene bondgenoote? dat is mogelijk; ik heb er velen, als gij weet, maar toch is dit eene die ik niet ken.’

‘Fabian! Fabian! dat is de stem van Fabian,’ riep nu Deliana, hem aanziende, met den strakken, starenden blik eener slaapwandelaarster, zonder hem te herkennen.

Hij wendde het hoofd af en trad eenige schreden achteruit, in de hope zeker, dat zij hem niet zou opmerken; maar Barneveld wilde zijne overtuiging hebben, en hij sprak glimlachend:

‘Maar die vrouw, die gij *niet* kent, Mylord! herkent u volkomen, bij het eerste geluid uwer stem, en nog wel onder uw gefingeerden naam.’

‘Nu, ja dan, ik kenne haar,’ hernam hij, overtuigd, dat het ontveinzen der waarheid, tegenover iemand als Barneveld, onmogelijk was geworden, of ook wel, omdat hij, van de eerste ontroering der verrassing bekomen, had ingezien, dat ontkennen hem hier niet meer noodig was, en dat hij den Advocaat ook in dezen vertrouwen moest schenken. ‘Ik kenne haar,’ herhaalde hij, ‘zij heet.... Deliana.’

‘Deliana? neen! neen! ik heet Lady Margaret Douglas Sheffield,’ hernam zij op droeven, vasten toon, het gelaat heenwendende naar de zijde, van waar het geluid kwam, ‘gij wilt mij beproeven, niet waar? en nu, gij hoort het, ik ken mijn plicht; ik heb een goed geheugen, als het de vrage is, mijn Fabian te redden! de Gravin van Derby valt niet in zulken strik, als het de belangen geldt van haar heer.’

En nu opstaande, wilde zij eene fiere en vaste houding aannemen; maar zij wankelde. Als ondanks zich zelven trad Fabian haar ter hulpe. Alles wat daar nog menschelijks in hem was, bewoog hem tot een diep medelijden met haar, wier liefde, wier lijden, wier moed op ééns in volle klaarheid zich voor zijne scherp-

ziende verbeelding toonde. Hij vatte hare hand; de aanraking werkte magnetisch: zij herkende hem, en met den uitroep; ‘mijn Fabian!’ stortte zij aan zijne voeten:

‘Eindelijk weer met u! Waar ben ik?’ voer zij voort, met de grootste verwarring rondziende.

‘Bij vertrouwde vrienden,’ hernam hij haar zachtkens oprichtende. ‘Herstel u, arm kind! niemand zal u of mij iets deeren.’

‘Weet gij het zeker?’ vroeg zij, met eene zachte, fluisterende stem, zich tot hem opheffende. ‘Weet gij het wel zeker? want, ziet gij, hunne vijandschap gaat ver; ik heb veel, veel geleden; zij hebben mij willen moorden, op afgrijselijke wijze, omdat ik u trouw was en gehoorzaam, omdat ik u niet verraden wilde, omdat ik.... Lady Margaret was, omdat ik zweeg en hun niet wilde zeggen.....’ Zij barstte in tranen los; de herinnering aan het geledene schokte haar nog, als viel het weer op haar met dubbele zwaarte.

Fabian zag op haar, met diepe bewogenheid; deernis, bewondering, dankbaarheid overweldigden dit stout, hartstochtelijk gemoed; wroeging schokte dit hart, door lange oefening van bedrog, het bedenken van de gruwelen der wraakzucht, en de booze overleggingen der list, tot onwrikbare rotse versteend, en die ziel verwilderd en verduisterd door den strijd der onedelste hartstochten, voelde zich even vermand door de mildheid dier zelfverloochenende liefde, en als verlicht door een straal van zuiverder licht, dan de fakkels van den haat in de hel ontstoken.

‘Dit alles.... dit alles geleden om mij?’ riep Fabian, het hoofd buigende in de diepste verslagenheid. ‘Groot, edelmoedig kind! o, dat ik machtig ware, dit te betalen! Rampzalige, die ik ben: dit alles om mij, en ik.... ik kan niets vergelden!’

En hij week terug van Deliana, als schrikte hare liefelijkheid zelve hem het meest af. Zij echter hechtte zich teederlijk aan hem:

‘Vraagt dan mijne liefde iets?’ fluisterde zij.

‘Dan liefde!’ herhaalde hij stroef, en scheen op het punt, haar ruw van zich af te stooten; toch hervatte hij zich: ‘Te pijnlijk ware haar het storen van dien waan....; nog betaal ik het best met zoet bedrog,’ sprak hij bij zich zelven, en toen tot Emerentia: ‘Hoe werd mevrouwe de geleidster van deze joffer, die ik, bij mijne ontsnapping, om redenen gevankelijk moest achterlaten te Utrecht? Men ziet het haar aan, dat zij veel last geleden heeft, veel gevaren had door te staan.’

‘Doodsgevaren!’ hernam Emerentia; en zij deed hem een kort verhaal van hetgeen wij reeds weten.

‘En dat kind zweeg, zweeg altijd; zij droeg en verdroeg het al uit aanzien van mij!’ herhaalde Fabian, nog dieper getroffen, terwijl hij haar, als in zelfvergeten, aan zijn hart drukte. Toen, met vlammenden blik, waarin al zijn vroegere wraaklust, al zijn sluwe list, al zijn wilde moed flonkerde, als vond hij nu weer zich zelf terug, vervolgde hij: ‘En die Wilkes heeft dit alles Lady Margaret willen doen, ten wille zeker van den nobelen Graaf, zijn vriend of zijn meester! Zie, 't is mij vreugd, dit te weten; ik zal goed rekening houden van dit alles; ik zal dubbele represailles van u te nemen hebben, *my good Lord*.’ Toen tot Barneveld: ‘Heer Advocaat! gij ziet het, ik trek mij die vrouwe aan; ik erken haar als mijne bondgenoote, zooals gij 't noemt, en zij is het.... Van nu aan blijft zij met mij, en tot het doel, dat gij weet, begeef ik mij met haar van hier.’

‘Met gunst, neen, dat kan niet zijn, Mylord Strange!’ viel Barneveld in, hem terughoudende. De gezant Wilkes heeft last

ontvangen uit Engeland, om aan te houden de persoon van Lady Margaret Douglas Sheffield. De raadsheer Wilkes heeft mij gebeden, hem behulpzaam te wezen in 't uitvoeren van dien last. Ik heb hem daarop mijn woord gegeven. Deze joffer, jonkvrouw of vrouwe heeft zich bekend te zijn Lady Margaret; en zij 't in waanzin, zij 't in waarheid, dat zij sprak, ik mag haar niet laten en houde haar in hechtenis, tot men de rechte Lady Margaret heeft uitgevonden, of zij zelve klaarlijk bewijst te zijn, die zij zich noemt, in welk geval ik haar aan den heer Wilkes zou moeten uitleveren.'

'En wat acht gij, dat de heer Wilkes met Lady Margaret zoude doen?' vroeg Fabian heftig.

'Simpellijk haar naar Engeland overvoeren op de meest commode wijze,' hernam de Advocaat; 'waar zij vorders te recht zal staan, als begrepen in 't proces der Lady Maria Stuart.'

'En gij zoudt werkelijk, en zonder *aanzien haars persoons* de Lady Margaret overleveren tot dit lot, zoo gij haar kondet uitvinden?' vroeg Fabian, Barneveld uitvorschend aanziende.

'Ontwijfelijk zou ik, en zonder eenig aanzien des persoons,' hernam de Advocaat, dien blik beantwoordend op eene wijze, die Fabian van kleur deed veranderen.

'Tot satisfactie van mijnheer Wilkes en tot meerdere vreugd van den goeden Mylord van Leycester, die op zulker manier van eene zijner grootste vijandinnen zou verlost zijn,' hervatte Fabian bits en met vlammenden blik.

'Ik kan 't niet gebeteren, ik heb mijn woord gegeven,' zeide Barneveld.

Toen liet Fabian Deliana's hand los, die hij tot daartoe gevat hield, en met een beduidenden blik haar aanziende, sprak hij op meewarigen toon:

‘Arme Lady! zoo moet ik u overlaten aan de onzekere kansen van 't lot....’

‘Ik niet!’ riep Emerentia, ‘integendeel; mits ze in zulke gevaren verkeert, trekt zij mij te meer aan. Mijnheer van Barneveld! ik heb deze ongelukkige hierheen gebracht om bescherming voor haar te vragen, niet om haar over te leveren in handen harer vijanden.’

‘Wie spreekt er van, dit kind over te leveren?’ hernam Barneveld. ‘Haar in gijzeling houden, tot zich de klare waarheid omtrent haar persoon heeft geopenbaard, dat is wat anders.’

En dit sprekende, hield hij opnieuw scherp den blik gericht op Fabian, die intusschen Deliana toesprak in 't Engelsch en op fluisterenden toon.

‘Luister, Mylord Strange!’ vervolgde de Advocaat, ‘ik heb met mijne nicht te spreken en ga u laten; toch acht ik noodig, dat gij nog eene wijle samenblijft met deze joffer; want ik zie wel, dat uw bijzijn meer afdoet tot hare beterschap, dan de teerste zorge van de jonkvrouw Emerentia;’ want de enkele gedachte der scheiding bracht opnieuw trekken van wilde smart en verbijstering op haar gelaat. ‘Alleen make ik dit beding,’ hervatte hij zachter en bijna fluisterend, nadat hij hem meer genaderd was: ‘Ik wil nu niet onderzoeken naar de oorzaak van het overwicht, dat gij houdt op deze joffer en uwe relatiën met haar. Alleen als ik het u vraag, eisch ik zuiverlijke biecht.’

‘Ik belove die,’ antwoordde Fabian, met houding en stem vol gedwongen rust.

‘En,’ voegde Barneveld er bij, verstaanbaar nu slechts voor Fabian alleen, ‘ik ben *dus* overtuigd, dat niemand beter dan gij mij behulpzaam zal kunnen zijn, in 't nasporen van de ware

Lady Margaret, dat.... ik te eeniger tijd uw bijstand daartoe zal vragen.'

'Die zal u verleend worden,' hernam Fabian strak en doodsbleek. 'Alleen,' voegde hij er bij, met zijn scherpsten ironischen glimlach: 'wacht er mee, mij dien dienst te vragen, tot ik u alle overige zal bewezen hebben, die gij van mij wacht.'

'Ik belove u alle geduld, dat met staatswijsheid kan bestaan,' hernam Barneveld, Emerentia den arm biedende, om haar van daar te voeren.

Hoofdstuk X.
Jonkvrouw Emerentia Sonoy.

‘Nu tot onze zaken!’ sprak de Advocaat, toen hij de jonkvrouw in zijn kabinet had gevoerd en zij daar rustig tegenover hem was gezeten.

‘Niet voor en aleer ik het pleit voor mijne beschermelinge gewonnen heb....,’ zeide Emerentia met vastheid.

‘Maar, melieve! ik kan haar niet de volle vrijheid schenken; eerstelijk is het mij zeer nut en veel waard, den gezant en der Koningin dit blijk te geven van mijn goeden wil en mijne oplettendheid; tweedens zou ik het niet konnen weigeren, zonder die beiden op het uiterste te vertoornen.’

‘Ik wil geene vrijheid voor haar, wat zou zij, het arme kind daarmee, onbehulpelijk als zij is...., en ik...? ik kan haar doch kwalijk met mij naar Medemblik voeren.’

‘Nu dan, zoo is ze, dunkt mij, best hier....’

‘Niet meer, sinds gij haar samenlaat met dien Fabian, dien ik mistrouw, en die zoo wondren invloed op haar uitoefent.’

Geen kwaden toch, daar hij wel machtig schijnt, haar de gezonde zinnen weer te geven.’

‘En haar te versterken in dien haat tegen den Graaf van Leycester, die haar als zoo groote schuld wordt aangerekend, en die zij reeds nu, in hare vlagen van waanzin, met jammerlijk geroep uitgilt.’

‘Doet ze dat....? onder mijn dak kan dat niet gaan...., dan kan ik ze niet hier houden....’

‘Dus zult gij eindigen met ze Wilkes in handen te geven?’

‘Ik ben daartoe niet verplicht, zoolang ik geene zekerheid heb omtrent haar persoon.... maar ik weet iets....: ik zal ze logies bezorgen bij een vertrouwd man, bekend als een vriend, althans voorstander des Graven, op wien dus geene verdenking kan vallen, en die haar goed bewaren zal, veellicht afsluiten voor inblazers van 't kwade.’

‘En die haar goed zal handelen....?’ vroeg Emerentia wantrouwend.

‘Gij zult er wel verzekerd van zijn, als ik u den man noem....’

‘Wien dan bedoelt gij?’

‘Den Kanselier van Gelderland; hij is gastvrij; beter behuisd dan ik.... Zijne vrouw, zoowel als hij, weet met allerlei slag van luiden om te gaan. En wat mij 't meest van allen is, ontkomt ze hem, zoo zal niemand het mij wijten.’

‘En zou hij toestemmen?’

‘Als *ik* het hem vraag, - waarom niet? we zijn uitnemend goede vrienden.... Ik ga dit plan op dit eigen oogenblik executeeren.’ Schielijk schreef hij eenige regelen, riep zijn dienaar, en gaf hem het biljet met de woorden: ‘Aan mijn heere den Kanselier van Gelderland. Gij wacht op antwoord.’ Toen zich wendende tot Emerentia: ‘Zoo hebt ge al gewonnen, wat gij winnen kost, wellieve nicht! wilt mij nu ook gansch uwe aandacht geven. Den dienst, dien ik u ga vergen, zou ik van geene

andere vrouw durven vragen, zelfs niet van een man; maar ik weet, dat ik u kan vertrouwen; u kenne ik van jongs af; u heb ik liefgehad zoolang ik u ken, liefgehad als.... eene jongere zuster.'

'Gij kunt mij vertrouwen,' hernam Emerentia vast. 'Ik ben drie-en-dertig jaar geworden, onder allerlei lotswisseling, onder menigerlei ernstige en droeve ervaring des levens; ik heb menige bloem der vreugd en des geluks voor mijne voeten zien verdorren; ik heb menige zoete hope in bittere teloorstelling zien einden; maar ik heb, uit den grooten schipbreuk van verloren levensgeluk, een goeden schat gered; uit den heeten strijd des levens eene groote overwinning weggedragen, met alle verlies een groot voordeel gedaan.'

'Juist, gij hebt groote vordering gemaakt in wijsheid en kennisse, van menschen als van zaken, der gewone vrouwe vreemd.'

'Het is niet dit, dat ik bedoele, heer neef!'

'Gezegepraald ook over zulke passiën, die de mensch tot zijne vijanden heeft, zoo hij ze niet zijne slaven heeft gemaakt.'

'Ook daarin is 't niet, dat ik het meest roeme; maar daarin dat ik heb mogen behouden, met 's Heeren genadige hulpe, mijne eere en goede faam in de wereld, en dat ik gevonden heb het ééne noodige, het waarachtig geloove in Christus.'

'Dat zijn zekerlijk groote voorrechten, jonkvrouw nichte! alleen ik vreeze slechts, dat Nicasius van der Clyde aan het eerste ietwat schade heeft gedaan....'

'Neen, voorwaar!' hernam Emerentia fier. 'Hij heeft mij een tijdlang konnen drukken door de klem van zijne machtige hand; hij vermocht mij te doen deelen in de rampen, die hij over de zijnen haalde; hij vermocht niet mij te doen deelen in de schande van zijne daden....'

'Wat daarvan ook zij, het is voorbij; het lange verleden heeft

zijne sluiers heengetrokken over goed als kwaad, en vielen er bloesems af, kostelijke vruchten zijn er gerijpt. Het leven is u iets ernstig geworden, geen zottelijk spel, daarmede de ijdelheid dartelt; en de zwakheden, die andere vrouwen doen wankelen, zoo niet vallen, zijn niet meer de uwe. Met de vreugden, als met het leed der minne, hebt gij afgedaan.'

'Gij zegt wel, daarmede heb ik afgedaan; alleen, voor gij verder gaat, aanhoor dit en gedenk er aan: ik ben voornemens te hijlikken.....'

Al had Barneveld het ons niet gezegd, dat zij niet was als de andere vrouwen, - al hadden wij het niet reeds begrepen uit menig woord, dat zij sprak, uit menige harer handelingen, wij zouden het nu verstaan hebben uit de wijze, waarop Emerentia Sonoy die laatste woorden sprak; zóó wichtig, zóó beslissend een stap te doen in het vrouwelijk leven, waarover zij sprak, met de kalme koelheid van een beraden man, die de kansen van eenigen handel heeft berekend, en die eindelijk besluit: 'ik zal dat doen!' Geen glimlachje, dat zich wegschuilt onder een blos, - geen oog, dat vochtig wordt onder de neergeslagen wimpers, - geen trek, die zich bewoog op dit gelaat, dat toch zoo spreken kon, - geene hoop of geene vrees, - geene vreugd, maar ook geen weerzin sprak zich uit bij deze jonkvrouw. Het was haar aan te zien, dat het tooverwoord: *huwelijk*, dat voor iedere andere vrouw nog zoovele verwachtingen insluit, voor haar reeds vooruit alle begoocheling verloren had, en dat zij het uitsprak als een plicht, als eene roeping, die zij voelde te moeten vervullen, maar zonder dat het harte daaraan recht deel nam.

'Wellicht met den heer Lieuwert Manninga?'

'Juist met dien.'

'En met toestemming van uw heer vader?'

‘Zoo mogelijk ja! zoo niet, ik zal mij daar buiten moeten behelpen; om moeite en onmin te voorkomen, wilde ik in dezen uwe intercessie vragen.’

‘De mijne? Ach, arme! als gij mij eerst had aangehoord, zoudt gij weten, dat.....’

‘Gij op ietwat strakken voet staat met mijn heer vader, maar dat wist ik immers sinds lang, doch dat belangt uwe staatkundige partijschap; als neven zijt gij wél met den ander en daar het geene politiek betreft.....’

‘Geene politiek?’ herhaalde Barneveld langzaam; ‘mij dunkt toch.....’

‘Gij hebt gelijk, ik moest zeggen: daar het eene zulke politiek geldt, die de partijschap tusschen u beiden veellicht dempt of effent. Mijn verloofde is geheimschrijver van Graaf Lodewijk van Nassau.... Stadhouder van Friesland.’

‘En noch de heeren van Nassau, noch de provincie van Friesland, hebben zich aangesloten aan de partij van Leycester, en uw vader zal nooit toestemmen, dat zijne dochter alliantie maakt met de tegenstanders dier partij.’

‘Het is zoo; mijn vader dient den Graaf met ijver.’

‘Zeg met overijver, jonkvrouw!’

‘Te erger voor mij.....’

‘Te erger voor hem zelf; want het kan er hem kwalijk mee vergaan.’

‘Dus zal het goed zijn, dat wij den zoen treffen en dat gij tusschenbeide tredende, mijn hijlik met Lieuwert het begin en onderpand van dien vrede zij.’

‘Dat de zoen getroffen worde, acht ik oorbaar en nut, en hoe eerder hoe beter; maar, eilacen! ik kan daarin geen middelaar zijn.... De koelheid tusschen ons is nu reeds eene vriendschaps-

breuke geworden, zal welhaast onbedekte vijandschap zijn, en ik voorzie openlijken strijd, tenzij een wijs geval die verhouding wende, of eenige milde tusschenkomst zijne weerbarstigheid lindere.....'

'Gij openlijke vijandschap met mijn vader, neef Oldenbarneveld?' riep Emerentia bewogen.

'Zoo is 't, als met de gansche Leycestersche factie..... Het kan niet anders, wijl de kolonel Sonoy zich verzet tegen zijn wettelijk overhoofd en de Engelsche partij hem daarin stijft.'

'Mijn vader, de kolonel Diederik Sonoy zich verzetten tegen zijne oversten? De oude krijger, die met den Prins streed, eens krijgsmans eersten plicht vergeten? Heer neef; zoo ik die aantijging uit anderen mond moest verstaan dan den uwen, ik zou antwoorden: "dat is een logen!" en verontwaardiging zou mij hinderen, meer te vragen. Nu acht ik, dat gij zelf in valschen waan zijt gebracht, en nu vrage ik: waar ligt de wortel van dien lasterboom?'

'De pit dier *waarheid* zal ik u wijzen. Die oude krijgsman, die wapenbroeder van den Prins rebelleert tegen het eerste overhoofd in krijgszaken.'

'Rebellie, heer van Barneveld? ga voorzichtig met dat woord, als ge van mijn vader spreekt tot mij.....'

'Ik herhaal het, mejonkvrouw! dat is het éénige, wat ik doen kan.'

'Hij zou rebelleeren tegen den Graaf, wien hij eed heeft gedaan?' riep Emerentia met de hoogste verbazing.

Barneveld kleurde sterk op dat woord, dat op eens, met vrouwelijke levendigheid van opvatting en inzicht en met onbevoordeelde rechtvaardigheid, een pleit beslechtte, waarover de staatslieden reeds maandenlang twistten, het telkens meer verwikkelend,

het telkens moeielijker makend om te scheiden en altijd zonder aan een eind te komen.

‘Neen, tegen den Grave Maurinck; hij verkort dien Prins in zijne rechten.’

‘Hij dien prinselijken wees verkorten en verdrukken, nadat hij altijd zijn bloed voor den vader heeft veil gehad....?’ en de jonkvrouw schudde ongeloovig het hoofd.

‘Het getij wisselt en de menschen daarmee. Hij is een tegenstander van zijn ingeboren Vorst, ter liefde van een uitheemschen onderdaan. Oordeel zelve; hij weigert den nieuwen eed te doen....’

‘Maar heer neef! dàt wist ik, en hoe wil men, dat hij dien doen zal? Hij heeft eed gedaan aan den Gouverneur-Generaal. Een krijgsman heeft maar ééne trouw.’

‘'t Is juist daarom, dat men zich van de zijne wil verzekeren, ten dienste van 't Vaderland.’

‘Welnu?’ vroeg Emerentia, met stouten, bijna uittartenden blik.

‘Welnu, men ziet de oversten der steden en sterkten, die onder den eed des Graven staan, die steden en vestingen overgeven in handen der vijanden, zonder nooddwang en meest uit verraad. Stanley, York, Marchand, hebben allen zich aan die schandelijke *crime* schuldig gemaakt, tot groote prejudicie van deze landen.’

‘Nu, heer! wat zegt dit tegen mijn vader? 't Zijn allen vreemdelingen...., en mij dunkt, eene stad of een gewest in handen van jonker Diederik Sonoy loopt geen gevaar door verraad, zelfs niet door geweld aan den vijand te komen.’

‘Maar als de kolonel toch dezelfde taal voert, als die luiden, die zulke *crimen* feitelijk gepleegd hebben....’

‘Ik versta u niet wel, heer!’

‘Hij neemt hetzelfde pretext in den mond als zij, te weten: hier te lande geen overhoofd over zich te kennen of te erkennen, en mits hij op dien toon gestemd blijve en 't hem geviel, met Medemblik oft eenige andere stad, van 't noorder-kwartier te doen, wat hem gelustte, dan zou men hem zelfs niet straffelijk kunnen vallen, zoo dat pretext geldig werd geacht.’

‘Hij zal daarmede nooit ietwes doen, dan met het oorbaar van den lande, en met billijkheid kan bestaan.’

‘'t Is maar de vraag, wat hij voor oorbaar acht. De staten van Holland en de Stadhouder van Holland hebben zich daarom tegen de prejudiciën uit zulk verschil van opinie of anderszins willen verzien, en een nieuwen eed gevergd, daarin klaarlijk de beteekenis en de aard der trouwe worden uitgedrukt. Dezen eed nu wil de kolonel niet doen, wat moet men daaraf denken?’

‘Geen kwaad althans. Dit slechts, dat hij als krijgsman acht maar één woord te hebben, en dit verpand hebbende, geen tweede daarneffens. Leycester houdt hij, naar ik het inzie, voor éénigen Heer; is die niet hier te lande, zoo is geen overhoofd over hem daar, maar te meer zeker zal hij vaststaan in zijn eed.’

‘En gebood dat overhoofd nu eens het kwade, of liet dat onderhands gebieden door zijne factieuse volgers....?’

‘Dan zou de kolonel scheiden moeten tusschen zijn eed en zijne consciëntie maar dit is nog niet.....’

‘Het kan komen, en daarom wil men zich vooruit tegen ongeval veiligen, door zich van de intentiën des kolonels te verzekeren.....’

‘Met zachtheid veellicht gelukt het.....’

‘Men heeft dat beproefd, dan, eilacen! tevergeefs. Toen de overste met zulke vastheid geweigerd had, dat men oordeelde,

hij zou met redenen niet te bewegen zijn, heeft men hem niet verder op dit punt aangehouden, doch naar Gelderland en Overijsel gezonden, om voor de grenzen te zorgen.....'

'Ik wist, dat men hem die taak had opgedragen; hij hield het een vereerenden last, een bewijs van vertrouwen.'

'Niets belette hem, dien zoo te nemen..... Maar men wilde zijn afwezen gebruiken, om de zaken te Medemblik alzoo in te richten, dat hem bij zijne terugkomst geene keuze meer blijven zou, tusschen de autoriteit van den Prins en den Graaf, maar dat hij de eerste zou gevestigd zien als een *fait accompli*, dat hij moest aannemen.....'

'O fij, heer van Barneveld! wat hij eere hield, was dus wantrouwen...., gebruik maken van zijn *goed* vertrouwen, van zijne volgzaamheid, van zijn afwezen, om voor hem te doen wat hij zelf nooit zou gedaan hebben..... Wees daar zeker af, mijn vader zal daarin nooit berusten.'

''t Is wel onnoodig, mij dat te zeggen; de ondervinding heeft dat geleerd. Immers, 't is er niet toe gekomen. Men heeft gezocht, een vendel van 't volk des oversten uit Medemblik te doen vertrekken, en de stad van een nieuw garnizoen te verzien, onder jonker Arend van Duivenvoorde; doch de luitenant van jonker Sonoy heeft met de uiterste hardnekkigheid geweigerd, buiten last van zijn overste de stad te ruimen.'

'Nobele jonker Niklaes!' sprak Emerentia.

'Zeg veeleer dwaze!' hernam Barneveld; 'want die stijfzinnigheid deed ons beleid mislukken, en jonker Dirk, nu teruggekeerd, is bitter gebelgd en wil in geene voorstellingen treden, zelfs niet waar ze het kleed van gunste dragen. Men heeft hem nog weer een lastbrief van den Grave Maurits aangeboden, waarbij hij tot slotvoogd van Medemblik wierd benoemd, in de

plaatse van Cornelis van Rijswijk, nu onlangs overleden, mits doende den nieuwen eed. Hij heeft geweigerd, met toorn en trots geweigerd, en 't staat te vreezen, dat men hem geene voorstellen van gunst meer zal doen.....'

'Maar, heer!' sprak Emerentia, 'ik was er op verdacht, hier grieven te hooren tegen mijn vader. Ik versta alleen, dat hij werd gekrenkt.'

'Ziet gij het zoo, Emerentia! dan vreeze ik, dat ik in u eene slechte bontgenoote ga vinden.'

'Luister, neef! Menigmaal, als de luiden strijd hadden met mijn vader, (en ze hem vreesden om zijn oploopenden en stijfzinnigen aard), zochten ze toevlucht tot mij, en heb ik het verschil weten te deelen op zulke wijze, dat mijn heer vader zijne eere, zij hun recht behielden of hun wensch verkregen; menigmaal ook en nog meer dit, als mijn vader ten onrechte toornde, of het uiterste recht met uiterste strengheid wilde oefenen, heb ik mij gesteld tusschen hem en zijn slachtoffer, tusschen hem en de daad, en bijna altijd is het mij gelukt, het ergste te weren....'

'Wel jammer, dat gij u zelve niet hebt kunnen vermenigvuldigen; want in uw afzijn....'

'Is er veel gebeurd, dat mij 't harte doorgriefde; ik weet het, heer neef! doch gun mij in mijne rede voort te varen. Zoo zegge ik dit. Ik ben niet de verblinde, die mijn vader recht geeft bij ongelijk, maar ik ben niet en ik zal nimmer zijn de verraderische dochter, die hem afvalt en zich tegen hem stelt, waar men hem onrecht wil doen.'

'Maar juist in zijn belang, juist om hem voor groote schade te hoeden, moet gij u nevens hem plaatsen, als zijn schutsengel, en hem het hoofd doen buigen.'

‘Mijn vader buigt zich nooit....’

‘Dan voor de milde wijsheid zijner Emerentia, die zijn hoofd te lief zal hebben, om het niet voor schande te veiligen.’

‘Schande, heer Advocaat! schande, is niet iets, dat anderen ons geven kunnen; dat is eene smet, die men zich zelf aanbrengt; en de oude Dirk Sonoy moge ruw zijn in zijne handelingen...., laagheid en verraad zijn hem vreemd; daarom ook zal niemand hem schande kunnen opleggen.’

‘Toch wel groote schade doen, en niet enkel hem, maar ook het Vaderland door hem, en daarom is 't, melieve! dat hij er toe gebracht moet worden, te buigen. Zoo gij hem lieft, moet gij het zijn; zwaarder zou 't wezen voor hem en voor ons, zoo geweld hem daartoe bracht.’

‘Geweld jegens een man, die nooit voor 't uiterste geweld is geweken; wel dáárdoor aan het vreeselijkst woeden is geslagen? O, hoed u daarvoor! hoed daarvoor 't Vaderland, dat gij geen geweld gebruikt tegen kolonel Sonoy!’

‘Gij kunt het hoeden! gij, mits gij u niet weerhouden laat door flauwhertige consideratiën, dergelijke niet in den mannengeest mijner Emerentia moesten opkomen. Gij, als gij, wel besloten, nu haastelijk afreist naar Medemblik, in de vreugde van 't wederzien accordeert hij u licht ietwat groots; gij houdt hem voor, dat hij wijs moet zijn, en zich niet schaden in de opinie van de oprechte patriotten, en vrede zoeken te houden met den Prins, die te eenigen tijde de meester van 't land zal wezen; dat is vrij betere en gezondere staatkunst, dan een vreemden heer naar de oogen te zien, die metterhaast zijne vrienden en dienaren in groote ongelegenheid zal brengen, en licht, eer er een paar jaren verloopen zijn, geen handbreed gezags hier meer houden zal.’

‘Dus onderstelt gij, dat de Graaf niet zal keeren?’

‘Zoo hij niet spoedig keert, moet hij vervangen worden; wij kunnen 't niet langer houden met een Gouvernement, dat zich op zóóvele mijlen afstands houdt. Wij kunnen niet langer buiten eene krachtige regeering, buiten een overhoofd; en 't gezag van den Graaf slijt bij dit afzijn zachtkens uit, dat duurt geene drie maanden meer; en zoo hij keert.... zoo hij keert, Emerentia! vindt hij de zaken hier in zulke disordre, zijn gezag dus ontwricht en verward, dat voorzeker hij het hier geen half jaar zal goedmaken..., tenzij...,’ de Advocaat hield zich in.

‘Nu tenzij....?’

‘Tenzij er een mirakel gebeure. Boodschap dit gerustelijk uw heer vader, die weet daaraf zal hem heilzaam zijn, en raadt gij hem ten goede, dat hij zich dit wete ten nutte te maken.’

‘Ik zal uwe commissie overbrengen, heer neef! alleen ik vertwijfel, of eigenbelang stem zal hebben in zijn raad; ik achte, hij zal naar niets luisteren dan naar plicht.’

‘Hij zal wel ten leste klaarlijk inzien, wat zijn rechte plicht is, zonderling als gij hem dit schrijven overbrengt, dat ik aan geene andere hand wilde betrouwen dan aan de uwe.’ Hij gaf Emerentia een toegevouwen papier, waarop zijn particulier zegel was gedrukt, in licht rood was.

‘Wees zeker van 't getrouw behandigen. Alleen, neef!’ sprak zij met een glimlach, ‘bij deze manier heb ik ijdellijk rekening gemaakt op uwe intercessie, en voor mij zelve spreek ik niet gaarne, sinds ik eene stiefmoeder heb, die mij.... altijd tegenwerkt.....’

‘Neen, wees gerust, mits gij hem afbrengt van zijn stijfzinnig en doldriftig voortrennen in 't verderf, kan ik u goeden wederdienst doen. Ik spreek niet van de achterstallige gelden, die

jonker Diederik te vorderen heeft, en die men hem restitueeren kon bij wijze van bruidsschat voor u. Ik weet, dat nobele harten, als het uwe, van zulke transactie afkeer hebben; maar er is ietwes anders: Toen de Graaf van Leycester van hier ging, en Sonoy tot zijn bevelhebber had benoemd, gaf hij hem daartoe eene zulke uitgestrekte macht te oefenen, ook in burgerlijke zaken, in 't gansche noorderkwartier, dat de Staten, ontrust en geërgerd door zulk voorrecht, aan een particulier Stadhouder gegeven, daarover den Grave klachtig vielen, die, zooals zijn aard is, toegevende aan dengenen, die met hem zijn of wie hij 't laatste hoort, zeide toe te staan, dat de Graaf Maurinck en de Staten dit gezag matigden en verkortten, waar zij 't achtten te uitgestrekt te zijn....'

'Welk eene laagheid, welk eene trouwloosheid, en nog wel jegens zulk een volijverig vriend. Ik achte den Grave van Leycester een verachtelijk mensch.'

'Ei, neen! hij is alleen wat zwak en wat wisselziek van humeur; maar gij begrijpt, dit zeggen is ons reeds genoeg, om den overste de handen te binden, zonder dat hij krijten mag, of Leycester ons zal durven bedillen; mits nu eens de pays werd gemaakt tusschen den Prins en den kolonel, kon men hem veilig een gezag *schenken*, dat men hem nu niet laten zal.....'

'En eene handelwijze als die van Leycester tergt, mijns inziens, tot represailles.'

'Zoo versta ik het ook; dus nemende herwint hij zich, hetgeen hij reeds verloren kan achten...., en dat hem na ter harte gaat. Ik weet het, maar daar zulke concessiën van de Staten en den Stadhouder officiëel moeten zijn, zullen zij kracht van wet hebben, kan die handeling niet door uwe handen gaan. Gij begrijpt mij, niet waar?'

Zij knikte van ja.

‘En zoo zullen wij daarmede een man belasten, die een officiëel karakter zal aannemen..... De geheimschrijver van Graaf Lodewijk van Nassau tot buitengewoon zaakgelastigde van Prins Maurits bevorderd...., reist af naar Medemblik, en onderhandelt met jonker Diederik Sonoy op zulke wijze, dat hij ook voor zich zelven onderhandelt; een gezant, die met eene goede boodschap komt, is welgekomen, wordt goed beloond, dat is diplomatieke stijl; orders of eeretitels kan de simpele kolonel niet geven: hij geeft zijne dochter! een groot loon, maar dat Lieuwert Manninga zal weten te vragen en te verdienen.’

‘Een betere zwaai kan daaraan wel nooit worden gegeven,’ riep Emerentia verheugd, ‘en daar dit gaat onder 't scherm van politiek, weet mevrouwe Sonoy daar niet af, voordat het beklonken is...., daar is maar één bezwaar.....’

‘En dat is?’

‘Ik had besloten, met heer Lieuwert samen te reizen, na voor hem goede recommandatie verkregen te hebben van u.’

‘Nu, dat schaadt niet; mijne zaken ook hebben groote haast,’ maar eer gij geslaagd zijt, gij voelt dit klaar, is noch zijn last uitvoerlijk, noch heeft mijne aanbeveling kracht.’

‘Dat spreekt vanzelf; zoo zal ik haastig doorreizen tot Medemblik, zien wat ik vermag, en heer Liewert te Alkmaar laten vertoeven tot ik hem sein geef te komen.’

‘Moge dit zoo goed slagen, als 't is abel uitgedacht; wanneer zal ik heer Lieuwert zien?’

‘Nog te avond zou hij zich aanmelden, in hope dat gij hem zoudt ontvangen.’

‘En uwe afreis?’

‘Is bepaald op morgen, zoo ik zekerheid heb omtrent het lot mijner beschermeling.’

‘Die onzekerheid zal niet te overlang duren, want ik zie daar mijn bode die teruggekeerd is. Welnu, Franken! wat boodschap brengt ge?’

‘Het mondelijk antwoord van den heere Kanselier zelf, dat de gasten, door u gezonden, hem altijd welkom zijn.’

‘En nu nog eene vraag, wellieve nicht! belangende eene huishoudelijke kwestie, als wij in de Staten zeggen: hebt gij voor u reeds logies gekozen te 's Hage? Ik zou u gaarne mijn huis bieden...., doch.....’

‘Gij zijt klein behuisd,’ hernam Emerentia met een fijnen glimlach, ‘ik weet het, en juffrouw van Barneveld zou noode ongemak lijden voor eene gast als ik.....’

‘Het is zoo, uwe humeuren komen niet overeen.....’

‘Zeg veeleer, dat zij 't mij niet vergeef, dat ik eerder uwe vriendinne was dan zij uwe huisvrouw.’

‘Vergeef deze goede vrouwe die opvatting; in hare simpelheid begrijpt zij niet, dat men mij anders kan zien dan met hare oogen. En toch,’ hernam hij met gevoel, ‘nooit gedenke ik de zoete dagen van ons kindsche samenzijn te Amersfoort, zonder innerlijke beweging van weemoed. Wat het schoon is jonk te zijn, jonk van harte; want wat den leeftijd aangaat, ik ben nog in mijne beste kracht; alleen ik geniete het leven niet meer; de Staatszorge neemt de fijne geure des genots weg; en de moeite en bezwaren van overstraffen arbeid des geestes, dorren ontijdig het harte, wijl ze het hoofd rimpelen, zonderling in dagen als die ik doorleve; maar jonk te zijn, zooals toen te Amersfoort; zijne jeugd te voelen, die te genieten met open gemoed en heldere zinnen, als ten dage, dat ik van de Heidel-

bergsche Universiteit keerde en u wederzag, ook jeugdig, jolijselijk, uitnemend boven allen in volgeestig schoon, dát heette eerst leven, en 't leven te genieten....; de eerste teloorstelling bracht gij mij aan....'

'Ei, kom! die klacht is uwe tong nu reeds lange ontwend, en 't zou u nu niet ten goede komen mijns vaders schoonzoon te zijn.'

'Gij hebt gelijk,' hernam Barneveld, ook glimlachende, 'de zaken dan staande als nu, zou mij uiterst kwalijk te stade komen, en nu gij, Emerentia! zoo is de Friesche edelman de rechte Joseph, de uitverkoren hartevriend?'

'Hij is mijn vriend! zekerlijk ja! Een betere kon mij wel nooit zijn te beurt gevallen. Hij is een ernstig, bestendig man, van een vast karakter, en die toch geene mildheid van harte mist; slechts is 't hem gegaan als mij, hij heeft de periculeuse wateren des levens doorzwommen, en de stortzeeën der passiën zijn ook hem over 't hoofd gegaan; hij als ik zoekt ruste in 't kalme hijliksleven. Ik wensch een gids en vriend, hij meer eene vriendinne dan eene liefste; hij kent mijn levensloop, ik den zijnen; ons hijliksgeluk zal niet zijn gebouwd op een zandigen oevergrond, blootgesteld aan de schuddingen van de ebbe en den vloed der passiën, maar op de rotse van wederzijdsche achting en welverzekerde genegenheid....; zijn vroommoedigen aard....'

'Al wel, mijne liefste nichte! ik houde het afbeeldsel wel voltooid, ik zal immers straks het model zien....'

'Gij hebt gelijk,' hernam Emerentia, even kleurende; hare *achting* voor heer Lieuwert had haar zeker tot meer uitvoerigheid verleid, dan de schuchterheid der jonkvrouwelijke *liefde* het zich veroorloofd zou hebben; ik wenschte doch niet van hier te gaan, zonder uwe gade even te groeten.'

‘Mij dunkt, gij raakt in goed accoord, mits ge haar van Manninga spreekt,’ plaagde Barneveld.

‘Ik zal met haar blijven, tot gij u met dezen besproken hebt,’ zeide Emerentia opstaande.

‘Met oorloof dan, dat ik u tot haar geleide; hernam de Advocaat, en bood haar den arm.

Hoofdstuk XI.
De Kanselier van Gelderland heeft het ook druk.

‘Elbert denkt gij uit te gaan?’

‘Ja, Barbara! zoo aanstonds....’

‘En nog wel in volle statie naar ik merk; uw zijfluweelen wambuis en tabbaard aan; de zwart satijnen hozen; den pronkdegen op zijde; de fijnste kanten bef om, die pas van de plooister komt, en den hals getooid met den gouden keten, dien de oude Prins u gaf.’

‘Dat komt, melieve ik ga naar den jongen Prins.’

‘Naar den Graaf Maurinck?’

‘Juist.’

‘Neen, heer doctor! dat is onaardig van u; kost ge daartoe dan geen ander uur kiezen? ik was juist bij u gekomen om allerlei met u te bespreken.....’

‘Gelief dat uit te stellen tot ik keere, Barbara....!’ en de voortvarende staatsman, die zijne minuten woog, en zag, dat zijne gade nog geen plan had hem alleen te laten, begon een der pakketten te openen die op zijne tafel lagen, en doorzag terloops den inhoud.

‘Maar, Elbert! bedenkt ge wel, dat juffrouw Volmaer straks hier zou komen om uwe kennis te maken.’

Ei, zoo! wie is juffrouw Volmaer?’ vroeg de Kanselier even opziende, met een glimlach.

‘Wel, heer docter! is u dat ontdacht? die weerdige Leidsche vrouwe daarover Yvonette altijd schrijft, dat zij haar weet te troosten en tot den Heere te brengen, en aan wier huis zij zooveel beleefdheid geniet....; zij blijft maar korte dagen te 's Hage, zoekt zeer u te kennen, en ik wetende dat gij dit uur gemeenlijk vrij hadt, heb haar hier bescheiden.’

‘Wel, vrouwtje! mits gij haar genood hebt, is ze uwe gast; ontvang ze naar uw meeste gevallen, en betoon aan haar gansch uw gullen aard; gewis, zij zal mij niet missen en wel tevreden zijn.’

‘Maar Gideon zou ook komen, en die toch zal wel recht hebben u te vinden....?’

‘Zoo blijve hij; aan den avondmaaltijd zullen wij samen zijn.’

‘Dat zal niet gaan; hij moet met eenige kerkelijke luiden den maaltijd houden bij den Welwaarden heer Kimedoncius.’

‘Dan zal ik hem morgen zien, Barbara! of overmorgen, of op eenigen anderen dag; maar nu moet ik gaan....’

‘Ik weet, wat het is; sinds Gideon als leeraar te Utrecht staat, is hij half uw hart kwijt.’

‘Fij, wat achterdenken, kind! kan ik dan uitstellen, bij Zijne Excellentie te gaan, als ik ontboden ben?’

‘Gij zijt ontboden?’

‘Tegen twee ure. Gij kunt wel denken, dat ik niet uit eigen zinnelijkheid, zonder oorzaak, mijne zaken zal achterstellen, om den courtoisen hoveling te gaan spelen op het binnenhof.’

‘Nu, nu, als gij eerst te twee ure ontboden zijt, hebt ge nog geene haast, 't is even half.’

‘Maar ik heb eerst nog eene conferentie met de heeren Franken en Maelson, en ik zou daar onze gezanten vinden, die uit Engeland zijn weergekeerd.’

‘Zijn de gezanten weergekeerd,’ hernam Barbara met levendigheid, ‘dan hebben ze zekerlijk ook tijdingen medegebracht?’

‘En wichtige ongetwijfeld, en hier ligt het pakket voor mij, dat ik nog niet eens heb konnen doorloopen.’

‘Ik zal u daarin niet storen,’ hernam zij, en sloop zachtkens ter zijde, ziende, dat hij werkelijk het zegel verbrak.

Reeds de eerste brief, dien hij doorlas, scheen zijne oplettendheid sterk te spannen, en schoon men op zijn altijd effen gelaat niet kon zien, of hij goeds of kwaads vernam, toch pleitte zijne aandacht zelf voor de belangrijkheid van den inhoud.

Barbara was in geene minderen spanning dan hij zelf, zeker uit andere oorzaken. Zij deed moeite, hem aan te zien, om ware 't mogelijk uit de onontcijferbare trekken van haar gemaal te lezen, wat zij verlangde te weten; eindelijk viel het zwijgend wachten haar ongeduld te zwaar, en de hand op zijn schouder leggende, vroeg zij:

‘Och, Elbert! zeg mij, wat schrijven ze van Elias?’

Hij schrikte op, want hij had haar bijzijn vergeten.

‘Ei, kom! meent gij, dat in alle brieven uit Engeland over Elias geschreven wordt?’

‘Toch wel.... aan zijn vader?’

‘De personen, die mij schrijven, richten zich aan den Kanselier van Gelderland, en van zonen en vaders is hier geene sprake.’

‘Een enkel antwoord. Komt de Graaf haast terug? Is 't wel denkelijk, dat Elias met hem zal keeren of blijven.’

‘Doe liever de vraag niet, Barbara want ik kan u geen ant-

woord geven....,' sprak de Kanselier, en ging weer voort met kennis te nemen van de andere brieven. 'Ah, zoo! de nieuwe gezant.... eindelijk! een man van aanzien, een Baron! nu, dat belooft iets, mits hij zich haaste te komen; want zonder dàt zie ik er niets mee gewonnen....,' sprak hij in afgebroken woorden, zooals de denkbeelden bij hem opkwamen.

'Och, ik zie wel, met mijn man is op dit stond niets aan te vangen,' sprak Barbara in zich zelve, toen luider tot den Kanselier: 'Sinds gij mij toch niet ten antwoord kunt staan, ga ik u laten, Elbert!'

'Een woordje, melieve! een woordje!' riep hij, haar tegenhoudende, 'iets, dat gij weten moet en dat ik haast had verzuimd u mede te deelen.... Gij krijgt gasten....'

'Gasten, Elbert! gasten?' herhaalde Barbara, met een hoofdschudden, dat ongeloof of onwil te kennen gaf, 'dat is wel niet denkelijk.'

'Eerstens de Vrouwe weduwe van Hemert, die ik genood heb, bij voorkeur mijn huis tot haar verblijf te nemen, zoolang zij in 's Hage denkt te vertoeven....'

Vrouwe Barbara glimlachte, zeker meer van ergernis dan van genoegen.

'Certeyn, Elbert!' hernam ze ernstig, 'gij beeldt u in, dat we hier te 's Hage een kasteel bewonen, of wel ons ruim Geldersch landverblijf.'

'Waaruit oordeelt ge, dat ik die inbeelding heb?'

'Nog weer eene gast te nooden...., en nadat we dat halfgekke meiske al in huis hebben, dat zooveel omhaals geeft; van de oppassing spreke ik niet, die getroosten we ons volgaarne voor 't arme schepsel, maar die Engelsche *gentleman*, die haar immer komt bezoeken tot hare betering, als ze zeggen, maar

die altijd tronies trekt zoo zuur als een Spagnool, die door de Watergeuzen gemarteld wordt.'

'Ja, vrouwke! dat kan nu eenmaal niet anders; dat is een dienst, die we den heere van Barneveld bewijzen.'

'Ik neem het den Advocaat niet dankelijk af....; doch dit zij; het arme schaap zou licht geen ander dak vinden, als wij het onze weigerden; doch de weduwe van Hemert, dat is wat anders; die zal wel een kostelijk sommetje voor teergeld op de reis meegenomen hebben. Zij kan overal logies krijgen, en nog daartoe, heeft zij niet eene menigte van vrienden hier ter stede....?'

'Die heeft ze; maar zij is niet overal dus goed vertrouwd als hier.... Zij verkeert meest in een staat van wilde droefheid of strakke wanhoop, die na aan uitzinnigheid grenst; en hetgeen zij in die vlagen zegt of doet, door andere dan welverzekerde vrienden gehoord, zou haar in leed en last kunnen brengen. Korts, ik acht haar in een toestand, die wel wat hulpe en toeziens eischt, en waar zal de Vrouwe van Rozendaal die eerder vinden dan bij den Kanselier van Gelderland....?'

'Maar het huis van den Kanselier van Gelderland is in 't eind geen dolhuis, en dat is nu al de tweede uitzinnige, die gij hier wilt inhalen. Heer doctor! denk er toch op....'

'Ik denk daarop, Barbara! maar 't is om u te verzoeken, eene kamer voor haar gereed te houden; eene pronkkamer behoeft het niet te zijn, want de bedrukte vrouwe acht niet meer op 't uiterlijke, en die zal u welhaast te stade komen voor anderen.'

'Gij wacht nog anderen!' hervatte zij, nu werkelijk lachende, het fabelachtige zelf van zijn eisch stelde haar gerust, als waarborg tegen de uitvoering.

'De Engelsche gezant zou hier afstappen en vertoeven, tot

hij een voegzaam logies heeft gekozen...., veellicht heeft hij jongeluiden van aanzien in zijn gevolg....'

'Maar in 's Hemels naam, Elbert! zeg mij, dat gij gekscheert. Als gij al die luiden te zamen hier brengt, weet ik geen raad.'

'Eene wakkere huisvrouw als gij.... weet altijd raad, liefste Barbara!' sprak de Kanselier op goelijken toon, en verwijderde zich, terwijl hij haar kalm en vriendelijk groette, als iemand, die volstrekt geene bezwaren achter zich liet.

'En hij heeft Gideon geen logies geboden, onder pretext, dat Staatslieden en Kerkdienaren huiden ten dage niet wel bij den ander passen.... Oef! Het zegt wat, Kanseliersvrouw te wezen in deze tijden. De Advocaat scheept mij op met een halfwijs mensch; mijn man voegt er nog eene half razende toe...., om niet te spreken van een tal groote heeren, daar hij in de verte mee dreigt. Maar 't is Elbert aan te zien, dat hij 't zoo hebben wil, dies zal geschikt worden wat kan,' en de goede Barbara, als eene vrome en goede gade, dat ze was, trippelde op hare muiltjes voort, om de noodige schikkingen te maken.

Wij volgden den Kanselier, zooals hij daar voorttreedt over het plein van 't Binnenhof, met zijn kalmen, vasten stap, die nooit gehaast was, maar ook nooit traag en slepend; hij wendde zich naar dat gedeelte der gebouwen, dat de Staten van Holland, sinds eenigen tijd, aan Maurits van Nassau tot woning hadden toegewezen. De hofhouding van den jongen Graaf was op dat tijdstip verre van luisterrijk, en had ook de belangstelling in zijn persoon het gewicht, dat men aan hem hechtte en zijn rang als Kapitein-Generaal-Admiraal en Stadhouder der Provinciën Holland en Zeeland, hem met eene sterke, goede lijfwacht van krijgslieden omringd, van hovelingen en dienende edelen wemelde het nog niet in zijne voorzaal, zoodat de Kanselier er ditmaal

zelfs niemand vond om hem aan te dienen, dan Malderé, en zich daar alléén bevond, toen hij den Advocaat van Holland zag binnenkomen.

‘Den heere Kantzler bij den Graaf op dit uur!’ riep Barneveld, met zekere beduiding.

‘Het uur waarop ik ontboden werd,’ hernam Leoninus kort en kalm.

‘Ik had gemeend, onze afspraak was, we zouden ons eerst samen bespreken, op hetgeen we Zijner Excellentie zouden aandienen, ter zake van het protest des heeren Wilkes, en de justificatie der Staten daarop.’

‘Ook ben ik te dien einde aan uw huis geweest, zonder u te vinden.’

‘Zoo even?’

‘Juist.’

‘Zie toch, ik heb geen geluk; nooddwang had mij ten huize uitgejaagd, ik had eene conferentie met de heeren van de Haagsche Vroedschap, op den Raadhuize....: ik wachtte u toen....’

‘Wij zien elkander nu toch.’

‘En ik neem terstond de occasie waar, om u te danken voor den dienst dien gij mij wel wilt bewijzen....’

‘Een dienst...., heer Advocaat....! O ja, ik herinner mij dien van de Engelsche Vrouwe; och! dat belangt meest mijne huisvrouw; doch, om waarheid te spreken, wacht u haar eene tweede of derde van dien aard te vragen, ge zoudt mijne gebiedende vrouwe tot vijandin krijgen, en dat is altijd eenigszins gevaarlijk....’

De glimlach, waarmede dit gezegd werd, bepaalde den zin en de bedoeling van het woord; maar Barneveld nam ze als ernstig op, want hij zeide:

‘Oft het toekomt, dat in Engeland de kroon aan 't spinrokken vervallen is, oft wel, omdat wij een galanten hoveling ten Algemeene Landvoogd hebben, weet ik niet; slechts dit, dat de vrouwen te dezer dagen manieren aannemen, die haar beter waren achterwege te laten: die, wier bewaring ik u toevertrouwde, schijnt bovenal te duchten...., en eene looze en boosaardige vijandin van Leycester te zijn; daarom achtte ik het best haar in uwe handen te stellen.’

‘Waarom juist in de mijne?’

‘Als vriend van den Graaf! Gij zijt immers nog altijd aan zijne zijde....?’

‘Ik ben als altijd aan de zijde van 't recht, heer van Barneveld! en vrage verder niet naar namen, personen of partijen.’

Gelukkig kwam Malderé terug, om te melden, dat de Kanselier gewacht werd, want iets strijdlustigs tintelde er in het oog van Barneveld, en zeker lag er eenig scherp antwoord op zijne tong.

‘Wordt de Kanselier alléén gewacht?’ vroeg hij, argwanend op Malderé ziende.

‘De Kanselier alléén daar zijnde, kon ik den heer Advocaat zwaarlijk melden, mijnheer!’

‘Zal ik den Grave bericht doen, dat gij hier zijt?’ vroeg Leoninus.

‘Geef u geene moeite; ik zal maar zonder omstandigheden met u gaan; een vriend mag een vriend meebrengen.’

Leoninus onderstelde wel, dat Maurits hem niet op een ongewoon uur tot zich geroepen had, om hem te zien in 't bijwezen van Barneveld; maar hij begreep, dat aarzeling argwaan zou wekken, en hij haatte niets zóózeer, als den schijn van bedekte handelingen of zijdelingsche wegen.

Hij vond den jeugdigen Vorst in zeer gespannen en prikkel-

baren gemoedstoestand. Dit was hem aan te zien, ondanks de moeite, die hij zich gaf, om het te verbergen. De zoon van Oranje had ongetwijfeld wel vele deugden en eigenschappen geerfd van zijn vader, maar zekere eigenschappen zijn alléén de vrucht van ervaring en de oefening veler jaren, en 't was niet op zijn achttiende jaar, niet in het eerste vuur zijner jonkheid, dat de zoon van Anna van Saxen, die ook het bloed zijner moeder door de aderen voelde bruisen, dat door wilskracht dwingen kon, niet naar de wangen te stijgen, zooals de grijze Willem het in zijn macht had. Hij liep het vertrek op en neer met groote schreden, bleef plotseling staan, toen de beide staatslieden binnentraden, en hij reeds terstond met verdrietige verwondering opmerkte, dat Leoninus niet alleen was.

‘Gij komt met u beiden, heeren! voorwaar, dat is een raadsman meer, dan ik wachtte.....’

‘Sinds Uwe Excellentie geloofde raad noodig te hebben, kan het haar, verhope ik, niet *tegen* zijn, die uit tweeërlei vriendenmond te verstaan,’ sprak Barneveld schielijk. En ik aarzelde te minder den heere Kanselier te volgen, daar ik de overtuiging heb, dat wij beiden gestadig één zelfde doel in 't oog houden en daarnaar streven....: de eere en de hoogheid van Uwe Excellentie en het welzijn van het Gemeenebest.’

‘Hoewel niet altijd even een van inzichten omtrent de middelen, om dit doel te bereiken,’ voegde Leoninus er bij.

‘Zoo blijft aan mij dan de zorge om te kiezen, welk dier inzichten het mijne behoort te zijn.’

‘Ik dacht, dat de keuze Uwer Excellentie sinds lang *gedaan* was,’ hernam Barneveld, doch hij zag met beduiding op Leoninus, terwijl hij vervolgde: ‘Ik zie integendeel....’

‘Gij ziet....? Zoo ge zulks werkelijk dacht, mijnheer de Ad-

vocaat! is het vreemd, dat gij mij niet althans zóóveel betrouwen schenkt, om er vrede mee te hebben, dat ik hoore en wederhoore?'

'Het is waar, Uwe Genade! alleen bedenk, het is niet meer de tijd van wankelen, het is een tijd van vaststaan.

'Met gunst, heer Advocaat! ik wete het en vergeet het niet. Maar mijns bedunkens is het nu bovenal een tijd van handelen.'

'Voor wie handelen kan...., zeker.'

'Men kan *altijd* handelen; als men wil; dat is voor een braaf gemoed veel lichter, dan patiëntelijk stilzitten.'

'Zeker, dat is soms zwaarder, mijn jonge Vorst!' sprak de Kanselier; 'maar het is soms van ongemeen groot nut en vrij minder gevaarlijk.....'

'Gevaren! Met ze te tarten, met ze uit te lokken, waagt men althans niet zijne eer!'

'Dat is nog niet uitgewezen, mijn Vorstelijke heer! Bij voorbeeld: laatstmaal, toen Uwe Excellentie is uitgereden.... liep hare waarheidsliefde, zoo niet hare *eer*, ietwat gevaar, nadat ze den gezant Wilkes, onder voorwendsel van tot Leiden te zijn, had afgewezen.'

'Ik heb dat voorwendsel niet gebruikt en niet noodig geacht. Ik wilde den gezant niet zien, omdat ik vele redenen had, tegen hem verstoord te wezen. Gij verstondt, dat ik hem dit misvernoegen niet moest laten blijken, en bedacht daarop fluks het pretext van de reize naar Leiden; maar in zulke vonden geve ik mijne hand niet. Ik wil zoomin liegen met mijne daden, als met mijne woorden.'

'Mettertijd zult gij de noodige dissimulatie aanleeren, zoo ik hope, wellieve Vorstelijke heer!' zeide de Advocaat glimlachend.

'Voor 't oogenblik geloove ik recht te hebben, zonder vein-

zen, mijn discontentement lucht te geven. Zet u, mijne heeren! en aanhoort, wat mij gebeurd is, en wat men zich tegen den zoon van Prins Willem onderstaat.'

'Het moet zeker iets ongewoons zijn, dat u dus buiten u zelven brengt,' sprak Leoninus meewarig.

'Den 13^{den} November 1585 achttien jaar bereikt hebbende, ben ik meerderjarig verklaard, meene ik. Is dat zoo, mijne heeren?'

De beide mannen zagen elkander verwonderd aan; zij wisten niet, waar deze aanvang toe leiden moest.

'Maar dat kan immers niet betwijfeld worden,' antwoordden beiden.

'Dus getreden in al de rechten van een meerderjarige, komt mij, als geboren Prins van Oranje en als monbaar der onbeheerde goederen van het Prinsdom, bij ontstentenis van mijn broeder Filips Willem, ook toe, voor de rechten der onderdanen van het Prinsdom Oranje te waken en te spreken?'

'Ik begrijp niet, wie op dat recht zou willen afdingen, of wie het zou kunnen betwisten,' sprak Barneveld; terwijl de Kanselier zwijgend, maar met diepe aandacht zich stelde tot luisteren.

'Alevel geschiedt dat, of althans kent men mij het recht niet toe, voor dier luiden belangen te waken, zonder dat men er erg uit denkt en aanleiding uit neemt tot misvertrouwen. Ziet hier de zaak. De goede lieden van het Prinsdom, zich vrij veel gedrukt voelende door eenige nieuwigheden en bezwaren, hun door des Konings van Frankrijk nieuwen Gouverneur van Dauphiné aangedaan, hebben zich aan mij gewend ter verlichting daaraf. Ik heb mij gesteld aan den Koning te schrijven, te hunnen gevalle, alsmede aan den Hertog van Montpensier, mijn oom, en anderen Heeren en Grooten, die wat gezag hadden aan 't Hof, om door dier tusschenkomst den druk mijner lieve ge-

trouwen op te heffen.... Ik heb dat gedaan, en toevertrouwd aan een koerier, die te scheep naar Frankrijk toog. Nu blijkt het wel, mijne heeren! dat ik van spieën omringd ben, die zich bemoeien, al mijne handelingen gade te slaan en ten zwartste uit te leggen en over te brengen.'

'Dit achterdenken, Uwe Genade!' sprak Barneveld, als oordeelde hij het zijn belang, den Prins van dit vermoeden af te brengen.

'Is gegrond op een feit, heer Advocaat! Van dit mijn schrijven heeft men te Londen kennis bekomen op zulker maniere, dat de Graaf van Leycester in 't Kanaal jacht heeft laten maken op den bodem, die naar Frankrijk stevende, om mijn koerier derwaarts te brengen. De kapitein onderstelde, dat dit een aanval was van den Spaanschen vijand, niet konnende wachten, dat de Engelsche gealliëerde zich zulken schendigen aanval vermeten zoude, en in die vreeze wierp de koerier het pakket brieven in zee; toch is het opgevischt en in handen gesteld van den Graaf. Dezen morgen is er mij de tijding van toegekomen. Wat zegt gijlieden daartoe?'

''t Is eene van die despotische handelingen, als welke de heer Graaf van Leycester zich meer veroorlooft, en daarop men te allen tijde verdacht kan zijn,' merkte Barneveld aan.

''t Is allerdroevigst, dat er tusschen heeren van zulke kwaliteit, als Uwe Excellentie en de Graaf van Leycester, dissentiën zijn gerezen en misvertrouwen is gezaaid, die tot zulke handelingen leiden,' sprak Leoninus, met een bijna onmerkbaar hoofdschudden.

'Voorwaar, dat is klagelijk; maar er is toch van deze zijde nietwes geschied, dat tot zulke *représailles* gerechtigde,' hervatte Barneveld schielijk.

'Daar is misvertrouwen te over getoond aan deze zijde, om

onrust en argwaan op te wekken aan gene,' hervatte de Kanselier met vastheid.

'Om zulke schennis te wettigen?' vroeg Maurits heftig.

'Om haar met verschoonlijke oogen aan te zien, en niet al te hoog op te nemen,' vermaande Leoninus.

'Overzeker! ik wist niet, dat ik de voorspraak mijner tegenpartijders hierheen riep, toen ik den ouden raadsman van mijn heer vader tot raadpleging uitnoodde,' antwoordde Maurits gekrenkt, en keerde zich met onwil van Leoninus af.

Barneveld sprak, op gansch anderen toon dan de Kanselier.

'Naar mijn gevoelen,' zeide hij, 'is het vrij onnoodig, verschooning te zoeken voor eene schennis, die.... een particulier aangedaan door een vorst, reeds geweld en onrecht mocht heeten; maar die, gepleegd door een particulier persoon, als de edelman Robert Dudley in dezen is, tegenover een doorluchtig Vorst, als Zijne Genade de geboren Prins van Oranje, als laesie van hoogheid mag geconsidereerd worden, om niet te zeggen, dat de beleediging evenzeer attendeert de personen van de Koninklijke Majesteit van Frankrijk en de overige doorluchtige persoonaadjen, waaraan de brieven mogen gericht zijn. Dit bewerende, dunkt me, kan die schennis zwaarlijk met zachte oogen worden gezien, behoudens eere, en *niet* zoetelijk worden opgenomen, zoo daar nog eenig ontzag zal verblijven voor rang en rechten.....'

'Gij spreekt recht naar mijn hart, wellieve heer en vriend!' sprak Maurits opgeruimd; 'en nu, hoe oordeelt gij, dat ik hierin handelen moet?'

'Mijns bedunkens ware best, zoo Uwe Excellentie zich zelf in dezen van alle handeling onthieldt, en toestondt, dat anderen zich daarmede voor hem belastten.....'

‘Certeyn, neen! Ik wil mijn geschonden Vorstenrecht zelf wreken.’

‘Gemak, mijn edele Prins! uw tijd zal komen!’

‘Wanneer? O, spreek, wanneer? De degen danst mij in de schede! *Met den tijd wordt den spruit een boom* luidt mijn devies; en mij dunkt, ik ben alreede geen rijsken meer, maar tot voegzamen groei gekomen; en nog verneem ik geene andere taal uit uw aller mond, dan: *wachten en geduld. Bei Gott,* mijne heeren! vreest gij niet, dat het te eeniger tijd uit zal wezen met mijn geduld?’ En de jonge Vorst, die eens de held van Nieuwpoort zou zijn, zag de beide staatslieden aan, met de vlammende blikken van een jongen leeuw, die voor 't eerst zijne prooi heeft gekozen.

‘Toch is 't grootelijks te hopen, dat het ongeduld van Uwe Excellentie niet zal uitbersten, dan ter juister ure,’ hernam Barneveld moedig.

‘En ik zou wel durven beweren, dat eene zulke uitbarsting moeilijk meer ten ontijde en ten onpas kon komen, dan nu in dezen,’ voegde Leoninus er bij.

‘Waarheid is.... het staat ietwat schrap tusschen Zijne Excellentie en den Graaf van Leycester. De laatste is in de meest favorabele conditie om zijne zaak voor te staan, ten minste in Engeland; hij is te Londen, heeft het oor der Koningin en....’

‘En.... de achterdocht, nopens het schrijven des Prinsen naar Frankrijk, is veellicht het eerst opgevat door de Koningin zelve!’ merkte Leoninus aan.

‘Hoe! wat?’ riepen Maurits en Barneveld tegelijk, ‘gij meent dus, dat men verdenking heeft op dat schrijven?’

‘Ik heb er de zekerheid af. Men vreesde, dat Zijne Excellentie

zich aan Frankrijk zou ligueeren, om met Spanje een afzonderlijken vrede te sluiten.'

Vrede met Spanje? Zijne Genade zou op vrede peizen, terwijl ik Advocaat van Holland ben?' riep Barneveld met ergernis, en op een toon, die vrij aanmatigend klonk tegenover den Stadhouder; maar deze scheen daarover niet gebelgd, veeleer scheen hij dankbaar voor den tegenzin, dien de Advocaat blijken liet, en hij antwoordde gulgauw:

'Voorwaar, dat neme ik dankelijk aan, dat gij mij beter kent. Vrede? ik zou den vrede willen? Ik, die pas eene enkele male het zoet der krijgsdaden heb gesmaakt? Neen, *bei Gott!* met mijn wil geen vrede, dan dien ik zal voorschrijven met den degen in de hand, op 's vijand's overwonnen grondgebied.'

De Kanselier zag op dien jongen Vorst vol brandenden krijgslust, met een blik van bewondering, maar ook van weemoed. Een leven vol roem- en glorierijke daden spelden hem dat oog vol vurigen en vasten moed, die trekken vol kracht en waardigheid, die hem vorst zouden gemaakt hebben onder een dorperskleed, nu nog door het liefelijk waas der teere jeugd verzacht. Zeker dacht hij in, met pijnlijke bezorgdheid, - de man, die de lange worsteling van den vader had overzien, - hoeveel de zoon nog te doorleven zou hebben, eer die was, waar hij komen moest; - hoe noodig die opbruisende moed nog diende getemperd, en hoe moeizaam een zulke gloed zich matigen liet, wanneer die eens bandenvrij zouden uitslaan; en 't was zeker dáárom, dat hij op zijn zachtsten, kalmsten toon hernam, als ving hij zelf die zware taak reeds nu aan:

'Bedenk, doorluchtigste Heer! dat uwe verwantschap met het Fransche Hof, de oude relatiën van den Prins, uw vader, en de goede verstandhouding van Uwe Excellentie met mevrouwe de

Prinses *douairière*, die eene Coligny is, aanleiding geven tot het vermoeden, dat Uwe Genade zich meer tot Frankrijk mag getrokken voelen, dan tot Engeland....'

'Maar ik meene doch dit....: Niemand zal mij ten kwade duiden, dat ik in goede verstandhouding leef met mijne verwanten.'

'Dat zij verre, heer! maar dat kwalijk gestemden en bevooroordeelden daarop hun achterdenken gronden, is toch niet vreemd...., evenmin, dat zij, met zulk vermoeden bezwaard, hunne maatregelen nemen.'

'Toch zal men zich door de uitkomst dier maatregelen slecht beloond vinden,' hervatte Barneveld.

'Genoeg reeds, zoo die uitkomst ze ten minste rechtvaardigt,' hervatte de Kanselier bedenkelijk,

'Zij kan dat niet! Ik zwere, dat zij het niet kan!' riep Maurits, in de grootste heftigheid.

'Prins!.... Prins!' sprak Leoninus zacht, bijna fluisterend. 'Ik kan hierop geen *ja* zeggen; want.... de inhoud dier brieven is mij bekend.'

'U bekend....? u....?' riepen Maurits en Barneveld beiden, in de grootste verwondering.

'Zooals ik zeide, Uwe Excellentie;' hernam Leoninus rustig, alleen zich aan Maurits richtende. 'Uit Engeland is mij de inhoud dier brieven medegedeeld.'

'Voorwaar, gij houdt goede correspondentie met de Heeren van herwaarts over...,' sprak Maurits, niet zonder eenigen spijt. 'Ik zelf heb eerst dezen ochtend kennis gekregen van dit ongeval....'

'Ik kreeg ook eerst sinds een paar uren bericht.... en waarschijnlijk met dezelfde scheepsgelegenheid!'

Barneveld verbeet zijn spijt, dat hij alleen niets wist; maar hij naderde den Kanselier, en vroeg hem:

‘Nu, en wat schreef men u uit Engeland.....?’

‘Verschoon mij, heer Advocaat! dat is het geheim van den Prins, die voor zijne onderdanen intercedeerde.....’

‘Neen, spreek, mijnheer de Kanselier! spreek vrij uit, wat gij weet, of wat men u heeft bericht. Ik ben mij geenerlei kwade intentie bewust, en het lust mij te verstaan, hoe men daar het kwade uit kon ziften.....’

‘Ik moet Uwe Excellentie observeeren, dat eene Prinsesse, als Koningin Elisabeth, die zelfs haren liefsten, gunstelingen geen volkomen vertrouwen schenkt, als wij aan den heere Graaf van Leycester het excempel hebben, al heel licht wantrouwen zal vatten tegen den persoon, hij moge simpel edelman zijn oft Prinselijke heer, die zich uit over haar of de haren in termen, die al vrij sterk naar klachten smaken.’

‘In trouwe, dat is zoo! ik heb mij zijdelings klachten laten ontvallen tegen sommigen mijner bloedvrienden, over de weinige vrucht van den Engelschen onderstand voor deze landen; maar ziedaar dan ook alles.....’

‘Alles, zegt gij, doorluchtige heer! oft dat weinig ware,’ viel Leoninus in. ‘Denk toch, klachten over een bondgenoot aan de tegenpartij van dien bondgenoot, of zelfs wel aan neutrale personaadjen, zijn ze niet als eene zwijgende noodiging, om....?’

Maurits maakte eene beweging van ongeduld en van gekwetse fierheid.

‘O, ik zeg niet dat dit uwe intentie ware, Graaf! ik vraag alléén, wat eene Vorstin van 't humeur der Koningin Elisabeth, daaruit kan samenrapen, en hoezeer zij er zich door gebelgd moet voelen.....?’

‘En juist in deze momenten, daar 't al wat gespannen zit tusschen de Majesteit van Engeland en Uwe Genade....?’ voegde Barneveld er bij.

‘Gevalt dit oevel, niet waar? en komt ons al zeer ongelegen,’ hernam Maurits, Barneveld aanziende.

‘Dat wil ik nog niet gezegd hebben, Uwe Genade!.... Gesteld, Hare Hoogheid van Engeland kreeg ietwat de angstkoortse over eenige nadere alliantie met Frankrijk, die vreeze kost heilzaam werken en haar aanzetten, om het Engelsche secours ietwat vruchtbaarder te doen zijn voor ons.’

‘Zoo zou dit ongeval nog ten leste ons ten goede komen,’ hernam Maurits glimlachende.

‘Mits conditie daar eene zeer omzichtige hand, wel ervaren in het plaatsen der woorden of 't gebruiken der expressiën, belast ware geweest die brieven te schrijven.’

‘Met gunst neen, heer Advocaat! zooveel kunstenarijen en dissimulatie over een brief? Ik schrijf recht en slechtweg, wat ik versta, begeere of denke; mogen de anderen toezien, hoe ze 't nemen....’

‘Het was ook niet de vraag, dat Uwe Excellentie zelve....’

‘Genoeg, heer van Barneveld! het is hier voor mij de vraag van geschonden recht, en ik wenschte met mijne staatswijze raadsmannen te overleggen, hoe die kwetsure te heelen, wetende, dat zoo ik zelf hierin te werk ging, naar 't bruisend bloed mij ingeeft....’

‘Voorzeker neen; dat zou ik althans Uwe Genade eerbiedig durven ontraden,’ sprak de Kanselier.

‘Neen, daar moeten op andere wijze *représailles* genomen worden,’ zeide Barneveld.

‘Mijne lange ervarenis heeft mij altijd geleerd, dat *représailles*

een droevig woord is, en in de daad een schakel van eene keten daartoe telkens weer zich nieuwe schakels aanvoegen, tot die ten leste voor beide partijen, een zware, een lange, een ontorsbare last wordt, die hen samen omklemt en vasthecht....'

Maurits trappelde van ongeduld; de Kanselier zweeg; Barneveld had niet naar hem geluisterd; hij had zich eene wijle in gepeinzen verdiept; nu echter hief hij het hoofd op, en sprak vast en dreigend als in zich zelf:

'Wel op, mijn goede Graaf van Leycester! gij laat de brieven aanhouden van onzen geboren Prins van Oranje; we zullen u niet *meer* doen maar ook niet *minder*, en wij twijfelen, oft gij daarbij niet ietwat kwalijker staan zult dan deze.

'Wat meent ge daarmee?' vroeg Maurits.

'Dat we simpellijk doen zullen, hetgeen men ons heeft gedaan.'

'Geweld, heer Advocaat! tegen de correspondentie van den Algemeenen Stadhouder!' riep de Kanselier met schrik; 'welke roekeloosheid!'

'Gansch geen geweld, mijne heere Kantzler! ik wete wat mij te doen staat, en sinds geruimen tijd dacht ik er op, hoe het ons nut zoude zijn achter zijne correspondentie te raken....'

'Maar hoe zult gij 't executeeren?'

'Laat mij geworden, heer Graaf! ik bevorder hiermede niet slechts uwe wraak, maar ook principaallijk het welzijn van den Staat....'

'Ik bidde u, in den naam van dat welzijn, heer Advocaat! zie af van dit voornemen; het is nu reeds zóó ver gekomen, dat de goede verstandhouding tusschen Zijne Doorluchtigheid en de Staten, tusschen dezen en het grootste deel der burgerij, hangt aan een zijden draad, en ik zorge, gij gaat dien doorsnijden...: denk er toch op, hoe hatelijk, lacen! de naam der

Staten is geworden onder de goede ingezetenen en vrome luiden; meest allen....'

'Tot de Reingoudsche factie getrokken door rebellische Predikanten; zekerlijk, wie zou dat niet weten?' viel Barneveld in, 'doch wie acht op de woelingen van 't gemeen?'

''t Ware juister gezegd: de *gemeente*, en deze dus in troeblen te laten, zonder op stijving der ruste te denken, is nooit eens regeerders zaak, veelmin ietwes te doen tot vermeerdering van dien.'

'Maar in 't eind, die gemeente zal zich doch niet ontsteken, zoo hare Vaderen inlichting zoeken te krijgen over de handelingen van den vreemden geweldhebber, dien men redenen heeft te mistrouwen.'

'Gesteld, onze kwade fortuin wilde, dat men ontdekte, wat men 't meest wenscht....: dit misvertrouwen vond zich gerechtvaardigd....'

'Welnu, zoo zou daarmee veel kwaads voorkomen zijn.'

'Dat geve ik nog niet toe, maar nog toegegeven, dat ware mogelijk, reeds dat *gij* de ontdekker waart, zou ondenkelijk veel kwaads doen.'

'Ik zie niet in, waarom.'

'Omdat gij, als de particuliere tegenstrever van Mylord Leycester, hier en ginds te Londen bekend staat.'

'Is het mijne schuld, dat ik meestal, als de mond der Staten, het spit moet afbijten?'

'Ik zegge daartoe niets; slechts daar is verdenking op u, dat gij scherper toebijt, dan noodig is, en zelfs dáár werkt, waar 't zachtelijk rusten voordeeliger ware.'

'Ja, ik ben niet van hen, die de Reingoudsche factie stijven in haar bedoelen, om een vreemdeling meer gezags in handen.

te spelen dan hem toekomt; ik ben niet van hen, die 's lands voorrechten en vrijheden, en de welvaart van den handel eene lichte zake achten, die men wel zonder schade aan het geval van 't lot en der vreemden wispelturige inzichten prijs laten mag; ik ben niet van hen, die aan vervolgzieke predikanten het heft in handen willen geven, opdat zij, onder schijn van religie te vorderen, zich zouden moeien met de zaken van den Staat; ik ben niet van hen, die 't gemeen *souverein* noemen, en met dien veelhoofdigen draak, die bij veelheid van zin als zonder zinnen is, dus fijntjes verhopen te spelen, dat zij de notabelen en schranderen des lands, die van ouds af hier de wetten en vrijheden hebben gehandhaafd, het gezag uit de handen nemen, den ingeboren Prins, diens rang en rechten behoorden erkend te worden, op den achtergrond willen schuiven, zoo niet gansch daarvan berooven, en dien roof meenen over te brengen op het hoofd van een uitheemsch gezaghebber, diens onbekwaamheid slechts te gelijken is met zijn hoogmoed en eigendunk; ja, ik roeme mij dies en ben wel besloten zóó te blijven, en ik achte, dat Zijne Excellentie van Nassau, mijn heere de zoon van onzen Prins, bij deze mijne volharding niet kwalijk zal staan, en finaallijk daaraf de vruchten plukken.'

'Hij of een ander,' sprak de Kanselier halfluid; 'maar het zij, gij bedoelt het goede; ei! begin dan niet met het kwade, de favorabelste uitkomst, die gij wenscht voor mijn Heer, den Grave Maurinck, zou zijn volle satisfactie, is 't niet zoo?'

Barneveld stemde zwijgend toe.

'Die zou dan daarin bestaan, dat gij van Zijne Genade van Leycester ietwat ontdektet, dat hem ten prejudicie kon zijn. Als de gemeente het verneemt en bovenal, dat gij er de ontdekker van zijt, zal zij niets er van gelooven; anderen daarentegen zul-

len te veel gelooven; nieuwe dissenties bij alle, die er reeds bestaan, zijn toch tot niemands voordeel, en mogen, wel zonderling in dit moment, ons ten kwade komen, zoo 't geviel, dat de nieuwe Ambassadeur kwam te arriveeren.....'

'De nieuwe Ambassadeur?' herhaalde Barneveld. 'Gij spreekt met zulke zekerheid van die komst! Gij weet ook, wie er komt?'

'Zoo mijne berichten niet falen, is 't Mylord Buckhorst, die gezonden zal worden.'

'Gij zijt wel op de hoogte van de Engelsche zaken, heer Kanselier!'

'Mij bevreemdt het, u niet op gelijke hoogte te zien, heer Advocaat!' hernam Leoninus, die wel overtuigd was, dat Barneveld meer weten moest, dan hij toonen wilde en wien daarom zijne onoprechtheid te meer mishaagde, naarmate hij zelf slechts met zuivere oprechtheid te rade ging; ook, toen de Advocaat nog vroeg:

'Gij weet dan ook, wanneer hij komt?' hernam hij enkel:

'Te goeder ure, zoo ik hope, en dat zou niet zijn, zoo daar al te hooge geschillen gerezen waren tusschen.....'

'Den Graaf en onzen Stadhouder. Mij dunkt, zoo kwam hij van pas, om ze te verzoenen,' glimlachte Barneveld.

'Stadhouder! onze Stadhouder!' zuchtte Maurits. 'Heer Advocaat! eilieve, wien noemt ge dus?'

'Die vraag, Uwe Excellentie! Wie, anders dan gij, is Stadhouder van Holland en Zeeland, Kapitein-Generaal-Admiraal van de Geuniëerde Provinciën?'

'Ei zwijg, mijnheer Barneveld! mijne titels optellen, is mij te doen gedenken aan de krenkingen, die ik onderga. Stadhouder van Holland en West-Friesland, - hoe kan ik gelooven het te zijn, als een simpelen overste, een simpele Gouverneur van eene

stad, mij trotseert en weigeren durft, mij eed te doen en commissie van mij te nemen.'

'Uwe Excellentie bedoelt den overste Sonoy....; maar wees gerust; die zal welhaast tot zijn plicht komen; wij zullen hem eene deputatie zenden, om hem tot onderwerping te brengen.'

'Eene deputatie! een cordate inval, voorwaar, heer Advocaat!' riep Maurits met bitterheid; 'doch mijns bedunkens is hier geene andere deputatie noodig, of behoudens eere toe te zenden dan een paar vendelen ruiterij, ik aan 't hoofd, om dien weerspanneling tot gehoorzaamheid te dwingen.'

'Daarvoor moge zich Uwe Vorstelijke Genade hoeden. De overste Sonoy is er de man naar, om geweld met geweld te keeren; en zoo dat geschiedde, hebben we burgerkrijg!' sprak de Kanselier bedachtzaam.

'In 't afwezen van Mylord Leycester! Bedenk, wellieve Graaf! wat dat zijn zou, en op wiens hoofd de schande daaraf zou nederkomen,' voegde Barneveld er bij. ''t Is veel beter, door onderhandelingen dien man tot onderwerping te brengen.'

'Maar in 't eind, breng hem dan daartoe, en zonder marren, zoo 't u gelieft, want ik...., het hoofd staat mij niet naar wachten.'

'Mijnheer Barneveld en ik waren overééngekomen, te zamen personen van vertrouwd karakter te kiezen, om naar Medemblik te gaan, en verder de Staatszaken in Noord-Holland nauwlettend te onderzoeken....'

'Dat is onnoodig, heer Kantzler! ik zelf zal daaraf kennis nemen aan wie mij eed doen en trouw houden, en ik zwere u, ik zal ras genoeg mijne vrienden en welgetrouwen van vijanden en tegenpartijders weten te onderkennen.'

‘Ik smeeke Uwe Vorstelijke Genade, zie van die intentie af! gij waagt uw dierbaren persoon en de rust van gansch West-Friesland, zoo niet van heel Holland daartoe!’ bad Leoninus.

‘Toch begrijp ik dat verlangen van Zijne Excellentie om door te tasten,’ zeide Barneveld; en, toen hij zag, dat Maurits, die altijd heen en weer liep, den rug wendde, fluisterde hij Leoninus in: ‘De vurige geest van den jongen Graaf *moet* occupatie hebben; eene betere distractie kan men op 't moment niet uitdenken, en daarbij, hij moet niet in den Haag zijn, als de zaken tusschen Wilkes en de Staten zich nog meer compliceeren, dat te voorzien is, na 't overgeven van ons antwoord op zijn protest.’

Maurits had intusschen zijn toer door de zaal volbracht, en nu weer tot de sprekenden genaderd, zeide hij hun ietwat haastig en bitter:

‘Het komt mij vreemd voor, mijne heeren! dat men dus lang wikt en weegt, eer men zich luid en volmondig verklaren durft omtrent het voornemen, dat ik uitte, en dat men er gevaren in schijnt te zien, van welken aard dan ook. Heb ik, in mijne kwaliteit van Stadhouder, al of niet het recht, mij met de zaken der Provincie te bemoeien? al of niet het recht, een keer naar de steden te doen? en is het al of niet mijn plicht, als Kapitein-Generaal, kennis te nemen van den toestand der sterkten en vestingen in Holland, Zeeland en West-Friesland.’

‘Dit is zoo weinig twijfelachtig, dat de Staten zelf, na de desasters in Overijsel, Uwe Excellentie daartoe hebben aangezocht,’ sprak de Advocaat.

‘Dus kan het dan ook niet vreemd gevonden worden, zoo ik het doe, en bij mij althans ligt dan niet de schuld; gesteld, ik vond weerstand en het moest tot een uiterste komen.’

‘Voor de uitersten hoede ons de Alwijsheid,’ sprak Leoninus. ‘Maar toch.... ja, Uwe Genade heeft gelijk: zij kan dien stap doen; zij kan hem ook laten; dit zelfs ware nog beter,’ voegde hij er bij.

‘Maar in 't eind, die stap van Zijne Excellentie is niet te verdenken, kan niet verdacht worden?’ vroeg Barneveld, Leoninus raadplegende met den blik.

‘Zij kan beproefd worden, en mogelijk tot goede uitkomst leiden....,’ antwoordde deze.

‘En die proef zal genomen worden met den kortsten!’ Al sprekende, was Maurits de deur genaderd, en riep nu: ‘Jonker Valentijn!’ en in zijne drift trad hij naar den page toe, die zich aan de deur vertoonde en die aarzelde binnen te treden. Maurits gaf hem zacht een bevel, waarop de edelknaap antwoordde:

‘Reeds in de voorzaal, Uwe Excellentie!’ daarop verwijderde hij zich schielijk.

‘Uwe Excellentie heeft iemand ten gehoore laten roepen?’ vroeg Leoninus, met de houding van iemand, die zich verwijderen wil op 't eerst bevel.

‘Eilieve, laat u dat niet versagen, Kanselier!’ Ik ontbied mijn *cousin* van Hohenlohe....’

‘Zoo gunt Uwe Genade mij, dat ik mij kwijte van de commissie der staten, waarmede ik tot Uwe Excellentie kwam,’ zeide Barneveld; want hoewel Hohenlo te dien tijde zeer sterk de zijde der Staten hield, en bijgevolg met Barneveld in de beste verstandhouding leefde, waren het toch geene karakters, die samenstemden: Hohenlo's overmoedige trots verdroeg zich moeilijk met de aanmatiging van den staatsman, en deze had tegen den ruwen, uittartenden toon, en de stootende manieren

van den vermetelen krijgsman, die zich vorsten-recht aanmatigde.

Maurits wist, dat de Advocaat zich veeltijds verwijderde als Hohenlo tot hem kwam, tenzij de omstandigheden hem tot blijven dwongen, en 't is mogelijk, dat dit niet de minste reden was van dat opontbod.

‘Gij wilt gaan, heer Advocaat?’ gij zijt doch, zoo ik meene in goede termen met mijn *cousin* van Hohenlo.’

‘Zeer zeker, Uwe Genade! Slechts had ik Uwe Excellentie aan te dienen, dat mijne heeren van de Algemeene Staten dezen namiddag samengeroepen zijn tot eene buitengewone zitting, en hoe het zeer wenschelijk ware, dat Uwe Genade zich mede derwaarts begaf.’

‘Ik zal er zijn, heer van Barneveld! Verheugt mij, dat het nog heden kan wezen; want morgen vertrek ik naar Noord-Holland. Ik ga Hohenlo zeggen, dat hij zich gereed houde om op te zitten met zijne ruiteren.’

‘Uwe Excellentie wil zich doch niet door den Graaf van Hohenlo laten verzellen naar Medemblik?’ vroeg Leoninus met zekere bezorgdheid.

‘Dat ben ik voornemens; ja, heer Kanselier! En waartoe die bedruktheid bij die vraag....?’

‘Omdat Uwe genade schijnt te vergeten, dat dit niet zijn kan.’

‘En waarom niet, als ik het zoo begeer.’

‘De Graaf van Hohenlo is de persoonlijke vijand van den kolonel Sonoy...., en die beiden samen te brengen....

‘Ze staan beiden onder mijne gehoorzaamheid, naar ik meene, en ik zal ze bij ordre houden.’

‘Van den Graaf van Hohenlo, uw neef en bloedmaag, is dat te onderstellen, zonderling in uw tegenwoordigheid; alleen met

den overste Sonoy is het ietwat anders: die heeft zich nog niet uw gehoorige genoemd, nog geene commissie van u genomen, is nog niet tot den nieuwen eed gebracht....; en ik zou niet durven verzekeren, dat uw gezag hem terug zal houden, zijn toorn jegens den heere van Hohenlo lucht te geven.'

'In mijn bijwezen? Zou hij dus dol zijn van overmoed?'

'Ik wete niet, heer!.... Ik weet alléén, dat, zoo er eenige hoop bestaat, dat de kolonel Sonoy, aanziende den nood der tijden gehoor zal geven aan de eischen van den zoon van dien Oranje, aan wiens vader hij met vurige verknochtheid was verhecht, die hoop in mijn gemoed tot gansche wanhoop versterft, zoo haast ik mij den Graaf van Hohenlo aan diens zijde denke, wetende, dat die twee bruske naturen elkander mijden zullen, of bij ontmoeting elkander zullen trotseeren en stooten. Het aanzien van den jeugdigen Grave Maurits zal overreden, het aanzien van de oude wederpartij zal verbitteren....'

'De kolonel Sonoy is krijgsman en weet, dat de Graaf Hohenlo Luitenant-Generaal is van Zijne Excellentie, en in die kwaliteit noodwendig in dezen aan zijne zijde moet staan,' hervatte Barneveld; 'en mits hij niet *geheel* dien starren grijzen kop bukke..., niet zóó geheel, dat hij ook persoonlijke vijandschap overgeve, ten wille der Prinselijke Hoogheid van onzen Graaf, is 't beter, dat hij blijve wat hij is: tegenpartij; zoo weet men ten minste, wat men aan hem heeft....'

'Heer Advocaat! 't ware mijns inziens beter, dat gij Zijner Excellentie ditmaal met anderen raad wildet dienen en tot matiging stemmen wildet, dan aanzetten, om zooveel op één worp te zetten,' fluisterde Leoninus bijna smeekend, en luider tot Maurits: 'Uwe Doorluchtigheid bedenke, dat het den Graaf van Leycester nieuwe stof tot klagen zal geven, als zij den Grave

van Hohenlo, die van Zijne Excellentie geene commissie heeft willen nemen, dus openlijk in West-Friesland dienst laat doen als *haar* Luitenant; dit verzwaart die versmading van den dienst des Gouverneur-Generaals, die alreede zooveel kwaads heeft gesticht...., en dat op het moment, dat er in Engeland schikkingen worden gemaakt voor de overkomst van den Graaf!'

'Zou hij werkelijk komen?' vroeg Maurits.

'Om de zekerheid van ja of neen gaf ik veel!' voegde Barneveld er bij.

'En in onzekerheid dient men te handelen, of de terugkeer zeker ware, en geene oorzaak geven tot nieuwe grieven, waar nog de oude niet eens zijn neergelegd; dunkt u dat ook niet, heer van Barneveld?'

'Dat ben ik zóó wel met u eens, Kanselier! dat ik, die verdacht word, raad te geven, die tot uitersten voert, reeds het mijne heb gedaan, den Grave Maurinck te Medemblik eene goede ontvangst te bereiden, eer er over 't heentrekken werd geraadpleegd.'

'En op welke wijze denkt gij dat aan te leggen?' vroeg Maurits.

'Uwe Excellentie! dat is mijn geheim; gun, dat ik het voorshands beware, en te eerder, daar ik aan 't klinken der sporen en 't dreunen der voetstappen meen te verstaan, dat de Graaf van Hohenlo nadert, dat ons toch storen zou; gun mij oorlof te nemen!'

Barneveld vertrok door eene andere deur, dan die Hohenlo moest inkomen; de Kanselier wilde hem volgen, doch Maurits hield hem terug.

'Vergeef mij, heer Kanselier! de oude raadsman van den Prins,

mijn vader, is nog niet ontslagen, omdat de Advocaat der Staten van Holland uit eigen wil vertrekt. Ik heb u nog eenige zaken op te dragen.'

De Kanselier boog zich met berusting, schoon de gedachte aan nieuwe lasten hem wel niet uitlokkend kon zijn. Hohenlo trad binnen.

Hoofdstuk XII.
Gideon zal een rustigen dag hebben bij den Kanselier.

‘Wel, Gideon! zoo zal 't dan ditmaal gelukken, dat ik u eens rustig een dag met mij zal houden als vanouds,’ sprak de echtgenoote van den Kanselier op verheugden toon, terwijl zij den jeugdigen eerwaarde, in de ruime, overwelfde gang van haar huis te gemoet kwam en zijne hand vatte, met eene mengeling van hoogachting en moederlijke teederheid, die wel bewees, dat, ondanks tijd en afzijn en veranderde betrekkingen, hem in haar harte altijd de oude plaats gebleven was. De liefste pupil van haar gemaal was haar altijd als een zoon geweest; en zij begreep niet, dat kindsrechten verliesbaar waren of ooit konden verslijten. En zoo iemand, Gideon had een hart, om dat gevoel te verstaan en te waardeeren; uit zijn antwoord ook blijkt het:

‘Mij ook zal 't een feestdag zijn, waarnaar ik, sinds mijne komst te 's Hage, steeds met zoet verlangen heb uitgezien...., en nu toch tref ik den Kanselier....?’

‘Ik hoop zoo; maar zekerlijk, 't zal een tref zijn, zoo gij hem langer ziet, dan de maaltijd duurt, want hij heeft het zóó druk, mijn goede man; bij dag laat de dienst van den lande

hem niet meer in zijn schrijfvertrek, dat moet hij te nacht uitwinnen aan den lessenaar; en zoo boet hij er alle ruste bij in. Aan anderen wordt, op zijn leeftijd, meest wat respijt gegund, bij hem is 't omgekeerd; bij 't klimmen der jaren klimmen ook de moeiten en de mate van den arbeid; en lasten, die jeugdige schouderen zouden doen krommen, worden hem op den hals gelegd, reeds buigend onder der jaren vracht.'

'Nu, lieve, vrome moeder! dat bedoelt ge zeker in onverdrachtelijken zin? Mijn waardige heer voogd zal toch wel nog altijd de rechte en vaste grijsaard zijn, die ons allen steeds ontzag afdwong en bewondering. Als gebogen grijsaard kan ik mij hem niet voorstellen.'

'Nu, daar zijn we ook nog niet,' hervatte zij, even glimlachende, 'ik zeg maar, dat....'

Eene snelle, heftige beweging van den klopper aan de huisdeur, deed haar zwijgen en toezien, wie er werd binnengelaten. Een paar seconden verliepen, en men zag Fabian, die, met de gerustheid der gewoonte, willens scheen eene groote wenteltrap op te stijgen, die naar de bovenverdieping voerde. Toen hij mevrouwe Leoninus bemerkte, groette hij haar, en zeide alleen:

''t Is mij immers veroorloofd, mevrouwe?'

'Ge weet, *hoe* gij daar boven gewacht wordt, Mylord!' hernam zij, zijn groet beantwoordende; maar, onder 't wisselen dier beide phrasen, hadden Gideon en Fabian elkander aangezien en herkend. De Engelschman verbleekte zichtbaar en stormde de trap op, met driftige ongeregelde stappen.

Gideon ook scheen getroffen van verrassing.

'Wat weet gij van dien man, mevrouwe?' vroeg hij, terwijl hij nog even naar hem omzag.

‘Eigenlijk niets anders, dan dat hij een bloedverwant of een liefste is van het arme zwakke meisje.’

‘Van eene zulke weet ik niets af, gij hebt dan eene vreemde hier in huis?’ vroeg Gideon.

‘Och! wat zal ik u zeggen?’ hernam zij, terwijl zij hem intusschen haar huisvertrek had binnengevoerd. ‘Dat is eene gast die de heer Advocaat bij ons ingeleid heeft, en die wij hier houden moeten, “uit politiek,” zegt hij. Ik nu versta mij niet op politiek; maar ik verstond heel goed, dat de Kanselier het zoo hebben wilde en, ziet gij....? toen heb ik er mij naar geschikt.’

‘Dat is de beste politiek voor u, liefste vrouw moeder!’ hernam hij lachende.

‘Ja; maar het stuitte mij tegen de borst, eene vreemde te ontvangen; sinds we u geene gastvrijheid geboden hadden; ik wilde niet, dat gij 't weten zoudt, uit vreeze, het mocht u leed doen, en daarom....’

‘Daarom hebt gij mij nooit van de arme Deliana gesproken, die zeker daarboven verpleegd wordt.’

‘Deliana? Ja, zoo heet zij nu; eerst, toen ze hier aankwam, in gehavende prinselijke kleeding en in staat van waanzin, werd ze meest Lady Margaret genoemd; maar nu ze betert, en zich op raad van den Engelschen heer weer kleedt en kapt als een zedig jonk meiske, - nu ze zich het hatelijke blanketsel, dat hare trekken ontsierde, van de wangen heeft gewischt, en een frisch wit en rood zich toont, nu noemt Mylord zelf haar Deliana, en zij laat het geworden; maar hoe weet *gij*, dat zij die is, sinds gij haar niet hebt gezien?’

‘Ik waagde eene gissing; ik kende den Engelschen heer, en oordeelde, dat, zoo daar een meiske in 't spel was, het deze

moest zijn; schoon 't mij deerlijk grieft, dat lieve kind in die handen te zien.'

'Gij weet, wie het meiske is? Gij weet, wie die Lord is? Nu, dan zijt gij verder, dan iemand hier in huis, of zelfs te 's Hage; want geen onzer weet iets; zeg mij dat gauw!'

'Nog niet al te gauw, zoo gij 't mij gunt; heb ik het wel, dan is hier veel geschied, daarin met voorzichtig beleid dient gehandeld te worden, en daaruit, ruwelijk aangegrepen, veel onheil volgen kan. Duizendwerf jammert het mij, dat gij, om zoo kleine reden, 't verblijf van dat meiske alhier, voor mij verzwegen hebt, en mij geene occasie gaaft haar toe te spreken.'

'Kon ik dat alles weten? Ons is daarbij, te haren aanzien, door den heer van Barneveld, stipte geheimhouding gerecommandeerd; en zij wil van geen mensch weten, dan van Mylord Fabian, als zij hem noemt; - ziek, wilde zij door geen ander opgepast zijn; - gezond, door geen ander toegesproken dan door *hem* alleen; en ik moet zeggen, dat hij zich met trouwe en teerheid van al die zorgen kwijt. Toen wij 't eens zagen, lieten wij hem betijen; ik stelde eene dienstmaagd tot haar dienst, en daarmee was 't goed ook. Van een man mocht men 't nauw wachten, zóó goed en oplettend toezicht als hij hield over de kranke, en hoe brusk en ongedurig een heer hij ook schijnt...., eene minnemoer mocht van hem leeren, haar zoogkind gesuikerde woordekens in te fluisteren, en met dwang van zacht gekoos tot het doorstaan van ziektes-lasten te stemmen. Nu hersteld, strekt hij haar ten gezelschap, zooveel dat zijn kan. Het is haar eenig, maar zij heeft daaraan ook genoeg; hij strekt haar tot hofmeester en leert haar vreemde talen, andere manieren, oefent haar in prinselijke kennis en wetenschap, als men oordeelen mag naar

de boeken, instrumenten en konstwerken, die hij op hare kamer samenbrengt....; en bij dit alles....'

'Bij dit alles vreeze ik nog, dat hij boos en bedriegehjk met haar handelt, schoon 't mij vreugde geeft te hooren, dat die man zijne natuur dus verloochent ter wille van haar.'

'Of hij haar meent te bedriegen, weet ik niet; maar dit weet ik: hij heeft haar lief, zij 't als haar vader, als trouwe broeder, als liefste vriend; ik kan 't niet scheiden....'

'En zij?' vroeg Gideon, met zekere onrust.

'Zij? Als ik toevallig even met haar ben, en hij komt en haar met zijn "*sweet child*" toespreekt, ziet zij er uit, oft zij alle koninkrijken der wereld gewonnen had.'

'En toch de Hemel alleen weet, uit welk een paradijs van onschuld en vrede diezelfde man haar verdreven heeft,' sprak Gideon, halfluid met een zucht.

'Gij mistrouwt dien man en 't bevreemdt mij niet. Ik zelf doe het ook; want schoon ik niets kwaad van hem wete, veeleer niets dan goeds van hem zie...., daar is, bij exempel, de weduwe van Hemert, die ook al bij ons intrek heeft. Deze had vlagen van woeste wanhoop en wilde wraakzucht, daar de Kanselier zelf zich mee moeien moest, en nog tevergeefs. Nu! wat wil 't geval? Mylord Fabian komt en ziet haar....; blijdschap van haar kant, herkenning aan den zijnen, volgzaamheid van nu aan, van haar voor hem; zulks we geene vreeze meer hebben, en hij haar nu zachtelijk dien weg leidt, dien mijn Heer hem gebeden heeft met haar te houden.'

'En wat zegt de Kanselier tot dit alles?'

'Niets, hij zwijgt; hij is van de luiden, die hun oordeel opschorten, als zij twijfelen.'

'Ééne bede, liefste vrouwe!'

‘En die is, mijn welwaarde Gideon?’

‘Gun mij een paar woorden te spreken met uwe gast....!’

‘Met Deliana? Maar zij zal u niet willen ontvangen.’

‘Mij wel; ik verzeker het u; laat haar mijn naam slechts genoemd worden.’

‘Terwijl Mylord Fabian daar is?’

‘Terwijl hij daar is; ik heb een woord aan beiden.’

‘Ge hebt nog tijd daartoe; somwijlen brengt hij den halven dag met haar over, en ik wil u niet zoo terstond missen voor die vreemden luiden. Spreken we nu eerst van 't geen ons ter harte gaat.’

‘Maar die luiden gaan mij zeer ter harte,’ sprak Gideon.

‘Niet nader alevel dan...., dan uwe vrouw moeder; sinds ge dat zoete woord der kindsheid weer hebt aangenomen?’

‘Overzeker neen; en sinds ik met deze ben, mag ik haar vragen naar den welstand van Ivonnette,’ hernam hij, na eene lichte aarzeling, doch op een kalmen toon, die van geen ander gevoelen getuigde, dan welwillendheid en belangstelling.

‘Men kan zeggen, dat het haar goedgaat; zij heeft ruste, achte ik, schoon geen geluk.’

‘Het is veel reeds, als men het eerste zeggen kan.’

‘Maar aan opgeruimdheid gebreekt het haar.’

‘Veellicht gebrek aan bezigheid....; het leven der jofferen is meest zoo armelijk en ledig.....’

‘Met Ivonne is dat nu gansch anders; haar gebreekt het aan werkzaamheid niet; zij heeft tot Leiden kennis gemaakt met eene juffrouw van groot aanzien, en bovenal van groote vroomheid en uitnemende Christelijke deugden, die een goed deel van hare fortuin besteedt in liefdewerken; en niet slechts dit, maar meest al haar tijd geeft ze aan die nobele taak...., daaraan ze nu ook Ivonnette verbindt en tot medehulp neemt....’

‘Die treffelijke vrouw heeft haar dan voorzeker eene uitnemende artsenij toebereid, voor de kwale van ledigheid en verveling, die slechter werking doet op het gemoed dan de wreedste schokken der passiën....; slechts meene men niet de laatste te overwinnen door de eerste....; ik kenne Ivonnette's aard genoeg om te weten, dat zij op haar achttiende jaar, zelfs na smartelijke ervaring des levens, niet met den strijd des levens heeft afgedaan en onder de liefdewerken zelfs sluipt soms zóó scherp venijn, dat daar geen tegengift krachtig genoeg kan gevonden worden, zoo men 't niet zoekt in het geneesmiddel, dat Christus reikt, Christus alleen....; doch ik twijfele niet, of die vrome vrouw zal haar daarop wijzen, en ook.... zooveel als gij daar zegt, doet men niet, tenzij men zich gedrongen voelt door de liefde Christi, en van Zijn Geest wordt gedreven.’

‘Zoo is 't met juffrouw Volmaer; iedereen kent ze voor eene Christinne, die de Evangelische leer door haar wandel belijdt....’

‘Aan hare zijde moet het Ivonnette goed zijn. Nu gij den naam noemt, kenne ik die Leidsche vrouw, zoo niet van aanzien, toch van naam, en door 't bespreken harer uitnemende kwaliteiten...; mijn hooggeleerde vriend Hugo Douelles prijst ze zeer....’

‘Van aanzien ook zoudt ge haar reeds kennen, zoo ze laatst, toen gij hier waart, niet wat gehaast vertrokken ware, door drang van een bezwaar in het huisgezin, waar zij gastvrijheid genoot: het jongste kind was plotseling in eene stuip gebleven; men kwam haar afhalen, doch....’

‘Ei, zoo?’ hernam Gideon verstrooid.

‘Maar zij komt terug....’ vervolgde mevrouwe Leoninus goelijk, ‘en nog heden...., den Kantzler zelf wil ze nu leeren kennen....’ en zoo gij daar niet tegen hebt, noode ik ze te eten....’

‘Die kennismaking zal mij lief zijn,’ hernam Gideon, wel een weinig op een toon, of hij aan wat anders dacht.

Vrouwe Barbara scheen het te bemerken; want zij vatte een onderwerp op, dat sterker zijne aandacht moest boeien:

‘En eene vraag, die mij in de vluchtige oogenblikken samenzijns altoos wat al te onbestemd beantwoord werd, en die ik na grondig wil verstaan hebben; hoe maakt het Jacoba?’

Gideon hief het hoofd op, als uit een droom ontwaakt, kleurde sterk, en zeide alleen:

‘Ik meen het u reeds gezegd te hebben, hare gezondheid wordt beter.’

‘Neen, mijn waardste! zoo ontkomt ge mij niet,’ zeide Barbara, half met teerheid, half met verwijt, ‘van die beterschap droeg ik alreede kennis, ware 't niet uit woorden, toch uit een harer zeldzame brieven; maar wat brieven niet melden, wat de tonge niet uitspreken kan, tegen anderen dan eene moederlijke vriendin, dat vraag ik u nu in dit eenzaam en vredig uur: is Jacoba gelukkig?’

‘Ik vermeene zoo,’ hernam hij, bleek maar met vastheid, ‘zij is gelukkig, zooals zij 't zelve verstaat.’

‘Dat is nog weer een half antwoord; ik vrage u, zijt *gij* gelukkig met Jacoba?’

‘Als zij, heb ik al het geluk, dat mij noodig is; wij leven hier ter oefening in heiligheid, niet ter verzading van levensvreugd.’

‘Gideon! gij placht vrijer en ruimer blik te hebben op 't leven; ook vrage ik u niet, hoe gij uw leven beschouwt; ik vrage u, hoe 't u vergaat in het leven, en 't is met de liefde, met de bezorgdheid der moeder, dat ik vrage.... Voormaals had ik uw vertrouwen...., verschoon mij, ik hield u voor denzelfden

als voormaals,' en de oogen der prikkelbare vrouw ware vochtig geworden, 'zeg mij, ben ik *al* of *niet* uwe moeder? en mag ik vragen....?'

'Eene moeder mag vragen, maar leest het antwoord uit de oogen,' hernam hij.

'Zwaarlijk als men ze nederslaat, zooals gij op dit pas, en nog daartoe het hoofd afwendt,' en zij vatte zacht zijne hand.

'Laat dit antwoord dan volstaan, en vraag niet verder.'

'Ook niet, zoo ik remedie had voor uwe kwaal?'

'Ook dan niet; edelboortigen verbergen liefst hun nooddruft, al konden ze met klagen hulp verwerven,' antwoordde Gideon fier.

'Zoo zal ik wachten, tot de nooddruftige zelf de handen uitstrekt,' hernam zij ietwat gekrenkt, doch weer zachter hervatte zij: 'En de kerkelijke zaken, daartoe gij hier zijt, mag men daarnaar vragen, of schuilt daar ook geheimnis achter?'

'Geenszins,' hernam Gideon glimlachend.

'Ze zijn nu afgedaan, is het zoo niet?'

'Integendeel, ze zijn *niet* af te doen, naar het schijnt; en ik vreeze, de nood zal ons dringen de zaak voorshands op te geven. Het belangt de executie van de voornaamste punten der kerkenordening, bij de laatste Synode vastgesteld. Bij ons tot Utrecht is die kerkorde afgekondigd en wordt er beleefd...., maar in Holland en Zeeland....'

'Nu ook sinds Louwmaand, daaraf kan ik u verzekering geven; daar ik veel over en wedersprekens op dit punt heb aangehoord....'

'Ja, afgekondigd, tot wederopzeggens toe, en met zulk voorbehoud en conditiën, dat volle openlijke tegenstand kleiner tegenwerking zou zijn.'

‘Men was besloten, hier grootere verdraagzaamheid te oefenen, naar de Kanselier mij te verstaan gaf.’

‘Verdraagzaamheid, dat is een goed en groot woord, mits men het in zóó ruimen zin versta, dat niet enkel lauwen en onverschilligen daarmede gediend worden, maar ook de gloed van den overijver daaronder begrepen worde, en mitsdien verschoond, en tegen misvatting verzekerd.... Die tolerantie mis ik in der Staten decreet, wegens de laatste Synodale besluiten; en bij de ervaring blijkt, hoe die onbestemdheid werkt. Afkeerigen en ongodisten gaan nu hun weg met opgerichten hoofde; 't levend geloof, dat zich wil uitdrukken in ijver, wordt verdrukt, bespot, verdacht; - 't bijgeloof neemt toe en wint recht en ruimte; van 't ware religieleven, daaraf onze Vaderen droomden, daarvoor ze gestreden hebben, beginnen de merkteekenen langs hoe meer uit te slijten, en ik zorge in de harten der meeste Christenen is 't niet beter gesteld, dan uiterlijk in hunne kerken....’

‘Maar is 't dan bij u te Utrecht beter?’

‘Daar heerschen weer andere abuizen, maar dezen hier achte ik de schadelijksten, en met mij vele onzer weerdigste kerkdienaren, zulks wij in onze consistorie besloten hebben, daar de zake van Christi kerke niet is eene provinciale aangelegenheid, maar hoort tot de belangen der algemeene Christenheid, iemand onzer naar den Haghe te zenden, om op dat punt bij de heeren Staten aan te dringen, en zich daartoe met de Hollandsche kerkelijken te verstaan, die opgeroepen zijn tegen half Mei, en daarbij zich nu ook de Utrechtschen zullen voegen; daartoe was ik gekozen en hierheen gereisd; doch aanhoor, wat kortzichtigheid men gebruikt in zóó wichtige belangen; en zóó diep grijpen de droeve staatskwestiën alreede in, dat men de bemoeiingen van Utrecht, in de Hollandsche kerkelijke aangelegenheden, uiterst

kwalijk opneemt, en 't mij niet doenlijk zal zijn opening van zaken te verkrijgen, veelmin tot de bijeenkomst der Hollandsche kerkdienaren toegelaten te worden; zoo vreeze ik onverrichter zake te moeten keeren, mits de heer Kanselier mij te hulp komt.'

'Och! gij weet hoe die is; kerkelijke belangen acht hij niet veel, en houdt zich gansch daarbuiten.'

'Mits ik hem nu bewijze, dat de rust van den Staat hangt aan 't schikken van deze kerkelijke kwestie...., dan toch zal hij daarvoor willen intercedeeren bij den heer van Oldenbarneveld, die in dit, als in meer, het meeste gezag oefent.'

'Als gij weet, kan ik u weinig inlichting geven van des doctors intentiën; doch dit weet ik, dat er tusschen hem en den heere Advocaat jegenswoordig niet bijster veel eenstemmigheid heerscht....'

'Het is zoo; in de politiek staan ze ieder op andere zijde....'

'Toen dat was....; schenen ze mij nog betere vrienden toe dan nu, sinds de Prins vertrokken is en mijn Heer belast heeft met de afdoening van zekere particuliere zaken, 't Prinsdom belangende, die hij, als mede-executeur van Prins Willem's boedel, beter verstaat dan eenig ander. Dit schijnt wel jaloerschheid verwekt te hebben aan de zijde van Barneveld...., zulks ik vreeze dat des doctors tusschenspraak u niet veel baten zal....'

Mevrouwe Leoninus had niet geheel ongelijk; als zijn politieke tegenstander, droeg Barneveld Leoninus in 't gewone leven achting en vriendschap toe, en in zaken was hij dankbaar, dat hij eene eerlijke en wakkere partij aan hem had; maar door den wil van Graaf Maurits aan diens zijde geroepen, werd Leoninus mededinger, en Barneveld was te eergierig en te heerschzuchtig om een andere mededinger met vriendschappelijke oogen aan te

zien. Toch was er intusschen te veel gebeurd, sinds dat oogenblik, dat de aandacht der beiden staatslieden van hunne persoonlijke belangen afleidde, en met angstige spanning gericht hield op de openbare aangelegenheden. De jonge Graaf Maurits was werkelijk naar Medemblik vertrokken, vergezeld van Hohenlo, doch met klein geleide van krijgslieden, daar zijn tocht althans geen vijandelijk aanzien moest hebben; maar de bemiddelaars van Barneveld waren hem slechts kort vooruit, en er was zelfs vreeze, dat zij niet zoo terstond hunne onderhandelingen zouden kunnen openen.... Maurits was echter niet vertrokken, vóórdat hij de buitengewone zitting der Staten had bijgewoond, eene zóó buitengewone en geheimzinnige, dat de Hollandsche leden elkander en den Grave Maurits, bij eede geheimhouding hadden beloofd over hetgeen er was voorgevallen. Het is niet waarschijnlijk, dat andere dan Hollandsch-gezinde leden deze vergadering hebben bijgewoond. Wellicht was de wanorde in de regeering reeds zóó groot, dat men niet meer geregeld samenkwam, of de zaken afdeed, hetzij men voltallig was of niet. In die; zitting kwam ook in overweging het antwoord van Wilkes, die de geheele zich vormende staats-aristocratie tegen zich ingenomen had, door de stelling te wagen, dat de Souvereiniteit lag bij het volk, niet bij de mandatarissen van het volk, uit edelen, steden en geestelijkheid gekozen. Dit gaf een geweldigen knak aan 't gezag der Staten, die reeds zoo in haat waren geraakt, en die voorgaven, dat zij het waren, die uit eigen macht, uit Souvereins macht, met de Koningin en den Graaf hadden onderhandeld. Hadden zij uit eigen macht gegeven, zij konden ook eigenmachtig terugnemen en geven aan wien zij 't oorbaar achtten; dies schenen zij nu meer over te hellen, om den Graaf Maurits meer gezag te vertrouwen, terwijl het volk er op drong, dat men

den Grave van Leycester woord zou houden, de tractaten met de Koningin naleven, en aan deze eene souvereiniteit zou afstaan, over wier herkomst en gebruik men het niet eens kon worden. Onder alle woelingen die er waren, was er geen strijd zoo teer en toch zoo rekbaar, zoo schijnbaar zedig en toch zoo wichtig als dit strijdpunt. Dit was de wortel van den boom, waaraan later volksgeluk, volksleven, of al het tegendeel van dien bloeien zou, de regeering door de meerderheid ingeroepen op eigen gezag, doch in naam van allen, of de souvereiniteit van allen, gerepresenteerd door een hoofd; - ziedaar de groote kwestie, die het overgangs-tijdperk bewogen heeft; - de eigenlijke bron van de heftigste misverstanden, verkeerde handelingen, antipathiën, beschuldigingen, hier van tyrannie, daar van ontrouw; - hier van heerschzucht, daar van tegenstreving; - hier van onverstand en boosheid, daar van kwade trouw en onwil....; maar hooren wij liever, hoe mevrouwe Leoninus zich over dit alles uitlaat.

'Lacen! ja, Gideon! daar schijnen nog weer deerlijke misverstanden gerezen, tusschen den Graaf en den Grave Maurits, tusschen den Raad van State en de Staten van Holland. Ik heb den doctor hooren zeggen, dat de eersten hun ontslag hadden gevraagd en niet langer wilden continueeren; hij heeft alles willen besussen, en hoopt nog te slagen; maar ik heb hem toch in een moment van mistroostigheid hooren zeggen, dat daar gansch geene regeering meer scheen te zijn, dat de Staat zonder hoofd was, en dat alleen tijdige wederkomst van den Graaf met welverzekerd gezag of zijn volslagen afstand het land behoeden kan. Het schijnt er al zoo erg om te staan als in de bangste tijden van den Prins..... De Kanselier althans toont in huis denzelfden aard als toenmaals; hij eet bijkans staande,

brengt de nachten over in zijn kabinet, de dagen buitenshuis, soms buiten de stad; en schijnt wel te vergeten, dat hij een huisgezin heeft en eene vrouwe, die hem liefheeft.'

'En die, wetende wie hij is en voor hoe hooge zaken hij zich afslooft en ontbeering getroost, hem ietwat verstrooiing vergeeft en niet min hare trouwe liefde en teere zorge aan hem besteedt..,' sprak Gideon. Maar Barbara viel hem op eens in de rede, met den uitroep:

'Zie, daar gaan onze luidjes den hof binnen. Kijk nu wel toe, Gideon! of ze 't zijn wie gij meent.'

'Welke luidjes?' vroeg Gideon; maar terstond riep hij uit: 'O ja, ik zie 't al: Deliana en Fabian!'

Werkelijk waren het Deliana en Fabian, die samen den tuin rondwandelden; zij aan zijn arm hangende, met eene gemeenzaamheid en vertrouwelijkheid, als nooit voorheen tusschen hen had bestaan; hij uiterlijk dezelfde als altijd.

Daar het huisvertrek, waar Gideon zich bevond, eene zoogenaamde opkamer was, viel het licht, van uit de hooge vensters in den tuin neer te zien en het paar spoedig op te merken. Fabian had hierop moeten denken, en zich niet daar vertoonen, zoo hij Gideon had willen vermijden; maar wellicht voelde hij zich zóó sterk en zóó stout, dat hij niemand meer wilde ontzien en ieder durfde trotseeren.

'Brengt hij het meiske meer in den tuin?' vroeg Gideon.

'Veelmaals; meestal komt de vrouwe van Hemert dan ook tot hen, en hij oefent zich in 't scherpschieten, wijl zij toezien. Somtijds ook brengt hij schermdegens met zich, en leert de joffer schermen...., tot sterking harer krachten, bij 't kamerleven ietwat verzwakt, als hij zegt, en ik wil dat gelooven; alleen, dat vrouwen 't rapier hanteeren, wil mij niet aan;

nu we niet meer in den Spaanschen tijd zijn, kunnen we de Kenau's missen.'

'En het lieve kind? zeker volgzaam, als altijd....,' zeide Gideon bij zich zelf. 'Mij dunkt, ik kan nu tot hen gaan, zonder onbescheidenheid?'

'Doe dat! Intusschen ga ik zorgen, dat mijn wellieve gast goed onthaal krijgt,' en Barbara trippelde weg.

Gideon ging langzaam de galerij door, die naar den tuin voerde, en onder dit gaan overviel hem eene sombere weemoed, - een gevoel, alsof in dezen oogenblik in zijn lot, of in dat van anderen, - zich iets belangrijks beslissen zou, - een weemoed, - als hij in lange niet had gekend, die den hoogeren vrede voor die onrust des levens van wenschen en hopen had gevonden; maar die soms leed onder die ruste, als zoude zij heenvoeren tot verdooving. Toch was het niet enkel zachte weemoed; het was eene huivering, een opzien, als uiterst teere en fijnvoelende zielen somtijds overvalt, bij de aanraking met wezens, waartegen zij eene onverklaarbare antipathie hebben, - met wezens, bekend en vertrouwd met boosheid, bedrog en misdaad. Gideon's schreden werden trager, onder den invloed van die gewaarwording, en had hij daaraan toegegeven, hij zou zijn voornemen niet hebben volbracht. Doch hij verweet zich dat toegeven aan eene al te weeke gemoedsstemming, en dat hij aarzelen kon, zich de belangen der arme Deliana aan te trekken, om den tegenzin, dien Fabian hem inboezemde. Daarbij, hij schreef dit drukkend gevoel van weerzin en opzien toe aan iets persoonlijks: in een tuin, in den tuin van den Kanselier, was hem de eerste bitterste schok aan het harte toegebracht; dáár had zijn lot eene wending genomen, die hij wel met berusting 'eene goede' noemde; doch die toch den glimlach van onbekommerde levensvreugd

voor altijd van zijne lippen had weggevaagd.... Dit zeker was het, wat hem nu dus beklemde, drong hij zich op, en te eerder zou het lafheid zijn, terug te treden, waar mogelijk, in 't belang van anderen, een smartelijk of schokkend tooneel hem wachtte. Ten laatste dus zich zelf overwinnende, trad hij met snel besluit en wat gehaast den tuin in, en stond voor de beide wandelenden, eer zij hem hadden opgemerkt, in de verstrooiing van hun druk gesprek, dat mogelijk wel uit zoete minnekout kon bestaan; want Deliana's oogen en trekken blonken van eene stille zachte blijmoedigheid, van eene ruste, van een geluk, als wij haar nog nooit hebben gekend. De plotselinge verschijning van Gideon trof beiden met onverbloemden schrik en verrassing...., en zonderling! den meest schuldige niet het meest. Waarheid is wel, dat Fabian met zekere drift Deliana's arm losliet, en haar als van zich stootte; maar toch ging hij Gideon te gemoet, met iets als welgevallen op 't gelaat en met hoffelijke buiging groetende, terwijl Deliana bleek en sidderend achterwaarts deinsde, en zich de oogen dekte met de handen, als had zij zich onzichtbaar kunnen maken, door zelve niet te zien.

‘Verschoon mij, zoo ik store, Mylord!’ sprak Gideon, wel een weinig verlegen, hoe hij aanvangen zoude, eer hij de rechte verhouding van het vreemdsoortige paar kende.

‘Gij stoort mij niet,’ sprak Fabian op een toon, die koel en schertsend wilde schijnen, doch door het weifelen der stem merkbaar was, als bewijs van de heftige gemoedsbeweging veellicht: ‘Misschien wel een weinig dat arme kind daar, dat u hier niet had kunnen wachten.’

‘Even weinig kon ik verdacht zijn op uwe ontmoeting en de hare, hier te 's Hage.’

‘Gij wist toch, dat wij hier waren en hoe wij uit Utrecht raakten?’

‘Op mijn woord, Mylord! ik wist niets daaraf.’

‘Dat bevreemdt mij, welwaarde! overzeker, dat klinkt mij.... fabelachtig,’ hernam Fabian, met argwaan.

‘Gij kunt mijn woord gelooven; ik spreek nooit tegen waarheid,’ hernam Gideon met eenvoud. ‘En om u duidelijk te maken, hoe mijne onwetendheid van hetgeen u betreft, zich met mijn verblijf te 's Hage rijmt, weet, dat ik hier ben voor kerkelijke zaken, die dermate mijn tijd en aandacht boeien, dat ik voor de tweede maal aan dit huis ben, het huis mijner beminde vrienden, en voor 't eerst hier eenige uren rustig kan vertoeven.’

‘Zoo weet ge dan niet, hoe we hier zijn?’

‘Neen, maar nu ik u hier dus samen zie, vrage ik alléén: is dit met consent van de ouderen der joffer?’

‘Dat kon te dezer occasie moeilijk gevraagd of gegeven worden,’ hernam Fabian, en nu overtuigd, dat Gideon niets wist, verhaalde hij hem eenige bijzonderheden van zijne gevangenschap en Deliana's gevaren, zoo als hij die liefst zag opgevat.

Deliana luisterde toe met gebogen hoofd en neergeslagen oogen, als eene, die het verhaal, door blik noch teeken, wilde bevestigen noch ontkennen. Gideon, hetzij hij geloofde of niet, antwoordde als iemand, die eigenlijk niets gehoord had van hetgeen hij wilde weten.

‘En wat zijt gij dan nu voor Deliana, heer graaf?’ vroeg hij.

‘Vooreerst haar arts, haar ziekenverzorger, en, als gij ziet, geen onbekwame. Mijne kleine vriendinne is zoo gezond van hoofd en in zoo bloeienden welstand, als ooit voor dezen.’

‘Dat is dus het tijdstip, waarop de arts gemeenlijk zijne patiënten aan de zorgen der hunnen overlaat,’ hernam Gideon op zulken toon, dat Deliana's kleur verschoot, en zij Fabian naderde als vreesde zij scheiding.

‘Deze patiënte heeft nog veel toezicht en verpleging noodig,’ zeide Fabian; ‘daarbij, ik heb een recht op haar.’

‘Dat van een verloofde,’ sprak Gideon schielijk. ‘Ik weet het, en daarom is het noodig, dat gij het verwisselt voor een sterker en grooter, dat van den bruidegom, van den echtgenoot.’

‘Mijn goede welwaarde heer!’ hernam Fabian met zekere ironie, ‘wil verschoonen; dat punt wordt nog geenszins in overweging genomen; daar bestaan te veel zwarigheden.’

‘Toch is 't een hoofdpunt, Mylord! als men zich met eene weleerlijke jonkvrouw op zulken voet gezet heeft, als gij met joffer Deliana.’

‘Dat ben ik niet met u eens, welwaarde!’ antwoordde Fabian koel en stout.

‘Zoo vreesde ik, en zonder die vreeze had ik mij niet onderstaan, dit te zeggen....’

‘Nu gij 't weet, laat af van verder aanhouden.’

‘Mij dunkt, juist nu wordt het aanhouden tijd, Mylord!’

‘Vrome heer! ik drage u achting toe, in volkomen oprechtheid zegge ik dit, ik hebbe teere genegenheid voor dit kind, dat om mijnentwil veel heeft geleden, en dat ik tot aan mijn einde met goedheid en trouwen zal blijven steunen, leiden en beschermen; maar bij die achting, die ik u, bij de vriendschap, die ik haar geve en denk te houden, bezwere ik u, moei u niet met deze zake; het kan niet anders zijn, dan tot ons beider verderf, dat u leed zoude zijn, naar ik meene.’

‘In een gewoon geval, Mylord! kondt gij gelijk hebben met mij dezen eisch te doen, - in dit acht ik dien eisch reeds den aanvang van uw ongelijk. Waart gij inboorling dezer landen, eenvoudig burger van matigen fortuin, en vau gewoon karakter, een zulk persoon met één woord, als haar vader zelf zich tot

schoonzoon zou gekozen hebben, haar in alles gelijk, ik zou niet noodig achten, tusschenbeiden te treden en den tijd van uwe bruiloft te verhaasten, oordeelende, dat langzaam gaan voorzichtige wijsheid kon wezen, geen verslappen van teerheid of trouwe; maar daar uw toestand en betrekking op elkaar juist het tegenbeeld is van dit alles; nu gij vreemdeling zijt in deze landen, van zóó hooge fortuin en afkomst, dat alleen de vurigste hartstocht het verschil tusschen u en haar heeft kunnen effenen, nu zelfs de jaren dus ongelijk zijn, dat ge vader kost wezen van die gij mint; waar uw verleden duister, uwe toekomst niet helder noch verzekerd, en alleen het tegenwoordige het uwe is; nu de vreemdsoortigste en raadselachtigste samenloop van omstandigheden u aan elkander verloofd, met elkander vereenigd heeft; nu ik, op uw verlangen, middelaar was tusschen de ouderen en u; - nu deze jonkvrouw, zij 't uit vrijen wil, maar toch uit bedwang van minne, het huis harer verwanten heeft verlaten voor u, u gevolgd is, en tot hiertoe met u samengebleven, nu mag ik mijne vreeze lucht geven, dat een gelijke schok, als die u samenbracht, u even haastelijk zou kunnen scheiden; en dat uwe liefde, verkoud door gewoonte, meer de bezwaren van een nauwen band zal berekenen, dan de plichten die 't verledene oplegt; en 't geen geëffend scheen, hindernis zal achten, te groot om overklommen te worden; nu reken ik het mijn plicht, in der ouderen plaats te treden, die hier niet spreken kunnen, en u te zeggen, Mylord Graaf van Derby! of hoe gij u ook anderszins noemen moogt, gij hebt geene keuze meer, dan deze jonkvrouw tot uwe bruid te maken, tot uwe vrouwe te nemen, en ik eisch van u, dat gij u nu, nog dezen dag, eer gij van hier gaat, met haar in ondertrouw laat verbinden; ik zal daaraf bericht zenden naar Utrecht, en het overige zal zich vinden.’

Maar dat is eene zotte tyrannie,' riep Fabian, met den voet stampend, 'gij spreekt tot mij, als ware ik de verleider van dat kind, en dat is zoo niet; laat zij zelve getuigen....!' Laat zij getuigen, of zij ietwes anders van mij wenscht of wacht, dan wat ik haar nu ben,' en hij zag om naar Deliana, die zich, uit kiesche bescheidenheid, op eenigen afstand had neergezet, en met eene wondere gelatenheid de uitkomst van der mannen tweespraak afwachtte.

'Ik vrage haar niets; zij kan voor zich zelve niet spreken; onder de begoocheling uwer minne is zij verblind, weet hare belangen niet te zien, noch uwe bedoelingen te onderscheiden. Zij weet niets dan u te volgen, en in u te gelooven. Te zwaarder verantwoording drukt op u en op mij.'

'Op u? Ik wilde toch weten, met welk recht gij u zooveel moeite geeft voor dat kind,' en Fabian's oog flikkerde van zonderlingen toorn.

'Ik heb het u reeds gezegd; wilt gij meer? landgenoot, bescherm ik eene landgenoote; man, bescherm ik eene zwakke vrouw; herder en leeraar tracht ik de ziele te redden van een lam mijner zorge vertrouwd, dat bij mangel van hulpe door u in 't verderf wordt gesleept.'

'Dat zijn overzeker prachtige termen, welwaarde!' begon Fabian koel, op spottenden toon, maar bezon zich, en op eens ernstig sprak hij zachter, en Gideon naderende met zekere waardigheid: 'ik zou u kunnen misleiden, ik zou kunnen beloven wat gij wilt, en dan ontvlieden....'

'Niet zoo licht als gij denkt, Mylord! gij zijt in het huis van den Kanselier van Gelderland. De Kanselier heeft een wenk om over u te waken, en hij waakt...., wees er zeker van! al laat hij u uiterlijk ruimte en vleugelen. Geloof mij, hij let er op, hoe

gij ze gebruikt, en bij misbruik zoudt gij voelen, door welke sterke, maar onzichtbare ketenen gij sinds lange zijt vastgehecht; beproeft die uitvlucht niet.'

'Als ik het wilde, meent gij, dat ik het zou uitspreken? Ik zeg veeleer ronduit: ik wil niet; en ik heb mijne zeer goede redenen om niet te willen, en daarmede bidde ik u houd u tevreden; ik, die niet gewoon ben anderen aan te gaan met vele smeekingen, ik smeeke *u*, dring mij hierin niet.'

'Ik kan niet anders dan u hierin dringen; mijn plicht, als voorspreker van dit kind, gebiedt het mij, en juist uw wederwil, Mylord! om gehoor te geven aan mijne beden, zal mij noodzaken te sterker bij u aan te houden, desnoods u te dwingen, te doen wat recht is en billijk.'

'Dwingen? dwingen? gij zoudt mij dwingen, mijnheer? waarmee dan toch? mij verraden misschien aan mijne vijanden....?'

Mylord! de eer en het levensgeluk van een zwak en onnoozel kind staan op het spel, roekeloos door u gewaagd aan iedere uitlegging van anderen, zij het niets meer. Ik weet alle uwe geheimen; gij zelf weet of ze wichtig zijn, waaraan ze u blootstellen; het zou op het uiterste wezen, maar op het uiterste zal het ook zijn; ik zal mijn weten gebruiken in haar voordeel tegen u.'

'Gij! gij zoudt mij verraden? de éénige man, die mij hoogachting heeft afgedwongen? de éénige man, in wien ik geloofde, toen hij mij sprak van zijne deugd en van zijne goede trouw....?'

'Ik zou geen uwer geheimen verraden; ik zou u simpelijk voor een gerechtshof dagen, om dit meisje te trouwen,' zei Gideon, 'gij zelf moogt oordeelen, hoe u *dit* passen zoude.'

'Mij niet te best, ik erken het,' hernam Fabian weer, met zijn raadselachtigen glimlach; maar daarop zeer ernstig: 'hebt

gij wel overlegd, mijnheer! dat gij dit tegen mij zoudt willen doen? Zoudt gij mij niet een anderen eisch kunnen doen, geene andere voorwaarde te stellen hebben, daarmee ik u bewijs kan geven van mijne achting en goede vriendschap?'

En Fabian zag op Gideon, met zekere koortsachtige gespannenheid, als hoopte hij een zulken eisch te vernemen.

'Ik verlang niets van u, Mylord! begeer geen blijk uwer achting en goede vriendschap, als gij 't noemt, dan dit ééne: dat gij dit kind hijlikt en recht doet. Uwe lange aarzeling over eene daad van billijkheid, die uw eigen hart u had moeten ingeven, zelfs bij mangel van liefde, doet u niet in mijne schatting rijzen.'

'Ik zie het u aan, dat gij meent, wat gij zegt,' hernam Fabian somber; 'zoudt gij ook doen wat gij zooeven zeidet?'

'Zeer zeker!'

'Gij zoudt dan eene groote dwaasheid begaan!' riep nu Fabian, met zijn vreeselijksten sarrenden glimlach, 'en den zaken van dit kind daarmede niet bijster vorderen; want ik betwijfel, of daar eene rechtbank ter wereld zal gevonden worden, die eene vrouw dwingen kan eene andere vrouw ten hijlik te nemen. En ik *ben* eene vrouw: Ik ben Lady Margaret Douglas Sheffield! daar hebt gij nu mijn geheim, mijn laatste, verklaag mij nu!'

En onder tranen van woede, dat zij zich vervoeren liet, tot eene bekentenis die haar dus prijsgaf, rukte zij zich de valsche mutstatsen af, en zag Gideon aan, met eene onbeschrijfelijke uitdrukking van angst en uittarting.

Deliana, die op het hooren van Fabian's sarrend gelach, was toegeschoten, wetende, hoe dit lachen altijd een teeken was van zijn uitersten toorn, en wellicht in hope, dien door blik of bede te verzachten, hoorde den naam, verstond de vreeselijke woorden, die er werden uitgesproken met tergende spot, ook voor haar;

en zij begreep de oplossing van al het vreemde en raadselachtige, dat haar zoolang had omgeven, somtijds had teruggeschrikt, meer nog had geboeid, op eens lag het voor haar, in dat ééne woord; en geheel die sombere reeks van geheimenissen lag nu plotseling voor haar open als enkele klaarheid en helderheid, maar niet als eene lichtglans der vreugde, slechts als een bliksemstraal der verplettering. Zij begreep en zij geloofde; zij begreep op éénmaal, dat zij niets was geweest voor dat wezen met zooveel aanbidding gediend, met zooveel zelfverloochening geliefd, dan een werktuig van de boosaardigste wraak; dat zelfs de goedheid, de zorge, de trouwe, die men haar in den laatsten tijd had gewijd, niets kon geweest zijn, dan het lage belang der zelfzucht, die het werktuig dier wrake behouden wilde....! En dit het éénige voor die oneindige liefde aan dit schepsel gewijd! Nooit was een afgod sneller en meer volkomen verbrijzeld in een harte, dat hem ten tempel was gegeven, dan de afgod van Deliana, toen die zich zelf dus neerstortte van zijn voetstuk voor haar oog. Snel als de gedachte, - met de helderheid eener ingeving, - was dat alles op eenmaal zekerheid in hare ziel; maar het waren ook de laatste vonken der rede, die zich als in een brandpunt samenvatten in ééne seconde, en die bij verdooven het ijselijkst duister, de schrikwekkendste verwarring brachten in haar hoofd. Een oogwenk van zonneheldere klaarheid en kennis, om al het verwoeste en verbrijzelde te overzien, toen de koude duisternis van den chaos, van de verwoesting, van den waanzin. Die schok was al te groot geweest voor zoo teer een harte, voor eene rede nog zwak, en reeds zoo geschokt door de hartstochten. Eene wijle stond ze voor Fabian, staarde hem aan met een wilden blik, en een ijzingwekkenden glimlach, en liep toen ijlings van hem weg; de kreet van afgrijzen, waarmede zij van hem wegsnelde,

klonk niet meer als die eener menschelijke stem; zij waggelde, nog eene wijle voort, tot zij eenige schreden verder neertuimelde, niet levenloos, maar zonder bewustheid des levens. Zij was krankzinnig. Dat zij geloofde, was wel het zekere bewijs, dat dit wezen, dat zich altijd in listen en logenen had vermeid, ditmaal waarheid had gesproken, vreeselijke waarheid, en zoo Gideon toch nog twijfel toonde, was het minder, omdat hij het niet gelooven kon, dan wel omdat hij aan de misdadige vrouw, de diepte van de minachting en den afkeer wilde toonen, die zij zelve in zijn gemoed tegen haar had verwekt, en die hij onbestemd voelde, dat haar straf kon zijn, en veellicht stemmen tot diepe zelfverloochening en schuldgevoel, en algeheele inkeering tot zich zelve.

'Spreekt *gij* waarheid? spreekt gij *nu* waarheid?' vroeg hij, 'of is dit opnieuw eene ranke, uitgevonden om de gevolgen van de vorige misdaden te ontgaan? De Aartsverleider der menschen, Satan, is ook de prins der logenen, en sinds gij hem alleenheerscher hebt gemaakt in uw harte, opdat hij beter uw onmenschelijken wraaklust zoude dienen, is de waarheid niet meer in u en spreekt uwe tonge logen en bedrog als tegen wil en rede; mij hebt gij met allen klem van waarheid en schijn verhaald, hoe gij waart een lid uit het edele geslacht der Derby's, door rampspoeden vervolgd, door den Graaf van Leycester fel en grievend gehoond en mishandeld; hij had uw echtheil eerst gestoord, daarna door sluipmoord ontbonden, en ten laatste, toen de vreeze voor de gevolgen, en de ruchtbaarheid hem overviel, waart gij zelf het slachtoffer geworden van een listigen aanslag op uw leven, door hem verordend; en toen hij dien gelukt achtte.... onder de dooden gerekend...., van naam, van eer, van recht, om tot de levenden te behooren, zelfs beroofd, zocht gij eerst uw behoud in ballingschap. Schotland gaf

u eerst veiligheid en herbergzaamheid; maar gij hadt afleiding noodig, gij zocht die in reizen. Spanje en Italië werden door u bezocht, tot zeker een vreeselijke lust tot wraak u naar de Nederlanden voerde, om een van die ontwerpen uit te voeren, die zelfs, zoo ze gelukken, nog de straf zijn van den ontwerper, maar die God in Zijne genade meestal afweert, en doet uiteenspatten, eer ze worden uitgevoerd, als ik het u heb gespeld, toen ik u bad met den innigsten drang mijner ziel, van uw lust tot wrake af te zien, ware 't eeniglijk om uws zelfs wil; en dat alles zou logen zijn? nu weer logen? uwe geheele persoonlijkheid, die mij toen zoo schrikwekkend waar scheen, zou niets zijn dan een grof en gruwelijk bedrog!'

'Niet zoo grof altoos, sinds allen er zich in verstrikt hebben; de allerdoordringendste geesten, als de simpele onnoozelheid, die het zich niet eens kan denken, zonder van ijzing te verstijven!' hernam Margaret, in wier borst zich de allerpijnlijkste gewaarwordingen samendrongen, maar wier trots zich nog eerst wilde uiten met den triomf der ironie. Het was dan ook haar laatste triomf; want toen zij zag, dat Gideon zich wegkeerde met een afschuw, dien hij niet eens wilde verbergen, en naar Deliana toetrad, zweeg zij plotseling, en plaatste zich tusschen hem en het meisje, met hartstochtelijke heftigheid, terwijl zij uitriep: 'Niet naar deze wend u, die uwe hulp niet meer dienen kan, en die uwe deernis niet meer kan troosten; maar aanhoor mij, mij, die gij de waarheid hebt gevraagd, en die u haar zegt, ten koste van alles, omdat *gij* het zijt, die vraagt. Ja, ik ben eene vrouw, ik ben de rampzalige Lady Margaret, die in de Koninkrijken van Groot-Brittannië en Schotland en overal, waar Elisabeth en Leycester macht houden, vervolgd worde als eene vogelvrije. Ik ben de beruchte Lady Margaret Douglas Sheffield,

of liever de gemalin van het monster Robert Dudley, dien de Koningin Graaf van Leycester heeft gemaakt, toen hij genoeg misdaden had gepleegd, om harer waardig te zijn. Ja! die mateloos ellendige ben ik; en gij zult wel niet twijfelen, of ik hier waarheid spreke, sinds ik, om die waarheid te kunnen zeggen, het doel opgeef, waarvoor ik éénigliijk heb geleefd, zoovele jaren lang; eene waarheid ook, die mij gansch in uwe macht stelt; want, met de zekerheid, wie ik ben, is mijn doodvonnis gesproken, en moet de Advocaat, de éénige vriendenhand, die mij steunde, zelfs mij loslaten en der willekeur prijsgeven.'

'Zoo geloof ik u, mevrouw!' hernam Gideon, zonder uiterlijk eenig medegevoel te laten blijken. 'Maar ik onderstel, gij hebt gerekend op mijne edelmoedigheid bij die bekentenis, en ik vrage u met wat recht? zoo gij anderen meet met uw maatstaf, hebt gij van mij anders te wachten dan streng recht, in vergelding van uw vroeger bedrog?'

'Het was geen bedrog,' hernam Lady Margaret, op doffen, mismoedigen toon; zij had een woord van dank gewacht voor haar groot offer, of op een zweem van medegevoel gerekend voor het lot en lijden, dat zij klaagde. 'Het was geen bedrog, als ik pleegde jegens anderen; heb voor 't minst het geduld te luisteren en u te overtuigen. Mijne sekse verborg ik u, dat is waarheid, en moest het doen...., of ik had reeds *toen* alles moeten opgeven; maar overigens...., ga het zelf na....! heb ik u alles gezegd, wat ik kon en moest. Een lid uit het geslacht der Derby's noemde ik mij, ik ben de zuster van den ouden Graaf; verwantschap, zelfs door eene treffende gelijkenis bewezen. De Graaf van Leycester had mijn hijliksgeluk gestoord, zeide ik; en ik vrage u, of hij het niet heeft verwoest.... de man, die mij verleidde, om het rustig leven aan de zijde van een goedaardigen echtgenoot te verwisse-

len voor een leven vol hartstochten, ranken en misdaden, zooals hij het mij maakte....? Die ten laatste mij het denkbeeld ingaf en door een zijner lieden hielp uitvoeren, om den bedrogene een eeuwig stilzwijgen op te leggen door venijn? Van een prachtig feestmaal sprak ik u, waarbij Mylord Leycester aanzat, en waarbij Lord Sheffield uit de hand zijner gade den giftbeker ontving, hem door doctor Julio gemengd. Welnu! denk u mij niet meer als den ongelukkigen gemaal, maar als de verleide gemalin, en de zuivere waarheid vertoont zich. Weduwe van Lord Sheffield, werd ik, zoo haast het zijn kon, in heimelijken, maar wettigen echt aan Lord Robert Dudley verbonden. Ondanks menige ontrouw, bleef hij mij openlijk den rang en de rechten eener gade schenken, totdat hij zeker oordeelde, dat hij de rust van mijn geweten nu al met geluk genoeg had betaald, of eigenlijk totdat hij zich inbeeldde, dat Elisabeth zijne hand zoude aannemen. Toen liet hij mij voorstellen, afstand te doen van zijn naam, ons huwelijk te ontkennen, afzonderlijk te gaan leven op een van zijne goederen met een vorstelijk jaargeld, zoo ik inwilligde...., met de bedreiging van zijn hoogsten toorn, zoo ik weigerde. Ik was toen juist moeder geworden van een zoon, een zoon, dien hij eerst had erkend, en om wiens wil ik den naam van den vader niet wilde opgeven, hoe hatelijk die mij geworden was. De Graaf liet mij mijn zoon ontschaken, om mij, als hij zeide, mijn voorwendsel te ontnemen; en toen ik toch bleef volharden bij mijne weigering, liet hij mij vergif reiken, mijn dood constateeren, eene graftombe welven over mijn hoofd in zijne kapel, eene lijkrede uitspreken, om de wereld te bedriegen, en achtte voor altijd van mij ontslagen te zijn....; maar de engel der wrake wilde het anders. Zoo haast ik de werking van 't venijn voelde, herkende ik dezelfde hand, die Sheffield

had gemoord. Ik kende het tegengift, ik nam het; de worsteling van het moordende middel met het reddende was vreeselijk en moest werkelijk op doodstuipen gelijken. Die rust, die volgde, kon niet dan voor den dood worden gehouden. Een enkelen dienaar, die mij genegen was, had ik mijn angst vertrouwd; hij waakte over mij; de tombe werd niet gesloten; hij ontschaakte mij aan het graf, maar in den deerlijksten toestand; de kracht van het gift had mij de haren van het hoofd doen vallen, en de nagels van de vingeren; de stuiptrekkkingen hadden mijn gelaat met voren gegroefd, die mij als plotseling oud maakten; mijn denkvermogen was verward en geen mijner leden mijn wil dienstbaar. Daartoe had Leycester mij gebracht op mijn twintigste jaar! Ik vrage u, of ik met waarheid kon klagen, dat Leycester mijn leven had verwoest en mijne ziel verdorven....?'

Gideon boog het hoofd met zwijgende toestemming; maar dit bewijs van aandacht scheen haar genoeg te zijn, om voort te gaan.

'Ja, ook mijne ziel,' hervatte zij; 'want, toen ik door de oppassing van mijn trouwen dienaar weder tot bewustzijn en krachten was teruggekomen, had ik nog slechts ééne gedachte in de ziel, nog slechts één belang meer in 't leven: mijne wraak. En ik weet wel, dat men met die te voldoen een leven moet leven, dus vol misdaad en bedrog, dat er de ziele bij verloren gaat, zoowel als ieder levensgenot; maar ik had voorgenomen, alles te verspelen voor dat ééne. En gij ziet het nu toch nog verstoren, om die enkele gedachte, dat ik uwe achting heb willen terugwinnen, dat ik u toonen wilde, zoo daar een mensch kon zijn, dien ik hoogachtte, dat ik ook weder mensch kon worden.'

'Gij hebt alles willen verspelen voor u zelve, mevrouw? Heel goed. Gij hadt de macht, gij hadt recht. Maar wat heeft u dat

arme schepsel daarginds gedaan, dat gij haar hebt verbonden aan die noodlottige behoefte van uw schuldig hart? Zij althans heeft *niet* uw leven verwoest; zij althans heeft u niets gedaan, dan het goede; zij, zij althans heeft u liefgehad: waarom haar dit gedaan? daaraf vrage ik u rekenschap. Zij was zacht en, in haar beperkten kring, de vreugd en de lust der haren; zij had een nobelen man tot een gelukkig man kunnen maken; zij was vroom; zij leefde op de aarde met stillen hemelzin in 't harte; ik kweekte in haar een uitnemende discipelin des Heeren...., ééne aanraking van u, en dat alles is in haar verwoest en voor anderen verwoest....! Eene aanraking van u en zij was weggesleept, om dienaresse der zonde te worden; zij is uwe dienares geweest; zij is uw slachtoffer geworden; en zie nu! daar ligt ze, van zich zelve en van alles bewusteloos met den glimlach der onnoozelheid op de trekken, met den woesten blik der waanzin in het oog; daar ligt zij, samenkrimpend onder de stuiptrekkingen der razernij....!'

'Dat verwijt gij mij, gij?' riep nu Lady Margaret, in toorn ontvlammende en weder geheel zich zelve: 'Gij, aan wien ik haar heb opgeofferd? Uw slachtoffer is ze, niet het mijne; zij was gelukkig in het leven, zooals ik het haar had gemaakt; ik was besloten, niet meer van haar te scheiden; ik zou haar een levenslot bereid hebben, zooals geene vrouw het van den nobelsten der mannen kon verhopen, mengeling van ruste der passiën en teederheid des harten; ik wist de hare te leiden, te regelen, in te binden. Hersteld van hare vroegere verstandsverbijstering, was zij mij dierbaar geworden om hetgeen zij voor mij gedaan, om hetgeen zij voor mij geleden had...., dierbaar ook als eene geredde door mijne hand om de zorge en moeite die zij mij had gekost. Daar overrast gij ons te midden van dit kalme geluk, en

eischt van mij eene onmogelijkheid, onder dreiging van de diepste minachting en van 't verlies mijner vrijheid. Ik ben een monster en dienares van den Satan der wrake, als gij 't noemt, hetzij.... maar zoo weinig ik een hart had, om het éénige schepsel, dat mij onbaatzuchtige liefde bewezen had, zonder deernis van mij te stooten door eene harde waarheid, zoo weinig had ik een hart, om den éénigen man, voor wien ik datgene voelde, wat men eerbied noemt, den eerbied voor de deugd en den zieleadel, door een laag bedrog, ook slechts voor eene wijle goedkeuring te ontstelen....; toen vergat ik haar voor u; toen offerde ik haar voor u: ik sprak uit wat ik wist, dat haar het harte moest breken, wat haar ten dood toe moest schokken, en nu....! daar ligt zij, uw vroom kind, uw engel, uwe beschermelinge, de éénige, voor wie gij deernis kondt voelen; erger dan een moord is aan haar gepleegd, ik vrage u, wie heeft dien te verantwoorden?'

'Niet ik!' hernam Gideon, ontzet en verontwaardigd over dien aanval. 'Niet ik! Dat een mensch niet alwetend is om al de listen en boosheden van een ander mensch te doorzien en te voorkomen, is niet zijne schuld en mits de intentie goed ware, zal de Heere het onheil, door kortzichtigheid gepleegd, niet toerekenen, maar wee uwer, dat gij de bescherming, die ik der arme heb willen verleenen, telken male tot hare schade hebt weten te keeren, en tot tweemalen toe u hebt gesteld tusschen mijne hulp en hare redding, tot tweemalen toe; doch neen, ditmaal is zij van u verlost, en zij het, ten koste van 't zwaarste lijden, uit alle ziekte, zelfs der ziele, is redding mogelijk; maar verloren ware hare ziele geweest voor altoos, als zij langer in uwe strikken ware omgevoerd geworden; de ontdekking van het bedrog, waardoor gij haar betooverd hebt, is niet te duur tot elken prijs,' sprak Gideon, met de vastheid der overtuiging,

terwijl zijn oog toch met diepe deernis nederzag op Deliana. Toen hij uitgesproken had, knielde hij bij haar neder, in hope, dat zij hem nog herkennen zou en naar toespraak zou luisteren, maar zij sprak zachtkens op stillen, klagenden toon, terwijl zij zijne hand vatte:

‘Fabian! hoor mij, laat ons van hier gaan! ik heb Lady Margaret gezien; zeg niet, dat het een spooksel is, want het voorhoofd brandt mij nog daaraf, dat ik het zag,’ en zij bracht zijne hand aan haar voorhoofd, dat werkelijk gloeide als van innerlijken koortsgloed.

‘Wilt gij opstaan, Deliana! daar binnen zal ik u verfrissching kunnen reiken?’ vroeg hij.

Maar zij scheen hem niet te begrijpen; zij scheen zelfs het leed, waarover zij geklaagd had, niet meer te gevoelen; zij vleide zich opnieuw en als met welgevallen op het grasperk neder, en liet het hoofd rusten tegen een boomstam, waarbij zij zich van Gideon afkeerde. Deze schudde weemoedig het hoofd en stond op, Lady Margaret aanziende met een blik van onuitsprekelijke smart en verwijt, dat deze dus trof, dat zij met wilde drift op Gideon toeging, en hem vroeg met vlammenden blik:

‘Maar wat is u dan deze vrouw, dat gij u dus haar leed aantrekt....?’

‘Niets is zij mij,’ hernam Gideon met verwondering! ‘maar is dan zulk leed niet genoeg om de diepste deernis op te wekken?’

‘En voor de vele jaren lijdens, waarvan ik u heb geklaagd, en voor al het snerpend leed dat ik droeg, zoo snerpend, dat er mij de hel door in 't harte is gevaren, hadt gij geen woord, geen blik zelfs van medegevoel? Zoudt gij ook dan werkelijk aan Leycester's zijde staan, en is het mijne vijandschap tegen

dezen, die u dus ontstemt tegen mij, u die geacht werdt zacht en liefderijk te zijn jegens allen?'

Gideon had geluisterd in peinzende houding; onverschilligheid bij hetgeen hij gehoord had, was verre, verre van hem, als men denken kan; alleen, was hij het niet terstond met zich zelven eens, hoe hij van het gehoorde tot het meeste heil der diepgezonkene lijderes zou gebruik maken; nu hief hij zich op en zag haar aan met zijne doordringende oogen, terwijl hij met levendigheid herhaalde:

'Uwe vijandschap tegen Leycester, neen, voorwaar, die is het niet, wat zoo groote scheiding maakt tusschen ons, dat tong en lippen zich verweigeren u woorden van mildheid toe te spreken, al voelt zich mijn gemoed getroffen door den deerlijken staat, daarin ik u zie verkeeren; maar het is uwe vijandschap tegen God, daaraf uwe vijandschap jegens Leycester, op de wijze als gij die toont, het merkteeken is. Uwe vijandschap tegen God is ééniglijk oorzaak van al het leed dat gij klaagt; van die vijandschap sta af, werp het pantser der verharding van u, en gij zult in u een ander mensch voelen geboren worden, en voor de helsche weeën, die u nu 't gemoed verscheuren, zult gij een hemelschen zielevrede leeren verstaan.'

'Vijandschap jegens God!' hernam Margaret, met een ongeloovig schouderophalen. 'Ik vreeze bijna uwe bedoeling te verstaan.... Maar vergeef mij, ik hoor tot de Roomsche Kerke, mijnheer! en schoon ik die religie niet naleve, omdat ze in uw Holland vervolgd wordt, en ik hier andere dingen te doen had dan martelaresse te worden voor de religie, zoo heb ik toch indertijd voor mijne Kerke geijverd; en gij weet het, ik heb u eens vertrouwd, hoe ik mij de zaak van Maria Stuart heb aangetrokken, *de goede Katholieke* bij uitnemendheid.'

‘Dat was geen geloofsijver, mevrouw! dat was niets dan het ijveren voor een persoon, met wie gij samenstemming hadt in haat jegens anderen. Ik herhale mijn woord. Vijandschap tegen God is de oorzaak van uw lijden als van uw val. Of was dat geene vijandschap tegen God, dat gij, geene voldoening vindende in uw hijlik, geene berusting gingt zoeken bij Hem, die ééniglijk troost heeft voor alle smart; maar dat gij veel meer uwe zondige passiën den vrijen loop liet, zonder van Hem kracht te vragen, om daartegen te strijden? Zoo was het niet vreemd, dat gij der verleiding te zwak waart....’

‘Zonderling, waar de verleider een Leycester was,’ sprak Margaret bitter.

‘Leycester of een ander, gij draagt uw eigen deel van schuld; hadt gij u niet afgekeerd van God, gij waart niet tot dáár gekomen, of gij hadt u na dien val nog weder konnen oprichten; één schuldgevoel, één gebed des harten, één opzien naar omhoog had de zondares uit de macht van Satan overgebracht aan de voeten van Christus, en zij ware opgeheven tot den rang van Christin. Gij verkoost allen teugel af te werpen, altijd verder af te dolen, van val tot val, van misdaad tot misdaad, tot ge ten laatste in den draaikolk der gruwelen verward, het verstand verbijsterd door de duisternis uwer ziel, den deelgenoot uwer schuld, als den éénigen bewerker daaraf aanvingt te zien, en niet zaagt, dat hij slechts de voltrekker was van het onvermijdelijk vonnis, dat soms reeds op aarde de misdaden wreekt, opdat nog de schuldigen tot nadenken mogen komen over zich zelven en zich bekeeren. Dit vergetende, en niets in 't harte hebbende dan eene onmetelijke zelfzucht, - het zekerste kenmerk van vervreemding van God - leefdet gij niet meer dan voor die ééne verdervende begeerte der wraak, die geene enkele kiem

van goed ontwikkelt, geene enkele plant van betere natuur overeind laat in het hart. Toen, als ge met waarheid hebt gezegd, was Satan u in 't harte gevaren; maar het was, omdat gij het hem hadt geopend, en er voor God geene plaatse liet....'

Gideon zweeg, zeker in hoop, dat zijn spreken aan Lady Margaret eene dier vragen van berouw en schuldgevoel zoude ingegeven hebben, waarop hij een troostrijk antwoord had kunnen geven; maar haar trotsch gemoed bleek onvatbaar voor zulke gewaarwordingen.

'Beziet ge mijne lotgevallen van zulke zijde, dan is 't wel geen wonder, zoo gij geen medegevoel kent. Maar dan ook,' vervolgde zij met een duisteren blik, 'is het niet met recht, dat gij alle schuld werpt op mij alleen. Die God, die gezegd wordt almachtig te zijn, had mij kunnen redden van mij zelve, - had mijn lot kunnen omwenden - had mij kunnen stuiten in den loop mijner misdrijven, als gij 't noemt. Waarom dan is dit niet geschied? De menschen hebben het uiterste tegen mij gepleegd, om mij te verderven. Om mij te behouden, is daar van den Hemel niets gedaan!'

'Niets gedaan!' herhaalde Gideon, 'zeg veeleer, dat daar zonder ophouden alles gedaan is, wat u van 't kwade had kunnen aftrekken en heenvoeren tot den Heer; maar gij ook hebt nooit opgehouden te wederstaan. Gewetensangsten moesten u voormaals gefolterd hebben, zij hadden u kunnen brengen tot erkentenis uwer schuld. Gij hebt ze versmoord in nieuwe misdaden; gij zijt vervolgd geworden en verlaten, en hebt zelfs meer dan doodsangst geleden, ja tot de reucke van 't graf toe hebt gij gesmaakt, en dat al zonder dat het u eene reucke des levens werd, ten leven. Later was het de milde straal eener teedere, onschuldige liefde, die eene edele vriendschap had kunnen worden, die

u trok als door de zachtste koorden; dit vroom minnelijk kind, als vertrouwde aan uwe zijde geplaatst, had u het eenzame lot van de bannelinge kunnen verlichten en uw hart verzachten en ontvankelijk maken voor betere indrukken, gelijk ik u zeide, dat te hopen, toen gij mij als Graaf van Derby uw vertrouwen schonkt. Ik herinner u niet de woorden, die ik toen tot u richtte tot afmaning van wrake; maar mij geheugt, ik sprak u van een Rechter, die de onverzoenlijken de schuld zal toerekenen, en van Christus, die geleerd heeft voor vijanden te bidden.... Gij geliet u te luisteren, maar gij hebt niet willen verstaan, of niet willen toepassen.'

'En toch is het in die ure geweest, dat ik voor u bewondering en eerbied heb opgevat, als mij nooit eenig wezen heeft afgedwongen,' sprak Margaret met iets als verwijt.

'Het is hier niet de vraag van mijn persoon,' hernam Gideon koel. 'Het is de vraag van de uitwerking mijner woorden, en gij zult wel niet zeggen, dat ze bij u iets hebben gesticht, dat geleek naar berouw of bekeering.'

'Ik vroeg naar een vriend, niet naar een zedenmeester; een zulke zal niet zijne vreugd aan mij hebben,' hernam Margaret met bitterheid, terwijl zij, met ongeloofelijke inspanning, de tranen van spijt weerhield, waarvan hare oogleden zwollen. Toen met fierheid het hoofd opheffende, zag zij hem aan met toorn en minachting, en vervolgde: 'Mij berouwt slechts eene éénige zwakheid: 't is die van straks, waardoor ik mij in uwe handen heb gegeven.'

'Daaraf zult gij u *niet* te berouwen hebben, Mylady!' hernam Gideon. 'Toen ik meende van een man rekenschap te vragen voor de eer eener arme zwakke jonkvrouw, en geloofde hare toekomst te moeten verzekeren tegen zijn willekeur en wissel-

zin, moest ik streng zijn en dreigen, met hetgeen ik werkelijk besloten was te doen. Nu ik niets zie dan eene vrouw, die zich verwikkelt in politieke kabalen, ten wille van een persoonlijken wraaklust; nu ik die vrouw zie, verdacht en reeds ten halve ontmaskerd, zoodat zij bijkans onschadelijk moet zijn, nu heb ik mij niet meer te moeien met hare zaken; ik ben niet van de politie, en 't is aan deze, dat die zorge behoort.'

Het was onmogelijk, iemand eene gunst van vrijheid en leven toe te werpen, op koeler toon en in meer minachtenden vorm, dan Gideon het nu deed. De fiere, prikkelbare Margaret was er door getroffen, als door een vlijmenden dolk; zij slaakte een wilden kreet van woede, en de tranen van machteloozen toorn, zoolang reeds weerhouden, barstten nu uit; en toen zij zag, dat Gideon wilde gaan, sprong zij op hem toe, als eene tijgerin op hare prooi, vatte zijn arm, dien zij krampachtig omklemde, en riep toen:

'Gij verlaat mij zóó?' Gij durft mij zóó verlaten? Gij vreest dus niet mijne wanhoop, dat gij van mij gaat, zonder een enkel woord van troost of.... van liefde? Gij dwingt mij dus te vertwijfelen....?'

'Troost, Mylady? Hoe zal ik den balsem der troost aanbrengen, waar men klaagt zonder waarachtig leedgevoel, en waar hoogmoed het geneesmiddel afwijst, dat ik zou te reiken hebben....? En liefde, mevrouwe!.... God, de Heer weet, hoe daar de uiterste deernis de liefde voor u gloeit in mijn hart, en hoe ik bereid ben, u die in woorden als in daden te toonen, - mits ge de roepstem van deze ure niet versmaadt, de laatste veellicht, die tot u komt, - mits gij de oogen vestigt op die groote, éénige liefde van den Heere God voor u, waardoor Hij Zijn eigen Zoon heilig en onschuldig in den dood heeft over-

gegeven met misdadigers en moordenaars, om den vloek te dragen, den vloek weg te nemen, die op de zonde en de misdaad rust.....'

En Gideon had zijne zachtste stembuiging, zijn smeekendsten blik, zijne bewegelijkste houding aangenomen, terwijl hij deze woorden sprak, en hij hoopte, eindelijk de toetse gevonden te hebben, waarop hij drukken moest, om weerklank te vinden, voor die verharde ooren, en bezield door die hope, hief zich als een hooger gloed op zijne trekken, en zijn goud haar, waar de zon op speelde, omgaf hem als met een straalkrans van hooger licht, terwijl daar niets dan Hemelsche liefde vonkelde uit zijn oog. Margaret was aangevangen te luisteren, de handen over de borst gevouwen, en scheen, als in verteedering onder dien aanblik, zich in diepen zachten weemoed te verliezen; maar plotseling veranderde alles op haar uitdrukvol gelaat; de volstrektste ontmoediging verving de blijde opwekking; de levendige gloed harer wangen stierf weg tot een doodelijk bleek; al strakker en scherper werden die trekken, naarmate hij voortsprak; de schamperste spotlach der spijt, die zich weekheid schaamt en zich met verharding pantsert, omgaf weder hare lippen, toen zij Gideon plotseling in de rede viel, koel en hoog, en op snijdenden toon:

'Verschoon mij, vrome heer! gij hebt mij misverstaan, zeer zeker misverstaan; het was niet naar eene passiepreek, dat ik u vroeg....'

Dat was een doodende hagelslag op de schoone bloesem van Gideon's hope. Hij ook werd doodsbleek, bleef staan als een versteende, onder de ijskoude rilling, die dit antwoord hem aanbracht, en toen hij weer spreken kon, zeide hij alleen met doffe, matte stem:

‘Ik vreeze zeer, dat wij ons eeuwig zullen misverstaan, mevrouwe!’

‘Ik geloove dat mede,’ viel Margaret in, op vreeselijk kalmen toon, terwijl zij eenige schreden achterwaarts deed; ‘en daar ik alles, wat ik van het leven wachtte, heb geofferd aan die ééne hersenschim: *door u verstaan te worden*, neem dan ook dat leven zelf! Ik sterf *door* u, ik sterf *voor* u!’ En zich snel bukkende, nam zij een voorwerp op van den grond: eene harer pistolen, die zij bij 't scherpschieten gebruikte. Snel als de gedachte, en toch met de vastheid van een rijp beraad, zette zij het tusschen de lippen....; de haan was overgehaald, eer Gideon kon toeschieten...., het schot viel.

Lady Margaret Douglas viel mede. Nu de dood werkelijk hare begeerte was, had zij dit doel met gewisheid bereikt. Verscheidene personen waren intusschen toegeschoten, wel niet op het gerucht van een pistoolschot, daar men gewoon was, die te hooren op dat uur en als spel te beschouwen; maar op het hulpgeroep der weduwe van Hemert, die uit het tuinhuis het laatste tooneel had gadegeslagen, door Margaret's (voor haar Fabian's) kreet opmerkzaam gemaakt, en die nu toetrad van de ééne zijde, terwijl mevrouwe Leoninus, met eene andere vrouw en een paar bedienden, uit het huis ter hulpe kwam. Hetgeen geschied was, had weinige opheldering noodig; het ontzettende sprak voor zich zelf; hoe het geschied was, verklaarde Gideon, zoo snel en zoo duidelijk, als zijne eigene heftige ontroering het toeliet. De dame, die mevrouwe Leoninus verzelde, was vrouwe Volmaer, die terstond met het instinct der Christelijke liefde naar Margaret toetrad, en dier wonde wilde onderzoeken, of daar nog hulpe was toe te brengen. Doch Margaret had nog slechts eenige seconden te leven; zij gebruikte ze harer waardig:

‘En ik vergat mijne wraak!’ riep zij, met eene scherpe stem, die toch reeds gebroken was, en van doodsnikken getuigde.

Toen, het bloedend hoofd opheffende, zag zij Deliana naderen, die het geheele tooneel met akelige onverschilligheid had aangezien, en die, na 't hooren van het schot, werktuigelijk zich vaardig maakte om de tweede pistool op te nemen, als eene gewoonte der volgzaamheid, die hare rede overleefde. Haar dan ziende, riep Margaret:

‘Wie Fabian's wraak wil vervolgen, neme dit.’ En zij wierp haar eene kleine portefeuille toe, die echter neerviel op het gras; want Deliana merkte het niet, of zij begreep niet meer hare woorden, en zij nam die niet. Een trek van teleurstelling en spijt verwrong nog Margaret's verminkt gelaat....; toen verwoog zij zich niet meer....; zij was een lijk.

Deliana had daarom niet gelet op de beweging van Margaret, omdat zij het bloed zag stroomen langs dier slapen. En met den kreet: ‘Fabian bloedt! Fabian is verwond!’ zeeg zij bezwijmd in de armen van mevrouw Volmaer, die haar opving.

Vrouwe Leoninus had intusschen menigte van vragen gericht aan Gideon; maar ziende, hoezeer ook hij was geschokt, en dat hij haar slechts verwarde antwoorden gaf, en bleek als een doode, bijna wankelde op zijne voeten, nam zij zijn arm en voerde hem het huis binnen.....

Als men denken kan, volgde daar verder noch een blijde, noch een rustige dag voor Gideon, of voor iemand anders. Op verlangen van den Kanselier begaf de jonge kerkdienaar zich naar den Advocaat van Holland, om aan deze het voorgevallene te berichten; daar Leoninus onderstelde, dat Barneveld te groot

belang stelde in de geheimzinnige personaadje der Lady Margaret om zulke tijding aan derden te vertrouwen.

Werkelijk bleek die belangstelling geene gewone: de Advocaat zette zich terstond in beweging om Gideon te volgen, om, als hij zeide, ‘onverwijld kennis te nemen van de papieren oft andere verdachte artikelen, die bij de Lady mochten gevonden worden.’

‘Er zijn geene papieren bij haar gevonden,’ zeide Gideon.

‘Hoe kunt gij dat weten, jonkman!’ hernam Barneveld, een scherpen blik op hem richtende; ‘gij zult u doch wel niet tot dat onderzoek verledigd hebben?’

‘Niet ik, maar de bevoegde autoriteit,’ antwoordde de jonge leeraar, wien de herinnering nog wat deed verbleeken.

‘De bevoegde autoriteit? Wat noemt gij hier de bevoegde autoriteit? De Kanselier zal doch de dwaasheid niet gehad hebben, de justitie te informeeren.....?’

‘De Kanselier is niet van de lieden, die dwaasheden doen, heer Advocaat! en wetende, dat daar veel omzichtigheid noodig was, ter wille van de groote namen en principale personaadjen, die in deze zaak betrokken zijn, achtte hij het oorbaar en gevoegelijk, simpel den heere Wilkes van 't geval te laten onderrichten en ten zijnent te roepen.’

Barneveld fronsde de wenkbrauw.

‘Wilkes! Wilkes!’ herhaalde hij met spijt en onrust. ‘Maar, eilieve! mij dacht, een lid van den Raad van State kon zwaarlijk in zake van justitie worden gekend.’

‘De heer Wilkes is geroepen als Engelsch gezant, omdat de rampzalige *Engelsche edelvrouwe* was, - omdat zij zich bekend heeft Lady Margaret Douglas Sheffield te zijn, - omdat zij voormaals Lady Dudley heette, - en omdat, waar het familiezaken

geldt van den Graaf van Leycester, een Engelsch heer beter kan raden en beslissen dan ieder ander.'

'Zeg liever, omdat Leoninus zich dank wil behalen voor zoo grooten dienst, als hij den Graaf daarmede bewijst.'

'En gij, heer! in des Kanseliers plaats wezende, zoudt dan toch den Graaf in deze zake, niet van politiek, maar van huiselijk belang, evenmin ondienst willen doen, als ik veronderstellen mag.'

Barneveld beet zich de lippen; daarna zeide hij, zonder hierop te antwoorden:

'Vertrouwd heb ik dien Mylord Fabian nooit; het was een al te zonderling mysterieus personaadje, en sinds ons eerste samenzijn was mijne opinie over hem gevormd; maar hij deed mij wichtige diensten, en daarom geliet ik mij niets te bemerken. Ik hield het voor zeker, dat het met hem geen goed eind kon nemen...., maar zij moet papieren bij zich gehad hebben...., want ik wachtte haar te middag met zekere indicatiën, die zij beloofd had, mij te geven.... Zoo Wilkes daar is geweest en ze gevonden heeft en verduisterd, is daar eene schoone kans verloren en kan daar veel onheil zijn gesticht.'

'Voor wien toch, heer?' vroeg Gideon, verwonderd over de heftige gemoedsbeweging, die op 't gelaat en in de gebaren van den voorzichtigen staatsman leesbaar was, terwijl hij dit sprak, zeker meer om zich zelf lucht te geven, dan wel om zijnen hoorder te onderrichten.

'Voor de goede zaak van 't gemeene Vaderland,' hernam Barneveld kortaf en wat verschrikt, dat hij zijne onrust had laten doorzien, 'en om nog te weren, wat ik kan, volge ik u naar 't huis van doctor Leoninus; wij moeten raad schaffen, en zoo Wilkes mij te rap is geweest...., zoo heeft hij gearbeid tot

moording van zijns heeren zake; want dan moet alles aan 't licht, wat den persoon der Lady Margaret belangt.' En hierop verliet Barneveld het vertrek met de lichte verontschuldiging aan Gideon, dat hij bevelen had te geven, en het verzoek hem te wachten.

'Roderik!' sprak Barneveld tot een persoon, dien wij kennen, en die in een aangrenzend kabinet zat te schrijven, 'maak u haastig op en begeef u naar het huis, waar Mylord Fabian gemeenlijk zijn logies had, om u van zijne goederen en papieren te verzekeren.'

'Heer! vergun mij het te zeggen: dat zijn twee bevelen, die onuitvoerlijk zullen blijken....'

'En waarom? als ik het ben, die ze geef?'

'Omdat Mylord Fabian geen bepaald logies had, maar bijna telken dage van herberg verwisselde. Sinds ge 't aan mij opgedragen hadt, zijne wegen na te gaan, heb ik mij aan niemand betrouwd dan aan mij zelf en ben dus zeker....'

'Waar kan hij 't laatst zijn geweest, gisteren, heden?'

'Gisteren heeft hij den dag overgebracht met lanterfanten in 't Bosch, in 't Voorhout, - den nacht in een drinkgelag, waarbij hij zelf *niet* heeft gedronken, met zekere lustige broeders en met den Franschen secretaris Hottoman.'

'En heden?'

'In den vroegen morgen is hij uitgereden naar Delft, op eene opene chais, in gezelschap van den heer Junius, en bij zijne terugkomst heeft hij zich naar het huis van den Kanselier begeven. Hier moest ik hem laten varen; ik onderstelle, dat hij daar den dag overbrengt, zooals meer gebeurt.'

Barneveld veranderde van kleur; Roderik vervolgde:

'En wat zijne papieren belangt, meermalen heeft hij mij te

verstaan gegeven, dat hij slechts twee plaatsen had, waar hij ze wèl verzekerd achtte: te Utrecht, bij meester Christoffel, en in zijn eigen dissak; zulks ik geloove, dat hij het wichtigste gemeenlijk bij zich droeg....'

'In hoe groote ongelegenheid brengt mij dan die zottelijke daad van desperatie dier vrouwe!' riep Barneveld, zelf bijna in wanhoop. 'Wat daar ook gebeuren moge, ik meen geene vrouwen weer te gebruiken in zaken.'

'Mevrouwe van Hemert,' kwam Jan Franken aandienen.

'Van deze is Uwe Edelheid voorshands nog niet ontslagen,' glimlachte Roderik.

'Ik ga mij daartoe stellen,' zeide Barneveld verdrietig, en beval de weduwe in te leiden.

Niet zoo haast was zij binnengetreden, of aan het schitteren harer oogen en den hoogen gloed harer wangen bemerkte Barneveld, dat er iets bijzonders met haar was voorgevallen, dat zelfs het rampzalig einde van Fabian haar niet had verslagen noch ontzet, en dat zij ondanks alles nog een triomf had te vieren. Hij schreef het toe aan de verbijstering harer zinnen, waarop de gebeurtenissen niet meer haar eigendommelijken indruk konden oefenen; doch zij naderde hem met vaste schreden en sprak langzaam en kalm, als vreesde zij misverstaan of mistrouwd te worden, zoo zij zelfbeheersching miste:

'Neem dit, heer Advocaat! het is de erfmaking van master Fabian. Het stelt u in staat, zijne wraak te vervolgen en de mijne te verzekeren.' En zij reikte hem Margaret's portefeuille toe.

Barneveld greep die met drift.

'Naar ik vermoede, is de kans mij niet ontslipt,' riep hij, die inziende.

'Gij zult daarin een pakketje vinden, dat aan uw adres luidt;

dit bracht mij op het denkbeeld, het geheel u over te leveren.'

'Gij hebt wèl gedaan, zeer wèl gedaan,' herhaalde de Advocaat, wien de onrust en de verwarring als van 't gelaat waren weggevaagd. 'In geene handen dan de mijne was dit wel vèrtrouwd. Trouwe Fabian! zooveel tegenwoordigheid van geest in de bangste ure! hij gaf u dit voor mij?'

Hij wierp het toe aan wie zijne wraak wilde voortzetten. Ik nu was dáár. Ik bemachtigde het, zonder dat iemand het opmerkte, en ik breng het u, wetende, dat het dáár goed is.'

'En master Wilkes?'

'Van dien weet ik niets. Ik ben in 't heimelijk door het tuinhuis weggeslopen met dezen buit.'

'God lof! alles is nog ten goede gekomen! Ik ga nu haastig naar den Kanselier en treed Wilkes rustig onder de oogen. Veel dank voor dezen behendigen dienst, mevrouwe! en nu, verlaat u op mij, wat het verdere belangt, en keer zonder verwijl terug naar Gelderland, naar uw goed slot Rozendaal....'

'Overzeker neen! Ik wil hier blijven! Ik wil zien, wat dit alles uitwerkt,' hernam zij, met vastheid.

'Gij zoudt niets zien en alles tegenwerken, zoo gij hier bleeft. Men weet, dat gij groote communicatie hebt gehad met Fabian. Men zou van u getuigenis willen over 't gebeurde, inlichtingen over zijne handelingen, ten laatste u verdenken, als er navraag kwam omtrent zijne papieren. Zijt gij altijd u zelve meesteresse, als heden? mevrouw! bedenk dit! Altijd dus kalm en helder van zinnen, dat gij u niet zoudt laten verstrikken, zoo men u verwikkelde in een proces en met rechterlijk onderzoek te voren kwam?'

Zij zuchtte diep, groote tranen vloten heen over hare wangen, die nu verbleekten. Zij voelde maar al te wel, waarop hij doelde.

‘Ik begrijp wat gij meent, heer Advocaat! en gij hebt gelijk. Als de dorst der wraakzucht in mij woedt zonder lessching, ontsteekt ze mij de hersenen, dan ben ik de prooie van wie dien toestand tot mijne schade zou willen gebruiken; nu, waar ik verzading hoop, - nu, waar ik gevoele, iets van mijn plicht jegens mijns Lubrecht's nagedachtenis te hebben afgedaan, zoo voele ik mij versterkt en als verfrischt, - nu wil ik uw raad volgen en niets bederven door mijn bijzijn. Alleen misleid mij niet, heer! met eene valsche hope; want zoo zeker dat ware, zoo zeker zou ik keeren en niets ontzien, en u beschuldigen, ten overstaan van mijne heeren de Staten, van den Staatsraad en van heel Holland, dat gij heult met den Graaf van Leycester, dat gij geene trouwe houdt aan uw eed.’

‘Die overkomst zal niet noodig zijn, wees er zeker af, mevrouwe!’ zeide Barneveld glimlachende, en hij gaf aan Roderik de noodige bevelen, om de snelle en heimelijke reize der weduwe van Hemert te bevorderen; daarna begaf hij zich met Gideon naar den Kanselier.

Wilkes was nog dáár, doch men werd het onder het hoffelijk samenspreken nu spoedig eens. Barneveld had wat hij wenschte, en vreesde niets meer voor zich zelf, en stelde er zich niet tegen, dat de noodige maatregelen werden genomen, om het droeve voorval met de uiterste geheimzinnigheid te behandelen.
‘Ruchtbaarheid van dit geval zou groote opspraak geven tot achterdeel van 's Graven persoon,’ oordeelden zij eenstemmig. De Gezant zou omstandig aan den Graaf van Leycester schrijven; Barneveld zich met de heeren van den gerechte verstaan omtrent den jammerlijken zelfmoord *van den Engelschen balling Fabian*, en de Kanselier voor eene stille en onopzichtelijke begrafenis zorgen.

‘Dat zal voor de tweede maal zijn, en 't moge nu voor goed

wezen,' merkte Wilkes aan; 'want de rampzalige Lady stichtte onheil en kwaad voor zich zelve en anderen, waar zij zich ook wendde, en hoewel ik voor den Graaf van Leycester als mensch gansch geene voorliefde heb, zoo moet ik hier toch bekennen dat de grootste schuld niet aan zijne zijde ligt,' en toen hij Gideon, die bij dit gesprek tegenwoordig was, wat ongeloovig de schouders zag ophalen, gaf hij deze inlichtingen over Margaret's leven, tijdens haar huwelijk met den Graaf, die het voorstel tot scheiding zeer verschoonlijk maakten en de ontschaking van het kind aan de moeder volkomen rechtvaardigden.'

'En wat is er van dat kind geworden?' vroeg Barneveld.

'De Graaf heeft het laten opvoeden en altijd als zoon gehandeld, tot heden toe; gij allen kunt hem gezien hebben: hij heeft den Graaf naar Holland verzeld....!'

'Dan geloof ik te weten,' hernam Gideon; 'was het niet Douglas....?'

'Juist, Roger Douglas. De Graaf liet hem den naam zijner moeder dragen: *Poor Douglas*, als hij hem altijd noemde.'

'*Poor Douglas!*' herhaalden allen; want zij oordeelden eenparig, dat eene zulke afkomst wel recht gaf tot zulk beklag.

Gideon en de Kanselier spraken nu in 't belang van Deliana, en daar noch Wilkes, noch Barneveld er meer gewicht aan hechtten, haar te houden als gijzelares voor Lady Margaret, werd zij, op verlangen van de eersten, aan de zorge van juffrouw Volmaer toevertrouwd, die minnelijke Christin, die zich daartoe terstond had aangeboden, zoo haast zij met haar lot en lijden was bekend geworden.

'De Heer heeft mij geene kinderen gegeven, maar Hij gunt het mij wel, de moeder der weeskens te zijn. Wie kan daar meer verweesd geacht worden, dan deze: weeze van alle vreugde

en hope des levens, bruid zonder bruîgom, van hare ouderen ver en vervreemd, weeze zelfs van den troost des gebeds, daaruit gezonde zinnen hunne kracht scheppen; zij heeft teere en trouwe moederzorge noodig!' en met die woorden had vrouwe Volmaer Deliana als haar kind geëigend: Deliana, niet meer een voorwerp van welgevallen en vreugde voor wie haar zag, maar Deliana, een voorwerp van afkeer en afschrik, voor wie haar naderde. En uit die woorden en uit die daad kent gij de edele vrouwe beter dan door eene lange beschrijving. Gij kent haar als eene dier trouwe en waarachtige discipelinnen, die, ook nu nog, op aarde den Heer volgen, Hem dienende van hare goederen; en gij weet, dat Deliana, die gij allen een weinig lief hebt of ten minste een weinig beklaagt, bij haar goed vertrouwd is, en voortaan omringd zal zijn met de teerste en schranderste zorge. Wat vrouwe Volmaer aangaat, zij is nu slechts even voorgesteld; in een later tijdperk zult gij haar zien leven en handelen.

De Kanselier hierover in 't geheim door Barneveld geraadpleegd, vond de reize van mevrouwe van Hemert naar Rozendaal volkomen goed, zonder juist de bijzondere redenen te kennen, waarom de Advocaat haar wilde verwijderen.

Vrouwe Leoninus, door haren gemaal onderricht, dat de nieuwe gezant Buckhorst in Zeeland was ontscheept en triomfantelijk was ontvangen, voelde zich verlicht door 't vertrek van hare beide vrouwelijke gasten, en schoon nog wat geschokt door de sombere voorvallen in haar huis, bereidde zich voor, de nieuwe mannelijke met hoofschheid te ontvangen en goede welkomst te bereiden.

Het was Gideon gelukt, zich een oogenblik door Barneveld te doen aanhooren in 't belang der kerkelijke zaken; hij verkreeg

de toezegging, dat de Advocaat zich die belangen nader zou aantrekken, dan tot hiertoe, verwikkeld als hij was, in de zaken van Staat en politiek, die hem de wichtigste schenen. Weinig kon Gideon voorzien, dat te veel bemoeiing in de eerstgenoemden later tot Barneveld's val zoude medewerken. De Advocaat beloofde den jongen leeraar, door zijne tusschenkomst en zijn invloed te bewerken, dat de Hollandsche kerkdienaren, ook Friesche en Utrechtsche Gecommitteerden ter raadpleging in hun midden zouden roepen. Voorhands was die tijd nog niet daar; en Gideon besloot dus, eerst mevrouwe Volmaer en Deliana naar Leiden te vergezellen, en daarop naar Utrecht weder te keeren, waar dringende zaken hem riepen, en waar hij Deliana's ouders al den troost en de bemoediging wilde brengen, die in zijne macht was. Voor zich zelf was hij nog niet tot kalmte gekomen over het ontzettende tooneel, dat hij had bijgewoond en waartoe hij onwillens aanleiding had gegeven, Het verwijt van Margaret was hem dieper gegaan, dan hij haar had willen toonen. Hij, oorzaak van Deliana's vreeselijken toestand; hij, oorzaak van Margaret's rampzalig einde! Hij voelde zich onschuldig, maar hij moest zich toch telkens zijne onschuld opdringen, en voor lieden van een teeder geweten, en die gewoon zijn, veel met zich zelve te rekenen en veel van zich zelve rekenschap af te leggen voor God, was deze toestand uiterst pijnlijk, gaf aanleiding tot menige zelfbeschuldiging en moest worden doorgeleefd in de hope des geloofs en met de hulp van veel gebeds. Zijn somber voorgevoel was tot waarheid geworden: hij verliet, des Kanseliers huis ook ditmaal weder met een nieuwen last op het harte.

Hoofdstuk XIII.
Modet te Utrecht.

Wij hebben de Maulde verlaten in de volle begoocheling van zijn geluk, aan de voeten der Prinses de Chimay. Wie zich echter voorstelt, dat deze roes onafgebroken heeft aangehouden tot nu toe, waar wij hem weder gaan opzoeken, die kent noch de natuur van zulke betrekkingen, noch den loop der menschelijke hartstochten, noch vooral vrouwen, als de Prinses de Chimay, schepsels van het oogenblik en van de omstandigheden. Wij ook voelen ons niet schuldig, iemands verbeelding op dit punt te hebben gevleid, en zoo mag het dan wel uwe verwondering wekken, dat wij dit paar nog samen vinden na een tijdsverloop van maanden, waarin met anderen zooveel is gebeurd, zooveel veranderd, zooveel vanéén gereten en ontbonden. Daarbij het was een tijd, waarin de trouwste harten en de meest verzekerde positiën niet met volkomen ruste op de onveranderlijkheid van uitwendigen toestand konden rekenen, daar de gebeurtenissen in Staat en Kerk op het vreemdst en onverwachtst ingrepen in de belangen der huisgezinnen; en niet enkel de hoofden met gravenhoed, of krijgsmanshelm, of staatsmansbonnet gedekt, moesten zich keeren

en buigen naar den luim der tijden; maar ook over die van de eenvoudigste particulieren, van jonkvrouwen, die 't leven pas kenden, als van matronen, door lange jaren levens reeds vergrijsd, loeiden de stormen, ‘die het schip van staat heen en weer slingerden, zonder dat men nog wist, hoe het land zou bezeilen’, als kapitein Drake zeggen zou, die omstreeks dezen tijd in Nederland was gekomen, en er geldelijken onderstand zocht, om zijne veroveringen op de Spaansche zeemacht, met nog meer geluk en op nog grooter schaal, te kunnen voortzetten.

Genoeg, gij begrijpt reeds, dat niet altijd zoete zephyrs om ons paar gelieven hebben heengewuifd, maar dat menigmaal de rukwinden hunner passiën door stormvlagen van buiten zijn vervangen, of wel daarmede hebben samengestemd; en zoo wij ze nu nog samenvinden, is het, omdat ze gewild hebben, samen te blijven, ondanks allen en ondanks alles, en het is blijk, dat ze vaster en inniger aan elkander zijn gehecht, dan zij zelven wisten, of liever dan Maria had kunnen vermoeden en de Maulde had durven hopen. Waarheid is, de diepte en de ernst van zijne liefde had op haar een dieper en inniger indruk gemaakt, en de gloed daarvan had haar medegesleept, verder dan zij wilde. Ditmaal had zij bij dit spel der coquetterie meer ingelegd, dan zij gewoonlijk waagde; verhouding, waarbij de Maulde natuurlijk won, indien niet alle winst hier eigenlijk verlies was te achten.

‘Hoe dit zij, de jonge Baron beschouwde dat anders, als men denken kan, en het was hem wel aan te zien, toen hij in de schemering van een der zachtste en schoonste lentedagen, die de Meimaand nog had gegeven, met zijne prinselijke geliefde van een rijtoertje huiswaarts keerde, en hij met snelle behendigheid van zijn paard sprong, den teugel aan een der rijknechts toe-

wierp, en toesprong om Maria van het hare te helpen, hulpe, die zij niet noodig had en toch aannam. Geluk, levenslust, zegepraal schitterde er op zijn voorhoofd en uit zijne oogen, toen hij haar daarop bij de hand door hare zalen voerde tot in haar *boudoir* (kleed-salet had ik moeten zeggen), waar zijne verschijning niet meer eene vreemde was, en waar hij binnentrad, wel een weinig met de houding van Caesar, hoewel zijne verovering hem zeker niet zoo licht was gevallen. Zijne bleekheid, slechts bij wijlen door een levendig rood vervangen, zijne strakke en verscherpte trekken getuigden toch, dat veel onrust en lijden daarover waren heengegaan, en dat zij hun stempel er op hadden gedrukt, nu niet meer door 't vernis der vreugde uit te wisschen.

En juist nu hij nederzat aan hare zijde, nu zij vriendelijk glimlachend naar hem opzag, terwijl zij zich ten halve ophief van hare sofa, waarin zij zich, terstond bij het binnentreden, had laten nedervallen, vermoeid van den tocht, en mat van de warmte van den doorleefden dag, - juist nu schijnt het, of de stempel dier smart sterker uitkomt op zijn gelaat, en doordringt ondanks den glans der opwinding, en ondanks het blanketsel door het geluk daarover heengeworpen. Zóó sterk komt het uit, dat zij zelve het heeft opgemerkt; hare trekken ook worden strakker:

'Wat is u, Nicolaas? gij ziet op mij met zoo zwaarmoedigen blik, als een Utrechtsch edelman die uit de stad is gebannen. Een ander cavalier in uwe plaats zou heuschelijk danken, zoo hem eene gansche dag ware gegeven, en bij thuiskomst nog niet van scheiden gesproken werd.'

'Wijt niet aan ondank, Maria! wat slechts aan onrust is toe te schrijven....,' hernam hij, met nieuwen weemoed haar aan-

ziende, en terwijl hij hare hand nam en die kuste, zag zij, dat zijne gitzwarte oogen vochtig waren.

‘Maar, in 's Hemels naam! wat brengt nu weer die blauwe wolke van stemmigheid op uw voorhoofd? Gij maakt mij slavinne uwer luimen; ik, die vroolijk was, en die nog eene wijle recreatie had willen vinden in uw geestigen kout van zooeven, ik vind een suffend brein en in de oogen...., fij van u, een krijgsman!’

‘Weemoed heeft ook zijne bekoring; het is als een heimwee der ziele...., dat ons van 't jegenswoordig geluk aftrekt en naar elders heen.’

‘Naar elders, Nicolaas? gij gedenkt aan.....’

Het was haar schuld, dat de bleeke, teere gestalte van Ada Rueel plotseling voor hem oprees, die zijn hart niet had kunnen winnen, maar zijne achting nooit had kunnen verliezen. De Maulde werd nog bleeker; iets als toorn flikkerde er in zijn oog; hij wendde den blik af van de Prinses en sprak bijna gebiedend.

‘Maria! mij dacht, dit zoudt ge mij sparen....’

‘Meer nog spare ik u, de moeite zelfs om met zoo geestige conversatie voort te gaan, Baron! ik geve u oorlof voor heden; ik wacht veel menschen te avond, en ik ben nog in mijn rijkleed.....’

‘Gij verjaagt mij dan juist nu, daar ik somber gestemd ben, en niets mijne kwelling kan verdrijven, dan de betooverende overmacht van uw bijzijn.’

‘Blijf dan, maar onder conditie, gij zult mij uwe kwelling meedeelen.’

‘Ik wilde het doen, toen gij mijne rede hebt onderbroken.’

‘Wat was het, mijn schoone jonker? kan ik het gebeteren?’ vroeg zij met haar teedersten blik.

‘Eerst laat ons verzoenen,’ bad hij nu aan hare voeten, en... de verzoening volgde.

‘Nu, hoor wat het is,’ sprak de Maulde. ‘Die sombere ontmoeting, op den Gelderschen heerweg, met de droeve vrouwe van Rozendaal, van dezen middag, wil mij niet uit de zinnen.... Bij 't naar huis rijden in de schemering zag ik haar altijd voor mij, die uitgeholde wangen, die roodgeweende oogen, die droefkleederen, die rouwsluiers.... en waar ik dat sombere beeld toen verdreef met kracht van wil, omdat het mijn plicht was, als mijn lust, u zoetelijk te onderhouden, zoo overviel het mij opnieuw, en greep mij sterker aan, toen ik hier nederzat en op u zag, en voelde hoeveel gij mij waart, en ik mij afvroeg hoe ik u veiligen zou voor leed en jammer, zoo mij een gelijk lot mocht treffen als heer Lubrecht; en ziet gij, Maria! sinds ik uwe liefde heb, ken ik het geluk, maar, lacen! ook de vreeze....’

‘Wat gij u ook al wondre grillen in 't hoofd haalt! Wat hebt gij gemeens met heer Lubrecht, dat in u zulke inbeeldingen opwekt?’

‘Meer dan gij weet. Wij dienden samen voor 't eerst, als knapen reeds, vaandrigs, bij hetzelfde regiment van den Graaf Hohenlo; wij namen 't leven op gelijke wijze; wij hadden eenderlei passiën; wij waren van gelijken leeftijd, en hij.... eenen-twintig jaren, en zulk een dood!’

‘Certein! dat is jammerlijk! Maar van Hemert toonde geen moed te hebben, en gij zijt de dapperste onder de dapperen.....’

‘Lubrecht geen moed! maar ja, gij hebt gelijk; hij had geen moed tegen de tranen zijner vrouw. Zou ik sterker zijn tegen u?’

‘Zij was eene zottin, dat ze hem bracht tot ietwes, dat zijn wisse val moest zijn.....’

‘Kan men dan vooruit weten, wat iemands val zal wezen of zijne redding.....?’

‘Toch zijn er zekere handelingen, die noodwendig naar zulke uitkomsten heenleiden..... Gij, bij exempel, trouwe houdende aan de partij des Graven van Leycester, zult geen nood hebben, voor verrader gekreten te worden.’

‘Door die partij niet, daar hebt ge gelijk in; doch zie, dit is 't juist; de blik, dien de weduwe op mij wierp, scheen mij vol haat en verwijt. Zij minacht mij, dat ik niet hare zijde heb gekozen, als menig wakker edelman, dat ik voor den vriend en krijgsmakker van haar gemaal mijn degen niet veil heb om hem te wreken....’

‘Dat doende, hadt ge zekerlijk kans, heer Lubrecht's lot te deelen. Gij kent de onverzoenbare verbolgenheid des Graven tegen allen, wie deze zaak voorstaan; doch zijt gerust, zoo daar verwijt en haat in haar blik was, gold dat niet u, maar wel mij....’

‘U! en waarom?’

‘Vraag dat niet,’ hernam zij, kleurende en het hoofd op zijn schouder leunende, om zich te verschuilen voor zijn blik: ‘want ik kan 't u niet meer zeggen en zal dat niet. Weet alleen dit; die vrouw heeft *tegen* mij, en zoo ze u aan mij kon ontrukken, ik achte, ze zou het doen....,’ en de Prinses de Chimay vond tranen bij die woorden.

‘Gij weet wel, dat zij dit niet kan, zij en niemand....,’ sprak hij teeder.

‘Zij zou mij willen schaden, mij vervolgen, voorzeker wete ik het.’

‘Veiligen zal ik u en beschermen, gij weet het....’

‘En gij spraakt van aan hare zijde te gaan.’

‘Ik vroeg mij zelve af, of het niet zijn moest.’

‘O, voorzeker neen! het moet niet; het moet niet, als gij mij niet verliezen wilt,’ en met hartstochtelijkheid vatte zij zijn arm.

‘De Maulde! als gij mij liefhebt, blijf immer.... immer aan mijne zijde, aan de andere wacht u verderf.’

‘Wat mij wachte! gij weet, Maria! ik kan niet anders dan blijven, waar gij zijt, dan volgen, waar gij gaat. Maar sinds we doch hieraf spreken...., ik begin de Utrechtsche zaken te mistrouwen. De welwaarde Modet woelt wat al te sterk, staat te stijf op zijn stuk, mengt zich in zaken, die niet van zijne competentie zijn, en zijne meneën beginnen mij verdacht voor te komen, ondanks al den lof, dien gij hem geeft, en de gunst, waarin hij bij u schijnt te staan.’

‘Gij weet niet wat ge zegt, de Maulde! hij heeft immers zijne ordren uit Engeland; hij houdt ze van den Graaf zelf, en 't is daarom, dat ik....’

‘Zoo zegt hij ten minste, en daarop gaat hij door, alsof het aan den Grave had gestaan, hem Pauselijke macht te verleenen, om de kerkelijke zaken in de Geuniëerde Provinciën te regelen, naar zijne meeste conveniëntie, mitsgaders de politieke, zoo hij daarin zijn slag kon slaan....’

Wat de Maulde tot dit gevoelen aanleiding gaf, moeten wij duidelijk maken. Als wij ons herinneren, was Modet naar Engeland gereisd met een last van de Utrechtsche consistorie aan de Koningin en den Graaf van Leycester, in 't belang der ‘bedrukte Kerke Christi,’ als men toen zeide. Hij had voor reisgenoot den griffier Filips Rataller, die door de Utrechtsche Magistraat was gezonden, om de beslissing van den Gouverneur-Generaal te vernemen, omtrent het belangrijke punt der geestelijke goederen en der afschaffing van 't Eerste lid van Staat. Beiden vonden spoedig gelegenheid, zich te kwijten van hun last bij de Koningin en Leycester. Hooren wij Bor over hetgeen er met hen voorviel: ‘Maer en conden sy so haest geen afscheid

krygen, omdat daer seer vele te doen viel en omdat het Parlement vergadert was, doch de Graaf van Leycester was henlieden zeer favorabel en die sollicitatiën om zijne spoedige wederkomste (die Modet zeer ernstig dreef) hem uittermate aengenaem; ook wist de voorseyde Rataller syne commissie so wel uittevoeren, dat hy genoegsaem alle syn begeeren obtineerde, 't welk was, dat in de questie nopens de cassatie van het eerste lid der Staten niet dan by provisie en sou worden gedaen ende gedisponeerd.' Mij dunkt, zoo dit al Rataller's begeeren was, dat hij niet dan het billijke wenschte en dat de Graaf wijs deed, met het hem toe te staan, vooral om hetgeen er volgt, eene aanbeveling, om, zoo 't eenigszins doenlijk was, dit different in 't minlijke te schikken; bewijs, dat noch Leycester noch de Magistraat van Utrecht de zaak op 't uiterste wilden drijven, om zich uit verwarring van rechten overmacht te winnen; bevond men verder, dat geene minnelijke schikking mogelijk was, dan moest men over en weer de stukken en bewijsgronden overleggen, om 'de redenen te verstaen en daerinne te statuëren, sulcks men in billykheid sou bevinden te behooren, altyd by provisie en tot den tyd toe, daer daerin anders ten principale soude worden geördonneerd.'

Als middelaars en scheidsmannen in 't geschil, stelde de Graaf den Baron Buckhorst (want zóólang duurde het, eer de Utrechtsche heeren hunne terugreize konden aannemen, dat men dezen reeds als gezant wist aangewezen), den Keurvorst van Keulen, indien hij zich met die zaak wilde belasten, en tot commissarissen uit alle Provinciën vele aanzienlijke, voorzienige, en respectable luiden, waaronder Meetkerke, Aisma en van der Mijle, en aan wier hoofd wij Elbertus Leoninus zien, benevens den Graaf van Nieuwenaar. De Graaf was in zijn recht, dat hij, als

Gouverneur-Generaal, eene zoo gewichtige zaak niet wilde beslist zien, dan na rijpe overwegingen, en nadat hij persoonlijk kennis had genomen van den uitslag des onderzoeks; hij handelde als Regent verstandig, dat hij eenheid wilde brengen in deze zaak, en daartoe eene stem uit alle Provinciën wilde hooren. Wij hebben reeds elders gezegd hoe dit beginsel der eenheid, waarvan de Graaf, als Algemeene Landvoogd, meende te moeten uitgaan, streed met den geest van bijna alle Provinciën, en van Holland inzonderheid; en ook ditmaal werd de maatregel er om gelasterd...., zoo niet de bedoeling miskend; maar genoeg over Rattaller's last, die even bestemd en uitvoerig was, als die van Modet geheimzinnig en onbepaald. Zeker is 't wel, dat de Predikant, bij ‘zijn favorabel onthaal’, in de gunstigste gelegenheid was, om zich van de persoonlijke wenschen, bedoelingen en voornemens des Graven, ten opzichte van de Nederlandsche belangen te informeeren, maar niet even zeker, dat de Graaf hem vrijwillig en volkomen inzicht gaf in dit alles; waarschijnlijk, dat Modet zag, zooals hij zelf zien wilde in zijn ijver, en raadde wat hij niet duidelijk onderscheidde, of wel wat men goed vond hem te laten onderstellen. De eindbeslissing van Leycester's wederkomst hing aan de Koningin, en deze bleef op dit punt weifelen, als men uit de zending van Buckhorst ziet, die gekomen was om zich volkomenlijk van den staat der zaken te informeeren, en, naardat het onderzoek uitviel, zou de Graaf al of niet komen. De Graaf, die er zijne eer in stelde, deze zaak, die hij nu eenmaal begonnen was, goed af te doen, heeft zich wellicht van de macht en den invloed der predikanten al te groote voorstelling gemaakt, en aan het dringen der Kerkeraden meer gewicht gehecht dan voorzichtig was, na zulken tijd van afzijn, waarin hij niet recht weten kon, wat er was voorgevallen, om

de verhoudingen om te keeren. Hoe het zij, hij schijnt Modet aangemoedigd te hebben, om met al zijne ambtgenooten vlijt te doen, dat de zaken in Utrecht, en waar het verder zijn kon, den weg namen, dien hij wenschte (dat wil zeggen: het aanbieden der Souvereiniteit, zonder voorwaarde, aan de Koningin); tot de aanneming hoopte hij Elisabeth te bewegen, en dan zeker zou hij terugkeeren met grooter autoriteit, dan hij te voren had gehouden. Dat kou de Graaf den ijverigen herder ook met gerustheid verzekeren, en zelfs gaf hij hem daarvan de schriftelijke verzekering, maar zeker niet om te gebruiken *voor*, maar *na* de beslissing van de eerste voorwaarde. Modet echter, ijveraar ter goeder trouwe, maar zonder voorzichtigheid als zonder bescheidenheid, gebruikte dit schrijven als werktuig, om die beslissing daar te stellen, en hier door de hoop op, dáár door de vrees voor 's Graven terugkomst met grootere macht dan hij ooit te voren had bezeten, de gemoederen te stemmen of te dwingen tot zulke gevoelens en handelingen, als hij in dezen noodig achtte. Die brief van Leycester strekte Modet ten lastbrief, om zich als met de uitgebreidste bevelen voorzien te wanen; ten vrijbrief, om zich te mengen in allerlei zaken, waar hij geene stem kon noch behoefde te hebben, en ten schild om zich achter een grooten naam te dekken, zoo hij zich hier en daar tegen groote namen vergreep, dat hem in zijn heftigen ijver licht gebeuren kon. Eenigen tijd vroeger was hem dat werkelijk gebeurd en ten opzichte van een persoon, die niet onder de lankmoedigsten hoorde in 't vergeven van zulke vergrijpen. Toen in October van 't vorige jaar te Utrecht de Magistraat moest vernieuwd worden, was de Graaf van Nieuwenaar toevallig in Duitschland om krijgsvolk te werven. Als men weet, was de Graaf nog altijd Stadhouder van Utrecht, bij provisie, in de plaats van

den heere van Villiers, die krijgsgevangen was, en wiens gemalin, door hare gevoelens en handelwijze, de gemoederen tegen haar gade innam, zoodat, zelfs bij zijne bevrijding zijne herstelling in zijn ambt onwaarschijnlijk werd; en het was Modet, die in de afwezendheid van Nieuwenaar den voorslag had gedaan, om een anderen Stadhouder te kiezen, en wel Mylord North, den getrouwen, maar onbesuisden vriend en aanhanger van Leycester. Zulke bemoeiingen van een man in zijn ambt bewijzen wel de algemeene verwarring, die er begon te heerschen, van rechten en beginselen, maar dat Modet er zijne redenen voor had, zullen wij bewijzen. De Stadhouder was geroepen, om de verkiezingen van de nieuwe Magistraat te leiden en te beveiligen. Men wilde te Utrecht eene regeering geheel in Leycesterschen geest; voor Modet beteekende dat ‘een Magistraat volijverig voor de eere van Gods Kerke’; die zou moeilijk te verkrijgen zijn onder den invloed van Nieuwenaar, die zich zeer ontevreden had getoond over de uitsluiting der kanonniken en andere bezitters van geestelijke rechten in regeeringszaken. Men wilde dus de vernieuwing niet uitstellen tot zijne wederkomst, men wilde liever den Stadhouder vernieuwen naar eigene keuze. Daartoe was echter een voorwendsel noodig, en dat voorwendsel bestond. De Graaf had in groote gevaren verkeerd, zoowel ter zee als in den krijg, en de mare van zijn dood liep door Utrecht en Gelderland, maar men had geene zekerheid, en men wilde die tot elken prijs.

Zoo had zich dan Modet laten vervoeren tot de grofheid en onkieschheid, om de arme Gravin van Nieuwenaar, die zeker in genoeg angsten verkeerde over gebrek aan tijdingen van haar gemaal, nog met eene onrustwekkende ondervraging op dit punt te verschrikken; en toen zij bleek en bevende en onder tranen,

ten antwoord gaf, ‘dat haar van zulke zwarigheden niets bewust was,’ drong hij nog verder met het woord:

‘Ik bid u, mevrouwe! verberg het ons niet, want wij kunnen niet langer zonder Stadhouder en moeten om een anderen arbeiden.’

‘Wie zich ook maar eenigszins weet te verplaatsen in den toestand eener gade in onrust over een gemaal, zal begrijpen, dat haar fel geschokt gemoed door dit argument nog pijnlijker werd gewond, en hoeveel wreedheid er in was, het tegen haar aan te voeren. Gij begrijpt het, de onhandige, die dat doen kon, was meer geschikt met het zwaard in de hand eene hervorming door te drijven, die hij met den mond had gepredikt, dan eene hervormde gemeente zachtkens te leiden in alle waarheid en in alle liefde, - meer geschikt altaren te bestormen en beelden te breken, dan zich aangenaam te maken bij de menschen, die hem weerstonden; deze ook zag hij aan met een zelfde oog van minachting en verontwaardiging en hij ontzag ze niet, waar ze zijn doel hinderden. Wij weten niet, wat er tusschen Nieuwenaar en hem op dit punt is voorgevallen, toen de eerste gekeerd en in zijn Stadhouderschap bevestigd was; waarschijnlijk heeft hij zijne grieve verkropt, omdat de beleediging voor geene misdaad kon gelden dan tegen 't menschelijk gevoel, en die niet voor eene rechtbank was te brengen; maar zeker heeft hij een kwaad hart gehouden tegen Modet, en wachtte hij slechts op eene kans om het hem te toonen. Bij Modet's karakter kon die kans niet uitblijven, en deze was er ook zóó wel van overtuigd, dat hij niet op de verzoening met den Graaf, maar op diens val zijne veiligheid bouwde, of liever den triomf zijner zaak; want men moet billijk zijn, op de eerste achtte Modet niet het meest. Sinds lang was het bekend, dat Nieuwenaar niet meer de vroegere

ijveraar was voor Leycester's zaak, en meer dan eene stem klaagde hem aan van samenstemming en samenwerking met de Hollandsche partij. Ontevredenheid over zijn toestand en tegen den Graaf van Leycester hebben wij reeds bij den Gouverneur doen opmerken. Met één woord, Modet meende niet enkel persoonlijke, maar goede en welgegronde redenen te hebben, om tegen dien heer in Engeland wantrouwen te wekken, van hem op misnoegden toon te spreken, en bij zijne terugkomst hem tegen te werken. De Burgemeester Prouninck, Mylord North en andere ijveraars ondersteunden hem in die gevoelens, en onder burgers en burger-hoplieden hadden zij welhaast zulken aanhang, dat hij met vrij goede kans een *coup de main* zou kunnen wagen, zoo ras hij wilde. Wat hij eigenlijk voorhad, wist niemand dan de diepst ingewijden in zijne bedoelingen; maar er liepen onbestemde geruchten van groote veranderingen, die er te Utrecht zouden plaats vinden. Bij algemeene ontevredenheid met het bestaande geeft het woord *verandering* allen iets als hoop, en tot zelfs onder zijne ambtgenooten vond Modet eene opgewekte verwachting, die bewees, dat zij voor zich van 't gelukken zijner plannen het beste hoopten. In trouwe, de Gereformeerden kerkdienaren, vooral zij, die ‘de vordering en den voortgang van Christi Kerke’ alléén zagen in eene gevestigde en wel nageleefde kerkenorde, hadden niet veel reden om tevreden te zijn met het tegenwoordige, en zij, die zoo groote verwachting hadden gebouwd op den geloofsijver en de belangstelling van den Graaf van Leycester, misten te dezen opzichte veel door zijn afwezen, dat de heeren Staten hun niet vergoedden.

‘Den heeren Staten,’ klaagden zij, ‘gebrak het aan lust, om de religie te behartigen, overzulks daar onder de Staten en Magistraten eenigen waren, die geene belijdenis deden van de

religie, noch ten Avondmaal gingen;' het laatste, hoewel het ook in ruimeren zin kon genomen zijn, was hoogstwaarschijnlijk gericht tegen Leoninus en Barneveld, en als men weet, waren het geene valsche betichtingen: de eerste behoorde tot geen Kerkgenootschap en had eene philosophische geestesrichting, die gansch niet met dien tijdgeest samenstemde; de andere schijnt door gemoedsbezwaren, of door onverschilligheid omtrent een uiterlijk bewijs van godsdienstzin, van de tafel des Heeren te zijn teruggehouden, meer dan twintig jaren lang, als bekend is.

Dat alle ijverige Gereformeerden en de ijverende predikanten dus naar verandering van zaken wenschten, is niet vreemd; dat zij er naar streefden door de middelen, die in hunne handen waren, is natuurlijk gevolg van dien wensch, en dat zij ook zulke gebruikten, die niet volstrekt met hun ambt strookten, is verklaarbaar uit de algemeene verwarring, die er heerschte in alle takken van bestuur, uit de onbestemdheid van aller rechten en plichten, en vergefelijk zeker bij lieden, die niet op een zuiver geestelijk standpunt stonden, maar die van 't uitbreiden van 't Kerkelijk gebied veiligheid en uitbreiding wachtten voor het Christendom.

Wat zij al deden in dit tijdperk der afwezendheid, zal later worden aangegeven; nu vooreerst zij het genoeg te weten, dat velen in Utrecht, Friesland en Gelderland, zelfs die niet met hem samen handelden, toch hoop bouwden op de beloften en de verwachtingen, die Modet hun uit Engeland overbracht. In de stad Utrecht echter kreeg die aansluiting welhaast den vorm van eene partij, en die partij was aanzienlijk. De meeste ijverige Gereformeerden uit den hoogen en lagen burgerstand, alle heftige voorstanders van Leycester, als Reingoudisten bekend, alle misnoegden, van welke kleur ook, allen, die bij verandering of

ook zelfs wel in woeling hunne rekening zochten, anderen, die om persoonlijke redenen zich voegden bij eene partij, waarvan men het wachten kon, dat zij te eeniger tijd eene stoute daad zouden wagen, en die daarmede hun eigen doel hoopten te bevorderen. Tot die laatsten behoorden eenige personen van onderscheiden stand en rang, die wij gaan opnoemen: de Baron North, die, met Nieuwenaar in twist, op Norrits gebelgd, voor zich zelven het stadhouderschap wilde, dat hem eens was ontgaan en dat hij nu meer zeker meende te bereiken; eenige officieren van rang stonden hem hierin ter zijde; de Italiaan Cosmo Pescarengis, die als vurig ijveraar voor Leycester zijn afkeer had overwonnen, om aan de zijde van een geestelijke te staan, eerst aangetrokken door eene overeenstemming van streng Gereformeerde begrippen, daarna weggesleept door den vurigen ijver van Modet, en welras aan hem verbonden met oprechtheid, waar hij in hem den man onderkende, die uit volle overtuiging handelde, den man van de daad ook, niet enkel den man van plannen en ledige hersenschimmen; en te eerder oordeelde hij hem te moeten dienen en voor te staan, daar hij zich verzekerd hield, dat hetgeen Modet wilde, ook de wil van Leycester was.

Met Cosmo moest de Prinses de Chimay volgen. Deze vorstelijke dame had in dien tijd vele teleurstellingen, die het haar noodig maakten, haar toevlucht te nemen tot Cosmo. De bron der onderaardsche schatten was spoedig uitgeput, als men denken kan; sinds heer Aelbrecht Foeck met zijne eedgenooten hunne plannen hadden gemaakt en zich naar Holland hadden begeven, had de oude Andries geene redenen meer om voor zijne meesteres heimelijke goudbronnen te ontsluiten, en eene andere, die haar voormaals zeer goede diensten had gedaan, was mede opgedroogd. Zij had namelijk voormaals zekere financiëele over-

eenkomsten met de stad Gorcum, doch waarvan zij te dezen tijde niet dan met de uiterste omzichtigheid durfde gebruikmaken, uit vreeze, dat mijne heeren de Staten het haar beletten zouden, in de afwezendheid van den Graaf van Leycester, terwijl de heeren van Nassau niet geneigd schenen, haar daarin te dienen en te beschermen. Later hooren wij meer van deze zaak, maar intusschen had de arme Vorstin, bij mangel van dien opnieuw toevlucht moeten nemen tot verschillende transactiën met messer Cosmo, waarvan het gevolg was geweest, dat meester Modet in haar huis werd toegelaten, waar zijne plannen aangehoord en welhaast goedgekeurd werden. Als ijveraar en Gereformeerd predikant had Modet zonder dat wel toegang moeten hebben tot het huis der Prinses, en dien ook werkelijk gehad, alleen zijn bekende roep van strengheid en grofheid had haar afgeschrikt, bij hare vrije en loszinnige wijze van leven en handelen, een zulken nauwzienden en luidsprekenden zedenmeester bij zich in te halen, en Cosmo alleen door zijne *argumens irrésistibles* had het op haar verkregen. Toch had het niet lang geduurd, of zijne komst bij Maria de Brimeux had twee dingen op haar uitgewerkt; zijne welsprekendheid had haar overgehaald tot zijne ontwerpen, en zijn ernst had haar ontrust over haar gemoedstoestand; het laatste had ten gevolge, dat zij voorsloeg, alle vrienden en aanbidders ter zijde te stellen en de Maulde zelf zijn afscheid te geven, en zich af te zonderen van allen en alles, om met aandacht Modet's sermoenen aan te hooren en te overwegen. Doch een zulk besluit, hoezeer de leeraar Modet dat in zijn hart moest goedkeuren, was in volstrekte tegenstelling met de belangen en bedoelingen van den partijganger, Herman de Strijker (Modet's Hollandsche naam). De Prinses de Chimay, zonder haar gezelschapkring, zonder hare aanbidders, gunstelin-

gen en afhankelijken, werd eene particuliere personaadje, die als vrouw zijne zaak weinig dienst kon doen. '*Il est avecle ciel des accommodemens*' is eene uitspraak, die de Tartuffe niet het eerst in actie heeft gebracht, en zonder een Tartuffe te zijn, meende Modet vrijheid te hebben, om niet ten nauwste op de middelen te zien, mits ze Godes zake (voor hem synoniem met die van Leycester) wist te vorderen.

Op dien voet bleven de deuren van 't salet en van 't *boudoir* geopend; de bezoekers binnengelaten als voorheen, onder voorwaarde of met de hoop van ze te maken tot volgers en voorstanders van Modet's opiniën en ontwerpen; onder de eersten, waarop men hierbij rekende, was natuurlijk de Maulde. Aanvankelijk scheen men hem gewonnen te hebben, maar dit was eene misrekening: als edelman en krijgsman zag de Baron met eene zekere geringschatting neder op de politiek van den predikant, hechtte aan diens ontwerpen niet meer dan aan ledige hersenschimmen, en geliet zich dus daarin toe te stemmen uit onverschilligheid en om zijne dame te believen, maar zoo haast dit alles klem en kracht kreeg en welhaast zulken vorm, dat men aan iets degelijks en werkelijks moest gelooven, werd de jonge man ontrust, ontevreden en wilde zijne onafhankelijkheid handhaven; maar de Prinses wist hem te doen begrijpen, hoe de politieke verbintenis de verstandhouding des harten voor de wereld wettigde en beschermde, en dat zijne aansluiting met Modet hem veiligde tegen verwijdering van haar. Toen moest de jonge man wel toegeven, en hetgeen de aarzeling van zijn eergevoel overwon, was de overweging, dat hij toch reeds aan de Leycestersche zijde stond, en een stap of wat verder op dat gebied althans niets streed tegen zijn eed, aan den Gouverneur-Generaal afgelegd, zelfs niet al kwam het oogenblik, dat hij

openlijk als voorstander van dezen zou moeten optreden. Maar, als wij gehoord hebben, bij dieper inzicht, begonnen hem de plannen van Modet wat gewaagd en wat vermetel voor te komen, om niet te zeggen: ongeoorloofd, en zoo is de loop zijner gedachten verklaarbaar, toen hij, na de weduwe van Hemert ontmoet te hebben, met zijne gedachten tot Modet oversprong.

Het gesprek op dit punt werd nog eene wijle voortgezet, totdat het gestoord werd, maar op zulke wijze, die hen althans niet van 't gezegde onderwerp aftrok; de komst van den hofmeester, die aandiende, dat daar reeds een gezelschap samen was in ‘de sale’ en ook eenige krijgslieden in de voorzale aanwezig, die door den luitenant Cosmo waren binnengeleid, welke laatste dringend bad, den kapitein te mogen spreken.

‘De Maulde verliet de Prinses, die een haastig *toilet* maakte voor haar gezelschap, en nadat hij met Cosmo gesproken had, voerde hij haar de gezelschapszaal binnen, met dat gevoel van zegepraal, dat hem altijd beving, als hij de schitterende vrouw aan de wereld kon toonen, schoon hij haar juist dan aan die wereld moest afstaan en met felle ijverzucht daaraan benildde. Vele personen waren reeds daar; om de waarheid te zeggen, zij waren samengeroepen; de Baron North zou er zich ook laten vinden, en Modet zou er de laatste opening geven van zijne plannen. Maar buiten de opgeroepenen konden er eenigen komen, die men niet wachtte, daar de Prinses voor deze hare deur niet kon sluiten, zonder achterdocht te wekken; dezulken waren er.

‘Tot deze, als der gastvrouwe plicht was, wendde zich Maria het eerst, de Generaal Norrits en zijne Walburg, die haar mededeelde, dat hare nicht sinds eenige dagen in Gelderland was weergekeerd, en nu besloten scheen, rustig haar leven te slijten op haar kasteel Rozendaal.

De Generaal Norrits scheen niet zonder oorzaak daar te zijn, ware het onder schijn van een beleefdheids-bezoek. Nauwelijks had hij de Prinses naar haar armstoel teruggevoerd, of hij wendde zich tot de Maulde, die zich daar tegen leunde en die in gedachten verzonken scheen.

‘Een woord, als 't u gelieft, heer kapitein!’ zeide Norrits.

‘Zooveel woorden het u zal gelieven, Sir John!’ antwoordde de Maulde verstrooid.

‘Ja; maar niet zoo terstond, niet hier, als in 't aanzicht onzer minnelijke gastvrouw, die van andere dingen wil hooren, dan van krijgszaken. Wil even met mij aan eene zijde gaan,’ en zonder nadere toestemming te wachten, nam de Generaal zijn arm en voerde hem in een hoek der zaal. ‘Ik acht, kapitein! dat gij gedenkt trouwe te houden aan uw krijgsmanseed!’ begon Norrits, zonder andere inleiding.

‘Zonder eenigen twijfel!’ hernam de Maulde, zóó verrast, dat hij niet eens bij zijn antwoord nadacht over het beleedigende der vraag.

‘Welnu, gij zult welhaast er blijke van kunnen geven. Beloof mij met uw persoon en met uwe compagnie, zooveel 't in uwe macht is, vlijt te doen, om hier in Utrecht de rust en de ordre te helpen bewaren of te herstellen, zoo haast die gestoord zal zijn.’

‘Die belofte te doen, is ijdel, heer Generaal! sinds simpele plicht mij gebiedt, aldus te handelen.... Alleen, is er sprake van rumoer onder de burgerij?’

‘Nog niet; maar ik heb onderkend, dat er zaken omgaan, die er wel ras toe voeren kunnen.’

‘Onder de burgerij?’ sprak de Maulde, ietwat verlegen; want hij zelf verkeerde in die vreeze, als wij gezien hebben.

‘Mits men met dat woord adel en geestelijkheid niet buitensluit,’ hernam Norrits, met een blik op de Prinses de Chimay, die in het tegenovergestelde einde der zaal in een druk gesprek was met den Utrechtschen predikant Sopingius. Gij weet het zoo goed als ik, er is sprake, den Graaf van Nieuwenaar van zijn gouvernement te ontzetten.

De Maulde verbleekte.

‘'t Is zoo; die sprake gaat; alleen, gij zult doch wel geen acht nemen op zulke geruchten....?’

‘Ter contrarie; ik heb gewoonte, mij zeer nauw te informeeren naar hetgeen ze melden.’

‘Als vriend van den Grave van Meurs hebt gij zeker geen ongelijk....’

‘Ik ben geen vriend van Nieuwenaar,’ hernam Norrits barsch en spijtig. ‘Zoo ik dat geweest ben, is dat gansch anders geworden; de Graaf doet menige zaak verkeerd of onhandig, en men weet nooit recht, naar welke zijde hij zich heeft gewend.’

‘Gij zoudt het dan niet zoo gansch verkeerd vinden, zoo Utrecht naar een anderen Stadhouder omzag....?’

‘Mits men naar de rechte zijde heenzag, waarom niet?’

‘Dan zult gij, Sir John, Engelsch edelman! certeyn! niet achten, dat de Prinses de Chimay, op wie ge straks het oog hadt, aan de verkeerde zijde staat, mits ze vol ijvers is voor de zaak van den Graaf.’

‘Maar boven den Graaf is de Koningin; zij vergete dat niet....’

‘Hoe zou ze 't kunnen?’

‘Zij zou zich dus voegen naar den wil der Koningin, zoo 't geviel, dat zij geroepen werd, haar invloed te gebruiken.’

‘Ik twijfel daaraan geenszins....; maar zie, wat valt daar voor....?’

Dat deze wijze van eene samenspraak af te breken, die hem moeiljjk werd vol te houden, door Norrits in 't goede werd opgenomen, en zelfs met wederkeerig vrijlaten werd beantwoord, bewijst, dat, hetgeen de Maulde aftrok, eene zeer geldige oorzaak moest hebben; ook was het dit.

Er was een nieuw bezoek gekomen, dat wel voor niemand der aanwezenden een onbeduidend kon zijn, ook zag men dit op aller gelaat. Verrassing bij de minderheid, bij die personen, die wel kennissen van de Prinses waren, maar niet hare vertrouwden; - schrik en verwarring bij de meerderheid, bij de vrienden van den huize en de partijgangers van Modet. De gastvrouw zelve, schoon zij zich zeer goed meesteresse bleef, werd zeker door geene zwakkere aandoeningen bewogen, terwijl zij vooruit trad en met de meeste hoffelijkheid de nieuwe gast verwelkomde. Toch scheen het haar zwaar te vallen op een lossen en blijmoedigen toon de woorden te uiten, die zij sprak:

‘Zijt mij hoogst welgekomen, edele vrouw van Nieuwenaar! Overzeker, Gravinne! de eere treft mij zeer bijzonder, een bezoek van u.... en dat, schoon ik zoolang reeds op dat punt schuld had jegens Uwe genade....’

‘Datzelfde is oorzaak van mijne komst, *chère cousine*,’ hernam de Gravin, terwijl zij langzaam en statig haar tocht door de zaal voortzette, nu geleund op den arm der Prinses, tusschen de rijen der gasten door, die zich ter weerszijden schaarden. ‘Ik merkte op, dat gij mij verwaarloosdet. Men zeide mij, dat gij erger nog dan dit tegen mij pleegdet. Men sprak, men lasterde zooveel; ik voor mij geloofde niets, geloofde alléén, dat uwe jeugdige zinnen, tot vermaak geneigd, de oude vriendin verwaarloosden, aan wier

zijde jolijselijke vreugdigheid niet meer te vinden was, en wier strenge propoosten u konden vervelen; maar niet....' en zij zeide die laatste woorden op luiden en gullen toon, 'niet, dat gij u zoudt gevoegd hebben bij onze vijanden.'

Voorzeker, de Gravin moest eene volmaakte tooneelspeelster zijn, of eene edele en groothartige vrouw, dat zij die woorden met zooveel adel, zooveel waardigheid en zooveel kalmte wist te zeggen, terwijl zij daarbij de blikken met eene zekere vastheid op de Prinses richtte, en daarna de zaal rondzag. En werkelijk was hare bedoeling met dit bezoek edelmoedig en goedhartig. Zij had met haar gemaal verschil gehad over den aard der bijeenkomsten aan het huis der Prinses, die de Graaf sinds eenigen tijd wantrouwde, en de Gravin had van hem verkregen, met hare eigene oogen zich te mogen overtuigen, of zijn wantrouwen rechtmatig was, eer hij tot strenge maatregelen overging jegens eene vrouw van dien rang; 'sinds valsche aanbrenging zoo vaak de oorzaak was van bloedige partijschap, en simpel misverstand tot heete vijandschap kon ophitsen;' en zij zeide iets in dien geest tegen de Prinses, toen deze in de grootste verlegenheid haar dankte voor haar 'goed gevoelen en goeden wil.'

Hetgeen Walburg's snelle en vaste blik opmerke, was intusschen niet geschikt, haar te bevestigen in dat 'goed gevoelen', zoo het werkelijk bestond.

Burgemeester Prouninck, de Baron North, Jacques de Pottere, de Schepen Gerrit Dompselaer, de predikant Sopingius, meester Philips Rataller en twee der heethoofdigste burgerhoplieden waren geene gestalten, die 'jolijselijke vreugdigheid' moesten aanbrengen in een kring, en gansch niet de personen, die men zou gewacht hebben bij eene jonge vrouwe, die gezegd werd, al haar lust te vinden in vermaak. Hoe menigte jongelieden er ook overigens

samen waren om die laatste onderstelling te rechtvaardigen, deze allen waren er ook, en zij kwamen er om wat anders dan om de schoone oogen der Prinses.

'Dat ook begreep de Gravin van Nieuwenaar; terwijl zij zich dus in den armstoel nederzette, dien men schielijk voor haar had aangeschoven, kleurde een hooger gloed hare bleeken wangen en fronsden zich eenigszins hare wenkbrauwen. De Gravin had *toilet* gemaakt voor dit bezoek, zeker niet om te schitteren, maar toch wel om aan de eischen van haar rang te voldoen; zij droeg haar plechtgewaad; een bovenkleed van zwartgekleurd fluweel, met gouden bandeeringen, en een onderkleed van rood armozijn, met goud en gesteente doorstikt. Zij droeg haar prachtigsten halskarkant, en schoon zij het hoofd gedekt had met een puntig mutsje van zwart fluweel, waren de omgeslagen randen daarvan met menigte van paarlen bezet; het haar, dat reeds grijsde, was daaronder gescheiden en een weinig gekrepeerd. Zij had geen gevolg met zich dan een enkelen page, haar jeugdigen neef Adolf van Benthem, die zich achter haar stoel plaatste, toen zij gezeten was.

De Prinses de Chimay merkte met onrust op, dat de Gravin, niet meer bij toeval of in verstrooiing, haar gezelschap overzag, en eene gedachte, die bij haar opkwam, deed haar verbleeken. Zij zag om naar een vertrouwd vriend, om dezen raad en hulp te vragen, maar het moest een zulke zijn, die haar wenk kon verstaan, die haar blik kon begrijpen; want dat, wat zij verlangde, kon niet met woorden worden uitgesproken. Zij zag om naar de Maulde, maar hoe zich ook de jonge Baron had gehaast, tot haar te komen, het was te laat; de afstand tusschen den hoek der zaal, waar hij zich met Norrits onderhouden had, was te ver af van het hooger eind der zaal, waar de eerezetels ston-

den, dan dat hij dien zoo snel had kunnen doorkruisen, of reeds had zich ook om de Prinses eene menigte lieden geschaard, wier rang hun tot deze vrijheid recht gaf, terwijl de Baron op dit oogenblik moeilijk zijn recht van gunsteling kon laten gelden, om tot haar door te dringen.

Intusschen verloor de Prinses onder hare onrust ten deele hare tegenwoordigheid van geest; zij wist niet wàt te antwoorden, vooral niet toen de Gravin vervolgde:

‘De Graaf zelf zoude met haar gekomen zijn, ware 't niet, dat drukte van zaken hem had weergehouden.....’

‘De Graaf van Nieuwenaar hier! bij haar...! op dit oogenblik!’ Maria de Brimeux bracht haar zakdoek aan den mond, om hare trekken te verbergen, maar zij kon zich niet aan nadenken overgeven; eene geduchte werkelijkheid dwong haar tot zich zelve te komen.

‘*Belle cousine!*’ hervatte de Gravin, die nog niets dan halve volzinnen en beleefdheidswoorden van haar had kunnen verkrijgen. ‘Mij dacht, het zou u goed wezen, een tijdlang andere lucht te nemen dan de Utrechtsche; gij zijt hier zonderling zeer omringd en 't getal uwer bezoekers is niet enkel overgroot maar bijster gemengd.....’

‘Mevrouwe! wil dit verschoonen..... Zoo dikmaals gij mij de eere doet, op mijne noodiging te komen, zijt gij, naar ik mij herinner, niet samen geweest, dan met luiden, die u gevallig konden zijn en in zulk gezelschap als passend was aan uw rang.’

‘Wat mijn rang niet past, zal ook wel den uwen niet voegen, vrouw nichte!’ hernam de Gravin, met gestrengheid in toon en blik.

Maria de Brimeux wist geen tweede antwoord; daar viel haar

oog op een krijgsman, die op verren afstand stond, doch wiens fantastische kleeding en belangwekkend uiterlijk opmerking wekten; zij dacht, dat zij gered was.

‘Dat gevalt heden zoo, omdat ik mij bemoeien wil, eene loterij daar te stellen, in 't belang van de plannen van Sir Francis Drake..... den cavalier, die gij daarginds ziet. Gij begrijpt, mevrouwe! bij zoo iets acht men meer op het getal dan op de persoonlijkheid der deelnemers.’

‘Ik dacht niet, dat men dit ontwerp in Utrecht zou opvatten, sinds het in Holland door de Staten is afgeslagen.’

‘Onder de leiding van den goeden Keurvorst van Keulen, mevrouwe!’ hervatte Maria, die werkelijk in eene zulke bemoeiing was gewikkeld. Maar zij had ditmaal geene goede fortuin bij hare uitvluchten. Afgeleid door het gesprek, dat zij had moeten volhouden, had zij niets kunnen doen, om iets te voorkomen, dat zij vreesde, en het gevreesde gebeurde: de predikant Modet trad hare zaal binnen; hij trad binnen als iemand, die gewacht wordt en wiens komst niemand bevreemdt; de rijen openden zich voor hem, zonder dat de Prinses het verhinderen kon. Met de vrijmoedigheid hem eigen, en de gemeenzaamheid waartoe zij hem recht gegeven had, trad hij naar de vrouw des huizes toe; tot overmaat van rampspoed scheen hij geen acht te slaan op de Gravin van Nieuwenaar, en begon reeds op eene wijze, die deze beleedigen moest.

De Gravin intusschen, als wij denken kunnen, had hem wèl opgemerkt; zij was eerst zeer bleek geworden, en daarna dekte het purper van den toorn haar gelaat, terwijl zij tot Maria zeide, op luiden, heftigen toon:

‘Overzeker, Prinses! dit hadt gij mij moeten sparen! Dien man althans behoordet gij niet in uw huis te ontvangen,

na hetgeen daar laatst met hem is gepasseerd tegen mij....'

'Maar, mevrouwe!.... ik kan toch voor een dienaar der Kerke kwalijk mijne deur sluiten....,' sprak zij zacht en aarzelend.

'Och, waarom niet?' riep Modet spijtig, die toch had verstaan; 'daar zijn hooggeboren personaadjes, die zich daaruit geene zwarigheid maken; huizen waar men de religie haat, en hare dienaren met den nek aanziet. Het is bij hen, als de Psalm zegt:

> Zy slaen, o, Heer! uw volk intstucken,
> Uw erf, dat zy glanslyk verdrucken....'

'Niet de religie haat, noch zelfs hare dienaren; maar slechts dezulken onder hen, die, in schijn van religie, wereldsche zaken willen drijven, en die zich moeien willen, den Staat te regeeren naar hun zin, en rumoersche maren te verkonden, in stede van zich op zedige deugd toe te leggen en door Christelijke liefde te stichten,' sprak de Gravin, met ernst en waardigheid, zich wendende tot de Prinses; maar toch zóó luid, dat ieder begreep, hoe het gezegd werd, om door Modet verstaan te worden. 'En nu, mevrouwe! is het wel,' vervolgde zij, 'doe dien man gaan, zoo ge wilt, dat ik zal blijven.'

Dat was niet zoo licht een eisch aan de Prinses de Chimay, Modet te verwijderen op dit oogenblik, daar hij gekomen was om 'de hooge zake te vorderen,' en waar hij zeker besloten moest zijn te blijven; want een halsstarriger gemoed, een onverzettelijker hoofd was er wel niet in de zaal, noch in geheel Utrecht dan het zijne, en ieders bemoeiing zoude er op afstuiten. De zachtste bede zou hem niet verwegen, en de harde aanval hem te heftiger doen volharden. Toch waagde Maria eene poging.

‘Welwaarde heer!’ sprak zij, ‘gij ziet, mijne hooggeboren vrouwe nichte is ietwat gestoord over dit samentreffen, dat ik niet heb konnen voorzien; gij zult mij verplichten met eene wijle u te begeven naar een ander einde der zaal; velen uwer vrienden en sommige medebroeders zijn daar.’

‘Hij moet de zaal ruimen! Ik zal geenszins dezelfde lucht inademen met dezen man,’ zeide de Gravin geërgerd, dat men op haar eisch ter helste durfde afdingen, en dat men haar hoog bevel durfde verzachten en inkleeden als eene bede, waarvan het inwilligen aan Modet verbleef, op wiens goedwilligheid dan ook niet te rekenen viel; want hij antwoordde:

‘En ik zal zoomin wijken voor deze vrouw, als de Profeet Elia voor Jesabel. Ik neme exempel aan David, en zegge hem na:

> De waterstroomen hem verheffen,
> Zy tieren ende rasen met allen seer,
> Doch hoewel 's meirs waterbaren,
> Zich verheffen seer grouwelyck en snel,
> Die in den Hemel woont is de God meyn,
> Die sal nogh veel hooger en sterker zyn.

Terwijl haar antagonist zich dus lucht gaf, was de Gravin opgestaan.

‘Indien 't u niet gelieft, nu dezen man door uwe lieden de deur te doen wijzen, vrouw nichte! indien gij, bij keuze tusschen mij en hem, nog kunt aarzelen, zoo heb ik verstaan, wat mij noodig was te weten,’ sprak de Gravin, met beduiding, ‘en zoo ik nu scheide...., als vriendinne en verwante ziet ge mij voor 't laatst.’

Het was de Maulde inmiddels gelukt, nader te komen; hij

stond nu achter Modet. Hij schrikte van de wending, die dit nemen kon, terwijl hij berekende, wat er reeds geschied was.

‘Welwaarde heer!’ fluisterde hij smeekend, ‘met uw bijzijn beleedigt gij mevrouwe, en doet mijne Vrouwe van Chimay smarte aan. Eilieve! wil mij volgen,’ sprak hij, en een weinig besloten, nam hij vast en haastig zijn arm, om hem achterwaarts weg te voeren; maar Modet antwoordde stout:

‘Ik heb stand gehouden bij zwaarder aanvallen, mijn jonge hopman! en gij toont wel uwe wufte zinnen en onvromen aard, dat gij u tegen mij keert, nu de Grooten der aarde tegen mij opstaan,’

De Maulde hoorde niet langer; hij begreep, dat hij geen geweld moest gebruiken, zou de verwarring niet grooter worden; hij zag de Gravin van Nieuwenaar met waardigheid vooruittreden, zonder een blik of een groet aan Maria te richten; en hij haastte zich haar den arm te bieden, om haar onder 't gaan te bevredigen; maar reeds was een der jonge cavaliers hem voorgekomen, en geleund op diens arm, en gevolgd van haar page, verliet de Gravin de zaal, zonder verder tot iemand een enkel woord te richten.

Terstond daarop ontstond er verwarring en afscheiding in 't gezelschap. Men zonderde zich af in groepen; men fluisterde samen; soms wel hoorde men een hard woord luid spreken, of een uitval gericht tegen de Gravin, of tegen den stouten kerkdienaar, die zich zelf en anderen aan zulken toorn blootstelde. Maar klaarder bewijs van mishagen nog toonden zij, die onmiddellijk de Gravin volgden zonder afscheid te nemen van de Prinses, die, zonder nog recht te weten wat er voorviel, zich met Modet ter zijde begaf, en terstond een vrij levendig en hartstochtelijk onderhoud had met hem en met de Maulde, die ondanks hare vertoornde blikken gevolgd was.

‘Daar hebt ge uitermate veel kwaads gebrouwen tegen de Prinses!’ riep de Baron, die zijne ergernis over Modet niet langer verkroppen kon.

‘Zeg veeleer, dat zij daarheen gaat om kwaad te stichten... Jesabel gaat haar Achab opzetten tegen de vromen in den lande, die den nek niet buigen willen voor den afgod van haar toorn en hovaardij.’

‘Met op de Gravin te schimpen, kunt ge wel u zelven genoegen, meester Modet! maar mevrouwe niet uitredden uit dit perikel, daarin ge haar gebracht hebt,’ hernam de Maulde bitter. ‘Ik ken den Graaf van Meuwenaar; hij is niet van humeur om zijne gemalin satisfactie te weigeren, en naar 't geen men hier voorneemt, diende men meer wijsheid en voorzichtigheid te gebruiken.’

Dit was ook het oordeel en de uitspraak van andere vrienden der Prinses, die zich nu om de sprekenden hadden heengegroept. Ieder, zelfs de trouwste volgelingen van Modet, waren van gevoelen, dat men niet alleen de Prinses, maar zelfs den ‘voortgang van de groote zaak in de waagschaal gesteld had, uit blinde hardnekkigheid, waar men, met eenig toegeven, zich veel zorg had kunnen sparen’, werd er gezegd met rechtstreeksche toespeling op Modet, die echter, als de oude ridders, zich *sans peur et sans reproche* voelde, en alleen zeide: ‘dat het toch tijd was met die van Nieuwenaar te breken, en dat men alléén zorgen moest, hen te verhinderen den *aanval* te doen.’

‘Maar hoe dat te verhinderen?’ riep Maria, de handen samenwringende van angst en onrust.

‘Met een snellen en wissen greep; de Gravin kan nog niet buiten den binnenhof zijn; zij blijve; daarmede is alles gered. De Graaf gelooft haar weltevreden in uw huis!’

‘In trouwe, zoo zijn wij gered!’ riep Maria, de Maulde aanziende.

‘Schielijk, heer hopman! doe daartoe uwe vlijt.’

‘Gij raast, meester Modet!’ hernam de Baron, ‘meent gij, dat ik de gemalin van den Stadhouder in hechtenis kan nemen tegen recht en reden....?’

‘Niet in hechtenis nemen; maar met uwe lieden, die daar ginds in de voorzaal zijn, kunt gij haar verhinderen te gaan.’

‘Voorzeker kan ik niet, noch zal dat,’ riep de Maulde heftig.

‘'t Is vrij lichter, de goede zaak uwer vrienden en hunne veiligheid prijs te geven,’ sprak de Prinses spijtig en met ergernis.

‘Of tegen een grijzen gezant des Heeren geweld te gebruiken,’ voegde Modet er bij.

‘Gij weet, Maria! alles is mij lichter dan uw toorn te dragen. Alleen hier geldt het juist u te veiligen voor 't uiterste: onheilen, die deze man met zijn onstuimig drijven over uw hoofd wil halen. Uwe eer en vrijheid ware er mede verloren, zoo der Grravinne geweld werd aangedaan in uw huis.’

‘Dit strijden baat niet,’ riep de vurige kerkdienaar, ‘en onderwijl gaat zij haar gang. Ik ga zelf zien, wat er gedaan kan worden!’ en hij stormde de zaal uit.

‘En ik ga zien of ik dit radeloos beginnen kan afwenden!’ riep de jonge Baron, hem haastig volgende.

‘Ga mijn jonker!’ sprak Maria; ‘maar ik verbiede u te keeren. Wie zijne vrienden verlaat in den nood, ziet ze niet weder ten dage der gunst.’

Zoo de Maulde die woorden al verstond, gaf hij er toch geene al te groote aandacht op, in zijne drift om Modet te volgen. Hij wist, dat Cosmo met een rot soudeniers in de voorzaal

wacht hield, om bevelen te volbrengen, waarin zijn kapitein zelf nog niet helder zag; hij wist, hoe zijn luitenant volgzaam was aan de wekstem van Modet, en hij vreesde het ergste van dier beider over-ijver.

Toen de Prinses de Chimay weer met rustiger blik haar gezelschap overzag, schrikte zij heftiglijk, en eerst toen berekende zij het gewicht van het gebeurde. Hare zaal was zoo goed als ledig, hare vrienden, hare bewonderaars, hare aanhangers, hare gunstelingen hadden haar allen verlaten, en geene anderen waren meer daar dan de personen, die werkelijk met Modet in komplot waren, en die dus belang hadden te blijven, zelfs al vreesden zij het ergste. Hun getal werd welhaast aangevuld door den eerwaarden volksleider zelf, die eenigen van 't gezelschap met geweld of overreding terugvoerde, en tegelijk anderen inleidde, die voorzeker alleen aan deze hand die zalen konden binnentreden en wier komst iets pijnlijks moest hebben voor de fiere Prinses, vooral bij vergelijking van wie er gegaan waren; Eenige voorname burgers van Utrecht, die tot de schutterijen hoorden, de oversten der gilden en tot gewone handwerkslieden toe, die allen, door religieijver verleid, iederen vreemden of onwettigen stap van hun ijverenden predikant wilden steunen en volbrengen door de ruwe kracht.

Dit had de Prinses niet voorzien; dit was bijna te veel voor haar om te dragen; zij hoopte nog op de Maulde, dat die komen zou en haar verlossen van eene zulke onvoegzame omringing; maar de Maulde kwam niet. ‘Hij wist toch wel, hij moest het begrijpen,’ dacht zij met bitterheid, ‘dat haar woord, in de gejaagdheid van het oogenblik gesproken, niet zóó ernstig gemeend kon zijn, dat hij het terstond en zonder beroep moest gehoorzamen....; en nu dat terugblijven daarbij.... Zij wist

het....: Hij had haar verlaten zoowel als de anderen. Zij wilde hem ook toonen, hoe goed zij hem missen kon; zij wilde hem den terugkeer onmogelijk maken, en zij merkte haar hofmeester op, die gekomen was om haar te vragen, of dat werkelijk hare intentie kon zijn, alle deze luiden bij zich te ontvangen.'

'Zonder eenigen twijfel!' hernam zij. 'Alleen, zoo de kapitein de Maulde zich aanmelden mocht; wordt die niet toegelaten; die heer hoort niet meer tot de onzen.'

De hofmeester boog zich zwijgend, doch maakte in stilte de aanmerking, 'dat de jonge hopman geen spijt behoefde te hebben over die uitsluiting. Naar den weg, die mijne meesteres gaat, moet dit huis in ruïne vallen en haar blasoen verbroken worden, ten overstaan van den raad van adel.' Toch herhaalde hij haar bevel, omtrent de Maulde, in de voorzaal; want, daar de groote poort open bleef om de komenden en gaanden gemak te geven, was die maatregel noodig.

Een der krijgslieden van Cosmo, die zijn grooten Duitschen hoed diep over de oogen had getrokken, scheen zich die beleediging van zijn kapitein sterk aan te trekken. Hij kromp inéén en men hoorde een doffen zucht.

'De Maulde's onrust over de bejegening, die Modet der Gravin van Nieuwenaar toedacht, bleek nutteloos te zijn. Reeds was Modet te laat gekomen, om haar het heengaan te bemoeilijken. Hij hoorde reeds de fakkeldragers in den voorhof elkander toeroepen, zich in beweging te stellen, om bij de draagkoets toe te lichten. Hij zag de Gravin instappen.... Zij werd nu geleid door den overste Norrits; en de hellebaardiers van hare Duitsche lijfwacht waren verder te harer bescherming daar; haar aftocht was niet meer te verhinderen.

En toen de Baron de Maulde, die Modet op den voet was gevolgd, zich bij Cosmo voegde en van dezen hoorde, dat zijne voorzorg onnut was, had hij gezegd:

‘Dan ga ik een anderen gang doen in 't belang der Prinses,’ en had zich verwijderd zonder andere opheldering te geven. Toen, met al de drift, waarmede verschillende aandoeningen hem moesten voortjagen, liep de Maulde voort naar het Bisschopshof; hij was er dus even spoedig als de draagkoets der Gravin, die vele minuten op hem vooruit had. Zijn doel was geweest, de Gravin vóór te zijn, en den Stadhouder te spreken, eer de gemaal had kunnen hooren. Dat was te laat, maar toch nog niet te laat om iets anders te beproeven. De jonge Baron plaatste zich nevens de draagkoets, en hielp er de Gravin uit, vóórdat Norrits daarop verdacht kon zijn. De Gravin, wel eenigszins verwonderd, maar toch niet ontevreden, dat de jonge krijgsman door haar te volgen getoond had, hare partij te kiezen, reikte hem de hand, en nam zijn arm om de trappen van het Hof op te stijgen.

Norrits volgde mede. Juist omdat er een geheim misverstand was tusschen hem en Nieuwenaar, en omdat hij zelf zich niet vrij kende van ontwerpen, die de belangen van den Stadhouder botsten, moest hij, waar het anderen gold, die zich tegen dezen stelden, toonen vrij te zijn van alle deelneming en medeplichtigheid. Hij zoowel als de Maulde wilde Nieuwenaar zien, en gebruikte de Gravin als middel, om tot hem door te dringen.

Werkelijk gelukte het beiden. Walburg had zóóveel haast, hare grieve mede te deelen aan haar gemaal, dat zij niet eerst in hare eigene vertrekken uitrustte, maar rechtdoor zich wendde naar het kabinet van den Graaf.

De Graaf was intusschen niet alleen: de afgevaardigde der

Hollandsche Staten, Karel Roorda, benevens de eerste Burgemeester, jonkheer Pieter Ruisch, waren met hem ‘in *besogne*’, terwijl twee andere personen, meer op den achtergrond van 't vertrek, samen in zóó ernstig gesprek waren gewikkeld, dat zij het niet eens staakten bij het binnentreden van de Gravin. Een dezer mannen was de jonge kerkdienaar, doctor Gideon Florensz., en in den andere zou de Maulde welhaast een bekende hebben onderscheiden, zoo hij niet noodig had gehad, geheel zijne aandacht te geven aan hetgeen de Gravin zoude zeggen.

Zoo haast Nieuwenaar zijne gade opmerkte, riep hij haar toe:

‘Welnu, mevrouw! gij hebt gewild, dat ik u zoude uitzenden met woorden van pays en minne. Komt gij, als Noach's duive, met den olijftak terug?’

‘Ik kom terug, heer! zoo deerljjk in eere getast en in rechten miskend, dat ik vrij groot berouw heb, dus naar eigen zelfswil gehandeld te hebben, en eerder gehoor gegeven te hebben aan mijner zwakheid stemme, dan aan uw wijsheidsraad,’ sprak Walburg en vertelde daarop aan Nieuwenaar, in snelle, driftige woorden het gebeurde met de kleuren, die de gloed des toorns en de opwinding van 't bruisend bloed niet verzachtte, als men denken kan.

Bij een man van Nieuwenaar's karakter deed deze voorstelling de uitwerking van buskruit in een brandend vuur geworpen. De Graaf sprong op en gaf zijne heftige woede lucht in zulk een vloed van ruwe woorden en verwenschingen, dat de twee heeren op den achtergrond hun gesprek staakten, en zich bij hem voegden. De Maulde zag ze nu aan en herkende in een hunner Wijndrik Rueel.

Deze was daar opgeroepen door den Stadhouder; want de jonge doctor Gideon was uit Leiden gekomen, met eene offi-

cieuse zending aan jonker Rueel, vanwege den Advocaat, en hij had zich tot Nieuwenaar gewend, om onverwijld een persoon uit te vinden, die als vreemdeling minder bekend moest zijn in Utrecht.

Maar het zien van Rueel bracht de Maulde een dubbelen slag toe; het innerlijk verwijt van zijne consciëntie bij dit wederzien, dat hem juist in beschamenden toestand trof, en eenige vreeselijke woorden, die hij uit het gesprek met Gideon onwillekeurig had opgevangen en die hem nu bij 't erkennen van den spreker vreeselijk troffen.

Hij had hen over ‘de verschijnselen eener krankzinnigheid’ hooren spreken. Hij had den predikant hooren zeggen: ‘Ik belove u, haar te komen zien en alle vlijt te doen, om haar ruste te geven.’ Het kon niet anders zijn, Ada Rueel was in den rampzaligsten toestand, die een mensch kan treffen op aarde, en daar was geen zelfbedrog mogelijk; hij, de Maulde, was de oorzaak van dit onheil. Hij, die eens hare rust had gestoord, die zoo jammerlijk met haar hart had gespeeld, en die haar ten laatste had vergeten in de armen eener Prinses de Chimay, om wier belangen hij nu daar stond tegenover haar broeder. De afleiding en de verwarring, die dit wederzien hem gaf, maakten, dat hij niet wist, hoe een dam te stellen tegen den vloed van toorn, dien Nieuwenaar uitstroomen liet tegen zijne dame. Eigenlijk was het hem niet meer helder, waarom hij daar was, en wat hij wilde. Norrits moest hem op den weg helpen.

‘Wil overwegen, heer Graaf! dat mevrouw de Chimay hier niet de schuldigste is. Zij is slechts schuldig aan de gewone zwakheid der vrouwen, die hare vrienden niet weten en niet durven te handhaven tegen ruwen overmoed, en ieder weet, dat Modet van zulken aard is....’

‘Dat zeker de uiterste pogingen der Prinses en van haar vereenigd gezelschap niet machtig zouden geweest zijn, dien heethoofdigen predikant te doen zwijgen of van zijne plaats te brengen...,’ voegde de Maulde toe, met een gebogen hoofd; want hij durfde Wijndrik niet aanzien, terwijl hij die voorspraak waagde.

‘Die verweerde Modet!’ riep Nieuwenaar. ‘Ik versta wel, dat hij in dit alles de meeste schuld zal hebben. Ik weet zelfs, dat hij die schuld grootelijks gedenkt te vermeerderen door zijne meneën en kuiperijen, daarvan, als ik nu zeker ben, deze samenkomst de aanvang is. En 't is niet de eerste maal, dat die overmoedige moeial zich dus tegen ons stelt. Ook zal ik een geducht exempel stellen, en niet rusten, vóór ik zijn lichaam tot de schede heb gemaakt van dit rapier,’ en de Graaf toog zijn degen uit de schede met een heftig gebaar. ‘Maar wat acht gijlieden dan, dat men doen moet op dit oogenblik; want hij sterkt zich nu door den voorstand der Prinses?’

‘En hij stort de Prinses in 't verderf, door haar te verwikkelen in zijne kwade intentiën en zottelijke raadslagen,’ riep de Maulde.

‘Wat raadt gijlieden daarin dan, mijne heeren? Wat zal ik doen? Ik wil niet, dat de blame, verkeerdelijk gehandeld te hebben, op mij zal vallen.’

‘Mijn raad is, zonder verwijl Modet in hechtenis te nemen,’ riep Norrits.

‘Dat is niet voorzichtig,’ sprak Rueel: ‘hij is bekend gunsteling van den Graaf.’

‘En hij beroept zich op diens bevelen, bij alles wat hij doet,’ viel Norrits in, die wel verdenking van zich zelf wilde afweren, maar niet de elementen van oproer en verwarring wilde weggenomen zien, waarin hij voor zich zelf dacht te visschen.

‘Toch is het noodig om erger te voorkomen, dat men zich

van hem verzekere,' sprak de Maulde, die boven alles de Prinses wilde veiligen van de medeplichtigheid aan hetgeen Modet ging ondernemen, en slechts dit middel wist: hem weg te ruimen vóórdat er een onherroepelijke stap was gedaan.

'En daarbij, wat er voor of tegen zij, de beleediging aan de Gravin eischt snelle genoegdoening; dat is buiten 't andere; dat is buiten Leycester's zaken; ieder ander zou hier straf verdiend hebben en ondergaan. Gij, kapitein! die van mijn gevoelen zijt, begeef u zonder verwijl naar 't huis der Prinses, met zoovelen mijner Duitschers, als gij noodig zult achten; neem hem gevangen, ware 't onder de oogen der Prinses, en dan voer hem hierheen, waar wij oud en nieuw met hem te verrekenen hebben.'

Daar kon de Maulde wel niets worden opgelegd, dat hem meer onmogelijk scheen te volbrengen; ook bleef hij gansch verslagen onder dat bevel, en wist niet, wat te antwoorden. Hij had de gevangenneming van Modet voorgeslagen om Maria te redden, en werkelijk zou zij daarmede gered zijn uit den draaikolk, waarin die man haar ging neerstorten; maar zulke redding door hem, van wien ze juist het vóórkomen van dat alles had geeischt, als proeve zijner liefde; - zulke redding, op zulk een oogenblik, en na hetgeen er reeds was voorgevallen, moest bij haar gelden als eene opzettelijke beleediging, als eene ontkenning van zijne eeden, en zij was voor hem verloren zoo hij het waagde...., en de ongelukkige had geen moed, zich te wagen aan de kans, haar te verliezen....

Hij sidderde, hij verbleekte, hij stond onbewegelijk, en hij ving aan, een woord van verontschuldiging te uiten, een gevaarlijk woord in dit oogenblik tegenover Nieuwenaar. Om tot den Graaf te spreken, had hij het hoofd moeten opheffen en dezen aanzien; Rueel stond op eenigen afstand achter diens armstoel, en Nico-

laas moest het dus zien, hoe Wijndriks blik vol strengen en droeven ernst op hem rustte maar toch met eene zekere mildheid, die van medelijden getuigde.

Werkelijk had Wijndrik medelijden met den ongelukkige, in de strikken van zulk een rampzaligen hartstocht verward, die hem fieren edelman, in toestanden bracht, waaruit hij zich niet zou kunnen redden, zonder schaamte of rouwe, en toch nog zonder den wil om zich van zijne boeien los te maken. Hij begreep al het wicht van beschaming en leed, waaronder de Maulde zich boog voor zijn blik, en in zijne edelmoedigheid wilde hij hem dienst doen.

‘Met oorlof, heer Stadhouder! gun mij aan te merken, oft die gevangenneming niet meer is van de competentie van der burger-schutteren hopman? De welwaarde Modet is dienaar dezer gemeente, inwoonder der stad, zoo niet poorter veel geliefd onder de burgerij, en hem te doen vatten door gewone soldeniers mocht nog grootere grieve zijn....’

‘Certeyn, daar zou op te zeggen vallen,’ stemde Burgemeester Ruisch bij.

't Is niet meer de vraag van *zeggen*, 't is de vraag van *doen*,’ riep Nieuwenaar, door dien tegenstand uitbarstende. ‘Ik ga den hoofdman mijner Duitschers den last geven, en zal zien, wie zich onderwindt dat te keeren.’

‘Gij kunt het veilig doen,’ fluisterde Roorda hem in, ‘en zoo 't nu geviel, dat daar eenig gebrek in vorme werde bevonden, valt de blaam daaraf op vreemdelingen en hun hopman.’

De Graaf had eigenlijk op niemand's goedkeuring gewacht, om naar zijn eigen hoofd te handelen; hij deed den hopman van zijne Duitsche hellebaardiers tot zich komen, en gaf hem een streng en duidelijk bevel voor de inhechtenisneming van Modet.

De Maulde was intusschen Wijndrik genaderd; tot hem spreken kon hij niet.... hem danken wilde hij toch; hij drukte hem zwijgend de hand...., eene Traag beefde hem op de lippen....; hij durfde die niet uitbrengen.

Wijndrik las die in zijn oog; maar hij gaf daarop geen antwoord; wijs en gematigd tot in zijne edelmoedigheid toe, achtte de Hollandsche jonkman het ongepast, het geheim van het lijden zijner zuster te openbaren aan hem, die er de oorzaak van was.

De Maulde meende te begrijpen en wendde zich af vol diepe mismoedigheid. Toch wilde hij blijven, om te vernemen wat der Prinses wachtte, maar de graaf van Nieuwenaar, wien zijne aarzeling om zich met de gevangenneming van Modet te belasten, blijk van zwakken ijver scheen, gaf hem te verstaan, dat zijne tegenwoordigheid overbodig was.

Toen dreef de onrust over Maria's lot hem naar haar huis terug; maar hij nam de voorzorg zich te vermommen onder de kleeding van één zijner gewone soldeniers; zoo kwam hij in hare voorzaal, waar Cosmo zich bevond met zijne krijgslieden; dáár wilde hij blijven tot de inhechtenisneming van Modet was geschied, om tot hare persoonlijke hulpe vaardig te zijn zoo dat noodig ware; nauwelijks was hij daar, of hij hoorde het harde en ondubbelzinnige besluit van de Prinses, dat hem verbande, uit den mond van den hofmeester.

Het trof hem, als men denken kan, dat het treffen moest; in de oogenblikken zelfs, waarin hij niets spaarde, om haar met goed beraad te dienen, was de zwakste twijfel aan zijn ijver haar genoeg, om hem, als een vreemde, als een onwaardige, te verbannen uit hare nabijheid. Zijn edelmoedig hart kon wel niet raden, hoe groot eene krenking het was voor haar zelfzuchtig en trotsch gemoed, die eerste en openlijke weerstand van haar uitgedrukten

wil door den man, dien zij meende voor zijn leven verbonden te hebben tot gehoorzaamheid aan haar wenk. Zij verloor plotseling het geloof aan hare overmacht op hem, aan zijne liefde voor haar; de hare, ontvlamd door zijn hartstocht, was niet van zoo edele gehalte, om dat geloof te overleven. O! hoe pijnlijk voelde hij het! Die vrouw had hem niet lief, niet dan om zich zelve, en al geloofde hij, dat dit eene scheuring was, die zich bij de eerste opheldering weer heelen liet, hij voelde tevens eene diepe, felle zielesmart, zich zoo verhecht te weten aan eene, die zich zoo vrij toonde....

‘Toch zal ik over haar waken, ondanks haar zelve!’ fluisterde hij tot Cosmo, door wien hij zich herkennen deed.

‘Dan geloof ik, dat het tijd wordt, heer hopman!’ hernam deze; ‘want daar treft een zonderling rumoer van gewapende manschappen mijn oor, en dat schijnt wel aan de voorpoort te zijn.’

‘Neen, dat is wat anders, Cosmo! Houd u rustig,’ beval de Maulde, die begreep, dat het Nieuwenaar's Duitschers waren, en dat Cosmo's tusschenkomst hier allergevaarlijkst moest zijn. ‘In deze vermomming herkent mij niemand; ik ga zelf zien, wat er voorvalt, en op mijn eersten wenk ijlt gij toe.’

Werkelijk was dat zoo; op den oogenblik, dat Modet bezig was, aan zijn gezamelijk gehoor de redenen te verklaren, waarom hij hen daar had bijéén*geroepen*, terwijl hij opnieuw zijne gepretendeerde *volmachten* te voorschijn haalde, als hij Leycester's brieven en beloften van wederkomst noemde, trad de hopman van Nieuwenaar's lijfwacht door de galerij de zaal binnen. De verrassing der bedienden was zóó groot geweest bij het zien der krijgslieden, en hun schrik zóó groot bij dier bekende woestheid, dat zij geen oogenblik op tegenstand hadden gedacht, toen de hopman eischte, langs dien ongewonen weg de zaal binnen

te gaan. Hij liet zijne lieden in de galerij; op zijne wijze gebruikte hij verschooning; want hij deed den predikant Modet door een der naastbijstaanden verzoeken tot hem te komen. De volksleider dacht aan geen kwaad op dat oogenblik en in zulken vorm; de hopman kon tot de zijnen hooren en hem hebben te raadplegen. Hij verliet den kring die hem omsloot, en begaf zich tot den hopman, die hem opwachtte in de deur der zaal. Moed en gewoonheid aan gevaren, en een zóó hoog gevoelen van zijne belangrijkheid, dat hij van geen aanslag tegen zijn persoon vermoeden had, verblindde hem tegen allen argwaan, en stemde hem tot het vermetelste vertrouwen. Rustig volgde hij den hopman, die hem twee schreden voorging, tot in de galerij.

Dáár verklaarde deze hem in korte, krachtige woorden, hetgeen hij hem had te zeggen, en nog eer de hopman had uitgesproken, zag de predikant zich door krijgslieden omringd en medegevoerd, zonder dat hem in eigenlijken zin geweld werd aangedaan, maar toch op eene wijze, die hem bewees, dat bij de minste poging tot wederstand erger dan dit hem bedreigde, en een kreet om hulp zelfs zijn laatste konde zijn. Modet kende de hellebaardiers van den Graaf van Nieuwenaar uit vroegere ondervinding, en hij achtte zijn leven van te groot belang voor zijn zaak, om niet liever tijdelijk geweld te lijden, dan alles te verliezen. Hij zweeg, en werd alzoo opgelicht uit het midden zijner partij en als onder hare oogen, zonder dat iemand daaruit zich tot zijne redding bewoog. Zijn lang wegblijven toch gaf onrust in de zaal; men begreep niet, wat dat zijn kon; men wachtte eene wijle in spanning, of hij zoude keeren. Toen hij niet keerde, ging men onderzoeken, de galerij rond; geen spoor van den volksleider, noch zijner vangeren was daar; de bedienden vertelden, wat zij wisten; de angst, de onrust, de woede

van Modet's aanhangelingen steeg met iedere seconde. Men kon zich niet denken, dat dit alles dus was geschied zonder verraad. Vele dezer lieden voelden zich vreemd in de zalen der Prinses; de Prinses kon wel verraderesse zijn van dezen, van hun allen. Maria, die zich in deze omringing sinds lang niet meer op haar gemak gevoelde, en die moede en lusteloos eene wijle reeds verlangen had gehad, zich te verwijderen, wilde zich in haar eigen vertrek begeven, om dáár af te wachten tot Modet zouden gekeerd zijn, of zijn onverklaarbaar verdwijnen opgehelderd. Maar de menigte dit voornemen ziende, verdacht haar te meer, en drong nu op haar aan, met vrij woeste blikken en woorden, die meer dreigend waren dan eerbiedig.

Onbeschrijfelijk was de angst en de ontsteltenis der arme jonge vrouw, wel geoefend in het spiegelgevecht der coquetterie met galante ridders, die overwonnen of overwinnaars altijd de knie voor haar bogen, maar niet gehard tegen de dreigingen en de aanvallen van lieden door zulken toorn ontvlamd, en die wist, hoe weinig zij in gevaren op de trouw harer bedienden kon rekenen. Met ontzetting overwoog zij, dat ze de Maulde verbannen had, en Cosmo ongetwijfeld zijn kapitein zou gevolgd zijn; dat de Baron North en een paar andere edellieden even te voren vertrokken waren, na een kort overleg met Modet zelf. Zij voelde zich weerloos, zij sidderde, en zij had niets dan hare tranen. Op het oogenblik, dat zij de deur van haar kabinet opende, drongen twee der burger-hoplieden en twee gildemeesters van het bijlhouwersgilde zich tusschen haar en die opening, terwijl één van hen sprak:

‘Voorwaar, neen, mevrouw! gij zult u niet afzonderen en u niet ter ruste begeven, vóórdat ge ons dit vreemde feit hebt ontraadseld. Hier schuilt verraad onder.’ En de ruwe man,

die dit sprak, wilde haar arm vatten; maar met eene rappe bezinning en een kloek besluit snelden twee mannen ter hulpe aan: de één naar de kleeding eenvoudig soldenier, doch in wien wij de Maulde herkennen; de andere een schitterend krijgsoverste, de ridderlijke Drake. De eerste, toegesprongen uit den hoek der zaal, waar hij bespiedde wat er voorviel, trok den bijlhouwer achterwaarts, en dwong hem tot eene worsteling, die Sir Francis tijd gaf, den degen te trekken, de anderen door dit wapen in ontzag te houden en de deur te openen voor de Prinses, die hem dankte met zulken welgevalligen glimlach en zulken blik, dat de Maulde zich de lippen beet van spijt en ergernis, dat hij zijne vermomming moest houden en zijne ridderdiensten *incognito* moest verleenen. Toch waren de zijnen niet de zwaksten; een paar cavaliers, zelfs van deze dapperheid, konden op den duur weinig hulp bieden tegen een twintigtal opgewonden mannen van allerlei stand en meest van ruwen aard en bedrijf. Overtuigd, dat de Prinses voor 't oogenblik genoeg beschermd was door Drake, ijlde hij weg om Cosmo het sein te geven, waarop deze met zijne krijgslieden zou binnentreden.

Op het zien van gewapende mannen, liet men af van de jonge Vorstin te ontrusten, die onder Drake's hoede nu reeds haar vertrek was binnengegaan, terwijl deze voor de deur post had gevat; toch ging men niet uiteen; maar, daar men luitenant Cosmo kende als een ijverig voorstander van de Leycestersche partij, die Modet als een der haren erkende, twijfelde men niet meer, of deze zoude opheldering weten te geven. Men omringde hem; men ondervroeg hem; hij had geen antwoord; hij zelf was verplet, door het vreemde nieuws van Modet's verdwijning.

‘Mannen broeders!’ riep hij, ‘ik wil weten, wat er met onzen welwaarden voorganger en vriend is geschied. Ik ga heen om

het te onderzoeken, en zoo het te laat zij, om hem te redden, zal 't voorzeker niet te laat zijn om hem te wreken. Volgt mij! deze vrouwe zal wel geen schuld hebben, en zoo zij die heeft, zal daar altoos tijd genoeg wezen, haar te straffen. Begint niet met het zwakke te verpletteren. Volgt mij allen naar de plaats, waar Modet ons voor dezen nacht had bescheiden.... Mylord North is daar en wacht ons.'

Zij gaven hem gehoor. Zij verlieten allen, onder zijne aanvoering, het huis der Prinses de Chimay. Twee mannen slechts bleven, Sir Francis Drake en de Maulde. Wat er tusschen hen is voorgevallen, werd niet bekend; maar zeker is het, dat Sir Francis nog in den vroegen morgen zeer gehaast en geheim naar 's Hage afreisde, en dat even te voren de jonge Baron door de bedienden der Prinses de Chimay was gezien, als in dolle woede wegvliedende uit haar huis.

Hoofdstuk XIV.
Hoe kapitein De Maulde naar Sluis trekt.

Als men denken kan, was de gevangenneming van den Predikant Modet in Utrecht geen geheim gebleven. Lag er ook al een sluier over het gebeurde ten huize van de Prinses de Chimay..., waren de geruchten uiteenloopend, verward, ongerijmd, omtrent de oorzaken dier gevangenneming, omtrent de schuld of de onschuld van den gevangene, het feit zelf bleek maar al te zeker, en meer was er wel niet noodig, om geheel Utrecht in beweging te brengen. Eerst heerschte er eene algemeene spanning en verslagenheid onder de aanhangers van de Leycestersche partij, en zelfs onder de overige inwoners; want de heftigste vijanden van Modet wisten nog niet genoeg, wisten nog niet waarop dit zou uitloopen; op eene zegepraal of op eene nederlaag van hunne zaak, en de onzekerheid was hun bang. Men kende Nieuwenaar genoeg als wisselziek en luimig; men was niet genoeg zeker van zijne aanhankelijkheid aan de Hollandsch-gezinde partij, om zich deze daad te kunnen verklaren; men vreesde, dat er een geheime staatszet achter school, en dat de aanval wel niet zoo ernstig kon bedoeld zijn als het schijn had. En al ware dit, men was

al te zeker, dat de partij der heethoofdige Leycester-vrienden, der Reingoudisten, als men ze altijd bleef noemen, niet berusten zou in dezen maatregel, zonder zich te verroeren. De vreedzame poorters der stad vreesden opschudding, en zij waren maar al te zeker, dat zelfs wie nooit andere partij hadden gekozen, dan die: als stille burgers voor zich heen te leven, niet ongemoeid zouden blijven; was eens de hitte van 't oproer aan 't blaken, dat zij groot gevaar liepen, slachtoffers te worden van dier anderen hartstochten, al hadden zij er zich buitengehouden. Onder dezen, niet minder dus dan onder de Staatsgezinde partij, heerschte angstige spanning, wat er volgen zoude...., spanning, die vermeerderde door de schijnbare ruste, waarin de tegenpartij zich hield, na dien slag. Dat die ruste slechts schijnbaar was, begrijpen wij. De personen, door Cosmo naar den *Plompen toren* gevoerd, hadden zich daar met de hoofden van Modet's partij besproken, en zij vonden er sympathie te over, voor hunne bittere gevoelens en wraakzuchtige voornemens. De kudde, die Modet om zich heen verzameld had, was in 't eind geene kudde van weerlooze lammeren; en in plaats dat het ongeval van hun herder hun zou verstrooien of tot verslagenheid brengen, maakte het hun tot brullende wolven. Deze aanval dwong hen om zich openlijk te toonen, om op te rukken tegen den vijand, om niets meer te ontzien. Waren ze vroeger volgzaam aan Modet's woorden, omzichtig geweest.... hadden ze getracht door behendigheid te verkrijgen, wat zij beoogden; nu hadden ze niets meer te ontzien, en konden ze het wagen met de ruwe kracht. Misten ze voorheen een bepaald punt van aanklacht tegen Nieuwenaar, eene bepaalde grieve, waarvoor zij recht konden vragen: zij hadden die nu gevonden. Voor hun gevangen prediker zouden zij de vrijheid eischen, en zijne loslating hunne

strijdleus zijn. Wat er dan, in den tuimel van den strijd, bij de slaking van alle banden van orde en gezag, verder kon veroverd worden, zou men van de kansen van den strijd laten afhangen. Zoo was de afspraak der eedgenooten; en zoo zij zich in den vroegen morgen en voormiddag rustig hielden, was dat, als men denken kan, niet uit besluiteloosheid of gevoel van onmacht, maar alléén om zich toe te rusten tot den aanval.

Terwijl zich dat alles voorbereidde, en terwijl, heel Utrecht door, diepe stilte heerschte, maar die zorgvolle stilte, die geene kalmte is en geene ruste, reed en rende de jonge Baron de Maulde door de stad, als werd *hij* alleen door alle passiën en onrust van allen samen gedreven, en als had *hij* alleen tot taak, die alle uit te drukken in zijn voorkomen en zijne handelingen. Wangen en voorhoofd gloeiden; zijne oogen schitterden fel; maar het was niet van vroolijkheid en lust; het was van den duisteren en wilden gloed des toorns. Wie hem kenden, merkten op, dat hij somwijlen scheen te wankelen in den zadel...; hij, een der beste ruiters van 't leger, en dat hij dan weder zijn arm ros steigeren deed, door de geweldige rukken van den strak aangehouden toom....; rukken, die veeleer getuigden van de verstrooiing des berijders, dan van zijn gedenken aan de regelen der rijkunst. Daarbij hield hij soms plotseling stil voor taveernen en taphuizen, liet zich eene kan wijns of een kroes bier reiken, nam even een teug; maar vergat evenzeer te betalen, als met de deerne te schertsen, die 't hem bracht; het laatste vooral tot groote bevreemding der lieden, die hem kenden, maar men achtte, dat de jonker niet in zijne lustigste luim was, en daarmede hield men zich tevreden. Fijnere opmerking echter ware het niet ontgaan, dat de jonker niet in eene slechte luim was, doch in een toestand van koortsachtige opwinding,

waarbij het vreemd scheen, dat hij niet liever de vrije buitenlucht zocht, dan zich binnen de beperking van muren en straten te houden. Ten laatste scheen hij daartoe besloten, gedrongen wellicht door ergernis over zekere samenscholingen der burgers, die enkele malen zijne vaart belemmerden, waar ze zich opstopten in de straten. Ware de kapitein in de stemming geweest, om over iets anders te denken, dan hoe hij zijne eigene pijnlijke gewaarwordingen door overspanning en bedwelming zou verdooven, hij zou begrepen hebben, dat het hier geene gewone samenscholingen van volkshoopen waren, door een of ander toeval veroorzaakt; hij zou gezien hebben, dat ze elkander opwachtten bij buurten en wijken, dat ze zich dan in groepen of rotten verdeelden, en zoo in vrij goede orde voorttrokken, allen naar één zelfde doel; het Bisschopshof, de plaats, waar de Stadhouder zijn hof hield; hij zou hebben opgemerkt, dat zij allen op eene of andere wijze gewapend waren, en dat, zoo daar vrouwen en kinderen medeliepen en de groepen omringden, zelfs dezen niet in volstrekt weerloozen toestand uittoogen. De jonge Baron echter zag, zonder te zien, merkte op zonder te begrijpen, en scheen alleen ongeduldig over het oponthoud in zijn rit. Daarom met een snel besluit nam hij zijn weg naar de Witte-vrouwen-poort; maar tot zijne groote verbazing vond hij die gesloten, en met eene sterke wacht bezet van schutteren en soldeniers.

‘Bij den Hemel! wat kan dit zijn!’ barstte hij uit, terwijl hij op het wachthuis aanreed.

‘Dus zijn onze ordren, kapitein!’ antwoordde hem de luitenant van de wacht, die buitentrad.

‘Cosmo Pescarengis! gij!’ riep de Maulde, ‘en gij spreekt van ordren; wie doch kan ze u gegeven hebben, sinds ik van niets weet?’

‘Ik heb mijne ordren van Mylord North!’ hernam Cosmo.

‘En waarom van Mylord North? De officieren van mijne compagnie hebben naar geene anderen te luisteren dan naar de mijne, en ik zelf neem te dezer stede geene bevelen dan van den Stadhouder.’

‘Daarom geloof ik wijselijk en prijselijk gedaan te hebben, met die van Mylord North op te volgen; want binnen 't uur zal die voor Stadhouder bekend zijn, zoo hij dat niet alreede is....’

‘Cosmo! Cosmo! Mjjn God! wat is dit?’ riep de Maulde, van zijn paard springende. ‘Gij bevordert dus nog die ijdele rebellische desseinen, zonder mij vooraf te kennen? Gij gebruikt uwe autoriteit over mijne luiden, om ze te doen dienen tot de zaak der Reingoudisten en de partij van Modet.’

‘Naar 't zich in den laatsten tijd liet aanzien, meende ik u zelf van die partij, kapitein! en zoo iemand sedert gisteren, van gevoelen gewisseld is, ben ik het althans niet.’

‘Ik heb de seditieuse plannen van dien man leeren verstaan, en daarvan afkeer gekregen.’

‘En toch staat de Prinses nog aan deze zijde!’ sprak Cosmo vermetel.

De Maulde beet zich de lippen.

‘Uw degen, luitenant!’ riep hij; ‘ik versta zulk onderwinden niet. Ge zult u zelven en mijn volk niet in perikel brengen, van voor oproermakers aan de paleije te pronken.’

‘Overweeg veeleer zelf, welk lot u dreigt, mijn nobele kapitein! mits ge gehoor weigert aan uw eed.’

‘Ik heb eed gedaan aan de beschermers en voorstanders van mijn Vaderland, niet aan de beroerders daaraf; en mits de Graaf van Leycester oproer steunt, stelle ik mij tegen het oproer. Cosmo! uw degen! Krijgsluiden! luistert naar uw hopman!’

‘Neemt gij 't zoo, kapitein?’ hernam Pescarengis, achterwaarts tredende, ‘dan had ik mijne praatjes konnen sparen; deze krijgsluiden zullen niet luisteren naar u, tenzij gij naar mij luistert, en ge moet u getroosten, mijn gevangene te zjjn,’ en eer de Maulde er op verdacht kon wezen, zag hij zich omsingeld en ontwapend, ondanks den wanhopigsten tegenweer, en door den forschen arm van Cosmo naar binnen gevoerd in 't wachthuis. Toen ontblootte de Italiaan zich het hoofd, bood de Maulde een stoel, en sprak: ‘Vergiffenis, kapitein! ik moest zoo handelen. Zoo gij geen werkzaam deel wilt hebben aan dezen aanslag, is 't beter dat gij uit dwang dus lijdelijk blijft. Belangde het alleen uw leven, ik zoude u te hoog achten om u te sparen; maar het belangt, hetgeen u de vreugd des levens is, de liefde van die vrouw, en gij weet, zij neemt u aan of zendt u van zich, naarmate gij hare partij kiest, al of niet.’

‘Zoo laat mij, ik ben los van haar.’

‘Met uw welnemen.... dat geloof ik niet!’ hernam Cosmo droogjes, ‘en ware dit, zij is nog niet van u.’

‘Cosmo! Cosmo! hoe gij dit spreekt! Weet gij, wat gij mijzegt?’

‘*Certarnente!* Ik weet, dat de Prinses zelve mij last gegeven heeft, naar u te informeeren, daartoe ik alle mogelijke vlijt heb gedaan, ondanks de groote drukten en zwarigheden, daarmede deze dag aanving, meenende zelf, dat ik 't eerst raad van u moest nemen, om te handelen; alleen ge wordt nergens gevonden. In uw logies wist men te verhalen, dat gij spoorslags waart uitgereden, en ik vermoedde, dat ge ééne der poorten achter der rug had, eer die gesloten waren.’

‘Zij heeft naar mij gevraagd....? Maar hoe kan het dan zijn, dat ik driemaal ben afgewezen aan haar huis, toen ik kwam om mij te ontschuldigen over 't gebeurde van dezen nacht?’

‘Hoe dat kwam? Wel, dat kon niet anders, kapitein! uit zorge voor de uitwerkselen van de gramschap der volksmenigte tegen haar, is zij in de vroegte, naar het *Duitsche Huis* geweken, op raad van den Keurvorst van Keulen, die er zijn verblijf houdt....’

‘De Maulde's gelaat verhelderde zich.

‘En Sir Francis Drake...., is die haar derwaarts gevolgd?’ vroeg hij aarzelend.

‘Maar hoe komt gij op dien, kapitein? Sir Francis Drake is, nog in den nacht, in allerijl naar 's Hage gereisd; ik heb hem door de Waartpoort zien wegrijden, uit zorg zeker, dat hij betrokken mocht worden in 't geen hier voorvalt.’

‘O, Maria! Maria! Maria! gij zijt onschuldig....! Ik, ik ben een dwaas! een ellendige!’ riep de Maulde. ‘En toch, ik ben gelukkig! Ik ben de gelukkigste aller menschen, mits ik nu hare vergiffenis verkrijge.’

‘Twijfel daaraan niet, kapitein! daar is wel raad toe,’ glimlachte Cosmo, ‘mits wij vrienden blijven, en gij u niet te zeer belgt aan mijne insubordinatie....’

Een gerucht van stemmen, voetstappen en wapengeklank verhief zich, en een heftig bonzen op de geslotene deur van het wachthuis bewees, dat men er binnen wilde, ondanks de wacht, die het trachtte te weren. Cosmo stond op, en vroeg: ‘wat dit beduiden moest.’

‘Luitenant! dat zijn lieden uit de burgerij, die niet tot hun doel zijn gekomen op 't Bisschopshof, en die ons vorderen met hen op te rukken tegen het *Duitsche Huis*. Sinds we hier op post zijn, dunkt ons dat niet oorbaar; toch zijn er sommigen onzer niet te weerhouden.’

‘*Per Dio! ik* zal ze den weg wijzen,’ riep Cosmo, terwijl hij opende.

‘Naar het *Duitsche Huis?* zoo zal ik daar ook zijn!’ riep de Maulde, ‘eilieve, luitenant mijn rapier!’

‘Ik wist wel, dat ge niet rustig zoudt blijven,’ glimlachte Cosmo, terwijl hij het hem gaf.

‘Met welk doel trekt gij op, mannen?’ vroeg Cosmo, toen hij buiten trad, maar die hem 't antwoord moesten geven waren reeds weggeijld, en sommige schutteren en soldaten waren hen gevolgd; ‘ze hadden toch reeds de krijgstucht geschonden tegenover den kapitein, waarom zouden zij die nu beter houden aan hun luitenant? In zulke tijden kwam het op eene overtreding meer niet aan, mits een ieder zijn welbehagen deed; dat was immers de lust en de vreugd van 't oproer’, oordeelden zij. Het was er de vrucht van; zeker. Die ruwe volkshoopen nu, door deze soldeniers en schutteren gesteund, hadden een afgrijselijk doel. De aanslag op het Bisschopshof was verijdeld geworden, eensdeels, omdat de graaf van Nieuwenaar zich met eene duchtige bezetting zijner Duitsche ruiteren en hellebaardiers had gedekt, anderdeels, omdat het welhaast uitlekte, dat Modet daar *niet* was gevangen, zoo dacht men hem te vinden in het *Duitsche Huis*, en na hem daar gevonden te hebben, zou men dat plunderen, zich te goede doen, verder dat in brand steken, opdat daar ‘een roofnest der oude tyranneij en papisterij’, minder zou zijn in Utrecht, want plunderzucht en opstand zetten volgaarne gemoedelijke leuzen voorop. Men ziet dus, dat de Maulde wèl deed met ter bescherming zijner geliefde aan te snellen; 't was tegelijk handhaving der orde, want Cosmo ook bedoelde geene zoodanige schennis; hij bedoelde slechts verandering van regeering, in den zin van Leycester, volgens Modet; de bevrijding van dien predikant te bewerken scheen hem zelfs niet eens het dringendste.

De Maulde betreurde het, dat men in de verwarring zijn paard had ontvoerd, maar hij zelf snelde voort, ‘als ware hij de Engelsche hardlooper,’ zooals Cosmo zich later uitdrukte; toch was de plunderzieke bende hem vóór; 't was klaarlichte dag, dus kon men snel alles zien, en zoo was men op het *Duitsche Huis* dus niet overvallen, zonder maatregelen van tegenweer.

De veldmaarschalk Norrits omsingelde het *Huis,* zooveel het mogelijk was, met eene kleine bende, die hij inderhaast had kunnen samenbrengen; maar het was opmerkelijk, dat hij zijn volk slechts eene verdedigende houding deed aannemen, geene aanvallende, hoewel het aandringen van de muitende menigte, door scherpschutters, zeker met veel geluk had kunnen voorkomen worden. Cosmo deze stelling ziende, wendde zich tot den Generaal, en vroeg hem: ‘Wat hij voorhad? en of hij van hen was, die “de goede cause wilden vorderen.”’

‘Zoo doe ik, en wil daarom geen burgerbloed vergoten zien door mijne lieden, als het te mijden is.’

‘Dus zijn wij één van zin,’ riep Cosmo. ‘Ik ben met mijn volk aangesneld, om ordre te helpen bewaren, niet om onrecht te doen zegevieren; ware dat slechts aan die luiden daar te beduiden; want zoo ze toch aanvallen, kan men niet onderlaten, vuur te geven, en valt er aan hunne zijde slechts een enkel man, dan gaat er een bloedbad volgen, dat is onvermijdbaar; die tierende menigte is niet van humeur, om kamp te geven als de strijd is aangevangen.’

‘Wist men ze slechts tot staan te krijgen, ik heb hun vele en goede berichten te geven, mits ze tot luisteren te brengen waren.’

‘Daartoe kan ik veellicht nut zijn,’ sprak eene zachte, welluidende mannenstem, die echter vol en diep genoeg klonk, om terstond de aandacht der nabijstaanden te trekken.

Hij, die sprak, droeg het eenvoudig en stemmig gewaad van een deftig burger, dat toenmaals door de kerkdienaren was aangenomen. De musketiers van Norrits ruimden hem plaats; behendig klom hij den lagen ringmuur op, die het voorplein van het *Duitsche Huis* scheidde van de *Marie-plaats*, en op die hoogte was hij door allen te zien, door de meesten te hooren. Hij ontblootte zich het hoofd; minder nog aan zijne trekken, dan aan zijne lange gouden haren, werd hij, ook door de verst af staanden herkend, als *doctor* Gideon Florensz., hun tijdelijke leeraar.'

Dezen te zien en zich te stellen, om naar hem te luisteren, was voor de inwoners van Utrecht (de Protestantsche althans, en 't is te denken, dat zij die Modet kwamen opeischen, hier de meerderheid hadden) hetzelfde. Van de innerlijke verdeeldheid der consistorie-leden was nog niet zooveel onder de gemeente bekend, of men kon onderstellen, dat de belangen der ambtsbroeders één waren, en dat de geschonden waardigheid van één hunner, door al de anderen met belangstelling en medegevoel werd opgenomen. Van Gideon vooral kon niemand het tegendeel denken; zijne bekende zachtmoedigheid, hulpvaardigheid en goede trouw waren zijne borgen, dat hij het niet anders dan goed kon meenen met Modet en met de burgerij, toen hij hun met zachten, maar ernstigen drang raadde, zich rustig te houden en bedaard aan te hooren, wat de Generaal Norrits hun had voor te stellen.

Daar de Generaal Norrits de Hollandsche taal vrij wel machtig was, hief hij zich op, om zelf dat voorstel te doen, zoo haast hij bemerkte, dat men gehoor gaf aan Gideon's bede, en ordelijk luisterde.

De bescheiden kerkdienaar, die zich alleen even op den voor-

t.o. 342

grond had gesteld, om tot vrede te manen, trad nu terstond terug, maar het was hem nu niet gegund, in de schaduw te blijven. Zoo haast hij zich had vertoond, zoo haast hij zijne stem had doen hooren, had Cosmo teekenen gegeven van de hartstochtelijkste aandoening, en kennelijk had hij zich met moeite weerhouden, om den jongen leeraar door uitroep of gebaar in zijne toespraak te storen. Intusschen had hij al gedaan, wat in zijne macht was, om bewijs te geven van zijne instemming met hetgeen gesproken werd. Een lansknecht, die morrend toeluisterde, was door hem in bedwang gehouden; een heethoofdig burger, die werkelijk eenige stoornis waagde, werd door hem met een enkelen krachtigen greep aangevat, en buiten den cirkel gebracht, en de anderen, die dezelfde stoutheid zouden gehad hebben, door dit exempel in bedwang gehouden; maar nu ook kon hij zich zelf niet langer bedwingen. IJlings door de menigte heengedrongen, stond hij achter Gideon, toen deze van den muur aftrad. Nu stortte hij plotselings neder voor zijne voeten, te midden van alle omringenden, en gaf zijne uitbundige vreugde lucht onder allerlei uitroepingen en gebaren, als een echte Italiaan, dat hij was.

‘Hoe, Signor!’ sprak Gideon, terwijl hij zich aan de hartstochtelijke vriendschapsbewijzen van den Italiaan trachtte te onttrekken, vind ik u dus weer, te midden van rumoer en rebellie? Ik heb haast te hooren, dat gij vreemd zijt aan beide.’

‘Ik ben krijgsman, heer! en doe mijn plicht,’ hernam Cosmo met gebogen hoofd.

‘Zoo verzuim daarin niets, maar houd het oog op hetgeen daarginds voorvalt,’ en Gideon wees op een troep burgers en soldeniers, die zich werkelijk van 't begin aan van de anderen hadden gescheiden, en die nu, terwijl de overigen naar Norrits

luisterden, het beschermend *cordon* hadden gebroken, en reeds tot aan den muur genaderd, nu begonnen over te klimmen.

‘Gij hebt gelijk!’ riep Cosmo verschrikt, ‘die dáár zouden nu toch doen, wat niet zijn moest, nu vooral niet!’ En snel wierp hij zich tusschen die vermetelen met eenigen zijner krijgslieden, waardoor hij zich inderhaast deed volgen.

Dit alles was in seconden voorgevallen, en Norrits had intusschen met het volk onderhandeld. Op zijn forsch krijgsros gezeten, was hij hoog genoeg verheven boven die menigte, en had geene andere tribune noodig om gezien en verstaan te worden, en had daarbij nog het voordeel, zich op dàt punt te begeven, waar zijne tegenwoordigheid of toespraak het noodigst zoude zijn.

‘En nu, zegt mij! wat wilt gij, burgers van Utrecht?’ had hij gevraagd.

‘Onzen herder en leeraar willen wij, die onrechtvaardig en onwettig gevangen wordt gehouden door den Stadhouder.’

‘Draagt u rustig. Gij zult uw vriend en leeraar terugzien, nog eer gij 't wacht, mits conditie, dat ge alles aan mij overlaat.’

‘Maar onderwijl kan de Stadhouder hem gedood hebben, als hij gezworen heeft. Wij willen onzen leeraar vrij en ongedeerd voor ons zien in dezen zelfden stond. De Graaf moet hem loslaten.’

‘De Graaf kan hem zoomin loslaten als leed doen; want de welwaarde Modet is niet in des Graven macht. Dit zweer ik u, bij mijne eer, als krijgsman en edelman!’

Een luid gejubel ging op.

‘Als meester Modet vrij is, waarom toont hij zich dan niet?’ vroeg een ongeloovige.

‘Als meester Modet zich nu toonde, zou *hij* de schuld hebben van hetgeen hier nu geschiedt; daarbij nog is hij niet ge-

veiligd tegen den toorn des Graven, daarom hebben vrienden hem geraden, zich nu ter zijde te houden.'

'Hij en niemand van Mylords oprechte vrienden zal geveiligd zijn tegen die macht, zoolang deze Graaf stadhouder blijft.'

'Wie zegt u, dat de Graaf Stadhouder zal blijven?' sprak Norrits.

'Wij willen een ander, een heer van onze eigene keuze....'

'Een Engelsch heer!' riepen sommigen.

'Mits ge de zaak aan mij en aan den Keurvorst van Keulen overlaat, die zich aangeboden heeft tot bemiddelaar, zult gij alles verkrijgen, wat gij wilt.'

'Wij willen den Baron North tot Stadhouder!' krijschten nu de vermetelsten.

'Wij willen geen anderen!' voegden meerderen er bij.

'Heel goed!' hernam Norrits, die al zijne zelfbeheersching noodig had, om bij deze zijdelingsche verwerping van hem zelf kalm te blijven - 'heel goed! maar gij zult toch een Stadhouder willen, die rechtmatig gekozen is en wettig is aangesteld, opdat daar in de andere Provinciën geene tegenkanting moge zijn tegen zijn gezag....?'

'De andere Provinciën gaan ons niet aan. Wij zijn Utrechtschen, en vragen alleen, wat ons te Utrecht past.'

'Zeker zal het u dan toch passen, dat uw Stadhouder zij van de keuze der Koningin, die gij voor Souvereine wilt. Is dat zoo?'

'Dat is zoo!' moesten ze toestemmen.

'Welnu, kiest u dan niet in overhaasting een regeerder, die welhaast, bij de komst van den Graaf van Leycester, zijne plaats zou moeten ruimen.... Want gij wenscht en verwacht immers die wederkomst....?'

‘Zekerlijk doen we!’ was aller kreet. ‘Leve de Graaf van Leycester! Leve de Algemeene Landvoogd!’

‘Nu dan, wacht tot die wederkomst, die zeer haast aanstaande is, en beraadt u intusschen met meester Modet over den rechten persoon, dien gij voor Stadhouder kiezen zult.’ Dat woord trof juist, waar het moest.

‘Leve Norrits! leve de oude Veldmaarschalk!’ riepen de meesten. Maar zij, die bepaald aanhangelingen waren van den Baron North, en die den tocht naar het *Duitsche Huis* ondernomen hadden, juist met het doel om dezen dáár als Stadhouder te doen uitroepen, waren zóó weinig bevredigd met deze uitkomst, dat zij eene uiterste poging waagden, om die te veranderen.

‘Ge geeft geen enkel bewijs voor hetgeen ge zegt!’ riepen zij.

‘Trekt rustig af, en ge zult mijne woorden haast bevestigd zien,’ riep Norrits, die intusschen van tijd tot tijd het hoofd onrustig naar de zijde van 't *Huis* had omgewend, als scheen hij te wachten, dat zich iets vertoonen zou, om hem steun te geven; zelfs had men gezien, dat de Generaal tot tweemaal toe een zijner adjudanten met een geheim bevel derwaarts had gezonden.

‘Wij willen bewijzen!’ riepen nu allen, door de vrienden van North voorgegaan en opgehitst, en drongen voorwaarts; ‘of zoo niet, Generaal! berg uw lijf, en laat ons onzen weg gaan.’

‘Niet voor ik weet, welken weg gij kiezen zult; dien van vreedzaam verdrag of dien van muiterij,’ hernam Norrits forsch en fier; want hij scheen eindelijk zeker van iets, dat hij wachtte.

‘En niet, voor gij mij vredig hebt aangehoord,’ sprak de oude Keurvorst van Keulen, die zich in zijn deftigst gewaad vertoonde in de groote voorpoort, die nu geopend werd.

Dit maakte indruk. Die achtbare man, door allen gekend en

bemind, dus tot hen komende zonder voorzorg of wantrouwen, waar hij veilig was achter hechte, welbewaakte poorten, dwong zelfs den onstuimigsten een tol van ontzag en eerbied af, dien ze betaalden door de rustige houding aan te nemen, die hij van hen vroeg. Dit voorbeeld, gegeven door de dichtst nabij staanden, die juist zich met de meeste heftigheid rondom Norrits hadden verdrongen, als gereed tot een aanval; - dit voorbeeld van ruste, door zulke onrustigen gegeven, werd dan ook terstond gevolgd door de verder staanden, die uit hun zelf reeds meer tot kalmte waren gestemd. De statige stem van den achtbare werd dus door gerucht, rumoer noch geruisch overstemd, als men dat bij 't spreken van Norrits had pogen te doen; en dat was hem noodig om verstaan te worden; want, schoon wij het niet weergeven, de goede Keurvorst sprak een Hollandsch, dat eigenlijk niets was, dan eene verbastering van laag Duitsch. De zin van zijn spreken was het volgende:

‘Goede vrienden, burgers van Utrecht! en gij, Engelsche heeren en krijgsluiden! aanhoort dit: de welwaarde heer Modet is niet meer gevangen; hij is het zelfs niet eens geweest, daar hij door een persoon, die zich om redenen niet kan noemen, uit de handen der krijgslieden is verlost, vóór hij tot den Grave werd geleid. Mijne pogingen bij den Grave van Nieuwenaar hebben voorts gewerkt, dat deze heer afziet van zijn ondernemen tegen de vrijheid van dien persoon. Ziet hier daaraf het vormelijk bewijs. Laat u dit voorshands genoeg zijn; en wat den Stadhouder belangt, daarop zal voorzien worden, naar uw meeste genoegen, zoo haast de Graaf van Leycester hier is, wiens komst niet meer betwijfeld mag worden, na de brieven, die u zullen worden voorgelezen van de puie van 't Stadhuis, werwaarts Burgemeesteren u oproepen door de gewone stadsklok, die ge

aanstonds hooren zult. Zoo haast alles rustig is, zal de heer Modet zich naar 't consistorie begeven, waar hij zich voor zijne ambtsbroeders verantwoorden zal over 't gebeurde.'

Jubeltonen klonken. Het volk was nu zoo voldaan, alsof het alles werkelijk verkregen had, wat het met zulken drang was komen eischen, en toen men nu werkelijk het luiden van de stadhuisklok hoorde, was er, terwijl men derwaarts toog, geen eind aan de juichtonen uit dezelfde monden, die zoo straks oproer en verderf hadden gedreigd.

Op het Raadhuis waren Nieuwenaar en Prouninck samen met de geheele Regeering, zelfs de Baron North, die zich door zijne voorstanders verlaten ziende, zich gehaast had de houding aan te nemen, of zij in dit alles buiten hem waren omgegaan. Terstond had hij het bevel, om de poorten gesloten te houden (om Nieuwenaar van bijstand af te sluiten) wederroepen; nog te vijf ure 's namiddags werden die geopend. De brieven, die de Stads-secretaris voorlas aan de verzamelde hoorderen, waren een van Elisabeth zelve, en een andere van Leycester, beide 'ter meerdere satisfactie van Utrechts goedgezinde poorteren', als de drijvers van het tumult zich zelf betitelden; want men verstond er uit, hoe de Koningin in de Graaf hen, en hunne tegenwoordige regeering, prezen over de hartgrondige toegenegenheid, daarmede zij aan hen verbonden waren; - verzekeringen van gelijke beantwoording van dien, betuigingen van de hoogste faveure, als geene andere stad noch provincie zou verkrijgen of verdiend hebben, en belofte van zulke vriendschap en dankbaarheid als die betaamden, naar de grootheid hunner verdiensten; en om 't al te kronen, verzekering van de terugkomst des Graven, met dubbele macht en mildere hulpbronnen om die macht te stijven. Later werd de authenticiteit dier brieven betwijfeld, doch

daar dacht niemand aan in dat oogenblik, en ieder ging daarop rustig en tevreden uitéén; - en zóó was een oproer, ter wille van Modet, neergelegd, dat zekerlijk - als Bor zegt: ‘een groot bloedbad had kunnen geven.’ Maar de gevolgen zouden nog op velen blijven drukken. Vooreerst de drie voorname heeren: Norrits, North en Nieuwenaar wisten niet meer, wat zij aan elkander hadden. De eerste had ditmaal als bemiddelaar eene triomfante rol gespeeld; maar er was veel duisters in zijne handelwijze, en er waren die geloofden, dat hij liever eene andere zou gespeeld hebben, ware 't hem mogelijk geweest. Meester Prouninck en North waren onvoldaan over Modet. Waarom hield hij zich schuil op zulk een kritiek oogenblik, waarin zijne verschijning voor hunne zaak beslissend had moeten zijn? De vreeze voor Nieuwenaar was zijn voorwendsel; dit begreep men, maar de reden, waarom hij het gedaan had, begreep men niet; en waarom althans had hij zich liever met Norrits en Gebhardt Truches besproken, dan met hen, zijne ijverigste vrienden; en Nieuwenaar begreep van alles niets, dan dat hij zijn toorn had moeten opgeven, zou stad en provincie niet in rep en roer komen. Toch wilde hij eenige voldoening: Modet moest worden ontzet uit zijn ambt: een leeraar die aanleiding had gegeven tot zulk rumoer, mocht niet langer de gemeente onderwijzen, - kon haar niet langer stichten, en behoorde niet meer het middel te hebben tot haar te spreken van den leerstoel. De Utrechtsche stadsregeering, hoe weinig gestemd, Nieuwenaar die voldoening te geven, voelde echter, dat hij recht had, haar te vragen; maar de consistorie weigerde ronduit, haar leeraar zijn ambt onwaardig te verklaren op deze gronden; het éénige, waarin zij bewilligde, was, dat Modet zich eenige weken onthouden zou van prediken, ‘tot den toorn van den Graaf gelegd was.’ Prouninck voegde

er een anderen grond tot berusting bij, dien namelijk: tot Leycester zou gekomen zijn, en daar alles vernieuwd zoude worden. Dan ook zullen wij van dit alles meer hooren; want het is ons noodig te weten, hoe het de personen gaat, die ons nader ter harte gaan: ik meen, zekere voorname personen van onzen roman.

Cosmo, op verlangen van Gideon, was de woeste bende gevolgd, die zich in 't *Duitsche Huis* wilde dringen, en had ze werkelijk in massa weerhouden, daarin gesteund door zijne trouwste soldaten: maar hij had niet kunnen verhinderen, dat enkelen langs den tuinmuur in den hof kwamen, en van dáár op het achterplein; - dat die enkelen daar een anderen troep vonden, met wie zij zich vereenigden, om de beneden torendeur van één der gevangentorens open te rammeien, de trap op te stijgen, en er alles te doen wat zij goedvonden; want de tegenweer, waarover men in het *Duitsche Huis* te beschikken had, werd gebruikt, als wij weten, op het voorplein, en bij de groote poort en rondom den ringmuur. Hetgeen zij er pleegden, was echter slechts een betrekkelijk kwaad. Zij verlosten een gevangene, die er sinds lang onschuldig opgesloten was, en dien men bij ongeluk vergeten had, vergeten althans zijne zaak te onderzoeken. Het was niemand minder dan de arme boekverkooper Jan Cornelisz.; en het was Werner, die zich, om hem deze weldaad te bewijzen, sinds lang had aangesloten aan de misnoegde partij, wel overtuigd, dat men eenmaal eenigen heftigen stap zoude wagen, die hem in de gelegenheid stelde, van de verwarring gebruik te maken en die vermetele poging te wagen. Hoewel zij gelukte, droeg hij er toch niet die vruchten van, welke hij had gehoopt. Hij meende zeker te zijn, Deliana te vinden met haar vader, en men vond slechts deze alléén. Maar de goede Cornelisz. was

niet weinig bedroefd en verwonderd te hooren, dat men zijne dochter niet had zien terugkeeren. Hij had door zijn bewaker zekerheid, dat zij vrij en onverlet het *Duitsche Huis* had verlaten, op denzelfden avond, dat de voorname Engelsche gevangene was vervoerd. De wanhoop van den armen Werner, bij die laatste teleurstelling, nadat hij weken lang op die enkele uitkomst zijne hoop had gericht, steeg nu tot zulke hoogte en deed hem wegzinken tot zulke verslagenheid, tot zulk een zelfvergeten dat hij vergat van een volkshoop de eerste leider te zijn. Hij vergat zelfs Cornelisz., die zich met de uiterste haast onder 't gewoel mengde, om dus ongezien weg te komen. Werner's volgelingen intusschen bedreven eenige schennis in de vertrekken, die voor hen open lagen; daarna den sterrentoren opklimmende, vonden ze doctor Julio te midden van zijne astrologische berekeningen en te midden van veel goud en schatten, die hij op allerlei wijze daar bijéén had verzameld.

Dat was de Italiaan, waarvan zij wel eens gehoord hadden, dat hij zijne ziel aan Satan had verkocht, en dat hij Leycester's booze daemon was. Eene goede daad moest het zijn, dien zielevijand van hun lieven heer onschadelijk te maken, eer deze keerde. Het duurde niet lang, of doctor Julio hing tusschen hemel en aarde buiten een der kleine torenvensters. De woelgeesten maakten zich weg met zijne schatten. Zonder het te weten, hadden zij een zeer rechtvaardig vonnis voltrokken. De arme Werner zelf zou bijna het slachtoffer zijn geworden van hunne buitensporigheid; want, in zijne droefheid verzonken, was hij alléén blijven zitten na de volbrachte daden, en de soldaten van Cosmo vonden hem dus als den éénige der plunderaars, terwijl zijne sprakelooze tong het hem onmogelijk maakte, iets uit te brengen tot verontschuldiging, zelfs al ware het hem de moeite

waard geweest, iets voor zich zelven te doen. En Cosmo ook, zoowel als het volk, was een vriend van streng en kort recht; alleen het weerzien van Gideon had den Italiaan eene belofte herinnerd, eenmaal aan dezen afgelegd, en dat was Werner's levens behoud geweest. Toch werd hij gevangen genomen en vooreerst ingekerkerd. Later, toen alles tot rust was gekomen, en Jan Cornelisz. door bemiddeling van Gideon een onderhoud had met Prouninck en Norrits, waarbij nog eenmaal de rampspoed van Deliana en de listen van Fabian werden herdacht, kwam men spoedig tot het besluit, om de onschuld van Jan Cornelisz. openlijk te erkennen, en den armen Werner zijn aandeel in 't oproer niet toe te rekenen. Maar gevangen of vrij, het was den ongelukkige al één: hij miste Deliana.

De oude boekverkooper ook. Maar de vreugd, zijn bedrijf weer te kunnen oefenen, zijn huis, zijne boeken, zijne vrouw weder te zien, stompte bij hem, die zoo heel diep niet voelde, een deel der smarte af. Vrouwe Cornelisz., door Gideon op de voorzichtigste wijze van Deliana's toestand ingelicht, had haar echtgenoot te lief, om nu nog hare vroegere verwijten te uiten. Ook haar was het vergoeding, haar goeden man weer met zich te hebben. Gideon ontraadde haar, naar Leiden te reizen. Het wederzien kon voor de moeder slechts schokkend en pijnlijk wezen, en der arme dochter geen troost brengen, op wie het nog niet heilzaam kon werken; maar toch liet hij de hoop op herstelling doorschemeren.

Kapitein de Maulde, eens tot het *Duitsche Huis* genaderd, had zich niet opgehouden, om naar Gideon of naar de toespraak van Norrits te luisteren; maar ziende; dat eene woelzieke bende het *Duitsche Huis* omtrok langs den tuin heen, was hij mede dien weg gegaan, in schijn als deelgenoot, inderdaad als tegen-

partij; want hij was wel besloten, met hen binnen te dringen, om hun iederen vijandigen aanslag op het *Huis* of de bewoners te verijdelen. Het eerste gelukte hem; het andere bleek onnoodig. De gevangentoren werd opengebroken, dat is waar, doch de muiters trokken af, nadat ze een gevangene hadden verlost; dat scheen den jongen Baron niet de moeite van zijne tusschen-komst waard, maar toen zij weg waren, voelde hij zich zelf wat verlegen met zijne houding, op zoo vreemde wijze in dat *Huis* binnengedrongen, zonder iets te hebben verricht, dat zijne tegenwoordigheid rechtvaardigde; vooral, toen hij beambten en dienaren ontmoette, die met vrij wantrouwende blikken op hem zagen. Toch had hij nog een doel, dat hij niet wilde opgeven en dat hem tot blijven dwong. Hij wilde de Prinses zien en haar ophelderingen geven over zijn gedrag van den vorigen avond. ‘Nu kan ik mij voor haar ontschuldigen zonder oneer,’ sprak hij bij zich zelf. Tot zijne blijdschap herkende hij onder de dienaren, die in de verwarring van het oogenblik rondliepen, een der edelknapen van de Prinses, die hem zelf ook herkende, en die dus geen oogenblik aarzelde, om aan zijn verlangen te voldoen om hem aan te dienen bij zijne meesteres.

‘Voeg er bij, dat ik sinds gisteren driemaal aan haar huis ben geweest met dat doel, doch tevergeefs,’ beval de Maulde, onderstellende, dat dit vooreerst genoeg zoude zijn ter zijner rechtvaardiging.

Eene wijle daarna kwam de page terug met eene verlegene houding, en een beschroomden blik en boodschapte, dat zijne meesteres verhinderd was, den Baron te ontvangen.

‘In een oogenblik als dezen maakt men geene omstandigheden,’ sprak de Maulde, ‘wijs mij het vertrek, dat de Prinses bewoont, Venerik! ik zal tot haar gaan en mij zelf aanmelden; zij *moet* mij hooren.’

‘Goede en nobele heer! zoo ge de woorden hadt verstaan, daarmede zij mij dit bescheid gaf, of liever de zware betuiging hadt gehoord, die ze deed aan den heer, die met haar was, van u niet weer te zien, ge zoudt niet langer dringen op dit onderhoud.’

‘Wie was met haar?’ was alles, wat de sidderende lippen van de Maulde konden uitbrengen, terwijl hij den kleinen page woest bij den arm greep.

‘Geen gevaarlijker mededinger dan ik zelf, Baron!’ antwoordde hem een man, die in de zaal kwam en willens scheen verder te gaan, doch die door den uitroep van de Maulde bewogen, goedhartig naar hem toeging. Het was de Keurvorst van Keulen.

‘Doorluchtigste Heer!’ riep de Maulde, ‘ik kan mij toch niet denken dat...., dat....’

‘Dat eene zoo jeugdige en lustige vrouwe het gezelschap van een grijzen vriend, als ik, zou kiezen boven dat van een volmaakten cavalier, als gij, niet waar?’ vervolgde de Keurvorst half spottend, half goelijk; ‘maar luister, jonge man!’ en hij nam de Maulde's hand, ‘dat is ook niet zoo, wees daarop rustig; zij heeft mij raad gevraagd, en dien gaf ik haar, namens alle hare verwanten en vrienden, en naar mijne beste consciëntie; zij zal dien volgen, en is besloten met den kortsten naar 's Hage af te reizen en zich te verzoenen met hare *cousins* van Nassau; want hare zaken hier staan deerlijk, en zij vindt tegen den toorn der Gravin van Nieuwenaar nergens bescherming, mits ze hier blijft.’

‘Kan ik haar volgen....?’ vroeg de Maulde aarzelend.

‘Heeft de page u dan hare woorden niet overgebracht?’ vroeg de Keurvorst, met eenige verwondering.

De Maulde kon slechts ontkennend het hoofd schudden, en zag daarop angstig vragend naar den grijsaard op.

‘Zoo versta ze dan uit mijn mond. 't Is eene bittere cure, maar het zal eene *cure* zijn, hoop ik. Zij verneemt, dat het na de gebeurtenissen van deze dagen gebleken is, hoe gijlieden elkanders aangelegenheden hindert en dat uw belang als het hare vordert, dat ge nu voortaan gescheiden leeft....’

‘Ik beken, dat ik dit niet begrijp; veellicht zou ik begrepen hebben, had zij mij dit zelve doen verstaan....’

‘Zij achtte het wijzer en beter....’

‘Mij dat door een page te laten zeggen!’ hernam hij, met onbeschrijfelijke bitterheid. ‘Overzeker, de Prinses is eene even wijze en voorzienige vrouwe, als trouwe vriendin!’ maar terwijl hij dit sprak, verbleekte de jonge Baron zichtbaar; hij moest zich vasthouden aan een der meubelen om staande te blijven; want eene duizeling beving hem.

De goede Keurvorst, die zelve de menschelijke hartstochten kende bij ervaring, zag diep bewogen op hem.

‘Lieve jeugdige heer!’ sprak hij liefderijk, ‘neem dezen raad van mij: trek uw hart af van deze vrouw, geheel en al, zonder zwakheid, zonder verschooning. Zij weet zelve niet, hoezeer zij daarmede waar zegt, dat zij u schaadt. Eene zulke heftige passie verwoest de ruste des levens.’

‘En God lof, zij verwoest dat leven zelf, dat ondragelijk wordt!’ riep de Maulde en vlood weg. Was het in de ijlhoof-digheid zijner wanhoop? Was het door een mistred bij zijn gejaagd heensnellen? 't Is moeilijk uit te maken; maar zeker is het, dat de ongelukkige edelman van de wenteltrap, die naar buiten voerde, naar beneden stortte.

Bedwelmd van den val, was hij blijven liggen. Nadat het op-

roer gedempt was, had eene wacht ook de kleine poort van het achterplein bezet, en de doodsche stilte, die er heerschte, werd door geen voorbijganger gestoord.

Ten laatste ratelde een wagen over het plein dicht langs den bezwijmde heen, die opwaakte uit zijne bedwelming, zich dus mat en pijnlijk voelde, dat hij zoomin kracht had om zich op te heffen, als lust om de verbrijzelende raderen te ontwijken, die alvast naderden; maar eene reddende gestalte plaatste zich tusschen hem en zulken vreeselijken dood.

‘Wijk uit, voerman! wijk uit! Gij gaat mijn kapitein overrijden, mijn kapitein, dien ik met zorg en moeite heb gezocht tot nu toe, en eindelijk uitvind, schoon half dood, naar ik gis.’

‘Wat gaat er om?’ vroeg eene stem uit den huifwagen, terwijl de koetsier de vereischte wending maakte.

‘Een der muitmakers ligt daar te sterven, mevrouw!’ sprak de voerman.

Met oorlof, mevrouwe! geen muitmaker, de kapitein de Maulde, die hierheen was gesneld u ter hulpe!’ riep Cosmo, die de stem der Prinses had herkend.

Er werd niet geantwoord; de wagen rolde voort.

‘En nu, kapitein!’ hernam Cosmo, bij de Maulde neerknielende, ‘gij hebt ook verstaan, niet waar?’

‘Ik heb verstaan,’ hernam de Maulde, zich opheffende met Cosmo's hulp, ‘en mevrouw de Chimay heeft voorwaar gelijk, zij hindert mijne aangelegenheden. Op, mijn brave luitenant! wij trekken naar Sluis.’

‘Naar Sluis?’ vroeg Cosmo; hij meende, dat de kapitein in ijlende koortse sprak, daarvan de gloed op zijn gelaat en in zijne brandende oogen scheen te getuigen.

‘Ja, naar Sluis! Sinds vier dagen draag ik de order van den

Kapitein-Generaal bij mij, om met mijne compagnie Sluis binnen te trekken, dat versterking van troepen noodig heeft.'

'Parma ligt er nu voor; dat zal daar op dood en leven gaan.'

'Zoo hope ik. Een barmhartige kogel zal mij niet ontgaan.'

En toen de Maulde zijn gewond hoofd op Cosmo's schouder liet vallen, mengden zich brandende tranen onder de droppels bloed.

'*Per bacco*, kapitein! niet zulke wanhoop om eene vrouw; in trouwe, ik zal u mijne geschiedenis nog moeten vertellen, om u te troosten.

'Op de wallen van Sluis,' sprak de Maulde met eene zwakke stem, en zonk opnieuw in zwijm. Hij had zich te sterk overspannen en, onder de verbrijzeling van zijn hart, de kneuzingen en wonden vergeten, waaronder nu zijn lichaam zich weer samenboog.

'Dat is een mooi geval; daar sta ik nu midden op deze binnenplaats, met een bezwijmd man, die niet verder kan komen,' riep Cosmo, uiterst verlegen.

'Neem mijne hulp aan, senor Cosmo! hier dichte bij, op de *Marieplaats*, is een logies, waar deze gewonde kan verpleegd worden, tot hij hersteld is.'

'Mijn vrome vriend! mijn goede engel! gij hadt mij verboden, u te volgen, en gij zoekt mij!' hernam Cosmo, toch de hulp aannemende.

'Zoo haast het zijn kon, als gij ziet,' hernam Gideon.

Te zamen brachten zij den bewustelooze in een vrij aanzienlijk huis, waar hem in waarheid eene zóó trouwe en zorgvuldige oppassing gewerd, dat hij binnen weinige dagen volkomen hersteld was naar het lichaam. En niemand zal dat vreemd vinden: het was in Gideon's huis, dat hem die werd gereikt; zijne ziel

echter bleef diep gebogen, en scheen niet te kunnen herstellen van den schok; altijd verbeeldde hij zich, dat onder de personen, die hem verpleegden, de gestalte van eene vrouw, met ontfermende goedheid, om hem heen had gewaard. ‘Maar zij bleef gesluierd, en ik heb nooit haar aanzicht kunnen zien, nooit hare stem gehoord,’ klaagde hij, en scheen hoop te hebben, dat men hem een naam zoude noemen, die hem op de lippen zweefde.

‘De vrouw van doctor Gideon draagt gemeenlijk eene falie,’ merkte Cosmo aan. ‘Ik heb geene andere gezien.’

Maar de Maulde schudde ongeloovig het hoofd, en zoo haast hij zijn vertrek kon verlaten, wilde hij zijne gastvrouw zien en danken; maar ‘zij was reeds naar buiten vertrokken,’ berichtte hem Cosmo.

‘En..., en.... jonkvrouw Ada Rueel....?’ vroeg de Maulde, met gebogen hoofd en met eene stem, bevende van verwachting.

‘Sinds vele dagen naar Leiden gereisd met haar broeder en hare schoonzuster,’ hernam Cosmo; ‘want jonker Rueel heeft nu ten leste joffer Maria Prouninck tot echtgenoote gekregen.’

‘Die koortsen geven zonderlinge inbeeldingen,’ hernam de Maulde, de hand aan 't voorhoofd brengende. ‘Aan uw vromen vriend heb ik beloofd, het leven getroost te dragen. Maar nu ik bij krachten ben, moet ik voort, ver van hier, morgen trekken wij naar Sluis.’

‘De compagnie staat marschvaardig, kapitein!’

Besluit.

Terwijl dit alles te Utrecht voorviel, had men het te 's Hage zeer druk, met de ontvangst van den nieuwen ambassadeur, met wien men menigte van vreemd verwikkelde zaken had af te doen, en zóó groot was de behendigheid van den Advocaat (den mond der Staten, als hij zich zelf noemde), dat de ambassadeur, ondanks al wat er voorgevallen was, aanvankelijk in vrij goede verstandhonding leefde met de Hollandsche partij, en wel goed genoegen nam in hetgeen er verricht was, zijnde dit gedaan, als hij naar Engeland schreef ‘ten oorbaar der landen niet ter kwetsing van des Graven gezag, terwijl hij zich van der Staten goede meeninge jegens de Koningen en den Graaf volkomen verzekerd hield.’ Maar welhaast dwongen dieper inzicht in de zaken en pijnlijker ervaringen, hem eene andere taal te spreken, en hij begon ten laatste alles te zien, als de overige Engelsche heeren, en eindigde met de verklaring, dat de Graaf van Leycester òf *niet* naar Nederland moest wederkeeren, òf met eene degelijke autoriteit, die iets anders was dan het naamgezag, dat hem tot hiertoe was toegekend. En de Staten hadden

evenveel vrees voor het een als voor het ander. De Koningin, als gewoonlijk, kon niet besluiten. Leycester zelf brandde van ongeduld, of werd moedeloos onder de krenkingen en nederlagen, die hij zijne partij zag ondergaan, bij zijn afwezen; maar door vroegere ervaring geleerd, was zijn zelfvertrouwen verminderd en scheen keeren op een onzekeren voet ook *hem* ondoenlijk. Zoo bleef het arme Vaderland nog in dien verderfelijken stand van zaken, waarin er eigenlijk geene regeering was, want wie 't gezag behoorden te hebben, zagen het zich betwisten, en wisten zich niet te handhaven; wie 't hielden, gebruikten het zooals ze niet moesten; men twistte, in welke hand de souvereiniteit lag in een land, dat nog niet eens vrijgevochten was van de vroegere meesters, in plaats van te vragen, welke hand het krachtigst tot die bevrijding kon medewerken.

Het volk, als gewoonlijk, vreemd aan de kwestie, waarvan dit het voorwendsel was, woelde intusschen in eigene ingewanden, om ondergeschikte belangen en met dat zeker gevoel van onrust, dat eene natie bevangt, onder die losse teugels eener verdeelde regeering en meesters zonder macht. De kooplieden kuipten in 't belang van den handel, de predikanten kuipten in 't belang van de Kerk, de krijgslieden dreigden desertie en muiterij.

De eersten wilden den vrede, de anderen baden om Leycester, de laatsten dwongen om geld en om onderstand, en intusschen sloeg Parma het beleg voor Sluis, eene der belangrijkste vestingen van West-Vlaanderen, en die als de sleutel was van Zeeland.

Arm Nederland! van waar wacht gij uwe redding? Uit Engeland van eene baatzuchtige Koningin? - Of van een hoveling, die het eerst naar haar luimen moet vragen, eer hij op uwe belangen kan denken? - Of van den jongen Oranje-spruit, die niet eens gezags genoeg houdt om een overste in West-Friesland

naar zijn wil te buigen? - Of van den Advocaat, die al de macht had moeten hebben, waarnaar hij nog slechts streefde, om aan de verwarringen en verwikkelingen een eind te maken, waaraan hij en de zijnen niet vreemd waren? - Of van den Koning van Spanje, die aanvangt te hopen, dat de prooi, hem ontgaan, vanzelve hem weder in handen zal vallen?

Arm Nederland! waarheen u te wenden? Gij moet wel wanhopen; maar neen! het volk van Nederland wanhoopt nooit; het gelooft in God; het gelooft, ondanks meuschelijke feilen, in de heiligheid van deze zaak; het weet den arm des Heeren onverkort; het heeft van den eersten Oranje geleerd, niet te versagen; het heeft van de vrome voorgangeren der Hervorming geleerd, biddend te hopen, en hopend te wachten, en het verwacht ondanks alles eene uitkomst, die het niet ziet, en toch eenmaal zien zal. *Luctor et Emergo* is nog altijd zijn spreuk, al slaan ook de golven zich bijna samen over het zinkend Vaderland. En het blijft worstelen. Het Nederland van deze eeuw moge te geenen tijde zwakker zijn van moed, noch armer in hope, noch kleiner in geloove!

EINDE.